

SUBOTIČKA DANICA

KALENDAR

1986

SUBOTIČKA DANICA

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“
Br.: 26/97 ZP
SUBOTICA
KNJIŽNICA „IVAN KUJUNDŽIĆ“

kalendar

za 1986. god.

zkvvh.org.rs

SUBOTIČKA

ADINA

Kalender

1988. god.

POZDRAV "DANICINIM" ČITATELJIMA

Drago mi je bilo, Rode, čuti
Da još imaš dobrih prijatelja
Koji su se za te postarali
i "D a n i c u" evo napisali.

Oj Danicu! Sunca pridhodnicu?!
- Bog bi dao da zbilja to bude! -
Da Danica izvede Sunašce,
Raspršujuć tmine i oblake,

Koje su ti uma pokrivala,
Pa si bio brez narodne svisti,
Jer zaziruć od svoje knjige,
Kratio si svom jeziku nige.

A narodi po jeziku žive
I s jezikom svojim izumiru.
Dokle tkogod ponosi se svojim,
Donde ima časti i prid drugim.

Zašto jezik svoj da priziremo?!
Toli bogat, blag i miloglasan:
Ta na svitu ni nema lipšega,
Sam dragi Bog lipši je od njega.

Ne priziri, dakle, svoju knjigu,
Majčinim ti jezikom pisanu,
Nego svuda išći nju i traži
Rado za nju i žrtvu polaži.

Kao što svaki narod na svitu
Samo s knjigom sritno napriduje,
I tebi će blagodatna biti
Pa se nećeš ni od kog stiditi.

Krunoslav Grgić

/“Subotička Danica” za 1888. g. 20-21. str./

SUBOTIČKA DANICA, kalendar za 1986. godinu

Godište LXV

**Uredio
Urednički odbor**

Objavljuje

**Župni ured sv. Terezije Avilske
24.000 Subotica, Harambašićeva 7**

**Glavni urednik Stjepan Beretić
24.000 Subotica, Harambašićeva 7**

**Odgovorni urednik Lazar Ivan Krmpotić
21.400 Bačka Palanka, Trg bratstva jedinstva 28**

**Crtež za naslovnu stranu Priloga mladih izradio
Stanislav Zubović, Odžaci
Ostale crteže izradio Andrija Kopilović, Subotica**

Tekstove složili na kompozoru Janja i Andrija Anišić

**Umnoženo u Centru za umnožavanje "Globus"
/vlasnik Blaško Gabrić/
24.000 Subotica, Ivana Milutinovića 118**

1985. godine

LJUDI NIZINE

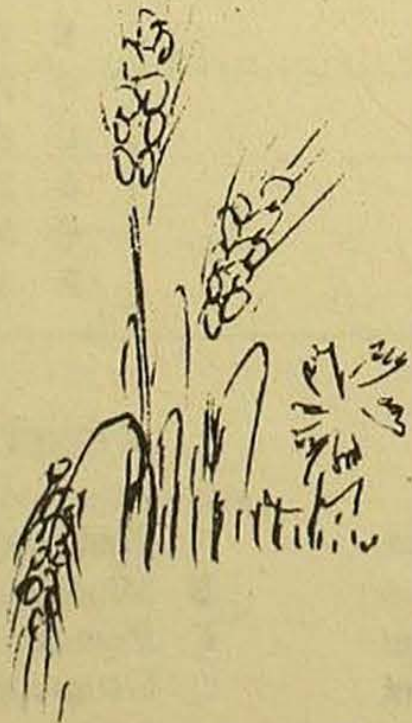
Naši su ljudi ozbiljni i mirni
kao što je mirna nepregledna bačka nizina
u vedre jesenske noći,
kada se na svakom koraku osjeća blagoslov neba
i Božja blizina.

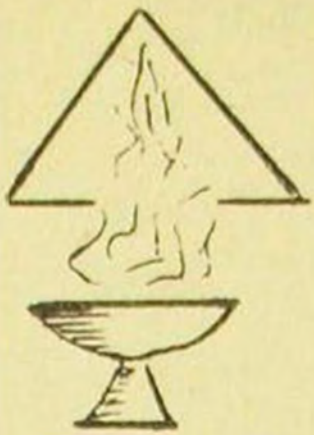
Oni su tako rijetko vesela lica,
i kada se okupe oko tople peći u rane sutone
najrađe pričaju o svojim njivama dugim
u čije crne brazde, ko u valove beskrajnoga mora,
svaka njihova bol utone.

Nikad se glasno ne tuže, ako ih nevolja bije.
Ne traže pomoći kada ih nenadano nesreća zateče,
iako imaju meku osjetljivu hrvatsku dušu,
koju tako strašno znade zaboljet,
kada je nepravda zapeče...

Katkad u noći mirne tambure zaore glasno
i u njihove teške grudi unesu nešto vedrine,
onda im oči ožive vatrom,
iz grla se vine pjesma, koja suze mami,
jer je puna boli i topline.

Aleksa Kokić

SIJEČANJ

januar

RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
<p>S 1 NOVA GODINA. Marija Bogorodica</p> <p>Č 2 Bazilije, Grgur Nazijanski</p> <p>P 3 Genoveva, Anastazija Srijemska, Cvijeta</p> <p>S 4 Dafroza, Borislava</p>	<p>S 1 NOVA GODINA, OBREZANJE</p> <p>Č 2 Silvestar papa</p> <p>P 3 Malahija prorok</p> <p>S 4 Sabor 70 učenika, Teoklsto</p>
<p>N 5 2. PO BOŽIĆU. Telesfor, Emilijan, Miljenko</p> <p>P 6 BOGOJAVLJENJE (TRI KRALJA). Gašpar</p> <p>U 7 Rajmund, Rajko, Zoran</p> <p>S 8 Severin, Teofil</p> <p>Č 9 Julijan, Miodrag, Živko</p> <p>P 10 Agaton, Dobroslav, Dobriša</p> <p>S 11 Honorat, Higin, Neven</p>	<p>N 5 NEDJ. PRIJE BOGOJ. GI. 7</p> <p>P 6 BOGOJAVLJENJE</p> <p>U 7 Ivan Krstitelj</p> <p>S 8 Georgije, Emilijan, Dominika</p> <p>Č 9 Polleukto mučenik</p> <p>P 10 Dometijan, Markijan</p> <p>S 11 Subota po Bogojavljenju</p>
<p>N 12 KRŠTENJE ISUSOVO. Ernest, Tatjana, Živana</p> <p>P 13 Hilarije, Veronika, Radovan</p> <p>U 14 Feliks, Srećko</p> <p>S 15 Pavao pustinjač, Mavro</p> <p>Č 16 Marcel, Oton, Mislav</p> <p>P 17 Antun opat, Lavoslav, Vojmil</p> <p>S 18 Priska, Liberata, Premila</p>	<p>N 12 NEDJ. PO BOGOJAV. GI. 8</p> <p>P 13 Ermlj, Stratonik</p> <p>U 14 Sinajski mučenici</p> <p>S 15 Pavao, Ivan</p> <p>Č 16 Verige sv. Petra</p> <p>P 17 Antun pustinjač</p> <p>S 18 Atanazije i Ćiril</p>
<p>N 19 2. KROZ G. Mario, Kanut, Ljiljana</p> <p>P 20 Fabijan i Sebastijan</p> <p>U 21 Agneza, Neža, Janja</p> <p>S 22 Vinko, Anastazije, Irena</p> <p>Č 23 Emerencijana, Ema, Vjera, Milko</p> <p>P 24 Franjo Saleški, Bogoslav</p> <p>S 25 Obraćanje sv. Pavla, Ananija</p>	<p>N 19 NEDJ. MITARJA I FAR. GI. 1</p> <p>P 20 Eutimije</p> <p>U 21 Maksim, Neofit</p> <p>S 22 Timotej, Anastazije</p> <p>Č 23 Kliment</p> <p>P 24 Ksenija</p> <p>S 25 Grgur</p>
<p>N 26 3. KROZ G. Timotej i Tit, Bogoljub</p> <p>P 27 Anđela Merici, Živko, Pribislav</p> <p>U 28 Toma Akvinski, Tomislav</p> <p>S 29 Vakarije, Konstancije, Zdeslav</p> <p>Č 30 Martina, Gordana, Darinka</p> <p>P 31 Ivan Bosko, Saturnin</p>	<p>N 26 NEDJ. RASIPNOG SINA. GI. 2</p> <p>P 27 Ivan Zlatousti</p> <p>U 28 Jefrem Sirski</p> <p>S 29 Prijenos moći sv. Ignacija</p> <p>Č 30 TRI SVETITELJA</p> <p>P 31 Klir i Ivan</p>

SUNCE U SIJEČNJU

Dan	Izlazi	Zalazi
5.	7 h 37 m	16 h 25 m
12.	7 h 36 m	16 h 33 m
19.	7 h 32 m	16 h 43 m
26.	7 h 27 m	16 h 52 m

MJESEČEVE MIJENE U SIJEČNJU

☾ Posljednja četvrt	3. u 20 h 48 m
● Mlađak	10. u 13 h 23 m
☾ Prva četvrt	17. u 23 h 14 m
☺ Uštap (pun)	26. u 01 h 32 m

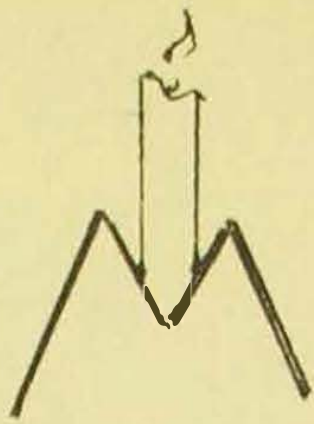
Konstantin (redovničkim imenom Ćiril) i Metod, braća, rođeni su u Solunu (Grčka), sastavili su slavensko pismo glagoljicu, preveli bogoslužne knjige, Bibliju te tako postavili temelje i hrvatskoj književnosti. Ćiril je umro 869. u Rimu, a Metod 885. kao nadbiskup u Panoniji (vjerojatno Sr. Mitrovici). Čašćeni su kao apostoli Slavena a papa Ivan Pavao II. proglasio ih je suzaštitnicima Europe. Blagdan im je 5. srpnja.

BILJEŠKE:

JULIJANSKI KALENDAR

- 6 (24. 12) Badnjak
- 7 (25. 12) Božić
- 8 (26. 12) Sabor Presv. Bogodorice
- 9 (27. 12) Stjepan Prvomučnik
- 14 (1. 1) Nova godina
- 19 (8. 1) Bogojavljenje

zkvnh.org.rs

VELJAČA

februar

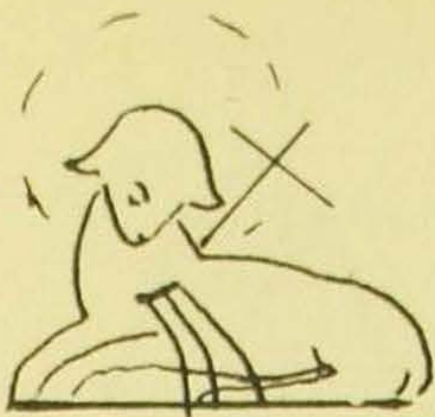
RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
S 1 Sever, Brigita, Miroslav	S 1 Zadušna subota
N 2 4. KROZ G. Svijećnica, Marijan, Svjetlana P 3 Blaž, Vlaho, Tripun, Dubravko, Oskar U 4 Andrija Korsini, Veronika, Hrabren S 5 Agata, Jagoda, Dobrila, Silvan, Goran Č 6 Pavao Miki i drugovi, Doroteja, Dorica P 7 Rikard, Držislav S 8 Jeronim Emilijani, Jerko, Mladen	N 2 MESOP. N. SRETENIJE GI. 3 P 3 Šimun i Ana U 4 Izidor S 5 Agata Č 6 Vukol P 7 Partenije, Luka S 8 Siropusna subota
N 9 5. KROZ G. Apolonija, Sunčana, Borislava P 10 Skolastika, Hijacint, Vilim U 11 Gospa Lurdska, Mirjana S 12 Pepelnica (post). Eulalija, Damjan, Zvonimir Č 13 Katarina Ricci, Božidarka P 14 Valentin, Zdravko S 15 Agapa, Georgija, Vitomir	N 9 SIROPUSNA NEDJ. GI. 4 P 10 Početak Velikog posta U 11 Lurdska Gospa, Vlasije S 12 Meletije Č 13 Martinijan P 14 Ćiril, slavenski apostol S 15 Teodorova subota
N 16 1. KORIZMENA. Julijana, Onezim, Miljenko P 17 7 osnivača Reda slugu BDM, Darko U 18 Bernardica, Simeon, Gizela S 19 Konrad, Ratko, Blagoje (Kvatre) Č 20 Eleuterije, Leon, Lav, Lea P 21 Petar Damiani, Eleonora (Kvatre) S 22 Katedra sv. Petra, Tvrtko (Kvatre)	N 16 1. NEDJELJA POSTA. GI. 5 P 17 Teodor Tiron U 18 Lav papa S 19 Arhipa Č 20 Lav Katanski, biskup P 21 Timotej, Eustatije S 22 Zadušna subota
N 23 2. KORIZMENA Polikarp, Grozdan P 24 Montan, Goran, Modest U 25 Viktorin, Valpurga, Hrvoje S 26 Aleksandar, Sandra, Branimir Č 27 Gabrijel od Žalosne Gospe, Tugomil P 28 Roman, Teofil, Bogoljub	N 23 2. NEDJELJA POSTA. GI. 6 P 24 Ivan Krstitelj U 25 Tarasije S 26 Porfirije Č 27 Prokopije P 28 Bazilije

SUNCE U VELJAČI

Dan	Izlazi	Zalazi
2.	7 h 18 m	17 h 02 m
9.	7 h 09 m	17 h 12 m
16.	6 h 59 m	17 h 22 m
23.	6 h 47 m	17 h 33 m

MJESEČEVE MIJENE U VELJAČI

☾ Posljednja četvrt	2. u 05 h 42 m
☽ Mlađak	9. u 01 h 56 m
☾ Prva četvrt	16. u 20 h 56 m
☽ Uštap (pun)	24. u 16 h 03 m

OŽUJAK

mart

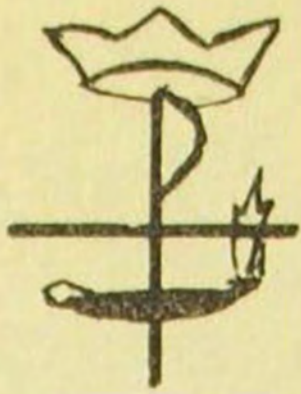
RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
S 1 Albin, Hadrijan, Zoran, Jadranka	S 1 Zadušna subota
N 2 3. KORIZMENA. Lucija, Iskra, Čedo	N 2 KRESTOPOKLONA NEDJ. GI. 7
P 3 Kunigunda, Marin, Kamilo	P 3 Eutropije mučenik
U 4 Kazimir, Eugen, Natko, Miro	U 4 Gerasim
S 5 Euzebije, Teofil, Vedran	S 5 Konon mučenik
Č 6 Marcijan, Viktor, Zvezdana	Č 6 Amorlijski muč.
P 7 Perpetua i Felicita	P 7 Herasonski muč.
S 8 Ivan od Boga, Ivša, Boško	S 8 Zadušna subota
N 9 4. KORIZMENA. Franciska Rimska, Franjka	N 9 4. NEDJELJA POSTA. GI. 8
P 10 Emil, Makarije, Krunoslav	P 10 Kodrat, Clprijan
U 11 Eutimije, Kandid, Firmin, Tvrtko	U 11 Sofronlje
S 12 Teofan, Bernard, Budislav	S 12 Grgur papa, Teofan
Č 13 Rozalija, Modesta, Ratka	Č 13 Pokornički četvrtak
P 14 Matilda, Miljana, Borislava	P 14 Benedikt
S 15 Longin, Veljko	S 15 Akatistova subota
N 16 5. KORIZMENA. Agapit, Smiljan, Hrvoje	N 16 5. NEDJELJA POSTA. GI. 1
P 17 Patrik, Domagoj, Hrvatín	P 17 Alekslje
U 18 Ćiril Jeruzalemski, Cvjetan	U 18 Ćiril Jeruzalemski
S 19 JOSIP, zaručnik BDM, Joško, Josipa, Zlata	S 19 Hrlzanto i Darija muč.
Č 20 Niceta, Dionizije, Vladislav	Č 20 Monasi sv. Save
P 21 Serapion, Vesna	P 21 Jutr. Andreja Kretskog, Jakov
S 22 Oktavijan, Jaroslav, Lea, Orlan	S 22 Lazarova subota
N 23 CVJETNICA. Turibije, Oton, Pelagija, Dražen	N 23 CVJETNA NEDJELJA
P 24 Latin, Simon, Javorka	P 24 Veliki ponedjeljak
U 25 Blagovljest. Maja, Marijan	U 25 BLAGOVJEST
S 26 Montan i Maksima, Emanuel, Tekla	S 26 Velika srijeda
Č 27 Veliki četvrtak. Lidija, Rupert, Lada	Č 27 Veliki četvrtak
P 28 Veliki petak (post). Priska, Sonja, Nada, Polion	P 28 VELIKI PETAK
S 29 Velika subota. Jona, Bertold, Eustazije	S 29 Velika subota
N 30 USKRS (VAZAM). Kvirin, Viktor, Vlatko	N 30 USKRS (PASHA)
P 31 Uskrsni ponedjeljak. Benjamin, Amos, Ljubo	P 31 USKRS

SUNCE U OŽUJKU

Dan	Izlazi	Zalazi
2.	6 h 35 m	17 h 42 m
9.	6 h 23 m	17 h 53 m
16.	6 h 09 m	18 h 02 m
23.	6 h 56 m	19 h 11 m
30.	6 h 43 m	19 h 21 m

MJESEČEVE MIJENE U OŽUJKU

☾ Posljednja četvrt	3. u 13 h 18 m
☉ Mlađak	10. u 15 h 52 m
☾ Prva četvrt	18. u 17 h 39 m
☺ Uštap (pun)	26. u 05 h 03 m

TRAVANJ

april

RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
U 1 Hugo, Teodora, Božica S 2 Franjo Paulski, Dragoljub Č 3 Rikard, Cvijeta, Radojko P 4 Izidor, Žiga, Strahimir S 5 Vinko Ferrerski, Berislav	U 1 USKRS S 2 Svijetla srijeda Č 3 Svijetli četvrtak P 4 Svijetli petak S 5 Svijetla subota
N 6 2. USKRSNA (BIJELA). Vilim Čelzo, Rajko P 7 Ivan de la Salle, Herman U 8 Dionizije, Alemka S 9 Marlja Kleofina, Demetrije Č 10 Ezekijel, Apolonija, Sunčica P 11 Stanislav, Radmila S 12 Julije, Zenon, Viktor, Davorka	N 6 TOMINA NEDJELJA P 7 Georgije U 8 Irodion S 9 Eupshlje mučenik Č 10 Terencijski P 11 Antipa S 12 Bazilije
N 13 3. USKRSNA. Martin papa, Ida P 14 Tiberije, Valerijan i Maksim, Dunja U 15 Anastazija, Stošija, Bosiljka S 16 Josip Benedikt Labre, Bernardica Č 17 Rudolf, Robert, Inocent P 18 Eleuterije, Apolonije, Amadej S 19 Konrad, Ema, Rastislav	N 13 NEDJ. MIRONOSICA. GI. 2 P 14 Martin papa U 15 Aristarho, Trofim S 16 Agaplja, Hlonija muč. Č 17 Simeon, Akakije P 18 Ivan S 19 Ivan pustinjač
N 20 4. USKRSNA. Marcijan, Teotim, Bogoljub P 21 Anzelmo, Fortunat, Goran U 22 Soter i Kajo, Teodor S 23 Juraj, Duro, Durdica Č 24 Fidelis, Vjeran P 25 Marko evanđelist, Maroje S 26 Kleto i Marcelin, Zovko	N 20 NEDJ. O UZETOM. GI. 3 P 21 Januarlje mučenik U 22 Teodor Sikeot S 23 JURAJ VELIKOMUČENIK Č 24 Sava Stratilat P 25 Marko apostol S 26 Bazilije Amaslijski
N 27 5. USKRSNA. Ozana Kotorska, Jakov Zadranin P 28 Petar Chanel, Euzebij i Polion U 29 Katarina Sijenska S 30 Pio V, Josip Kotolengo	N 27 NEDJ. O SAMARITANKI. GI. 4 P 28 Jason, Sosipater U 29 Kizlički mučenici S 30 Jakov apostol

SUNCE U TRAVNJU

Dan	Izlazi	Zalazi
6.	6 h 29 m	19 h 30 m
13.	6 h 16 m	19 h 38 m
20.	6 h 03 m	19 h 48 m
27.	5 h 51 m	19 h 57 m

MJESEČEVE MIJENE U TRAVNJU

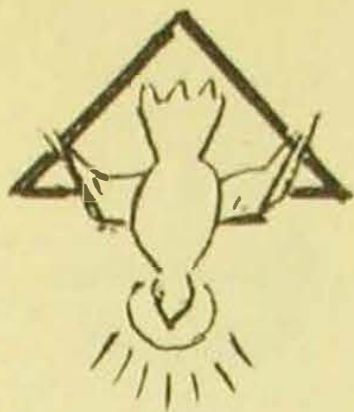
☾ Posljednja četvrt	1. u 21 h 31 m
☽ Mlađak	9. u 08 h 09 m
☾ Prva četvrt	17. u 12 h 36 m
☺ Uštap (pun)	24. u 14 h 47 m

Sv. Marko evanđelist (hebr. imenom Ivan) bio je iz ugledne jeruzalemske porodice. U kući njegove majke Marije okupljala se prva Crkva a vrlo vjerojatno u njoj je održana i Posljednja Večera. Neko vrijeme pratio je sv. Pavla a zatim se priključio sv. Petru i, prema njegovim propovijedima vjerojatno napisao svoje evanđelje. Blagdan 25. travnja.

BILJEŠKE:

JULIJANSKI KALENDAR

27 (23. 3) Cvjetna nedjelja

SVIBANJ

ma i

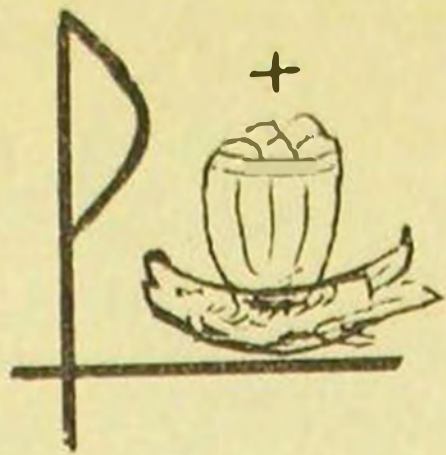
RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
<p>Ć 1 Josip radnik, Jeremija</p> <p>P 2 Atanazije, Eugen, Geno</p> <p>S 3 Filip i Jakov apostoli, Mladen</p>	<p>Ć 1 Josip radnik, Jeremija</p> <p>P 2 Atanazije</p> <p>S 3 Teodozije Pečerski</p>
<p>N 4 6. USKRSNA. Florijan, Cvjetko, Iskra</p> <p>P 5 Peregrin, Maksim, Anđelko</p> <p>U 6 Dominik Savio, Dinko, Nedjeljko</p> <p>S 7 Dujam, Duje, Duško, Ivan, Petar</p> <p>Ć 8 SPASOVO (UZAŠAŠĆE). Marija Posrednica</p> <p>P 9 Pahomije, Herma, Mirna</p> <p>S 10 Gospa Trsatska, Antonin, Job</p>	<p>N 4 NEDJ. O SLJEPOROD. GI. 5</p> <p>P 5 Irena mučenica</p> <p>U 6 Job</p> <p>S 7 Odanije Pashe. Akakije</p> <p>Ć 8 UZAŠAŠĆE GOSPODINOVO</p> <p>P 9 Prijenos moći sv. Nikole</p> <p>S 10 Šimun Zelota</p>
<p>N 11 7. USKRSNA. Mamarto, Franjo Hieronymo</p> <p>P 12 LEOPOLD MANDIĆ. Pankracije, Svevlad, Nerej</p> <p>U 13 Sêrvacije, Ema, Vjerko</p> <p>S 14 Matija apostol, Matko, Justa</p> <p>Ć 15 Sofija, Sonja, Mudroslava</p> <p>P 16 Ivan Nepomuk, Ubald, Nenad</p> <p>S 17 Paskal, Paško, Bruno, Akvilin</p>	<p>N 11 NEDJ. I. NIK. SABORA. GI. 6</p> <p>P 12 Epifanije, German</p> <p>U 13 Glikerija</p> <p>S 14 Izidor mučenik</p> <p>Ć 15 Pahomije Veliki</p> <p>P 16 Teodor</p> <p>S 17 Zadušna subota</p>
<p>N 18 DUHOVI. Ivan I. papa, Venancije</p> <p>P 19 Marija Majka Crkve, Celestin, Ivan, Teofil</p> <p>U 20 Bernardin Sijenski, Zvezdan</p> <p>S 21 Andrija Bobola, Dubravka, Zdravko (Kvatre)</p> <p>Ć 22 Helena, Jagoda, Milan, Renata</p> <p>P 23 Deziderije, Željko (Kvatre)</p> <p>S 24 Marija Pomoćnica, Suzana (Kvatre)</p>	<p>N 18 DUHOVI</p> <p>P 19 PRESVETO TROJSTVO</p> <p>U 20 Talalej</p> <p>S 21 Konstantin i Jelena</p> <p>Ć 22 Bazilisko</p> <p>P 23 Mihajlo isp.</p> <p>S 24 Simeon</p>
<p>N 25 PRESV. TROJSTVO. Beda Časni, Grgur VII.</p> <p>P 26 Filip Neri, Zdenko</p> <p>U 27 Augustin Canterburyjski, Vojtjeh</p> <p>S 28 German, Vilim, Velimir</p> <p>P 30 Ivana Arška, Ferdinand, Srećko</p> <p>S 31 Pohod BDM, Krunoslava, Vladimir</p>	<p>N 25 SVI SVETI</p> <p>P 26 Karpo mučenik</p> <p>U 27 Terapont, Nil</p> <p>S 28 Niklta</p> <p>Ć 29 Presv. Euharistija</p> <p>P 30 Isakije</p> <p>S 31 Bogorodica Kraljica</p>

SUNCE U SVIBNJU

Dan	Izlazi	Zalazi
4.	5 h 40 m	20 h 06 m
11.	5 h 31 m	20 h 15 m
18.	5 h 22 m	20 h 23 m
25.	5 h 15 m	20 h 31 m

MJESEČEVE MIJENE U SVIBNJU

☾ Posljednja četvrt	1. u 05 h 23 m
☾ Mlađak	9. u 00 h 11 m
☾ Prva četvrt	17. u 02 h 01 m
☾ Uštap (pun)	23. u 22 h 46 m
☾ Posljednja četvrt	30. u 14 h 55 m

LIPANJ

juni

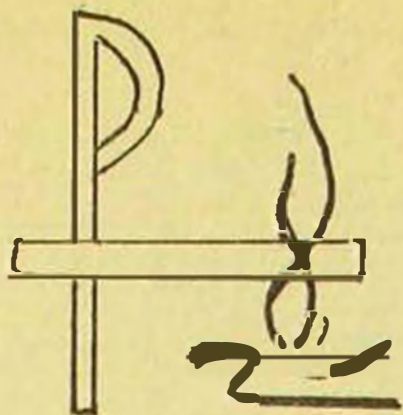
RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
<p>N 1 9. KROZ. G. Justin, Juvencije, Mladen</p> <p>P 2 Marcellin i Petar, Eugen, Geno</p> <p>U 3 Karlo Lwanga i drugovi</p> <p>S 4 Kvirin Sisački, Optat, Predrag</p> <p>Č 5 Bonifacije, Valerija, Darinka</p> <p>P 6 Srce Isusovo. Norbert, Neda</p> <p>S 7 Srce Marijino. Robert, Sabinijan, Radoslav ☺</p>	<p>N 1 TIJELOVO — BLAG. EUHARIST.</p> <p>P 2 Nicefor isp.</p> <p>U 3 Lukilijan</p> <p>S 4 Mitrofan</p> <p>Č 5 Dorotej</p> <p>P 6 Krist čovjekoljubac</p> <p>S 7 Trpljenje Bogorodice</p>
<p>N 8 10. KROZ G. Medard, Vilim, Žarko</p> <p>P 9 Efrem, Ranko</p> <p>U 10 Margareta, Greta, Biserka</p> <p>S 11 Barnaba apostol, Borna, Fortunat</p> <p>Č 12 Ivan Fakundo, Bosiljko, Ninko</p> <p>P 13 Antun Padovanski, Antonija, Tonka</p> <p>S 14 Rufin, Elizej, Marcijan</p>	<p>N 8 NEDJ. 3. PO DUH. GI. 2</p> <p>P 9 Ćiril Aleksandrijski</p> <p>U 10 Timotej biskup</p> <p>S 11 Bartolomej i Barnaba</p> <p>Č 12 Onufrije</p> <p>P 13 Akilina mučenica</p> <p>S 14 Jelisej prorok</p>
<p>N 15 11. KROZ G. Vid, Modest i Krescencije ☺</p> <p>P 16 Franjo Regis, Gvido, Borko</p> <p>U 17 Adolf, Bratoljub, Laura</p> <p>S 18 Marko i Marcelijan, Ljubomir</p> <p>Č 19 Romuald, Rajka, Bogdan</p> <p>P 20 Silverije, Naum Ohridski</p> <p>S 21 Alojzije Gonzaga, Vjekoslav, Slavko, Slavica</p>	<p>N 15 NEDJ. 4. PO DUH. GI. 3</p> <p>P 16 Tihon</p> <p>U 17 Manuil, Izmail</p> <p>S 18 Leontije</p> <p>Č 19 Juda Tadej apostol</p> <p>P 20 Metodije biskup</p> <p>S 21 Juljan</p>
<p>N 22 12. K. G. Paulin Nol., Ivan Fisher, Toma Morus ☺</p> <p>P 23 Sidonija, Sida, Zdenka, Josip Cafasso</p> <p>U 24 Rodenje Ivana Krstitelja, Krsto</p> <p>S 25 Vilim, Henrik, Adalbert</p> <p>Č 26 Ivan i Pavao, Vigilije, Zoran</p> <p>P 27 Ćiril Aleksandrijski, Ladislav Ugarski</p> <p>S 28 Irenej, Mirko, Smiljan</p>	<p>N 22 NEDJ. 5. PO DUH. GI. 4</p> <p>P 23 Agripina</p> <p>U 24 ROĐENJE IVANA KRSTITELJA</p> <p>S 25 Febronija mučenica</p> <p>Č 26 David</p> <p>P 27 Sampson</p> <p>S 28 Kir i Ivan</p>
<p>N 29 13. KROZ G. PETAR I PAVAO. Krešimir ☺</p> <p>P 30 Rimski prvomučenici, Marcijal, Miljana</p>	<p>N 29 N. 6. PO DUH. PET. I PAV. GI. 5</p> <p>P 30 Sabor 12 apostola</p>

SUNCE U LIPNJU

Dan	Izlazi	Zalazi
1.	5 h 10 m	20 h 38 m
8.	5 h 06 m	20 h 44 m
15.	5 h 04 m	20 h 48 m
22.	5 h 05 m	20 h 50 m
29.	5 h 07 m	20 h 50 m

MJESEČEVE MIJENE U LIPNJU

☾ Mlađak	7. u 16 h 01 m
☾ Prva četvrt	15. u 14 h 01 m
☺ Uštap (pun)	22. u 05 h 43 m
☾ Posljednja četvrt	29. u 02 h 54 m

SRPANJ

juli

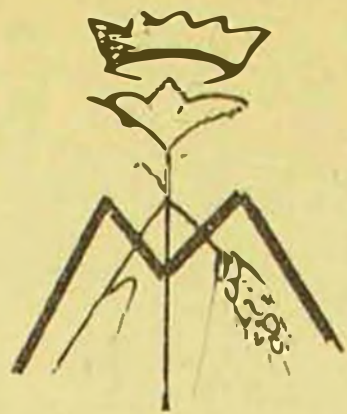
RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
<p>U 1 Aron, Teobald, Šimun, Predrag S 2 Oton, Martinijan, Ostoja, Višnja Ć 3 Toma apostol P 4 Elizabeta Portugalska, Elza, Jelica S 5 Ćiril I Metod, Antun M. Zakarija, Slaven</p>	<p>U 1 Kuzma i Damjan S 2 Rize Presvete Bogorodice Ć 3 Jakinto mučenik P 4 Andrija Kretski S 5 Atanazije Atonski</p>
<p>N 6 14. KROZ G. Marija Goretti, Bogomila P 7 Klaudije, Vilibald, Vilko, Goran U 8 Akvila i Priscila, Hadrijan, Eugen, Geno S 9 Leticija, Nikola Pik. i drugovi Ć 10 Amalija, Ljubica, Veronika, Vjerka P 11 Benedikt opat, Benko, Dobroslava S 12 Mohor, Ivan Gualberti, Mislav</p>	<p>N 6 NEDJ. 7. PO DUH. GI. 6 P 7 Toma, Akakije U 8 Prokopije S 9 Pankracije Ć 10 Antonije Pečerski P 11 Eufemija S 12 Proklo, Ilirije mučenik</p>
<p>N 13 15. KROZ G. Henrik Hinko, Vladimlr P 14 Kamilo de Lellis, Miroslav U 15 Bonaventura, Dobriša S 16 Gospa Karmelska, Karmela Ć 17 Letancije, Branko, Dunja P 18 Fridrik, Simforoza, Arnulf, Natko S 19 Makrina, Zora, Zlatka</p>	<p>N 13 NEDJ. 8. PO DUH. GI. 7 P 14 Akila U 15 Vladimir S 16 Antinogen mučenik Ć 17 Marina P 18 Jakinto, Emilljan S 19 Makrina</p>
<p>N 20 16. KROZ G. Ilija prorok, Iljko P 21 Lovro Brindiški, Danijel, Danica U 22 Marija Magdalena, Manda, Lenka S 23 Brigita, Apolinar Ć 24 Kristina, Mirjana P 25 Jakov apostol, Kristofor, Krsto S 26 Joakim i Ana, roditelji BDM</p>	<p>N 20 NEDJ. 9. PO D. IL. PROR. GI. 8 P 21 Ezekijel prorok U 22 Marija Magdalena S 23 Trofim, Teofil Ć 24 Boris, Kristina mučenica P 25 Ana S 26 Jermolaj</p>
<p>N 27 17. KROZ G. Natalija, Klement Ohridski P 28 Nazarije i Celzo, Inocent, Nevinko U 29 Marta, Flora, Blaženka, Mira S 30 Petar Krizolog Ć 31 Ignacije Lojola, Vatroslav</p>	<p>N 27 NEDJ. 10. PO DUH. GI. 1 P 28 Prohor, Nikanor U 29 Kalinik S 30 Sila, Siluan i drugovi Ć 31 Eudokim</p>

SUNCE U SRPNJU

Dan	Izlazi	Zalazi
6.	5 h 12 m	20 h 49 m
13.	5 h 17 m	20 h 45 m
20.	5 h 24 m	20 h 39 m
27.	5 h 31 m	20 h 33 m

MJESEČEVE MIJENE U SRPNJU

● Mladak	7. u 08 h 56 m
☾ Prva četvrt	14. u 22 h 11 m
☽ Uštap (pun)	21. u 12 h 41 m
☾ Posljednja četvrt	28. u 17 h 35 m

KOLOVOZ

august

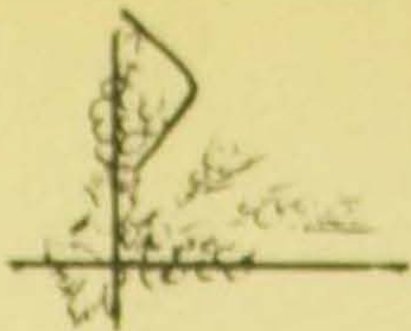
RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
P 1 Alfonz Liguori S 2 Gospa od Andela, Euzebije Vercelski	P 1 Makabejski mučenici S 2 Stjepan
N 3 18. KROZ G. Augustin Kažotic, Lidija P 4 Ivan Vianney U 5 Gospa Snježna, Nives, Snježana ☺ S 6 Preobraženje Gospodinovo, Predrag Č 7 Siksto papa, Kajetan P 8 Dominik, Dinko, Nedjeljko S 9 Roman, Firmin, Tvrtko	N 3 NEDJ. 11 PO DUH. GI. 2 P 4 Eudokija mučenic U 5 Eusignlje S 6 PREOBRAŽENJE Č 7 Dometije mučenik P 8 Emilijan S 9 Matija
N 10 19. KROZ G. Lovro dakon, Zvezdana P 11 Klara, Jasna, Jasminka U 12 Anicet, Hilarija, Veseljka S 13 Poncijan i Hipolit, ☽ Č 14 Euzebije, Atanazija, Alfred P 15 VELIKA GOSPA. Marija, Veljka S 16 Stjepan kralj, Rok	N 10 NEDJ. 12. PO DUH. GI. 3 P 11 Euplo U 12 Focije, Anicet S 13 Maksim isp. Č 14 Mihej prorok, Teodozije Peč. P 15 UZNESENJE BOGORODICE S 16 Prijenos Ikone Hristove, Diomid
N 17 20. KROZ G. Hijacint, Liberat, Miron P 18 Jelena Križarica, Jelka, Agapit U 19 Ivan Eudes, Ljudevit, Tekla ☺ S 20 Bernard, Samuel, Porfirije, Branko Č 21 Pio X, Hermogen P 22 BDM Kraljica, Vladislava, Krunojka S 23 Ruža Limska, Filip Benicije, Zdenko	N 17 NEDJ. 13. PO DUH. GI. 4 P 18 Flor i Lovro mučenici U 19 Andrija mučenik S 20 Samuel prorok Č 21 Tadej P 22 Agatonik S 23 Irinej i Lup muč.
N 24 21. KROZ G. Bartol apostol, Barlaa P 25 Ljudevit kralj, Josip Kalasancijski U 26 Rufin, Zefirin, Jadranko S 27 Monika, Honorat, Časlav ☽ Č 28 Augustin, Tin, Gustav P 29 Glavosijek Ivana Krstitelja S 30 Feliks i Adaukt, Gaudencija, Radoslava	N 24 NEDJ. 14. PO DUH. GI. 5 P 25 Bartolomej i Tito U 26 Hadrijan i Natalija mučenici S 27 Pimen Č 28 Augustin P 29 GLAVOSIJEK IVANA KRST. S 30 Aleksandar, Ivan i Pavao
N 31 22. KROZ G. Rajmund, Rajko, Optat, Željko	N 31 NEDJ. 15. PO DUH. GI. 6

SUNCE U KOLOVOZU

Dan	Izlazi	Zalazi
3.	5 h 39 m	20 h 25 m
10.	5 h 48 m	20 h 14 m
17.	5 h 56 m	20 h 03 m
24.	6 h 05 m	19 h 51 m
31.	6 h 14 m	19 h 38 m

MJESEČEVE MIJENE U KOLOVOZU

☾ Mladak	5. u 20 h 37 m
☾ Prva četvrt	13. u 04 h 22 m
☾ Uštap (pun)	19. u 20 h 55 m
☾ Posljednja četvrt	27. u 10 h 39 m

RUJAN

septembar

RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
<p>P 1 Egidije, Konstancije, Branimir, Branka U 2 Kalista, Maksima, Divna, Veljka S 3 Grgur Veliki, Grga, Gordana Č 4 Ruža Vit., Dunja, Ida, Marcel P 5 Lovro Justiniani, Borko S 6 Zaharija, Boris, Davor</p>	<p>P 1 Početak crkvene godine U 2 Mamant muč. S 3 Pio X., Teoklist, Antim Č 4 Mojsije prorok P 5 Zaharija S 6 Čudo Mihajla Arhandela</p>
<p>N 7 23. KROZ G. Marko Križevčanin, Blaženko P 8 MALA GOSPA, Maja U 9 Petar Klaver, Strahimir S 10 Pulherija, Nikola Tolentinski Č 11 Proto i Hijacint, Cvjetko P 12 Ime Marijino, Marija, Dubravko S 13 Ivan Zlatousti, Zlatko, Živan</p>	<p>N 7 NEDJ. 18. PO D. I PRED. UZ. P 8 ROĐENJE BOGORODICE U 9 Joakim i Ana S 10 Minodora Č 11 Teodora Aleksandrijska P 12 Autonom S 13 Kornelije muč.</p>
<p>N 14 24. KROZ G. Uzvišenje sv. Križa, Višeslav P 15 Gospa Žalosna, Dolores, Tugomila U 16 Kornelije i Ciprijan S 17 Robert Belarmin, Rane sv. Franje (Kvatre) Č 18 Josip Kupertinski, Sanja, Irena P 19 Januarije, Suzana, Željko (Kvatre) S 20 Kandida, Svjetlana (Kvatre)</p>	<p>N 14 UZVIŠENJE SV. KRIŽA P 15 Nikita mučenik U 16 Eufemija S 17 Sofija, Vjera, Nada i Ljubav Č 18 Eumenije P 19 Trofim S 20 Subota po Uzvišenju</p>
<p>N 21 25. KROZ G. Matej apostol i evanđelist P 22 Mauricije, Mavro, Toma Vilanovski U 23 Lino, Tekla, Konstancije S 24 Gospa od Otkupljenja, Mercedes Č 25 Aurelije, Zlata, Kleofa P 26 Kuzma i Damjan, Damir S 27 Vinko Paulski, Gaj, Berislav</p>	<p>N 21 NEDJ. 18. PO D. I PO UZ. GL. 1. P 22 Foka muč., Jona prorok U 23 Ivan Krstitelj S 24 Tekla mučenica Č 25 Eufrosinija P 26 Ivan evanđelist S 27 Kalistat mučenik</p>
<p>N 28 26. KROZ G. Vjenceslav, Veceslav, Veco P 29 Mihael, Gabrijel i Rafael, Milan U 30 Jeronim, Jerko</p>	<p>N 28 NEDJ. 19. PO DUH. GL. 2 P 29 Ciriljak U 30 Grgur muč.</p>

SUNCE U RUJNU

Dan	Izlazi	Zalazi
7.	6 h 23 m	19 h 25 m
14.	6 h 31 m	19 h 12 m
21.	6 h 40 m	18 h 58 m
28.	5 h 49 m	17 h 44 m

MJESEČEVE MIJENE U RUJNU

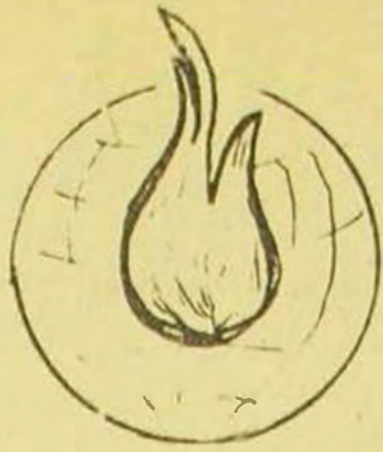
☉ Mladak	4. u 09 h 11 m
☾ Prva četvrt	11. u 09 h 42 m
☽ Uštap (pun)	18. u 07 h 35 m
☾ Posljednja četvrt	26. u 05 h 18 m

Sv. Jeronim, crkveni naučitelj, rodio se oko 335. u Stridonu (u Dalmaciji, ali još neustanovljenom mjestu). Umro je g. 420. u Betlehemu gdje je kao pustinjač u studiju Sv. pisma provodio pokornički život. Neko vrijeme je bio pomoćnik pape Damasa, preveo je Sv. pismo s hebrejskog i grčkog na latinski i taj njegov prijevod bio je kroz stoljeća službeni tekst Rimske Crkve. Smatralo se da je ilirskog roda pa mu se pripisivalo i sastavljanje glagoljice. To je bio i razlog da se po njemu imenovalo Društvo sv. Jeronima osnovano 1868. Blagdan 30. rujna.

BILJEŠKE:

JULIJANSKI KALENDAR

11 (29. 8) Glavosljek Ivana Krstitelja
21 (8. 9) Rodenje Bogorodice
27 (14. 9) Uzvišenje sv. Križa

LISTOPAD

oktobar

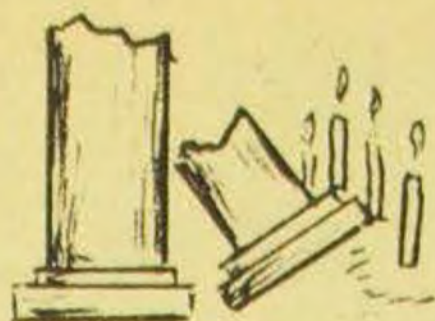
RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
<p>S 1 Terezija od Djeteta Isusa Č 2 Anđeli čuvarl, Anđelko, Anđela P 3 Kandi, Maksimilijan, Gerhard S 4 Franjo Asiški</p>	<p>S 1 Pokrov Bogorodice Č 2 Ciprijan i Justina mučenici P 3 Dionizije, Terezija od Dj. Isusa S 4 Jerotej, Franjo Asiški</p>
<p>N 5 27. KROZ G. Flavijan, Placid, Mlodrag P 6 Bruno, Fides, Verica U 7 BDM od Krunice (Ružarija), Krunčica, Ruža S 8 Benedikta, Pelagija, Šimun Č 9 Dionizije I drugovi, Ivan Leonardi P 10 Franjo Borgla, Danijel i drugovi, Danko S 11 Emilijan, Prob, Milan</p>	<p>N 5 NEDJ. 20. PO DUH. GI. 3 P 6 Toma apostol U 7 Sergije i Vakho muč. S 8 Pelagija i Talsa muč. Č 9 Jakov Alfejev ap. P 10 Eulampije S 11 Filip, Teofan</p>
<p>N 12 28. KROZ G. Serafin, Maksimilijan P 13 Eduard, Hugolin, Edo, Hugo U 14 Kalist papa, Divko, Krasna S 15 Terezija Avilska Č 16 Hedviga, Margareta Marija Alacoque P 17 Ignacije Antiohijski, Vatroslav S 18 Luka evanđelist, Lukša, Svjetlovid</p>	<p>N 12 NEDJ. 21. PO DUH. GI. 4 P 13 Karpo, Agatonik mučenik U 14 Paraskeva S 15 Eutemije, Lukijan Č 16 Longin P 17 Osija prorok S 18 Luka evanđelist</p>
<p>N 19 29. KROZ G. Ivan Brøb. i Izak Joques, Pavao od Križa P 20 Vendelin, Irena, Miroslava U 21 Uršula, Zvezdan S 22 Marija Saloma, Dražen Č 23 Ivan Kapistranski, Borislav P 24 Antun M. Claret, Jaroslav S 25 Krizant i Darija, Katarina Kotromanić</p>	<p>N 19 NEDJELJA 22. I MISIJSKA GI. 5 P 20 Artemije mučenik U 21 Ilarion S 22 Averkije Č 23 Jakov apostol P 24 Areta S 25 Markijan i Martirij muč.</p>
<p>N 26 30. KROZ G. Demetrije, Dmitar, Zvonko P 27 Sabina, Kontardo, Gordana, Cvitko U 28 Šimun i Juda Tadej, Siniša, Tadija S 29 Narcis, Donat, Darko, Ida Č 30 Marcel, Marojko P 31 Alfonz Rodriguez, Volfgang, Vuk, Vukmir</p>	<p>N 26 KRIST KRALJ. DIMITRIJE VMČ. P 27 Nestor mučenik U 28 Terentije S 29 Anastazija mučenica Č 30 Zinovije i Zinovija mučenici P 31 Stahij, Urban</p>

SUNCE U LISTOPADU

Dan	Izlazi	Zalazi
5.	5 h 58 m	17 h 31 m
12.	6 h 07 m	17 h 17 m
19.	6 h 16 m	17 h 05 m
26.	6 h 27 m	16 h 54 m

MJESEČEVE MIJENE U LISTOPADU

☾ Mladak	3. u 19 h 56 m
☾ Prva četvrt	10. u 14 h 29 m
☾ Uštap (pun)	17. u 20 h 22 m
☾ Posljednja četvrt	25. u 23 h 26 m

STUDENI

novembar

RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
S 1 SVI SVETI. Svetislav, Sveto	S 1 Kuzma i Damjan
N 2 31. KROZ G. Dušni dan, Dušica, Duško ☉ P 3 Martin Porres, Silvija U 4 Karlo Boromejski, Dragutin S 5 Emerik, Mirko, Imbro, Zakarija Č 6 Leonard, Sever, Vedran P 7 Engelbert, Anđelko S 8 Gracija Kotorski, Gotfrid, Bogoljub ☽	N 2 NEDJ. 24. PO DUH. GI. 7 P 3 Akepsima U 4 Joanikije, Nikanor S 5 Galakton, Epistimija Č 6 Pavao biskup P 7 Lazar čudotvorac S 8 MIHAJLO ARH.
N 9 32. KROZ G. Milostislav P 10 Leon Veliki, Lavoslav U 11 Martin biskup, Davorin S 12 Jozafat, Emilijan, Milan Č 13 Stanislav Kostka, Stanko, Didak P 14 NIKOLA TAVELIĆ, Ivan Trogirski S 15 Albert Veliki, Leopold, Berta	N 9 NEDJ. 25. PO DUH. GI. 8 P 10 Erasto, Rodion U 11 Mina, Teodor Studita S 12 Jozafat mučenik Č 13 Ivan Zlatousti P 14 Filip S 15 Početak božićnog posta
N 16 33. KROZ G. Margareta, Gertruda ☽ P 17 Elizabeta Ugarska, Igor U 18 Posveta baz. sv. Petra i Pavla, Odon, Maksim S 19 Poncijan, Krispin Č 20 Feliks Valois, Srećko, Edmund P 21 Prikazanje BDM, Gospa od Zdravlja S 22 Cecilija, Cilika, Slavujka	N 16 NEDJ. 26. PO DUH. GI. 1 P 17 Grgur čudotvorac U 18 Platon, Ramon S 19 Habdija prorok, Varlaam muč. Č 20 Proklo P 21 UVOD BOGORODICE U HRAM S 22 Filimon, Cecilija
N 23 KRIST KRALJ. Klement, Milivoj, Blagoje ☽ P 24 Krizogon, Krševan, Firmina U 25 Katarina Aleksandrijska, Kaja, Erazmo S 26 Konrad, Leonard, Dubravko, Radivoj Č 27 Maksim, Severin, Virgilije P 28 Sosten, Jakov Markijski, Držislav S 29 Saturnin, Iluminata, Svjetlana, Vlasta	N 23 NEDJ. 27. PO DUH. GI. 2 P 24 Katarina mučenica U 25 Kliment papa S 26 Alipije Č 27 Paladije P 28 Stjepan, Irinarh S 29 Paramon, Filumen
N 30 1. DOŠAŠĆA. Andrija apostol, Hrvoslav	N 30 NEDJ. 28. PO DUH. GI. 3

SUNCE U STUDENOM

Dan	Izlazi	Zalazi
2.	6 h 36 m	16 h 42 m
9.	6 h 46 m	16 h 33 m
16.	6 h 57 m	16 h 25 m
23.	7 h 06 m	16 h 18 m
30.	7 h 15 m	16 h 14 m

MJESEČEVE MIJENE U STUDENOM

☉ Mladak	2. u 07 h 03 m
☽ Prva četvrt	8. u 22 h 11 m
☽ Uštap (pun)	16. u 13 h 12 m
☽ Posljednja četvrt	24. u 17 h 51 m

PROSINAC

decembar

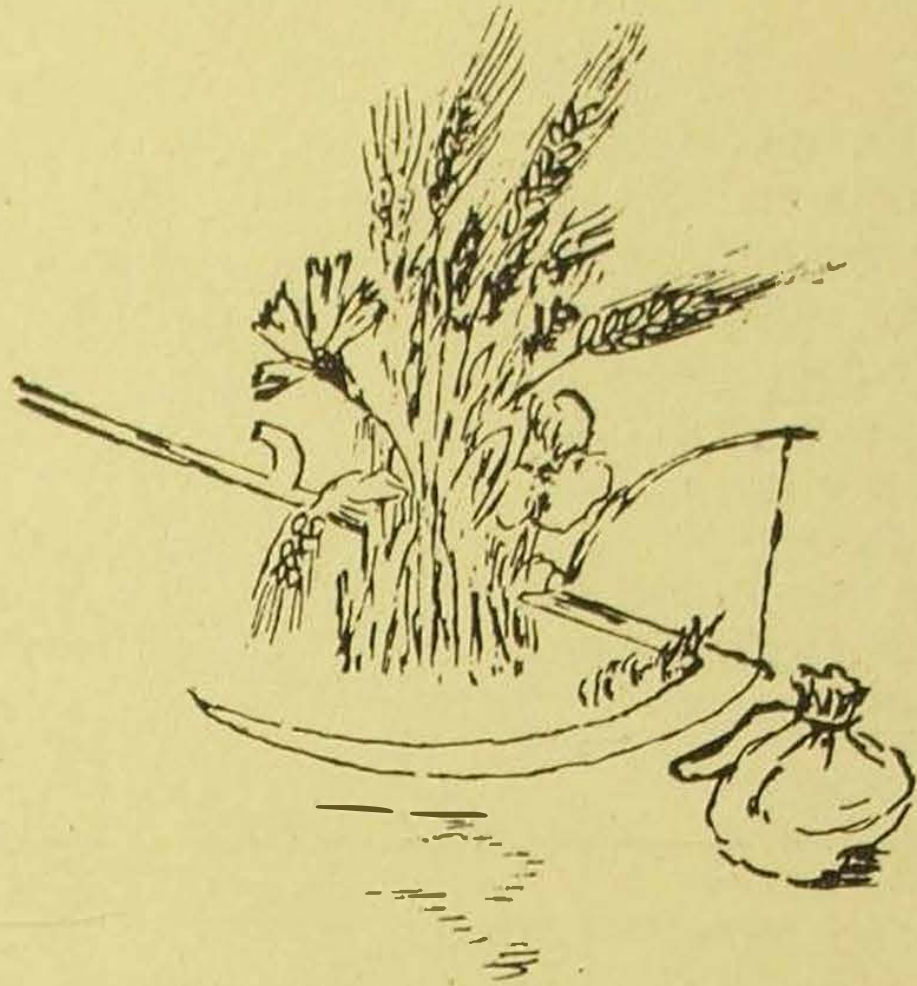
RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
P 1 Eligije, Natalija, Božena ☺ U 2 Bibijana, Živka, Blanka S 3 Franjo Ksaverski Č 4 Ivan Damašćanski, Barbara, Barica P 5 Saba, Kristina, Dalmatin, Savka S 6 Nikola biskup, Nikša, Vladimir	P 1 Naum prorok U 2 Avakum prorok S 3 Sofronije prorok Č 4 Barbara, Ivan Damašćanski P 5 Sava Posvećeni S 6 NIKOLA ČUDOTVORAC
N 7 2. DOŠAŠĆA. Ambrozije, Agaton, Dobroslav ☾ P 8 BEZGREŠNO ZAČEĆE BDM. Ljiljana U 9 Valerija, Zdravka, Radmila S 10 Gospa Loretska, Miltijad, Julija (Kvatre) Č 11 Damaz, Damir, Sabin P 12 Ivana Franciska Chantal, Franjica (Kvatre) S 13 Lucija, Jasna, Svjetlana (Kvatre)	N 7 NEDJ. 29. PO DUH. GI. 4 P 8 BEZGR. ZAČEĆE BOGOR. U 9 Potapije S 10 Mina, Ermogen muč. Č 11 Danijel Stilita P 12 Spiridion S 13 Eustratije, Eugen mučenik
N 14 3. DOŠAŠĆA. Ivan od Križa, Krševan, Špiro P 15 Irenej, Kristina, Darija U 16 Adela, Albina, Zorka ☽ S 17 Lazar, Olimpija, Florijan Č 18 Gacijan, Bosiljko, Dražen P 19 Urban, Tea, Vladimir S 20 Amon, Eugen i Makarije	N 14 NEDJELJA PRAOTACA. GI. 5 P 15 Eleuterije U 16 Agej prorok S 17 Danijel prorok, Ananija, Azarija Č 18 Sebastijan P 19 Bonifacije S 20 Ignacije mučenik
N 21 4. DOŠAŠĆA. Petar Kanizije, Snježan P 22 Honorat, Časlav, Zenon U 23 Ivan Kentijski, Viktorija, Vika S 24 Badnjak. Adam i Eva ☽ Č 25 BOŽIĆ. Anastazija P 26 STJEPAN, Krunoslav S 27 Ivan Apostol i evanđelist, Janko	N 21 NEDJELJA SV. OTACA. GI. 6 P 22 Anastazije mučenik U 23 Kretski mučenici S 24 Badnjak, Eugenija Č 25 BOŽIĆ, ROĐENJE HRISTOVO P 26 SABOR PRESV. BOGOROD. S 27 STJEPAN PRVOMUČENIK
N 28 SVETA OBITELJ. Nevina dječica, Mladen, Nevenka P 29 Toma Becket, David, Davor U 30 Sabin, Liberije, Trpimir S 31 Silvestar papa, Silvije, Goran ☺	N 28 NEDJELJA PO BOŽIĆU. GI. 7 P 29 Betlehemska djeca U 30 Anizija S 31 Melanija Rimljanka

SUNCE U PROSINCU

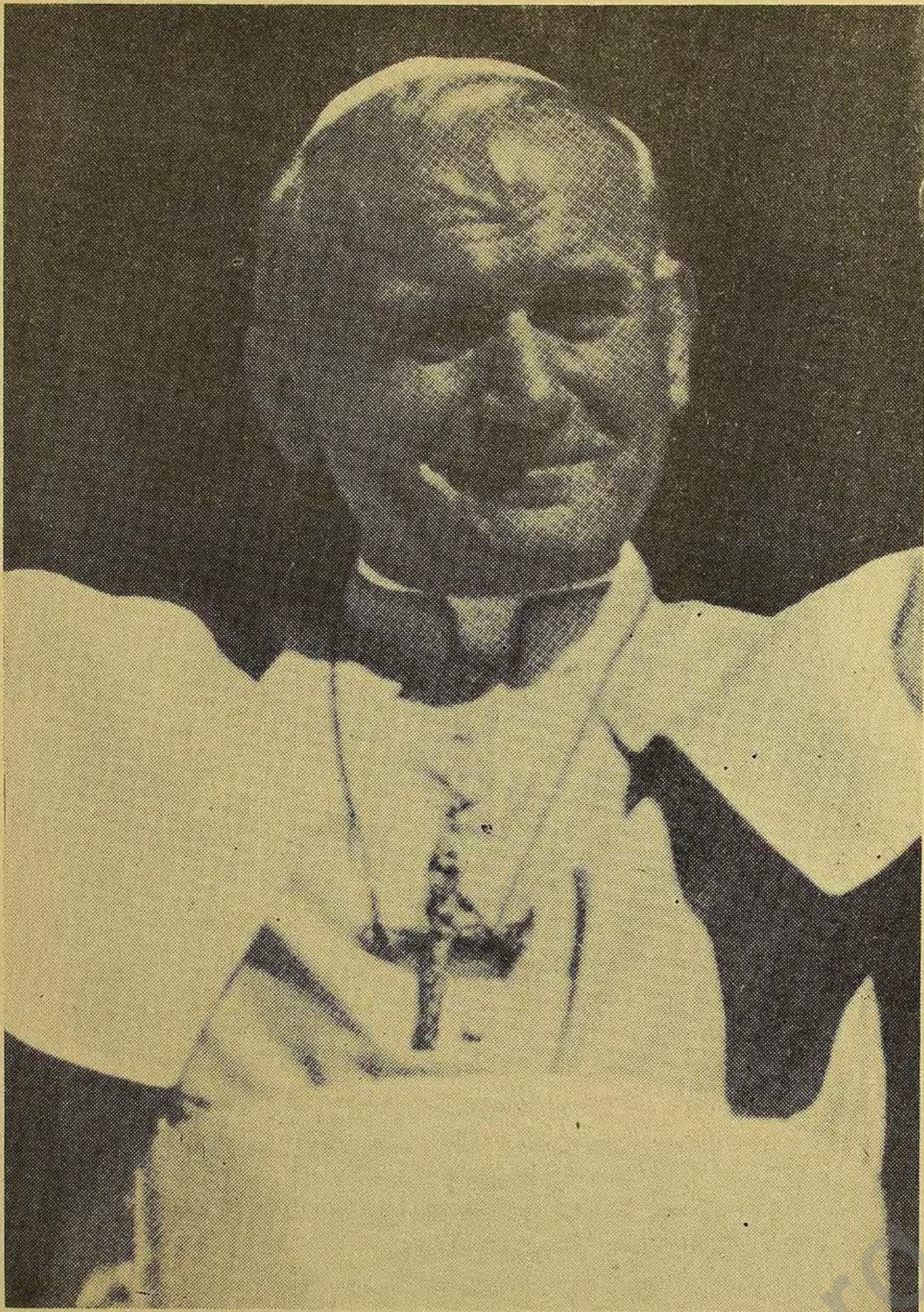
Dan	Izlazi	Zalazi
7.	7 h 23 m	16 h 12 m
14.	7 h 29 m	16 h 12 m
21.	7 h 34 m	16 h 14 m
28.	7 h 37 m	16 h 18 m

MJESEČEVE MIJENE U PROSINCU

☽ Mladak	1. u 17 h 43 m
☾ Prva četvrt	8. u 09 h 02 m
☽ Uštap (pun)	16. u 08 h 05 m
☾ Posljednja četvrt	24. u 10 h 18 m
☽ Mladak	31. u 04 h 11 m

- 1 - 2. siječnja: Nova godina - Međunarodni dan mira**
- 1 - 2. svibnja: Međunarodni dan rada**
- 4. srpnja: Dan borca**
- 7. srpnja: Dan ustanka naroda i narodnosti Srbije**
- 13. srpnja: Dan ustanka naroda i narodnosti Crne Gore**
- 22. srpnja: Dan ustanka naroda i narodnosti Slovenije**
- 27. srpnja: Dan ustanka naroda i narodnosti Hrvatske i Bosne i Hercegovine**
- 11. listopada: Dan ustanka naroda i narodnosti Makedonije**
- 29 - 30. studenog: Dan Republike**

Sveti Otac Papa IVAN PAVAO II

Apostolski pronuncij u SFRJ Jugoslaviji
Mons Francesco Colasuonno,
naslovni nadbiskup treuntski
Ima svoje sjedište u Beogradu, sv. Save 24

BISKUPI U NAŠOJ DOMOVINI

Prvi biskup Crkve u Hrvata, predsjednik BK Jugoslavije
Predstavnik Kat. crkve u SFR Jugoslaviji

Dr FRANJO KUHARIĆ
kardinal

Zagrebačka crkvena pokrajina

Dr FRANJO kardinal KUHARIĆ,

metropolita sjeverne hrvatske crkvene pokrajine i

nadbiskup zagrebački

Mons ĆIRIL KOS,

biskup đakovački

Mons SLAVOMIR MIKLOVŠ,

vladika križevački

Dr JOAKIM SEGEDI,

pomoćni vladika križevački

Mons MIJO ŠKVORC,

pomoćni biskup zagrebački

Dr ĐURO KOKŠA,

pomoćni biskup zagrebački

Splitska crkvena pokrajina

Dr FRANE FRANIĆ,

metropolita južno-hrvatske crkvene pokrajine i

nadbiskup splitski

Mons JOSIP ARNERIĆ,

biskup zibenski

Mons CELESTIN BEZMALINOVIĆ,

biskup hvarski

Dr SEVERIN PERNEK,

biskup dubrovački

Mons IVO GUGIĆ,

biskup kotorski

Sarajevska crkvena pokrajina

Dr MARKO JOZINOVIĆ,
metropolita vrhbosanske crkvene pokrajine i
nadbiskup sarajevski
Mons ALFRED PICHLER,
biskup banjalučki
Mons PAVAO ŽANIĆ,
biskup mostarski
Dr JOAKIM HERBUT,
biskup skopsko-prizrenski
Dr TOMISLAV JABLANOVIĆ,
pomoćni biskup sarajevski
Mons NIKOLA PRELA,
pomoćni biskup skopsko-prizrenski

Riječka crkvena pokrajina

Mons JOSIP PAVLIŠIĆ,
metropolita riječke crkvene pokrajine i nadbiskup riječki
Dr DRAGUTIN NEŽIĆ,
biskup puljsko-porečki u miru
Dr KARMELO ZAZINOVIĆ,
biskup krčki
Mons ANTE BOGETIĆ,
biskup puljsko-porečki

Ljubljanska crkvena pokrajina

Dr ALOJZ ŠUŠTAR,
metropolita ljubljanske crkvene pokrajine i
nadbiskup ljubljanski
Dr JANEZ JENKO,
biskup koperski
Dr FRANC KRAMBERGER,
biskup mariborski
Dr TOMISLAV LENIĆ,
pomoćni biskup ljubljanski
Mons JOŽEF KVAS,
pomoćni biskup ljubljanski
Dr JOŽEF SMEJ,
pomoćni biskup mariborski
Mons METOD PIRIH,
pomoćni biskup koperski

Biskupije izvan crkvenih pokrajina

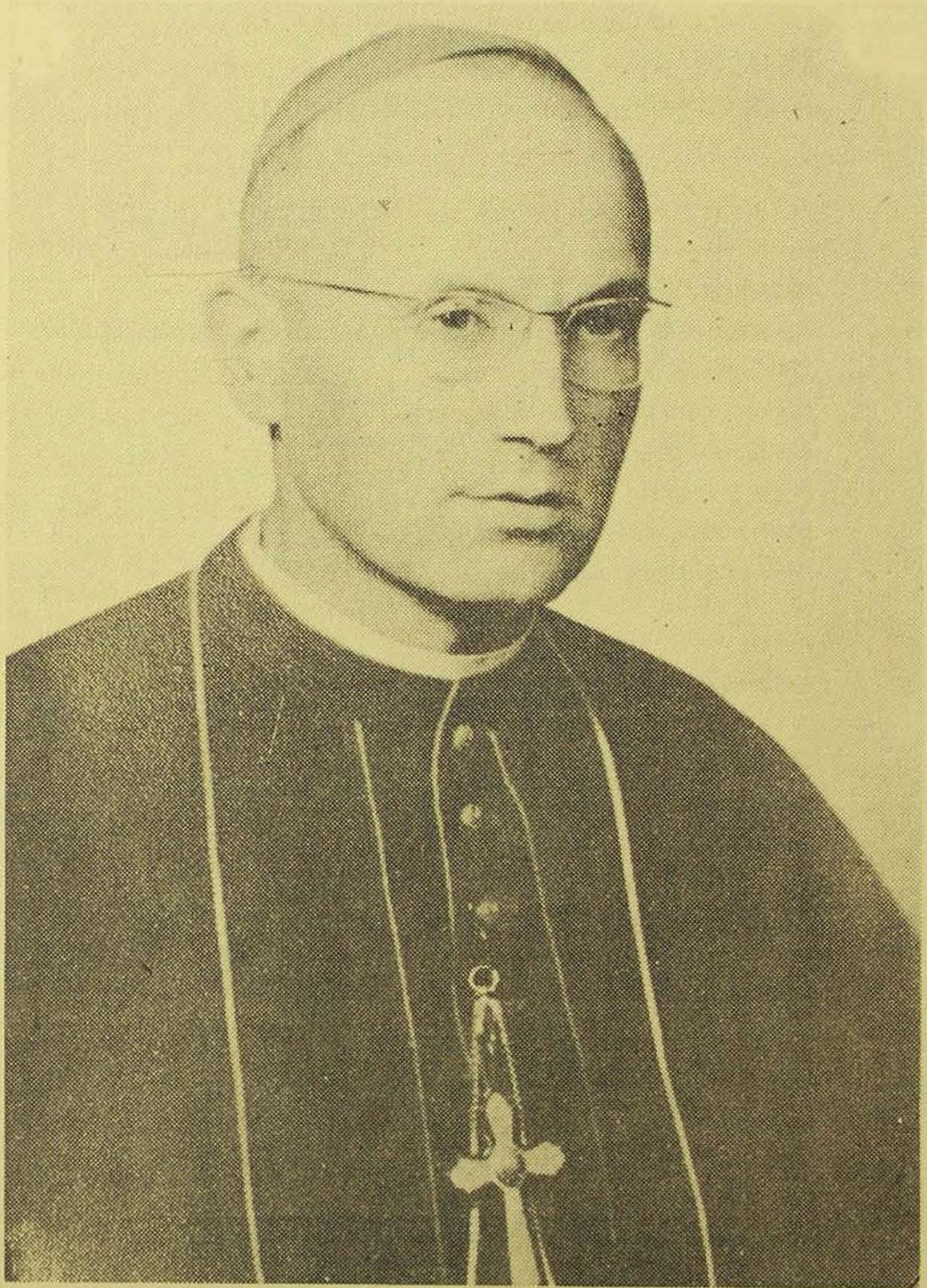
Mons PETAR PERKOLIĆ,
nadbiskup barski

Mons ALOJZ TURK,
nadbiskup beogradski

Mons MARIO OBLAK,
nadbiskup zadarski

Mons MATIJA ZVEKANOVIĆ,
biskup subotički

Mons TOMAS JUNG,
biskup, apostolski administrator Banata

subotički biskup Matija Zvekanović

Crkva se utjelovljuje u jedan narod, iako ona svojim katolicitetom nadilazi sve državne i nacionalne granice, već onim činom kada živom riječju i postojećim kulturnim sredstvima počinje evangelizirati jedan narod. Od toga trenutka počinje nepodjeljivi suživot Crkve i dotičnog naroda. I kako jedan narod dulje živi u zajedništvu Crkve, to se njihovi odnosi produbljuju i izmjenično obogaćuju.

Pokušaj da se taj život pretrgne silom, pretvara se u sakaćenje ili ranjavanje, a ako to potraje dulji vremenski period, onda to može izazvati umiranje i Crkve i dotičnog naroda. To osobito vrijedi za male narode ili njihove odvojene etničke grupacije, a povijest poznaje nebrojene takve slučajeve.

Zato živa Crkva u jednom narodu, dok i malo životne snage još u sebi ima, mora svim silama nastojati živo pratiti kulturna zbivanja koja se u jednom narodu događaju. Mora ih poticati i nastojati obogatiti Evanđeljem.

Vjera koja ne postane kulturom jednog naroda, pema riječima sadanjega pape Ivana Pavla II, nije živa vjera. U tom smislu treba razumjeti nastojanja sadanjega pape da se uspostavi živi dijalog između Crkve i kulture svakog pojedinog naroda.

Zato je već formirano Vijeće za kulturu i to na općecrkvenom nivou u Rimu sa željom i nakanom da se formira takvo Vijeće pri svakoj Biskupskoj konferenciji i u svakoj Biskupiji.

Zbog toga se kao minimum odnosa Crkve i jedne konkretne kulture traži da Crkva prikladnim sredstvima živo prati sva kulturna zbivanja u jednom narodu, osobito ona koja nastaju pod neposrednim utjecajem Evanđelja i Crkve.

Ne bi smjela postojati jedna crkvena zajednica bez jednog vjerskog glasila koje bi registriralo sva vjersko-kulturna zbivanja. U našem slučaju riječ je o našem listu "Bačko klasje" koje, makar u dosta velikim razmacima, prati izbliza život naše mjesne Crkve i registrira za sadašnjost i budućnost sve ono što Crkva čini u svojoj želji i nastojanju da evangelizira i posluži ovaj narod.

"Bačko klasje" to čini novinskim stilom. Osim toga potrebno je da postoji kalendar, almanah, zbornik ili posebni časopis koji bi sve te akcije Crkve registrirali i u tiskanoj formi pojedine referate, predavanja, poslanice, značajne govore predali živoj vjerničkoj zajednici kao bogatu duhovnu hranu.

Ali, dajući te materijale javnosti, u prvom redu svijetu kulture, ovi materijali mogu postati most dijaloga u susretu između ljudi različitih uvjerenja i svjetonazora, jer nam je zajednički zadatak da svako sa svoje strane poslužimo narodu za koji živimo. Želimo obrađivati povijesne istine i sadašnje realnosti života.

U tom smislu i ovogodišnja "Subotička Danica" opet želi biti na službi Crkvi i narodu, želi pomoći Crkvi da "podvori" svoj narod.

Ovogodišnja "Subotička Danica", kao i prijašnjih godina, želi registrirati sva važnija zbivanja u općoj Crkvi, u Crkvi među Hrvatima i u našoj mjesnoj biskupijskoj Crkvi.

Od općecrkvenih tema spominjemo Godinu mladih, objavljujući dijelove poruke pape Ivana Pavla II. i kardinala Franje Kuharića kao prvog biskupa Crkve u Hrvata.

U tom je tonu i prilog za mlade, iako tretira domaće probleme, što je sasvim razumljivo i normalno.

Od općecrkvenih tema svakako treba spomenuti i 1100. obljetnicu smrti svetog Metoda, kojoj je u kalendaru posvećen jedan članak.

Od događaja na razini Crkve u cijelom narodu svakako najznačajnije mjesto zauzima Nacionalni euharistijski kongres u Zagrebu i Mariji Bistrici 8. i 9. rujna 1984. godine. Zato tom događaju i jest posvećeno dosta prostora, osvjetljujući naše sudjelovanje na toj velikoj manifestaciji.

Kao najznačajniji događaj u Subotičkoj biskupiji svakako je pokretanje procesa za proglašenje blaženim i svetim sluge Božjega Tome Gerarda Stantića, karmelićanina i osnivača muškog ogranka Karmelskog reda među Hrvatima. Zato članak o njegovu životu spada među najvažnije u ovogodišnjem kalendaru "Subotička Danica".

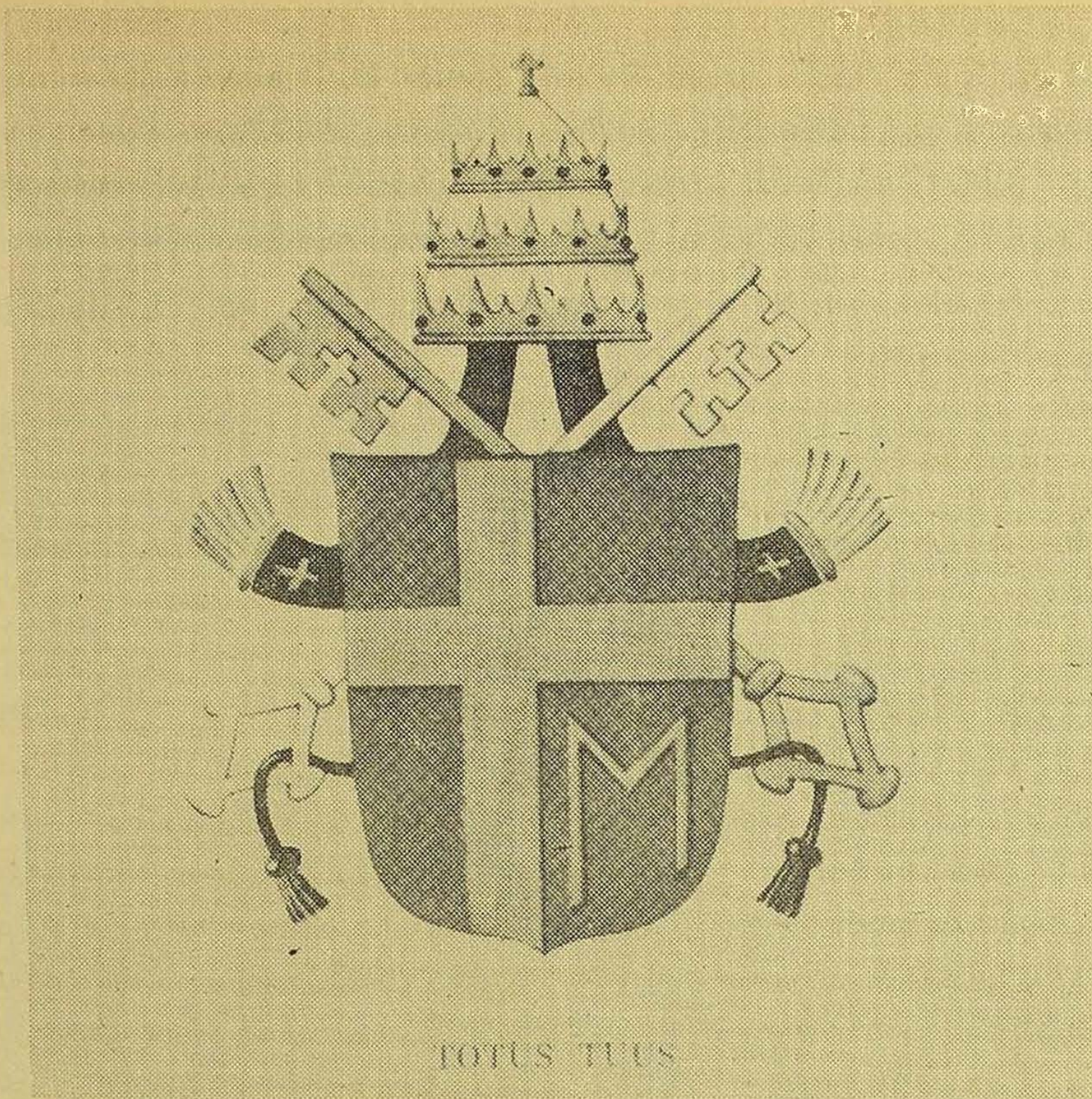
O životu naše mjesne Crkve govore još dva članka. Prvi članak nam predstavlja žensku dominikansku redovničku zajednicu koja u Subotičkoj biskupiji djeluje skoro četrdeset godina. Drugi članak govori o "Josephinum", domu za stare i bolesne svećenike u Subotici, jer vrši veoma važnu ulogu u životu Crkve.

Zatim se sjećamo nekih velikana iz naše crkveno-narodne povijesti, koji su svoje živote i rad ugradili u rast duhovnog i kulturnog napretka hrvatskog naroda na bačkim ravnicama.

Ove godine se sjećamo rada Mihajla Radnića, Lajče Budanovića, Paje Kujundžića i Mije Mandića. Sjećamo se ove godine preminulih svećenika Ivana Jurige i Jakova Grunčića. Također se sjećamo pokojnih bunjevačkih hrvatskih kulturnih radnika i književnika Stjepana Velina i Pavla Bačića.

I konačno, kao dobar evandeoski domaćin, koji od svoga blaga iznosi staro i novo, skupili smo dio plodova mnogih naših suvremenih pjesnički i umjetnički nadarenih stvaralaca da ih objelodanimo i time obogatimo druge i sebe.

Tako, eto, naša mjesna Crkva izražava jedan oblik svoga služenja Narodu ovogodišnjim kalendarom "Subotička Danica" 1986.

Grb pape Ivana Pavla II

**PORUKA PAPE IVANA PAVLA II ZA NACIONALNI
EUHARISTIJSKI KONGRES U ZAGREBU I MARIJI BISTRICI
8. i 9. rujna 1984.**

**Časnom Našem Bratu
Franji kardinalu Kuhariću
Nadbiskupu zagrebačkom
i Predsjedniku Biskupske konferencije Jugoslavije**

Iskrenom radošću pridružujem se Tebi i svim biskupima, svećenstvu, redovnicima i redovnicama, i svim vjernicima prigodom trostrukoga povijesnog slavlja što ga Katolička Crkva među Hrvatima slavi ove godine u svetištu Marije Bistrice: Završetak višegodišnje proslave trinaest stoljeća kršćanstva u vašem narodu; Nacionalni euharistijski kongres Crkve u Hrvata (8. i 9. rujna 1984.) trisetna obljetnica našašća čudotvornoga kipa Majke Božje Bistričke.

Draga braćo i sestre Hrvati! Po ovoj poruci što je povjeravam svom posebnom izaslaniku, gospodinu kardinalu Franzu Königu, danas sam u duhu s vama, i istodobno gajim živu želju da u nedalekoj budućnosti dođem u to svetište, kada ću - odgovarajući na poziv, što su mi ga upravili biskupi vaše Biskupske konferencije, i za uljudnu raspoloživost, što su je pokazale državne vlasti, moći ispuniti željni pastirski pohod Jugoslaviji.

I. Trinaest stoljeća kršćanstva u hrvatskom narodu.

Velika je to milost i razlog trajne zahvalnosti Božanskoj Providnosti, koja je hrvatski narod - prvi od slavenskih naroda - izvela iz tmina poganstva i privela k svjetlu prave vjere. Ovaj vaš veliki jubilej trebao se proslaviti 1941. godine, ali zbog okolnosti tadašnjega vremena, morao se odgoditi, pa ste ga slavili tijekom posljednjih devet godina, počevši u marijskom svetištu Gospe od Otoka u Solinu g. 1975/76. Ova svečana očitovanja vjere nastavili ste potom u Biskupiji kod Knina, g. 1978. te napose slavljem Branimirove godine, koju ste slavili god. 1979. sa mnom, ovdje u Rimu, na grobu svetoga Petra i u domovini u Ninu, spominjući se povijesnog datuma, kad je knez Branimir g. 879. neopozivo vezao narod i Crkvu u Hrvata s Rimskom Crkvom i Petrovom Stolicom. Nadalje, u okviru ovih devetogodišnjih slavlja proslavili ste g. 1981. u Bosni i u Hercegovini stotu obljetnicu ponovne uspostave redovite katoličke crkvene uprave u onim krajevima. Ove pak godine časna Trebinjska biskupija u Hercegovini proslavila je tisućljeće svoga postojanja. To su bili značajni trenuci u proslavi vaše vjerske povijesti duge trinaest stoljeća i bogate mnogim događajima, tragičnim i junačkim.

Početak sedmoga stoljeća vaši pređi, stigavši iz karpatskoga područja Bijele Hrvatske - nedaleko od moga rodnog mjesta - dođoše u sadašnju vašu "Lijepu Domovinu", stupivši u dodir s kršćanstvom, što se u onim krajevima već bilo duboko ukorijenilo još od apostolskih vremena. Zemlja natopljena krvlju solinskih, istarskih, sisačkih, srijemskih i tolikih drugih mučenika, postala je domovinom vašeg naroda. Primajući krštenje i ispovijedajući jedinu apostolsku, rimokatoličku vjeru, Hrvati dođoše također i u dodir sa zapadnom rimskom kulturom, te postadoše tako sastavnim dijelom kršćanskih naroda Evrope, koja se upravo tada oblikovala u duhovnu i kulturnu cjelinu, a imala je svoje korijenje upravo u kršćanskoj vjeri. Od kako je velike važnosti to bilo za vašu vjersku i kulturnu povijest, te za razvoj i očuvanje vaše samobitnosti kao naroda, istaknuli su već g. 1939. vaši biskupi u pastirskoj poslanici za pripravu jubilarnoga slavlja evangelizacije. Spominjući vaše veze s Petrovom Stolicom, oni pišu:

“To je bio događaj od presudne važnosti za Hrvate, jer su otada s velikom spremnošću prihvaćali ono Kristovo Evanđelje kako ga je Rim širio i naučavao. Katolička vjera prožela je nacionalni život Hrvata” (Katolički List, Zagreb, 16. III 1939.).

Kongresna povorka u Mariji Bistrici

Stoga, nakon trinaest stoljeća kršćanstva, koja su za vaše pređe bila također i stoljeće teških borbi i žrtava "za krst časni i slobodu zlatnu" uistinu je dostojno i pravedno uzdizati pjesmu hvale i zahvaljivanja Ocu nebeskom, darovatelju svakoga dobra, te istodobno obnoviti zavjet vjernosti Kristu i njegovoj Crkvi, slijedeći primjer svojih pređa kad primiše krštenje. U ovoj svečanoj zgodi podsjećam vas na riječi što sam vam ih uputio u svom pismu na Branimirovu godinu (15. svibnja 1979.): "Svojom ustrajnošću načinili ste svojevrsan savez s Kristom i Crkvom: ostati nam je u tom savezu, koliko god vremena tome bila protivna. Onakvi kakvi bijaste od slavne one godine 879. takvi uvijek ostajte".

U pastirskoj poslanici iz g. 1976. vaši su Biskupi opširno prikazali značenje ovoga jubileja, istaknuvši vaš dug prema dragocjenoj i višestoljetnoj kršćanskoj baštini, kao i obaveza što odatle proizlaze za vašu budućnost. Razmatrajući u svjetlu Božje riječi o vašoj povijesti i o vašem poslanju u okviru Katoličke Crkve i to-

Bunjevka i Šokac nose grb kardinala Fr. Kuharića
koji su izradile Šokice u Sonti

ga dijela čovječanstva, gdje vas je Providnost postavila, želio bih vam svratiti pozornost na neke važnije programatske točke.

Obitelji vaših pređa odlikovale su se ljubavlju i velikodušnom otvorenošću prema životu, brojnim potomstvom, iako su živjele u težim i siromašnijim vremenima od sadašnjih, dok su danas također i u vašem narodu sve rjeđe obitelji s brojnom djecom. Ne dopustite da među vama prevlada sebičnost i kultura smrti! Zemlja pripada živima, a ne mrtvima ili nerođenima, i Božji blagoslov silazi na narode i obitelji, koji velikodušno surađuju u njegovu naumu.

Božja providnost postavila je vaš narod između Zapada i Istoka, u dodir s različitim narodima i kulturama, i stoga s nekim zvanjem i poslanjem posredništva. U velikom katoličkom ekumenskom pokretu, što ga je potakao Drugi vatikanski

biskupi Matija Zvekanović i Alfred Pichler u kongresnoj procesiji

opći sabor, koji je ohrabrio iskren i otvoren dijalog s braćom kršćanima drugih vjeroispovijesti, s vjernicima drugih nekršćanskih religija, i s onima koji ne vjeruju možete izvršiti posebno važnu ulogu: živite u državi s više vjera, kao što je Jugoslavija, uz pravoslavne kršćane i protestante, uz muslimane i one koji ne vjeruju. Kao katolici pozvani ste u potpunoj svijesti vašega vjerskog, kulturnog i nacionalnog identiteta živjeti životom uzajamnoga poštovanja i razumijevanja, iskrenog prijateljstva, suradnje u općem dobru, ponašajući se u svemu pravim evanđeoskim duhom i prema uputama Drugog vatikanskog općeg sabora i vaših pastira. Tako ćete biti uistinu sinovi mira, djelatnici pomirenja, dostojni evanđeoskog blaženstva.

Crkva obraća posebnu pozornost prema mladima i njihovim problemima. U ovoj svečanoj prigodi obraćam se na poseban način vama, mladi, s velikim povjerenjem i ljubavlju. U Katoličkoj crkvi i u vašem narodu imate uzvišen zadatak u ovom posebnom trenutku vaše povijesti: budite ponosni što pripadate časnoj Crkvi, jednoj, svetoj, katoličkoj i apostolskoj, i narodu s poviješću i kršćanskom baštinom, tako drevnom i plemenitom: ne dajte se zavesti svjetonazorima što su u suprotnosti s Kristom, Gospodarom povijesti i svemira! Na vama leži odgovornost da prenesete budućim naraštajima baklju vjere, što ste je od svojih pređa primili netaknutu i svjetleću. Ponavljam vam s vašim biskupima, polažem u vas velike nade za evanđeosku obnovu vašega naroda, čija budućnost zavisi mnogo od vas (usp. Trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata, Zagreb, 1976., br. 28).

Poseban plod ovih slavlja treba biti dublja svijest općega poziva na svetost. U vašoj dugoj kršćanskoj povijesti imate divnih primjera svjedočanstva vjere vaših sunarodnjaka mučenika, svetaca, navjestitelja Evanđelja, a najveći dio njih treba još otkriti i predložiti za nasljedovanje i čašćenje. Zaustavljajući se samo u ovom stoljeću, drago mi je spomenuti svetoga Leopolda Mandića, herojskog služitelja pomirenja, kojega sam imao povlasticu i radost upisati u popis svetaca opće Crkve. Spominjem također revne i uzorne pastire i laike koji su svojom svetošću i apostolskim zalaganjem ispisali najljepše stranice katoličkoga pokreta u vašem narodu tijekom ovoga stoljeća. Njihov primjer i njihovo svjedočanstvo danas su posebno vrijedni.

Drugi vatikanski opći sabor učiteljski je označio koju su ulogu pozvani vršiti u suvremenom društvu i svojim mjesnim crkvama ne samo svećenici, redovnici i redovnice, nego također i laici. U jednom društvu, koje je izloženo napastima raznovrsnoga materijalizma, katolički je laik pozvan svjedočiti izdignuta čela i dosljednim životom, da "nema spasenja u nikome drugome osim u Kristu Isusu" (usp.: Dj. Ap. 4,12), i da ne možemo ići nikome drugom nego k Njemu, koji ima "riječi života vječnoga" (Iv 6, 69).

II. Ova jubilarna slavlja završavate Nacionalnim euharistijskim kongresom, na koji ste se pripremali tijekom posljednje četiri godine. Izabrali ste najbolji način da krunite proslavu ove obljetnice vraćajući tako pozornost cijele zajednice vjernika na bitnu stvarnost naše vjere: presvetu Euharistiju! Ona u stvari sabire u sebi sve temeljne stvarnosti našega spasenja; po Euharistiji se neprestano ponazočuje Kristovo spasenjsko djelovanje u svakom vremenu i naraštaju. I upravo stoga što je euharistijska žrtva "izvor i vrhunac svega kršćanskog života" (LG 11) i što je u njoj "sadržano sve blago Crkve, to jest sam Krist, naš Vazam i živi kruh" (PO 5), Crkva od svakoga vjernika zahtijeva da sudjeluje u nedjeljnoj euharistiji. Vaši su vas biskupi posebno podsjetili na ovaj zahtjev u Ninu poznatim životnim programom: "Hrvatska katolička obitelj dnevno moli i nedjeljom slavi misu". Vjerno opsluživanje kršćanske zapovijedi sudjelovanja u svetoj misi u nedjelju i blagdane, zajednička dnevna molitva u obitelji, obiteljski vjeronauk, te uvjerenost i odvažno pohađanje vjeronauka u župi, treba biti neopoziva odluka za svakoga od vas i za svaku od vaših obitelji što ćete provoditi po završetku i u znaku ovih vaših slavlja.

Neka za sve vas ovaj Euharistijski kongres bude kako dolazište tako i u isto vrijeme polazište. Hranite se ovom Euharistijskom hranom, koja će vam pomoći da idete putovima svijeta uvijek ujedinjeni u vjeri otaca, uvijek vjerni Bogu i Njegovoj Crkvi, uvijek djelatni u izgrađivanju Kraljevstva Božjega, smatrajući se povlaštenima ako Gospodin koji put pripusti da vaša vjera bude stavljena na tvrdu kušnju. Samo onaj, koji ustraje bit će dostojan sudjelovati u gozbi Jaganjčevoj (usp.: Otk. 19,9). Ojačani u duhu, nastavite na ovoj vašoj blagoslovljenoj zemlji djelo spasenja, koje nam je povjerio Krist Gospodin.

III. Kao što ste svoja jubilejska slavlja započeli u marijanskom svetištu Gospe od Otoka, tako ih sada, uvijek pod Bogorodičnim pogledom, završavate u Mariji Bistrici, u svom nacionalnom marijanskom svetištu, kraj čudotvornoga Gospina kipa. Taj drevni kip, što ga vaši pređi bijahu prisiljeni sakrivati uslijed opasnosti od oskrvuća i uništenja, predstavlja u izvjesnom smislu svu patničku povijest vašega naroda tijekom trinaest minulih stoljeća. I kao što je taj sveti lik kroz 300 godina, otkako je pronađen, jačao vjeru vaših pređa, ulijevajući im nadu i hrabrost, tako neka i dalje nastavi hraniti vaš kršćanski život i promicati duhovno jedinstvo svih vas. Gdje je Marija tu je i njezin Sin. Nastavite stoga duhom vjere i pokore hodočastiti u brojna Marijina svetišta, velika i mala, razasuta diljem vaše domovine: u Mariju Bistricu, na Otok u Solinu, Trsat, u Sinj, Barban, Gerovo, Vepric, Škrpjel, Olovo, Ramu, Kondžilo, Široki Brijeg, Donje Hrasno, Tekije, Aljmaš, Voćin, Molve, Remete i tolika druga, što kroz stoljeća svjedoče pobožnost vašega naroda prema Bogorodici Mariji, koji vaši pređi nazvaše "Advocata Croatiae Fidelissima" - "Najvjernija

Odvjetnica Hrvatske". (Natpis u Marijanskom svetištu u Remetama). U vjernosti Mariji naći ćete najsigurniju zaštitu za očuvanje i napredak vaše višestoljetne vjere.

Moja misao i moj očinski blagoslov idu ovom prigodom i brojnim hrvatskim katolicima, razasutim po raznim stranama svijeta. Ovaj jubilej pokrštenja naroda, iz kojega potječu, neka im bude izvor ohrabrenja za istinski kršćanski život i za hrabro svjedočenje vjere u raznim narodima gdje žive i rade, te neka im bude trajni poticaj da se sjećaju i djelotvorno ljube Crkvu i domovinu.

I na kraju u ovoj svečanoj prigodi šaljem svoj srdačni i blagoslovni pozdrav također i svim katolicima drugih narodnosti koji su vam se bratski pridružili u ovoj slavlju. S ljubavlju se također sjećam i braće pravoslavni kršćana, zatim vjernika drugih kršćanskih vjeroispovijesti, te muslimanskih vjernika koji žive u Jugoslaviji. Onima pak koji se ne priznaju vjernicima, ali koji se iskreno prepoznaju u poštovanju dostojanstva ljudske osobe, htio bih reći: braćo, ne bojte se onih koji vjeruju u Boga i žele ispovijedati i slobodno živjeti svoju vjeru. Crkva ne traži vlast i zemaljske povlastice, nego vječno spasenje ljudi. Neka ovo slavlje bude poticaj na iskreno i trajno pomirenje sve braće vjernika i onih koji ne vjeruju u potpunom i uzajamnom poštovanju prava i svačijega ljudskog dostojanstva. Tako ćete moći napredovati zajedno u općem dobru, te u skladnom i konstruktivnom miru.

Draga braćo i sestre! "Budite vjerni Bogu i svetom Petru sve do smrti!" Te riječi, što ih je moj Prečasnik Ivan VIII. uputio 879. godine svećenstvu i svemu hrvatskom puku, usvajam ih i ja danas i ponavljam podsjećajući vas također i na riječi vaših biskupa iz godine 1939., da ste vi "narod svetoga Petra", pozvani stoga da poput Apostolskog prvaka dadete posebno svjedočanstvo za Krista. U prisnom i sinovskom jedinstvu s Petrovim nasljednicima i vašim biskupima, čuvajte ljubomorno ovu vašu dragocjenu i drevnu kršćansku baštinu, prenoseći je neoskvrnjenu i obogaćenu budućim naraštajima.

Papa vas uistinu voli, ima u vas povjerenje, pozdravlja vas i od srca vas blagoslivlje.

Dano u Vatikanu, dne 22. kolovoza, na spomendan Blažene Djevice Marije Kraljice, godine Gospodnje 1984., a šeste našega pontifikata.

(AKSA, Zagreb, 14. 9. 1984. 37,(748) br. Prilog I.)

Papa Ivan Pavao II.

PAPINA PORUKA MLADIMA / odlomci /

Dragi prijatelji!

ŽELJE ZA GODINU MLADIH

1. "Spremni uvijek odgovoriti svakomu tko vas zapita za razlog nade koja je u vama". (1)

To je želja koju upravljam vama, mladi, već na početku ove godine. Organizacija Ujedinjenih naroda proglasila je 1985. Međunarodnom godinom mladih i to ima mnogostruko značenje prije svega za vas same, a također i za sve naraštaje, za pojedine osobe, za zajednice i za cijelo društvo. To ima osobito značenje i za Crkvu kao čuvaricu temeljnih istina i duhovnih dobara i ujedno služiteljicu vječne namjere što ju čovjek i velika ljudska obitelj imaju u samome Bogu.

Ako je čovjek temeljni i ujedno svakodnevni put Crkve (2), onda se dobro razumije zašto Crkva pripisuje osobitu važnost dobi mladosti kao ključnoj etapi života svakog čovjeka. Vi, mladi, utjelovljujete upravo tu mladost: vi ste mladost naroda i društava, mladost svake obitelji i cijeloga čovječanstva. Vi ste i mladost Crkve. Svi gledamo prema vama, jer svi mi po vama u nekom se smislu trajno iznova pomlađujemo. Stoga vaša mladost nije samo vaše vlasništvo, osobno ili naraštajno vlasništvo: ona pripada ukupnosti onog prostora kojim svaki čovjek prolazi na putu svoga života i istodobno ona je osobito dobro za sve. Ona je dobro samoga čovječanstva.

U vama je nada, jer vi pripadate budućnosti kao što budućnost pripada vama. Nada je, naime, uvijek vezana za budućnost, ona je očekivanje "budućih dobara". Kao kršćanska krepost, ona je sjedinjena s očekivanjem vječnih dobara što ih je Bog obećao čovjeku u Isusu Kristu (3). A istodobno ta je nada, kao krepost kršćanska i ljudska ujedno, očekivanje dobara koja će čovjek sebi sagraditi koristeći se talentima što mu ih je Providnost dala.

U tom smislu vama, mladi, pripada budućnost, kao što je nekad pripadala naraštaju odraslih i upravo zajedno s njima postala sadašnjošću. Za tu sadašnjost, za njezine mnogostruke oblike i crte odgovorni su prije svega odrasli. Na vas spada odgovornost za ono što će jednom postati sadašnjošću zajedno s vama, a sad je još budućnost.

Kad kažemo da vama pripada budućnost, mislimo u kategorijama ljudske prolaznosti, koja je uvijek prijelaz k budućnosti. Kad kažemo da o vama zavisi budućnost, mislimo u etičkim kategorijama, po zahtjevima moralne odgovornosti, koja nam naređuje da čovjeku kao osobi - pripišemo temeljnu vrijednost ljudskih čina, odluka, inicijativa i nakana.

Ta dimenzija svojestvena je i nadi kršćanskoj i ljudskoj. U toj dimenziji, prva i glavna želja, koju vam Crkva mojim ustima izražuje u ovoj godini posvećenoj mladima, jest: Budite "spremni uvijek odgovoriti svakomu tko vas zapita za razlog nade koja je u vama". (4)

"VELIKI VJENČANI SAKRAMENAT"

10. U tome širokom okviru, u kojem je sadržan vaš mladenački životni naum s obzirom na pojam kršćanskoga zvanja, želim zajedno s vama, mladi, svratiti pozornost na problem koji je, u nekom smislu, glavni problem mladosti svakoga od vas. To je jedan od središnjih problema ljudskog života, i ujedno je jedna od središnjih tema razmišljanja, stvaralaštva i kulture. To je i jedan od glavnih biblijskih problema, kojemu sam osobno posvetio mnoga razmišljanja i mnoge raščlambe.

Bog je stvorio ljudsko biće muško i žensko. Uveo je time u povijest čovječanstva osobitu "dvojnost" s potpunom jednakošću, ako je riječ o "atributima", svojstvima i zadaćama, spojenim s muškošću i ženskošću ljudskoga bića.

Stoga je ta tema sama po sebi ucijepljena u samo osobno "ja" svakoga i svake od vas. Mladost je ono doba kad ta velika tema iskustveno i stvaralački prolazi dušom i tijelom svake djevojke i svakog mladića i očituje se unutar mladenačke savjesti zajedno s temeljnim otkrićem vlastitog "ja" u svim njegovim mnogostrukim mogućnostima. Tada se također na obzoru mlada srca ocrtava novo iskustvo: to je iskustvo ljubavi, koje sve od početka iziskuje da bude uneseno u životni naum što ga mladost spontano stvara i oblikuje.

Sve to svaki put ima svoj neponovljivi subjektivni izraz, svoje osjećajno bogatstvo, svoju upravo metafizičku ljepotu. Istodobno, u svemu je tome sadržan jak poticaj da se taj izraz ne iskrivi, da se to bogatstvo ne razori i da se ta ljepota ne nagrdi. Budite sigurni da taj poziv dolazi od samoga Boga, koji je stvorio čovjeka "na svoju sliku i priliku" upravo "kao muško i žensko". Taj poziv izvire iz Evandjelja i čuje se u glasu mladih savjesti ako su one sačuvale svoju jednostavnost i bistrinu: "Blaženi čista srca, jer će Boga vidjeti" /63/. Da! Po onoj ljubavi, što se rađa u vama - i hoće da bude unesena u naum cijeloga života - treba da vidite Boga koji je ljubav /64/.

Stoga vas molim da ne prekidate razgovor s Kristom u tome silno važnom vremenu svoje mladosti. Molim vas da se još više zauzmete. Kad Krist kaže "slijedi me", njegov poziv može značiti: "zovem te na još jednu ljubav"; ali veoma često može značiti: "Slijedi mene", slijedi mene koji sam zaručnik Crkve - svoje zaručnice - dođi, postani i ti zaručnikom svoje zaručnice... postani ti zaručnicom svoga zaručnika. Postanite oboje dionicima onog otajstva, onog sakramenta o kojemu se u Poslanici Efežanima kaže da je velik: velik "s obzirom na Krista i na Crkvu" /65/.

Mnogo ovisi o tome da vi i na tom putu slijedite Krista, da ne bježite od njega dok imate taj problem koji s pravom smatrate velikim događajem svojih srdaca, problem što postoji samo u vama i među vama. Želim da vjerujete i uvjerite se da taj veliki problem ima svoju konačnu dimenziju u Bogu, koji je ljubav - u Bogu, koji je u apsolutnom jedinstvu svoga božanstva ujedno i zajednica osoba: Oca, Sina i Duha Svetoga. Želim da vjerujete i uvjerite se da je u tomu vašem ljudskom "velikom otajstvu" početak u Bogu, koji je Stvoritelj, i da je ono utemeljeno u Krisu Otkupitelju, koji je kao zaručnik "dao sama sebe", i sve zaručnike i zaručnice uči da se "daruju" u punini osobnog dostojanstva svakoga i svake. Krist nas uči vjenčanoj ljubavi.

Krenuti putem bračnog zvanja znači učiti se vjenčanoj ljubavi dan za danom, godinu za godinom: ljubavi po duši i tijelu, ljubavi koja je "strpljiva, dobrotiva, ne traži svoje, ne misli o zlu"; ljubavi koja se znade "radovati istini", ljubavi koja "sve trpi" /66/.

Grupa mladih u bunjevačkoj nošnji

Upravo tu ljubav trebate vi, mladi, ako vaš budući brak treba da "nadvlada" kušnju cijeloga života. Upravo ta kušnja sastavni je dio same biti zvanja koje po braku kanite unijeti u naum svoga života.

Stoga ne prestajem moliti Krista i Majku lijepe Ljubavi za ljubav što nastaje u mladim srcima. Često mi je u životu bilo dano, u nekom smislu, iz bližega pratiti tu ljubav mladih. Po tom iskustvu shvatio sam koliko je bitan problem o kojem je ovdje riječ, koliko je važan i koliko je velik. Mislim da se čovjekova budućnost u znatnoj mjeri određuje na stazama te ljubavi, spočetka mladenačkoj, koju ti i ona, koju ti i on otkrivete na putovima svoje mladosti. To je, može se reći, divan događaj, ali je i velika zadaća.

Danas se načela kršćanskog bračnog morala u mnogim sredinama prikazuju u krivoj slici. Nastoji se nametnuti ljudskim skupinama i dapače cijelim društvima uzor koji njegovi tvorci nazivaju "naprednim" i "suvremenim". Ne zapaža se u tim slučajevima da po tom uzoru muž i žena, možda osobito žena, bivaju pretvoreni od subjekta u objekt /objekt posebne prevare/, a sav velik sadržaj ljubavi biva sveden na "užitak", koji sve i ako je obostran, ne prestaje biti sebičan u svojoj biti. Napokon dijete, koje je plod i kao novo utjelovljenje ljubavi obojih, sve više postaje "neugodnim dodatkom". Materijalistička i potrošačka civilizacija prožima tu divnu cjelokupnost bračne, očinske i materinske ljubavi, lišava je duboko ljudskog sadržaja koji je od početka bio prožet i božanskim znakom i odrazom.

Mili mladi prijatelji! Ne dopustite da vam se oduzme to blago! Ne unosite u naum svoga života sadržaj izobličen, siromašan i iskrivljen: Ljubav se "raduje istini". Tražite tu istinu ondje gdje se ona zaista nalazi! Treba li, budite odlučni u odupiranju mišljenjima što se šire i krilaticama što se promiču! Ne bojte se ljubavi koja čovjeku postavlja točne zahtjeve. Ti zahtjevi - koje nalazite u stalnoj nauci Crkve - mogu vašu ljubav učiniti pravom ljubavlju.

Ako bih negdje to morao učiniti, osobito ovdje želim ponoviti što sam vam već poželio na početku, to jest da budete "spremni uvijek odgovoriti svakomu tko vas zapita za razlog nade koja je u vama". Crkva i čovječanstvo povjeravaju vam veliki problem ljubavi, na kojoj se temelji brak, buduća obitelj. Oni se uzdaju da ćete znati ljubav preporoditi; uzdaju se da ćete znati učiniti je ljudski i kršćanski lijepom. Ljudski i kršćanski velikom, zreloom i odgovornom.

ZAVRŠNA PORUKA

16. Eto dakle, mladi prijatelji, polažem na vaše ruke ovo pismo, koje stoji na tragu evanđeoskog razgovora Kristova s mladićem i izvire iz svjedočanstva apostola i prvih kršćanskih naraštaja. Predajem vam ovo pismo u Godini mladih dok se približujemo svršetku drugog tisućljeća kršćanstva. Predajem vam ga u godini dvadesete obljetnice II. vatikanskog koncila, koji je mlade nazvao "nadom Crkve" /86/, i ondašnjim mladima - kao i mladima današnjega i svih vremena - upravio onu svoju "posljednju poruku", u kojoj je Crkva prikazana kao prava mladost svijeta, kao ona koja "posjeduje ono što tvori jakost i privlačnost mladih: sposobnost da se raduje onomu što počinje, da se dragovoljno daruje, da se obnovi i krene na nove pobjede". /87/

Predajem vam ovo pismo na Cvjetnu nedjelju Muke Gospodinove, dan kad mi je dano susresti se s mnogima od vas, hodočasnicima na Trgu svetoga Petra, ovdje u Rimu. Upravo na ovaj dan biskup rimski moli zajedno s vama za sve mlade cijeloga svijeta, za svakoga i svaku od njih. Molimo u zajednici Crkve da u teškim vremenima, u koja živimo, budete "spremni uvijek odgovoriti svakomu tko vas zapita za razlog nade koja je u vama". Da, upravo vi, jer o vama ovisi budućnost, o vama ovisi svršetak ovog tisućljeća i početak novoga. Ne budite, dakle, pasivni! Preuzmite svoje odgovornosti na svim poljima koja su vam otvorena u ovom našem svijetu! Na tu istu nakanu molit će zajedno s vama biskupi i svećenici na raznim mjestima.

I moleći tako u velikoj zajednici mladih cijele Crkve i svih Crkava, imamo pred očima Mariju, koja prati Krista na početku njegova djela među ljudima. To je Marija koja u Kani Galilejskoj zagovara mlade, novovjenčane, kad je na piru uzmanjkalo vina za svatove. Tad Majka Kristova upravlja ljudima, prisutnim da poslužuju na piru, ove riječi: "Što god vam on kaže, učinite" /88/. On - Krist.

Ja ponavljam te riječi Bogorodice i upravljam ih vama, mladi, svakomu i svakoj od vas: "Činite ono što vam Krist kaže". I blagosivam vas u ime Presvetoga Trojstva. Amen.

Dano u Rimu, kod Svetoga Petra, 31. ožujka, na Cvjetnu nedjelju Muke Gospodinove, godine 1985. - moga pontifikata sedme.

Papa Ivan Pavao II.

/Tri poruke Ivana Pavla II. u Međunarodnoj godini mladih, MLADI I NADA/

/Izdaje Nadbiskupski duhovni stol i Glas Koncila, Kaptol 8, Zagreb, 1985. 19-20. 41-44. 60-61. str./

GRANČICA MASLINE

Grančicu masline jutros stavljam na grudi
i pozdravljam plavetnilo neba i šum trave.
Nema dana da se u meni zavičaj ne budi
i da mi se žitom obasjana polja ne jave.

Znam da je i djetinjstvo nedostižna bajka
i da me uzalud čežnja na njegove staze zove.
Pozdravljam ga po oblacima što u daljini plove
i pomalo tugujem i šutim iz prikrajka.

Svi smo se davno razišli na sve četiri strane
i k njemu vraća me samo još molitva smjerna.
Jedino stabla su šireći na vjetru grane,
ostala zavičaju i starome pragu vjerna.
A i njih tuga mori i žuto lišće skida
dok umiru stojeći kraj nagnutoga zida.

Grančice masline jutros stavljam na grudi
da me blagoslovom neba i tišine smiri.
Prolaznost milosti nema i ravnodušno sudi
svima, koji se vole, koje progone vampiri.

Što smo nekada htjeli? Što je sanjala ruka
ispružena suncu i svjetovima mašte?
Život je strepnja i svjedok zla i muka
motreći gdje venu i zvjezdane bašte.

Tužan sam i teška umorna je glava.
Život za nas nije zlatan san i bajka.
U meni se njiše i miriše trava,

tugujem i pozdrav šaljem iz prikrajka
zavičaju, koji ganuto me zove
dok oblaci bijeli plavetnilom plove.

Ante Jakšić

30. I 1985.
Mers El Hadjadj 52
Oran/Algerie

ČISTA MLADOST – NADA BUDUĆNOSTI

“Blago čistima, srcem: oni će Boga gledati!” (Mt 5, 8)

Tko je slobodan? Slobodan je onaj koji raskine u sebi okove triju požuda. To je sloboda duha. To je sloboda novog čovjeka u kojem je uspostavljeno kraljevstvo ljudske osobe. “A budući da ste sinovi, odasla Bog u srca vaša Duha Sina svoga koji kliče: ‘Abba! Oče!’ Tako više nisi rob nego sin; ako pak sin, onda i baštinik po Bogu” (Gal 4, 6-7).

Kako su lijepa vedra, sunčana jutra! Kako su blistavi sniježni vrhunci, uzdignuti u plavetilu neba! Zar nije lijepa Božja priroda u svojoj proljetnoj bujnosti: rascvali voćnjaci, prolistale šume, zelene livade, mirisavi vinogradi u cvatu, cvijeće u svojim raskošnim bojama! Koliko nade! Zašto da ne bismo s tom ljepotom i čistoćom prirode usporedili čistu mladost? Bistra voda u gorskom jezeru nešto je sasvim drugo nego zagađena močvara.

Nevinost! Čistoća! Čednost! Uzdržljivost! To su vrijednosti životnog stava u odnosu prema ljudskoj seksualnosti. To je poštovanje tijela; to je vodstvo duha, razuma i savjesti u sferi seksualnosti. Samo tako, i nikako drugačije se spasava dostojanstvo same seksualnosti i dostojanstvo ljudske osobe. Takvo vrednovanje tijela ima svoj izvor u Božjoj riječi. Cijelo je Evanđelje poziv na takav životni stav. Zato su i prebračni odnosi teški grijeh.

Svaki mladić i svaka djevojka, kad razmišljaju o svojoj budućnosti, imajući u vidu svoju buduću bračnu zajednicu, što žele? Ukoliko nisu već izobličeni u savjesti, svakako žele se vezati u obiteljsko zajedništvo s osobom vrijednom povjerenja, s osobom sačuvanom, čestitom, na moralnoj visini. Ne željeti to značilo bi izgubiti urođeni, duboko ljudski osjećaj za čistu, sačuvanu mladost i dostojan ljudski brak. Šesta i deveta Božja zapovijed Božja su volja da bude zaštićena ljudska osoba u svom seksualnom određenju od svake zloporabe prije braka i u braku. To je logika Božje zamisli čovjeka stvorenog kao muško i žensko. Zapovijedi Božje su uvijek zaštita čovjeka.

Čovjekova seksualnost ima svoj smisao u Božjem planu da kroz ljubav bude u službi života u zakonitim odnosima muža i žene. Seksualnost nije sama sebi svrha da bi služila samo neodgovornom uživanju. Tako shvaćena ona je samo grubo egoizam koji drugu osobu iskorištava, izrabljuje za sebični interes. Seksualnost, shvaćena ispravno u svjetlu Božjeg nacrtu s čovjekom, usmjerena je i osmišljena da u zakonitom bra-

ku, i samo u zakonitom braku, bude blagoslovljeni izraz potpunog sebedarja osobe osobi u ljubavi i u poštivanju smisla te ljubavi, a to je očinstvo i majčinstvo. Prema tome, brak nije neodgovorno izživljavanje seksualnog egoizma u dvoje nego nesebičnost ljubavi koja se dariva i žrtvuje u vidu novog života; to je ljubav otvorena životu. Zato sva sredstva za protunaravnu kontracepciju pretvaraju ljudsku osobu u stvar, predmet užitka koji je ponižuje, obeščaćenje tijela, odnosno ljudske osobe. Stoga čistoća ima svoju specifičnu vrijednost i u braku. Konačno, sve ovisi o tome da li čovjeka shvaćamo evanđeoski, kršćanski ili materijalistički.

Božja zapovijed zahtijeva od mladih sačuvanu, čistu mladost i nevinost kao najbolju pripravu za čestit brak. Nije dopuštena nikakva igra sa seksualnošću. Nijedna ljudska osoba stoga nema prava na sjedinjenje s drugom osobom ako im to pravo nije dano zakonitim brakom koji je za kršćane sakrament; to je brak posvećen Otkupljenjem Kristovim.

Graditi brak na čistoći mladenačke dobi znači graditi na čvrstom temelju. Čista mladost daje jamstvo za vjernost, za neopozivu ljubav i za poštovanje dostojanstva bračnog druga. Čistoća je provjerena etička kvaliteta ljudske osobe u koju se može imati povjerenje. Kako je lijep čist naraštaj! Kako je radosna čista mladost! Kako je vedra čista savjest!

Djevojka u bunjevačkoj nošnji pozdravlja kardinala Fr. Kuharića

Zato Sveto Pismo oduševljava za tu ljepotu života. "Kako će mladić čistim sačuvati put svoj? Čuvajući riječi tvoje... Ja kročim putem zapovijedi tvojih, jer si mi ti prosvjetlio srce" (Ps 119 (118), 9; 32).

"Blago mužu čestite žene... Čestita žena radost je mužu svojem, on će godine života svojega proživjeti u miru" (Sir 26, 1; 2).

"Dar je Gospodnji žena šutljiva, i nema cijene duši dobro odgojenoj. A milina je nad milinama žena stidljiva, i nema cijene dostojne duše uzdržljive" (Sir 26. 14-15).

Jedna mlada suvremena obraćenica iz Lenjingrada, nakon što je, prošavši kroz iskustvo ateizma i nihilizma, postala Kristovom učenicom, piše u knjizi o svom obraćenju: "Kako sad shvaćamo čistoću, kako je cijenimo!... "Blaženi čista srca, jer će Boga gledati!" Morali bismo obdržavati zapovijedi Evandjelja sa žarom... U raspojasano doba "seksualne revolucije" moral izgleda kao nešto zastarjelo, smješno. Svaki kršćanin, kao i pred 20 stoljeća, mora sve učiniti da ostvari zapovijedi Blaženstava u cjelini. Grijeh ostaje grijeh, svetost ne prestaje zahtijevati od nas maksimalni napor. "Budite, dakle savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski!" (Mt 5, 48). (T. Goričeva: *Nous convertis d'Union Sovietique*, Paris 1983).

Čistoća daje mladim ljudima čvrstoću karaktera. Čisti mladi su hrabri za svako dobro. Savjesni su. Uspravni su i ponizni. Nisu tijesto koje se lako mijesi negativnim utjecajima. Otporni su i prema velikoj nesreći suvremene mladosti, a to je droga. Otporni su i prema alkoholu. Čisti mladi vjernici radosni su jer žive slobodu Božjih sinova i kćeri. Papa Ivan Pavao II. na svim svojim putovanjima susreće se posebno s mladima i oduševljava ih za čistoću! Čini to u ime Isusovo. Rekao je mladima u Parizu: "Mladići i djevojke, imajte veliko poštovanje spram svoga tijela i spram tijela drugih... Klanjati se tijelu? Ne nikada! Prezirati tijelo? Ni to. Svladavati tijelo? Da! Preobraženje tijela? Još više!..."

Stotine i stotine tisuća Bogu posvećenih djevica - redovnica - koje su se posve posvetile službi bližnjega i molitvi za sve ljude u Evandelju su našle smisao i radost tog izbora! Stotine i stotine tisuća svećenika i redovnika Katoličke Crkve koji su se u beženstvu darovali Bogu za službu spasenja ljudi neka vam budu ohrabrenje za junačku čistoću!

Apostol Pavao pisao je Korinćanima i nama: "Tijelo vaše hram je Duha Svetoga koji je u vama, koga imate od Boga, te niste svoji... Proslavite, dakle, Boga u tijelu svojemu!" (1. Kor 6, 19-20).

kardinal Franjo Kuharić

(odlomak iz poslanice "Kako je lijep čist naraštaj")

(Izdaje Nadbiskupski duhovni stol i Glas Koncila, Kaptol 8, Zagreb, 1985. 31 - 35. str.)

USKRSLI KRISTE, POSVETI NAS

Pratili smo Te na putu
do Kalvarije...
S Tobom molili u vrtu Getsemana,
gledali kapi krvavog znoja,
trnovu krunu
i bili svjedoci teškog križnog puta
i svetih rana.

Umro si na križu za nas
da shvatimo strahotu grijeha
i da nas Srce Tvoje beskrajno voli,
da nas potakneš na put
Tvoj put posvećenja
i odricanja samog sebe.
Da krepostima odjenemo dušu
i krunišemo ih ljubalju,
jer ona je kruna kreposti
i budemo sa Tobom i bližnjima
u radosti i boli...

To je Tvoj put, jer si na križu
ujedinio ljude s Tobom i međusobno
zbog čega molimo iz duše
budi s nama i pomози
da budemo ono što želiš,
sve svoje da darujemo Tebi
i napajamo se na Tvom "Izvoru",
Nebeski Božanski Kruše.

Molimo Te posveti nas...
Nauči nas ljubiti bol svaku
bila ona naša ili bližnjega,
uz svijest da s nama Ti si,
da Ti svaku bol darujemo
kao žrtvu i bogatstvo kaleža
koji Ti svećenik prikazuje
svaki dan u svetoj Misi...

Isuse raspeti i Uskrsli,
čuj molbe naše glas,
čuvaj, vodi i posveti nas!...

"Via"

NAUČI ME, KRISTE

Kad obzorje mog života
prekriju sivi oblaci,
a ja uzalud budem tražila "Svjetlo",
nauči me, Kriste, da budem
Marija pod križem...

Kad sumnje, ogorčenja,
i beznadežnost ovladaju
i u duši izazovu bol,
nauči me, Kriste, da budem
Marija pod križem...

Kad mi se učini
da sam sama i prazna,
da toj praznini nema kraja,
nauči me, Kriste, da budem
Marija pod križem...

Kad ljubavi prema bližnjemu
nestane u mom srcu,
a nju zamijeni prezir i sud,
nauči me, Kriste, da budem
Marija pod križem...

Kada Ti ne budem poklanjala
svaki trenutak mog života
zbog egoizma, koji je prisutan,
nauči me, Kriste, da budem
Marija pod križem...

Da, uči me, Kriste,
u "školi Tvog milosrđa i Ljubavi"
i svaki moj korak vodi
Tvojoj i mojoj Majci,
da i ja budem Marija pod križem...

"Via"

NAŠE SUDJELOVANJE NA NACIONALNOM EUHARISTIJSKOM KONGRESU

U vjerskoj povijesti Hrvata svakako nije bilo većeg i značajnijeg zbora od prvog Nacionalnog Euharistijskog kongresa, koji je održan u Zagrebu i Mariji Bistrici, 8. i 9. rujna 1984. godine. Već po samoj činjenici da se tom zgodom sabralo na euharistijsko zborovanje više o pet stotina tisuća ljudi, što je svakako najveći i vjerski i narodni skup u našem narodnom trajanju, zato je naš list "Bačko klasje" svom prikazu NEK-a dao naslov: "NEK - prva svenarodna Misa".

No, istovremeno je to prvi slučaj da Hrvati iz svih krajeva naše Domovine, pa i iseljeničtva, sudjeluju u jednom euharistijskom slavlju. Sve se to zbivalo u katoličkom zajedništvu cijele Evrope, čiji su ugledni predstavnici zastupali svoje narodne Crkve i u njihovo ime pozdravljali i time priznavali puno-pravnost ove Crkve u Hrvata, jedne od najstarijih u Evropi.

Nije manjkalo ni priznanje sa najvišeg mjesta univerzalne Crkve, od samog Pape, koji po svojoj službi predstavlja na vidljiv način Isusa Krista i povezuje cijelu Crkvu u jedinstvo snagom svoje službe. Papa je bio prisutan i u osobi svoga legata kard. Franza Königa, nadbiskupa drevnoga Beča i po svojoj radio poruci i osobito po svom pismu naslovljenom našem prvom biskupu, kardinalu Franji Kuhariću, nadbiskupu zagrebačkom, a upućenom cijeloj Crkvi u Hrvata.

Ovo Papino pismo bi trebalo postati za sve Hrvate, a osobito za nas u Bačkoj, "magna carta" to jest dokumenat od životne važnosti, jer je bitno sažeo što nam je kao Crkvi i narodu u ovaj povijesni trenutak najbitnije. Poručuje nam da nam je prva stvar preživjeti tj. da moramo rađati veće potomstvo, jer smo na ozbiljnom putu izumiranja. Kao drugotni zadatak stavlja nam dijalog sa svim vjerskim i etničkim grupacijama koje žive na teritoriju ove zemlje, dakako vjerni svojem "vjerskom, kulturnom i nacionalnom identitetu." I kao treći zadatak, ne manje važan, stavlja nam na brigu za vjerski i narodni odgoj budućih generacija, kako bi bili u stanju nastaviti časnu misiju Crkve u ovom narodu i izvršiti njezin povijesni dug prema drugim narodima ove zemlje i Evrope.

Ove zadatke mi katolici hrvatske narodnosti ovdje u Bačkoj moramo na poseban način uzeti u razmatranje, jer smo najistureniji dio ove Crkve, koji ne smijemo postati obrambeni bastion, nego stup jednog mosta suradnje i suživota u ovim prostorima, a da bi smo to mogli, moramo očuvati svoju narodnu samobitnost, rađanjem brojnijeg potomstva i čuvajući u sebi "vjerski, kulturni i nacionalni identitet", kako to Papa želi u spomenutom pismu, jer samo kao takvi bit ćemo sposobni izvršiti svoju povijesnu ulogu, ovdje i sada!

DEVETOGODIŠNJA PRIPREMA

U zajedništvu sa cijelom Crkvom u našem narodu, pripremali smo se za ovo slavlje kroz devet godina; počev tamo od solinskih slavlja, kada smo se sjećali tisućite obljetnice prve poznate crkve koju naši pređi posvetiše presvetoj Bogorodici, pa 1978. god. slavili smo 900. obljetnicu posvete crkve sv. Marije u kraljevskom Kninu. Godina 1979. obilježena je sa dva nezaboravna liturgijska slavlja: jednim u Rimu, kada je papa Ivan Pavao II, kao prvi papa u povijesti, u bazilici sv. Petra slavio euharistijsko slavlje sa tisućama hrvatskih hodočasnika, na hrvatskom jeziku, a u povodu 1100. obljetnice saveza vjernosti, koji je hrvatski knez Branimir sklopio sa sv. Stolicom.

U jesen 1979. godine sabralo se je u Ninu kod Zadra mnoštvo od preko 250.000 vjernika da proslave taj savez vjernosti.

Zatim je slijedila 1981. godine stota obljetnica uspostave redovite crkvene uprave u Bosni i Hercegovini, pa stota obljetnica posvete prekrasne đakovačke katedrale i stota obljetnica smrti velikog istarskog biskupa duhovnog i narodnog preporoditelja u godini 1982.

Slijedeća 1983. godina bila je obilježena petstotom obljetnicom hrvatskog prvotiska, tiskanjem glagoljskog Misala po zakonu rimskog dvora.

Na svim tim proslavama više ili manje, sudjelovali su i naši vjernici iz Bačke, zauzimanjem naših vrijednih dušobrižnika.

Naš biskupijski Euharistijski kongres u Subotici 1981. godine i dekanatski Euharistijski kongres Bačkog dekanata slavljen u Odžacima 1983. godine bili su daljnja priprema ovoga dijela naše Crkve na NEK.

BLIŽA PRIPREMA ZA NAC. EUHARISTIJSKI KONGRES

Nastojali smo u korak pratiti sva zbivanja i pripreme za NEK, kako je to preporučivao Središni odbor za organizaciju kongresa i naš primas kard. Franjo Kuharić. Molilo se svaki dan kad je kardinal dao svoju molitvu za uspjeh kongresa. Nedjeljama se molila krunica i kardinalova molitva za kongres.

Na ministrantskom kongresu, koji se odvijao u lipnju 1984. godine u Mariji Bistrici iz naše biskupije bila su dva autobusa ministranata pod vođstvom dvojice naših svećenika.

Propisano trinaestodnevlje na spomen trinaest minulih stoljeća kršćanstva u Hrvata, uoči samog Kongresa, svečano je obavljeno u subotičkoj katedrali od 26. kolovoza do 7. rujna, kako je to bilo predviđeno, s različitim vrstama i oblicima katoličkog bogoslužja. Sve ove svečanosti predvodio je subotički biskup Mons. Matija Zvekanović. Ta se pobožnost obavljala i po mnogim našim župama. Kroz sve to vrijeme se pozivalo da vjernici sudjeluju na završnim svečanostima u Zagrebu i Mariji Bistrici.

SAMO UČEŠĆE NA EUHARISTIJSKOM KONGRESU

Tridesetak autobusa krenulo je toga blagdanskog subotnjeg jutra iz svih hrvatskih sela naše biskupije. Neki su sv. Misu slavili prije samog polaska. Tako i bački dekanat se sav sabrao na euharistijsko slavlje u svojoj bačkoj župnoj crkvi u nasljednici starih bačkih katedrala. Tu je dekan evocirao uspomene sve tamo od ćirilometodskih vremena kada je vjerojatno i sam Metod sa svojim učenicima ovuda barem prolazio ako ne i boravio. Zatim je oživio lik velikog nadbiskupa bačkog Pavla Tomorija, duhovnog vođe sve kršćanske vojske kod povjesnog poraza kršćanske vojske 1526. godine kod Mohača. On je za sebe tvrdi da je "bosanskog porijekla", a još prije njega izranja iz daleke 1094. godine nadbiskup bačke Fabijan, kojega listina o osnutku zagrebačke biskupije i postavljanja njezina prvoga biskupa Duha spominje na prvom mjestu. Oživismo njegovu ljubav da je kao njegovi nasljednici poneseemo danas zagrebačkoj Crkvi, koja svojim ugledom postade prvom, u ovoj Crkvi naroda Hrvata i ostalih naroda katoličkog zajedništva naše zemlje. Oživješe brojni monasi iz starih bačkih samostana: benediktinci, templari, cisterciti, augus-

Slika Gospe sa Bunarića kod Subotice u procesiji u Mariji Bistrici

tinci, franjevci i drugi u svijesti bačkih vjernika i sa njihovom molitvom i ljubavlju sjedinismo po Misi svu našu ljubav i vjeru, da je ponesemo na to veliko svenarodno slavlje.

A tada se pošlo prema Zagrebu. Uzput svećenici oživljavaju uspomene na drevne sirmijske mučenike: sv. Ireneja, Anastaziju, Montana i Maksimu, Sinerota, četvoricu fruškogorskih kamenorezaca, poznatijih pod imenom "četvorica okrunjenih". Na poseban način se sjećaju sv. Dimitrija, pa onda misao opet leti sv. Metodu, koji je bio sirmijsko-panonsko-moravski nadbiskup, a za njima se redaju vinkovački Polion i njegova škola, pa sve tamo do Kvirina sisačkog, a onda svetački likovi naše novije povijesti od Leopolda Bogdana Mandića, Ivana Merza, Ante Antića, biskupa Langa i drugih. Spominju se također druge značajnije osobnosti našeg crkvenog života, biskupa Budanovića, Strossmayera, Stadlera, Dobrile i drugih.

Svaka pojedina grupa se negdje zaustavlja, neki u poznatoj Strossmayerovoj katedrali u Đakovu, svih šest autobusa bačkog dekanata uz neke subotičke i somborske zaustaviše se u Kloštru-Ivaniću u samostanu bosonogih karmelićanki.

Nakon poklona Isusu u Euharistiji, izmjenismo sa sestrama svoje molitvene želje i darove, a one nas zamoliše da ponesemo u to sveto zajedništvo cijele Crkve i njihove molitve, žrtve, želje i nadasve srca, kako bi i one duhovno bile prisutne na tom veleslavlju.

Sa tim osjećajima stigismo do Zagreba, neke grupe su ostale u Zagrebu da prate veličanstvena slavlja otvaranja Euharistijskog kongresa u prepunoj zagrebačkoj katedrali i na trgu pred njom, a veći dio je krenuo odmah na Bisticu da tamo sudjeluje istom programu tzv. anamnezi trinaeststoljeća kršćanstva u Hrvata, koja se nakon otvaranja kongresa istodobno odvijala u Zagrebu i u Mariji Bistrici, a onda kratki počinak.

NA SAMOM SLAVLJU

Osvanulo je jutro kongresa, oblačno i tmurno, povremena slaba kiša kvari raspoloženje hodočasnika, ali kako se približava početak slavlja, tako se vrijeme poljepšava i za sam početak svečane ulazne procesije sunce je pokazalo svoje lice da bi ga onda zakrililo tananom mrenom za sve vrijeme veleslavlja, kako nas ne bi previše palilo.

U svečanoj procesiji mladići i djevojke u narodnim nošnjama nose natpis "Subotička biskupija" i veliku euharistijsku zastavu. U povorci slika svih marijanskih svetišta naše domovine nalaze se slike naših znamenitijih Gospinih svetišta i slika. Gospu Bunaričku nosi mladi par obučen u bunjevačku narodnu nošnju. Lik Bo-

gorodice Doroslovske nose mladi obučeni u mađarsku narodnu nošnju, dok su slovački mladić i djevojka donijeli lik "Gospe od sedam žalosti" koju oni časte u selačkoj župnoj crkvi, kao "jaku zaštitnicu slovačkog naroda".

I u trećem mimohodu kada su se nosili darovi na prikazanje, jedan Šokac i Bunjevka u narodnim nošnjama donijeli su dar na oltar vezeni ćilim "ponjavu", rad marljivih ruku naših sonćanskih Šokica sa grbom našega kardinala Franje Kuharića. Mađarski vjernici su donijeli keramičke vaze, a Slovaci donijеше liturgijska odijela izrađena sa tipičnim slovačkim narodnim motivima i vezom.

Nahranjeni Božjom Riječju, svetim Zajedništvom Crkve koja se ovdje sabrala i u čijoj se sredini osjećala silna prisutnost Isusova, i nadasve na povijesnoj Gozbi Euharistije dvotisućno mnoštvo, koje je zastupalo ovu Crkvu Božju u Bačkoj, krenulo je prema svojim zelenim bačkim ravnicama, obnovljene vjere, učvršćene nade, a "ljubav nas je zapalila i odlučismo više ljubiti Boga i izgarati za druge kao Krist - biti ljubav u ovom svijetu - tamo gdje živimo i radimo."

Z.K.

Bunjevka i Šokac prinose dar u Mariji Bistrici, grb kard. Franje Kuharića

ISUS, PRIJATELJ MOJ!

Njive moje drage
Ljeti zlatom obasjane
Ljubavlju nošene,
Znojem oblivene.

Umivene, rosom jutarnjom
Klas do klasa
Blago se njiše
I blista svježinom.

Ponosno gledam
Vlaće jedro
Kako se svija,
Suncem obasjano.
Klasovi dragi,
Klasovi zlatni,
Klasovi blistavi,
Klasovi jedri.

Žanjem Vas pogledom
I dubokom čežnjom
Za najdraži dan
Života mog.

I evo danas
Na žrtveniku oltara,
Postaješ meni Kruhom
Najdraži, Prijatelju moj!

Radosna sam, Isuse,
Što u godini mladih
Po prvi puta
Ljubljeni, Gost si moj.

Osjećam ljubav Tvoju,
Osjećam djetinju radost,
Osjećam znoj i brigu,
Naših očeva i majki.

Danas, postajem Tvoja
A ti Isuse dragi,
Postani dio mladosti moje
Dio života mog.

Želim da omladina draga,
Domovine cijele,
Bude nošena ljubavlju,
Jedrih klasova zlatnih
I Isusa, Prijatelja svog.
10.III. 1985.

s. Tješimira Bešlić

MAJKO, ŠTA DA TI DAM

Majko, šta da ti dam za svibanj?
Da l' da Ti dadem osmjeh,
Suze, bol ili jade?
Tvoje ih srce, Majko,
Od mene bolje znade.

Majko, šta da ti dam za svibanj?
Da l' da Ti dadem srce, dušu?
Šta želi srce Tvoje?
Reci mi, Majko, jer to muči
I mori misao duše moje.

Majko, šta da ti dam za svibanj?
Da l' da Ti poklonim pjesmu,
Ili izmišljeno cvijeće?
Sa tim se srce Tvoje
Razveselit ne može i neće.

Majko, šta da ti dam za svibanj?
Da l' znaš da to želim znati.
Šta bi te razveselilo?
Da srce Tvoje ne mora
Zbog nepravde da trpi i pati.

O, reci i znaj
Sve ću ti dati!

Marga Stipić

RIJEČ U ŽIVOTU CRKVE

Slobodan sam vas pozvati da upravo sada probudimo i posvijestimo ovu ljubav prema Božjoj Riječi kako bi nam ta ljubav prosvijetlila i otvorila srca i pameti, a volju ojačala da razumijemo, prihvatimo i ostvarimo onu poruku koju nam danas Bog šalje po ovoj stvarnosti novog ekumenskog izdanja Biblije, koju su objavili zajedničkim naporom katolička i evangelička Zajednica. Poruku ovog znakovitog i Bogom danog skupa, sabranoga puka i klera pod predsjedanjem dvojice biskupa, koji su glave ovih mjesnih Crkava, kao i poruku ove konkretne riječi-govora o značenju Božje Riječi u životu Crkve.

U saborskom dokumentu "Božja Riječ" - "Dei verbum" - čitamo: "Crkva je uvijek častila božanska Pisma slično kao i samo Tijelo Gospodinovo, budući da ne prestaje uzimati i pružati vjernicima kruh života sa stola Riječi Božje kao i sa stola Tijela Kristova.

Ta božanska Pisma zajedno sa Svetom predajom uvijek bijahu i jesu vrhovno pravilo vjere Crkve, jer - Bogom nadahnuti i jednom zauvijek pismom ustaljena - nepromjenjivo saopćuju riječ samoga Boga i čine da se u riječima proroka i apostola ori glas Duha Svetoga...

U svetim knjigama Otac nebeski s velikom ljubavlju dolazi u susret svojim sinovima i s njima razgovara. A tolika je sila i moć u Riječi Božjoj da je ona uporište i životna snaga Crkvi, a sinovima Crkve ona je jedrina vjere, hrana duši, čisto i nepresušivo vrelo duhovnog života" (DV 21).

Što je zapravo Riječ Božja? U Ivanovu Evanđelju čitamo: "Tvoji su bili. Meni si ih dao i držali su tvoju riječ. Sad su spoznali da je sve od tebe što god si mi dao. Jer, riječi koje si mi dao, dao sam njima. Oni su ih primili i stvarno saznali da sam izišao od Tebe, te vjerovali da si me ti poslao" (Iv.17,6-9). Kada se pomnivo pročitaju ovi reci, ima se dojam da su izreke: "tvoja riječ", "što god si mi dao", "riječi koje si mi dao", "od tebe sam izišao", samo različiti način, kojima je Isus želio izraziti da su riječi, koje je On rekao, ustvari On sam, Riječ izrečena od Oca od uvijek.

Istu misao nalazimo i kod Augustina: "Sve što je Otac dao Sinu, dao mu je rađajući ga... Na koji bi drugi način Otac mogao dati svojoj Riječi koju riječ, pretpostavivši da je u Riječi Otac sve izrekao na neizreciv način?"

Ustanovivši tako da u Riječi Bog na jedan poseban način dariva nam sebe, kušajmo tim svjetlom osvjetliti stremljenja suvremenog čovjeka. U čovjeku je neugasiva žeđ za istinom i zato se toliko mučimo da bi studijem i domišljanjem otkrili istinu. No, za nas vjernike se postavlja pitanje: čemu tražiti istinu kad ona živi utjelovljena u Isusu, Bogo - Čovjeku?

Ako nas istina privlači, ostavimo sve i slijedimo njega. A to dosljedno znači uzeti Evanđelje i čitati riječ po riječ. I otkrit ćemo čudesne stvari. Svaka Isusova riječ je snop usijane svjetlosti; sasvim božanske. Tada čovjeka spontano dolaze na um riječi: "Sahne trava, vene cvijeće, ali Riječ Boga našega ostaje dovijeka." Tada čovjek razumije da te Isusove riječi, iako on upućuje da u prošlosti, nisu samo jednostavno sjećanje, nego riječi koje on upućuje danas svima nama, svakom čovjeku svih vremena. Te Isusove zadivljujuće riječi, pisane božanskim umijećem, posjeduju zastrašujuću veličinu, one su riječi života, koje treba provesti u život, riječi koje vrijede za sva vremena i za sve prostore.

Kada se Evanđelje usporedi sa onim što nije nadahnuto, pa bile to i najmundrije teorije velikih mislilaca, premda iznose neke djelomične istine, izgleda kao da iščezavaju u ništavilu. Slično je iskustvo Terezije iz Lisieux-a: "Otvorim li knjigu kojeg religioznog autora, osjećam da se moje srce odmah zatvara i čitam, a da skoro i ne razumijem... u ovoj nevolji dolazi mi u pomoć Sveto Pismo, posebno pak sveto Evanđelje me obuzima za vrijeme molitve; u njemu nalazim sve potrebno za svoju jadnu dušu. Tu otkrivam nova svjetla, značenja sakrivena i tajanstvena."

Ako se pak želi otkriti pravi smisao Božje Riječi, onda je potrebno otkrivši njezinu poruku, nastojati to ostvariti u svom svagdanjem životu. I to treba početi kao dijete kad uči abecedu, slovo po slovo. Tako treba nastojati živjeti jednu po jednu riječ iz Evanđelja. Tako se izražava i veliki tumač Svetog Pisma Bonaventura: "Učenici Kristovi moraju učiti Sv. Pismo kao što djeca uče a, b, c... a zatim počinju sricati, zatim čitati i poslije toga razumijevati smisao izreka." Isus naime izričito govori: "Svako tko sluša ove moje riječi i izvršava ih, može se usporediti sa mudrim čovjekom koji svoju kuću sagradi na stijeni." Sv. Jakov nas upozorava: "Budite izvršitelji riječi, a ne samo slušatelji koji zavaravaju sami sebe!"

Hilarije iz Poatjea govori: "Nema ničeg u riječima Božjim što se ne bi trebalo izvršiti i sve, što je rečeno, ima u sebi zahtjev da se provede u djelo. Riječi Božje su odredbe. Nekoliko izreka iz Evanđelja solidno življenih bilo bi dovoljno da se u nama oblikuje Krist. No, ovo življenje Riječi nužno se mora komunicirati, prema onoj "contemplata aliis tradere".

Tu je temelj svake evangelizacije, kako nedavno zgodno reče Papa Pavao VI: "Suvremeni čovjek radije sluša svjedoke nego li učitelje, ili ako sluša učitelje, sluša ih zato što su svjedoci!"

Sv. Maksim, ispovjedalac govori: "Narav je duhovne (Božje) riječi takova da, kada uslijedi učinak, proizvodi uzajamno dobročinstvo, s utjehom za onoga koji govori i onoga koji sluša." Živeći riječ, ona se na taj način najbolje upoznaje u svim njezinim dimenzijama, ali što je najvažnije, ona postaje snagom koja izaziva u pojedincima i zajednicama temeljite promjene i to je onaj kršćanski preobražaj.

Jasno je da se ovaj proces odvija po principu "sjemena". Kao što dažd i snijeg, koji pada s neba... oplodi i ozeleni zemlju... "tako se riječ koja iz mojih usta izlazi ne vraća meni bez ploda, nego čini ono što sam htio i obistinjuje ono radi čega sam je poslao." Tako se događa da umjesto meditirane i dobro življene riječi nađete solidnu kršćansku zajednicu. Tako Riječ blagovana od kršćana daje onomu koji je blaguje život u Kristu.

Sv. Jeronim govori: "Propovijedanje Evanđelja je najmanje među svim filozofskim znanostima. Navješćivajući sablazan križa, nema u stvari druge istine, nego vjera u smrt čovjeka Gospodina i Boga. Usporedi li se ovo naučavanje sa filozofskim sustavima, njihovim knjigama sa sjajem rječitosti, vidjet ćeš koliko je Evanđelje maleno među drugim sjemenjem. Ali te nauke razvijajući se ne pokazuju ništa živog, životnog, nego se sve istroše, mlitave i trunu... Međutim, ovo propovijedanje, koje izgleda maleno na početku, kad se razvije u duši vjernika kao i u čitavom svijetu, ne postaje bilje, nego raste kao veliko stablo!"

Samo življena se riječ može dobro i s nadom u uspjeh propovjedati. U protivnom, postajemo sablazan za nekršćane i umjesto obraćenja, možemo očekivati prijekor, kako je to već davno Klement rimski upozorio: "Kad pogani slušaju s naših usta izreke Božje, dive se ljepoti i veličini; ali kad se poslije uvjere da naša djela ne odgovaraju riječima, tada promjene mišljenje i počnu psovati govoreći da je kršćanstvo mit i prijevera". Kakova dijagnoza naših neuspjeha!

Zato se treba vratiti evanđeoskom principu: prije živjeti, a zatim govoriti. Tako se ponašao i sam Isus: počeo je činiti i naučavati.

Sv. Ivan Zlatousti potvrđuje... "Isus kaže da najprije moramo činiti, a zatim učiti činiti. On stavlja to da se čini dobro prije naučavanja, pokazujući da se korisno može naučavati samo ako se prije stavi u praksu ono što se naučava, a ne obratno."

A to možemo svi bez razlike, bez obzira na zvanje, dob, spol, u bilo kojim okolnostima, jer Isus je svjetlo za svakog čovjeka koji je došao na ovaj svijet. Za nas kršćane ne bi smjela postojati nikakova druga knjiga izvan Evanđelja, nikakova druga znanost, nikakova druga umjetnost. U tom smislu Gospodin nam je dao Mariju, kao kršćanku u najpunijem smislu, čitavu zaodjenu Riječju Božjom, punu skrbi da što potpunije ostvari Božju Riječ u sebi i svojim životnim nastojanjima.

Za osvarenje tog ideala Crkva nam sugerira da se često "pričešćujemo" sa stola Riječi, kao i sa stola Euharistije.

Misao je to posebno draga ocima prvih vjekova Crkve. Jeronim veli: "Mi jedemo njegovo Tijelo i pijemo Njegovu Krv u božanskoj Euharistiji, ali također i u čitanju sv. Pisma."

Ignacije, biskup i mučenik govori: "Moje je utočište Evandelje, koje je za mene Tijelo Isusovo."

Tako se kršćanin treba ishraniti Riječju i naći će u njoj sa Franjom iz Asiza, "skrivenu manu bezbrojnih okusa!" Ako se tako pristupa realnosti Riječi, ako je se nastoji istinski živjeti, u duši pojedinaca i u zajednici Crkve pokazat će se neslućeni plodovi. Spomenimo samo neke od tih. Ponajprije, u sredini gdje se riječ živi, ima se osjećaj pravog života, koji zrači u svakom detalju, odražava se izrazima lica, po kretnjama osoba, po spremnosti na uslugu. Riječ donosi slobodu. Istina će vas osloboditi! Ako nam je u srcu Božja riječ, osjećamo veliku slobodu od sebe sama, od ljudi, od žalosnih i radosnih okolnosti, slobodu od svijeta, koji nas sputava.

Tko zaživi temeljito Božju Riječ, biva svjedokom temeljitih obraćenja, oslobađaju se teških mana, napasti, navika, koje su ga sputavale prema naučavanju Grgura Velikog kad kaže: "Po snazi Božje riječi daje se oholici poniznost i pouzdanje plašljivcu, bludnik se očičuje naporom uzdržljivosti, pohlepnik se smiruje od pretjerane ambicije... zato što Bog sve natapa svojom vodom; snagu svoje riječi prilagođuje svakome prema njegovim potrebama, tako da svaki u njegovoj riječi nađe ono što mu je potrebno, kako bi imao kvasac one kreposti koja mu je neophodna".

U sredini u kojoj se živi Riječ, cvatu najrazličitija zvanja. Neke zove u svećeništvo, neke u redovništvo, na našu radost i u Evangeličkoj Crkvi (Taize Darmstadt, "Marien Schwester"...) neke na djevičanstvo. Neki pak osjećaju poziv da se posvete u laikatu u sred vreve ovoga svijeta i to u svim zvanjima i društvenim razinama sa željom da iznad svih ideala zavlada Bog! Kako je već i sam Isus rekao; "Ja sam im dao tvoju riječ i svijet ih mrzi, jer nisu od svijeta kao što ni ja nisam od svijeta... Posveti ih u istini. Tvoja je Riječ istina!"

Oni koji radikalno žive Riječ, ne ostavljaju okolinu indiferentnom. Takav život često izaziva nesmiljene kritike koja ponekad ide do mržnje. Tu je tajna tolikih kršćanskih mučenika. Dakle, svetost učenika i mržnja svijeta dva su klasična učinka onih koji žive Riječ. Koji žive riječ postaju vidoviti "vide". Koji puta se to osjeća u djeci i mladima, dođe ti da rekneš "pa iz ovog stvora govori Duh Sveti"! Riječ nam daje veliku utjehu i "naša je utjeha u svetim knjigama koje imamo u rukama" kao nekada Makabejci.

Koliko nas puta samo življena Riječ može utješiti u našim sumnjama, nedaćama i poteškoćama! Onaj koji istinski živi Božju riječ, prema riječima Ivana Da-

mašćanskog je: "kao drvo posađeno uz vodu... cvate i uvijek je ukrašeno zelenim listovima, to jest djelima lijepim pred Bogom." Vječita je to inspiracija za pojedince i Crkvu. Riječ Božja je mudrost, a mudrost je svjetlo u svim situacijama: kada treba objasniti sumnje, izvršavati pravednost, znati dobro upravljati i biti rasvijetljen o nacrtima koje Bog ima u ljudima i svijetu. A to daje duboko proživljena Riječ u duši. Riječ nas čuva od prevelikih ljudskih zabrinutosti. Onaj koji živi Riječ, miran je u najzahuktalijim situacijama, jer on prema riječima sv. Ivana Zlatoustog: "ima za kormilara, čitanje sv. Pisma."

Duša koja je ukorjenjena u Riječi, koja o njima razmišlja i u njima živi, osjeća se svakim danom sve više povezana s Bogom po Isusu. To se manifestira u lakom kontaktu s njim u potrebama, uživaju njegovu prisutnost u dubini srca. Življenje Riječi stvara jedinstvo među onima koji žive, kao dvije ogoljene žive grane, ako ih se vezuje one postaju jedno. Tako i duše ishranjene Božjom riječju postaju jedno i stvaraju mostove jedinstva u raznolikosti.

Ako želimo obnovu jedinstva Crkve, evo nam sigurna puta! I tko bi još opisao svo bogatstvo plodova življene Božje riječi. No ono najbitnije je, da se po Riječi u našim dušama rađa Krist. Papa Pavao VI govoreći o ovoj temi kaže: "Kako Isus postaje prisutan u dušama? Prijenosom, posredovanjem riječi prelazi Riječ, Sin Božji, koji je postao Čovjekom. Moglo bi se ustvrditi da se Gospodin utjelovljuje u nama kad prihvatimo da Njegova Riječ dođe živjeti u nama!"

Tako se, eto, može obistiniti onaj Pavlov ideal: živim, ali ne više ja, živi u meni Krist. Pa što više i ljepše poželiti svima nama, danas kada Vam u ruke dajemo ovu tiskanu Riječ, nego da je svi uznastojimo živjeti, pa će generacije poslije nas biti svjedokom čudesne preobrazbe, koja bi danas mogla započeti. Dakle započnimo, s Božjom pomoći!

LIK

NAPOMENA

Ovo predavanje autor je održao 5. XI 1977. god. u župnoj crkvi Presv. Trojstva u Selenči kod Bača na ekumenskoj službi Riječi kojoj su predsjedali subotički biskup Mons Matija Zvekanović i novosadski evangelički biskup Dr Juraj Struharik.

Ovo predavanje ovdje objavljujemo kao posebni povijesni dokument sa toga prvoga ekumenskoga sastanka.

LIK

JOŠ PRKOSI DREVNA TVRĐAVA U BAČU

Dremljivom i tihom idite ravnicom
dok još sunce nad obzorjem sja.
Alejom idite nijemih krajputaša
valima zelenim gizdavoga klasja.

Zgrijane ravnice k nebu ustreptale
njihovo je sunce u ognjenoj boji.
Tu pod modrim svodom tvrđava prkosi
drevna razvalina ko raspelo stoji.

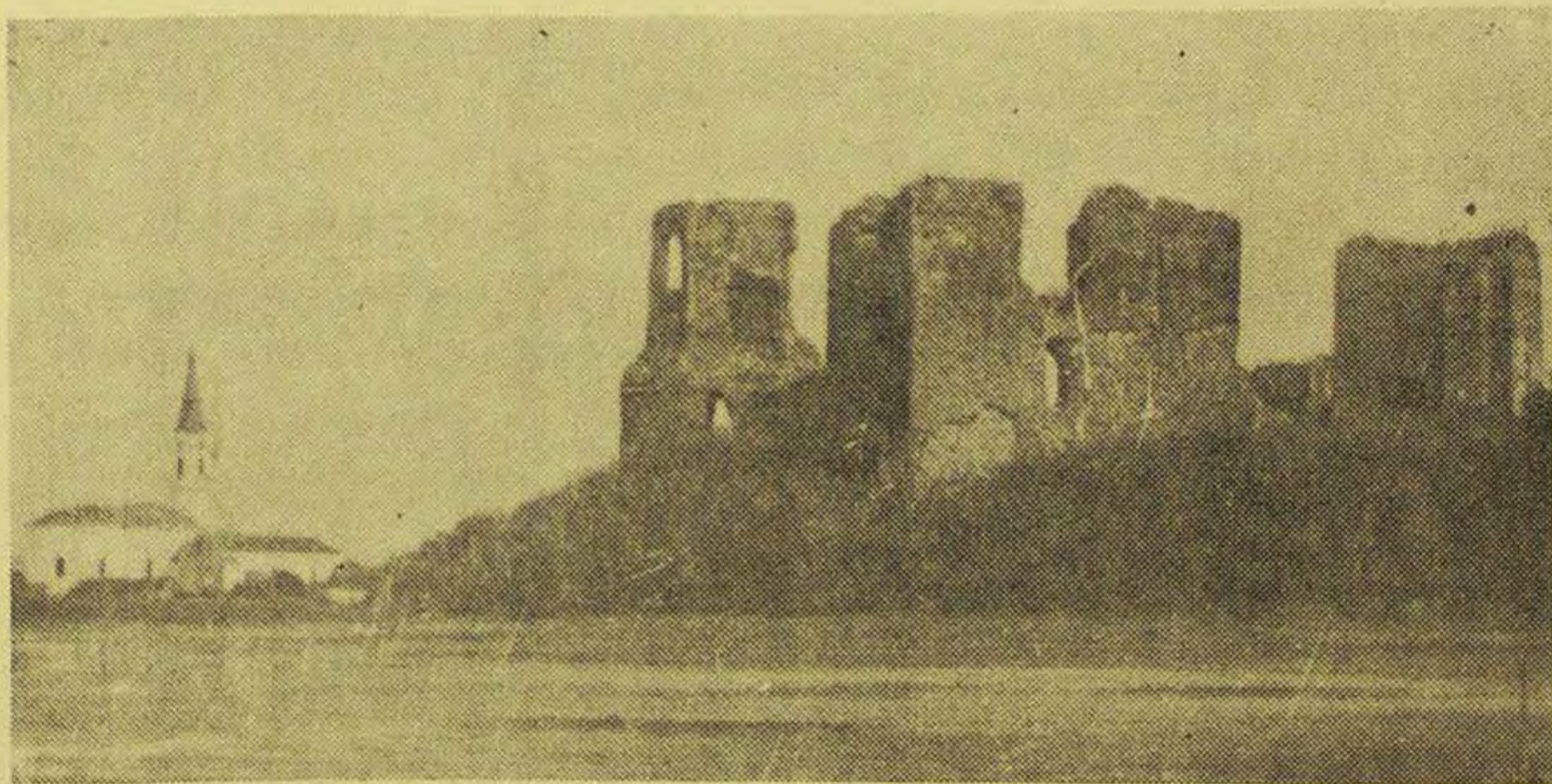
Izčezla vremena tu su ukopana
bedem tjeskoba i nostalgija.
Ne tražite epitaf kršćana palih
minulo vrijeme znade Šokadija.

Vjekovni međaš na raskršću bdije
kao kip golgote nakon kalvarije.
Uspravno se drži tvrđava prastara
riznicu prohujalih vremena krije.

Lavež i graktanje u prostoru čujte
rzanje vranca i škripu kotača
s tornjeva zvona kada se oglase,
naziru se znaci na bunjištu Bača.

1984.

Stanislav Zubović

Zidine stare tvrđave u Baču

SUVREMENA PORUKA ĆIRILOMETODSKE BAŠTINE

U tisuću sto godina staroj i veoma bogatoj duhovnoj baštini, koju nam ostaviše sveta solunska Braća Ćiril i Metod, željeli bismo posebno istaći neke momente, značajne za ovaj naš povjesni trenutak i upravo za ove naše bačke prostore. Jubileji samo onda imaju svoj pravi i puni smisao kada onom vremenu i prostoru u kojima se održavaju imaju što poručiti što će biti od koristi za život Crkve i društva. Ćirilo-metodska baština je nabita porukom za ovo naše vrijeme, dapače čini se da su neke istine, za koje su se sv. Braća svojevremeno kao proroci zauzimali, istom danas doživljavaju pravo razumijevanje i postaju stvarnošću. Stoga želimo upravo na neke od tih vidova ukazati.

ŽIVI NARODNI JEZIK U CRKVI

Svakako jedna od najzapaženijih crta Ćirilo-metodske baštine jest njihovo zauzimanje za uvođenje živog jezika u život i bogoslužje Crkve. Možda se njihovo nastojanje ponekada shvaća uskogrudno da su se oni borili za uvođenje slavenskog jezika u liturgiju, iako bi i to bilo veoma širokogrudno i kršćanski, jer su oni bili Grci. Oni su taj privilegij već imali od apostolskih vremena. Radi se o načelu, radi se o svakom živom jeziku i o svakom narodu. Ne radi se također ni samo o tome da bi se evanđeoska poruka razumjela, iako je to prva i početna svrha, nego se radi o daleko dubljoj stvari da bogati sadržaj evanđeoske poruke, time što je razumljiv, može svom snagom i dubinom prodrijeti u sadržaj narodnog bića, koje se izražava jezikom. Ali, isto tako da bogatstvo jednog narodnog bića, time što prihvaća sadržinu Božje Riječi, bogati novim sadržajem ne samo mjesnu, nego i opću univerzalnu Crkvu. Kada toga postanemo svjesni, onda bismo na poseban način morali Bogu biti zahvalni da se najveći dio ove baštine, barem što se tiče vjemika rimskoga obreda, sačuvao upravo u jednom dijelu hrvatskog naroda u Istri, Kvarnerskim otocima, Hrvatskom primorju, Lici i Krbavi odakle su barem neka plemena naših bunjevačkih pređa doselila u ove krajeve.

Nije li nas možda baš ta baština spasila kao narod na ovim prostorima u povjesnim olujama i nedaćama? Ta baština, upravo po našim koncilskim ocima: Šeperu, Franiću, Ameriću i drugima došla je do punog izražaja i na II. Vatikanskom koncilu kada se vodila rasprava o tome uvesti narodni jezik u liturgiju ili ne!

Nadbiskup Franić tvrdi da je svečano glagoljaško bogoslužje tj. sv. Misa na staroslavenskom jeziku, koju je pred koncilskim ocima odslužio biskup Josip Arnerić iz Šibenika, imala veliki utjecaj da se veliki broj koncilskih otaca izrazio u korist uvođenja narodnog jezika u liturgiju rimske Crkve.

Kakvo smo blago time dobili toga još nismo svjesni, jer je potrebno da prođe barem jedno stoljeće da se pravi plodovi ove obnove vide u životu Crkve u jednom narodu. Naš sluga Božji dr. Ivan Merz je svojedobno napravio doktorsku disertaciju na temu: "Utjecaj rimske liturgije na stvaralaštvo književnika katoličke orijentacije na koncu prošlog stoljeća". Na žalost, ta radnja do danas nije objavljena, a mogla bi nam pomoći da barem naslutimo što smo sve dobili time što nam je sve blago Evandjelja i bogatstva crkvenog života postala dostupna.

Koliki će još pjesnici propjevati kada ovo bogatstvo postane njihovom svojinom? Koliki će evanđeoski sadržaji još obogatiti naš melos, oblikovati tim sadržajima naše prostore? Možda je na mjestu da si postavimo pitanje: Kakav odnos imamo prema svojoj materinjskoj riječi? Poštujemo li je? Čuvamo li je? Ili se možda naše ikavice stidimo? Znade su nam poteškoće, ali baština Ćirila i Metoda, naš narodni identitet nas na to nukaju, jer u bogatstvu jezika živi narod. Naši su to pređi dobro znali, pa su ga sačuvali i unapredili u daleko težim uvjetima života!

EVANĐEOSKA INKULTURACIJA NARODA

Time što su se sv. Braća zauzimala da se na svakom jeziku može slaviti Bog i navještati Božja poruka, otvorila su širom vrata svijeta kulture svakom plemenu i narodu. Njihova veličina bila je u tome što su to bogatstvo kulture omogućili da svaki narod prema svojim afinitetima i svojim načinom usvaja, ne diktirajući im ritam i način. Zato je jedan od prvih zadataka sv. Braće bio da slavenskim narodima odgoje nove generacije navjestitelja vesele vijesti i donosioca kulturnih vrijednosti.

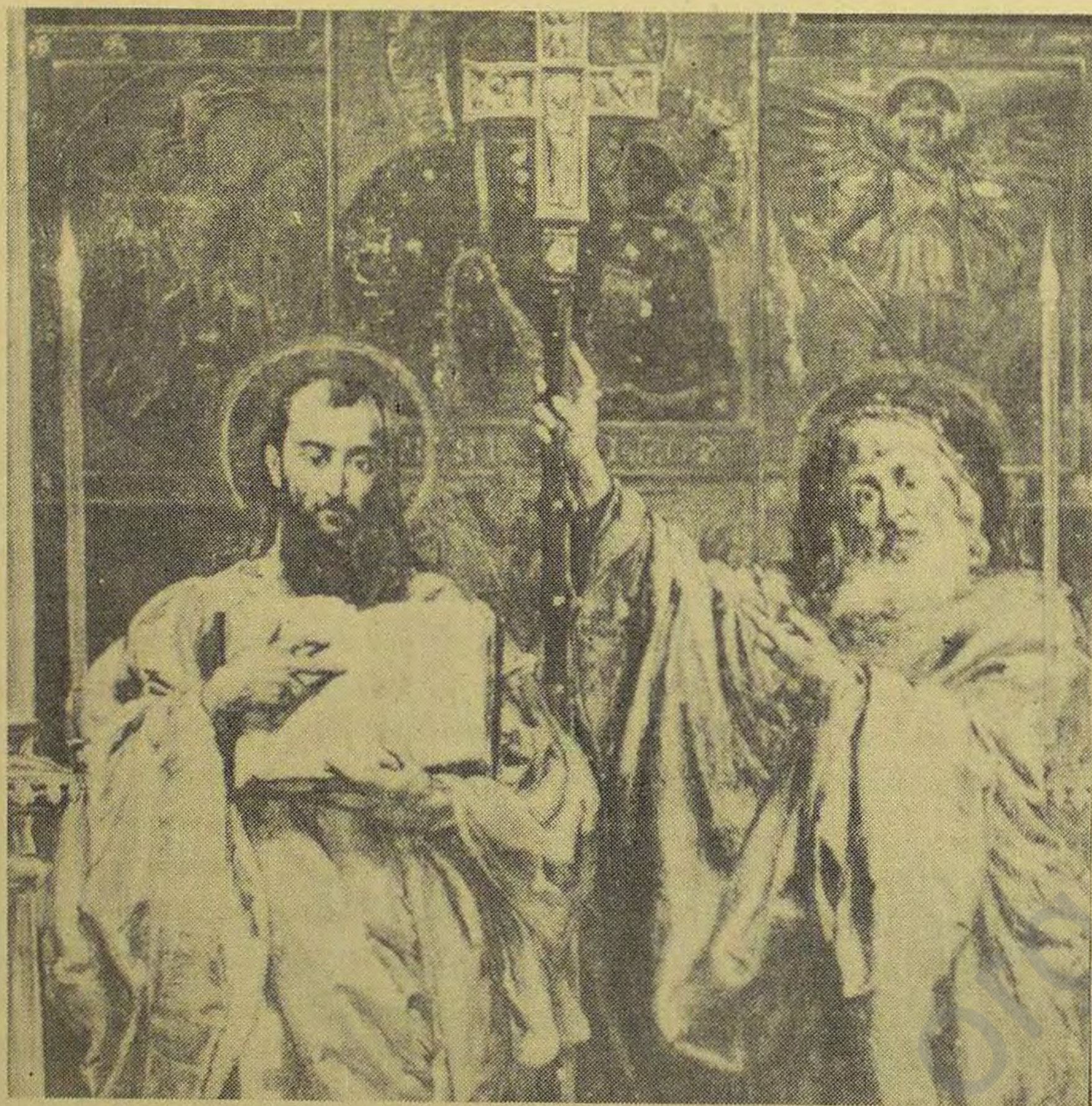
Učenici su ih izgleda u tome i nadmašili kada je samo sv. Kliment Ohridski imao oko tri i pol tisuće đaka! U tome je bila veličina sv. Braće, koja su davno prije II. Vatikanskog koncila naglasili potrebu da svaki narod bude evangeliziran po vlastitim sinovima i u vlastitoj riječi i načinu podavanja.

Zato premda istočnjaci carigradskog obreda, ne nameću toga obreda tada već pokrštenim slavenskim plemenima, nego poštujući njihov rimski obred, prevode ga na živi slavenski jezik i time dolaze u sukob sa germanskim (rimsko-franačkim) klerom i prva im je briga odgojiti svoj kler. Zato sv. Metod i postavlja Gorazda, kasnije biskupa u Krakovu, za svoga nesljednika i u svojoj kandidaturi govori da dobro pozna jezik i život tamošnjih Slavena, a dovoljno je učen.

Kakav je naš odnos prema našoj vjerskoj kulturi? Prošlost nam je slavna. Malo smo pleme hrvatskog naroda, ali smo dali veliki prilog našoj kulturi. Spomenimo samo neka imena: Ivan Antunović, Bozo Šarčević, Lajčo Budanović, Blaško Rajić pa sve do Albe Vidakovića, Alekse Kokića i prvog našeg svetačkog kandidata Gerarda Tome Stantića... A kakva nam je sadašnjost? Da li naši evanđeoski djelatnici izgaraju vatrom svojih pređa, u duhu Ćirilo-metodske baštine? A kakvo nam je sutra?

SAMOSVOJNOST SVAKOG NARODA

Sv. Braća svojim dolaskom sa Istoka, poslani od Carigrada, među slavenska plemena u Moravskoj i Panoniji, ostavili su izvanredno svjedočanstvo i poruku našim vremenima kako duboko poštuju samosvojnost (identitet) svakog pojedinog naroda i Crkve u njemu. Kao poslanici Carigrada nisu radili za interese Bizanta. Došli su na

Sv. Ćiril i Metod - sliku izradio Jan Matejko / 1838-1893./

područje rimsko-franačke jurisdikcije, ali nisu radili za interese ni rimskog patrijarhata, iako su priznavali Petrov autoritet i primat u stvarima vjere, jer mu odlaze da izlože svoju nauku kada su bili optuženi da naučavaju krivu nauku i primaju biskupsko imenovanje i poslanje rimskih papa, ali se na terenu bore za samostalnost slavenskih kneževina i Crkve u tim narodima. Kao kruna toga nastojanja je Metodovo imenovanje za nadbiskupa svih Slavena sa titulom metropolite i nadbiskupa srijemskoga.

Ovo je temeljna poruka svakoga zajedničkog suživota, bilo da se radi o nacionalnim ili međunarodnim okvirima. Poštivati samosvojnost i istobitnost jednoga naroda, prvi je preduvjet međuljudskih i međunacionalnih odnosa. Gdje jedan narod ne priznaje i ne poštuje drugi, ne poštujući njegov jezik, namećući svoj, ne poštujući njegovu kulturu i narodne običaje, koji iz nje izvire, potiskujući ih i gazeći ih, tu ne može biti riječi o suživotu

To je veliki zadatak koji nam nameće i naša svakidašnjica, ali još više naša vjernost evanđeoskoj baštini sv. Braće Ćirila i Metoda. To nije samo poruka suživota za jednu miješanu sredinu jedne provincije kao što je naša. To je velika poruka za Evropu, kojoj su sv. Braća postavljena za zaštitnike. Ujedinjenje Evrope, ako ne bude počivalo na ovim načelima, neće biti napredak, nego novi izvor napetosti među narodima. Ova poruka je posebno značajna za male narode, jer veliki svoja prava znaju i mogu izboriti.

JEDINSTVO U RAZNOLIKOSTI

Još nam jednu veliku poruku ostavljaju sv. Braća. Oni su svjedoci još jedne i nepodijeljene Crkve, iako su već prvi znaci lomljenja jedinstva, upravo u njihovo vrijeme, postali vidljivi. Sv. Braća, osobito sv. Ćiril bili su učenici poznatoga patrijarha Focija, koji je došao u sukob i sa Rimom, ali to nije pomutilo njihov odnos prema Petrovim nasljednicima, dapače oni u potpunosti priznaju njegov primat u stvarima vjere i morala. A njihov život i cjelovito njihovo djelo svjedoče za onaj vjekovni princip koji je sačuvao jedinstvo Crkve prvih jedanaest vjekova, a to je princip jedinstva u raznolikosti. Ostali su vjerni svojoj liturgijskoj i pravnoj tradiciji, ali su poštovali i zapadnu tradiciju, gdje god su je našli. Najbolje svjedočanstvo je tome naša rimska staroslavenska Misa i brojni redovnici zapadnih pravila, na pr. benediktinci, franjevački trećoredci (kasnije) koji su primili staroslavenski jezik u bogoslužju, a zadržali svoj zapadnjački identitet (samosvojnost). Taj princip su ljubomorno i dosljedno provodili u život kroz svo vrijeme njihova djelovanja. Nakon jedanaest stoljeća Crkva je na II. Vatikanskom koncilu, ponovno otkrila taj princip i postavila ga kao temeljno načelo onoga nastojanja u Crkvi, koje želi obnoviti u Crkvi i svijetu, duh jedinstva, a zovemo ga ekumenizmom.

Ovo načelo mora najprije promijeniti našu svijest i naš konkretni pristup svakom pojedinom kršćaninu i kršćanskoj crkvenoj zajednici.

Crkva je u tom smislu dala već puno različitih uputa i smjernica, no mislim da je ona, koju je papa Ivan Pavao II. adresirao cijeloj Crkvi u hrvatskom narodu, u svom pismu za naš Nacionalni Euharistijski kongres, od velike važnosti za nas i zato ga još jednom oživimo.

“Božja Providnost postavila je vaš narod između Zapada i Istoka, u dodir sa različitim narodima i kulturama, i stoga s nekim zvanjem i poslanjem posredništva. U velikom katoličkom ekumenskom pokretu, što ga je pokrenuo II. Vatikanski opći sabor, koji je ohrabrio iskren i otvoren dijalog s braćom kršćanima drugih vjeroispovijesti, s vjernicima drugih nekršćanskih religija, i s onima koji ne vjeruju, možete izvršiti posebno važnu ulogu: živite u državi sa više vjera, kao što je Jugoslavija, uz pravoslavne kršćane i protestante, uz muslimane i one koji ne vjeruju. Kao katolici pozvani ste da u potpunoj svijesti svoga vjerskoga, kulturnoga i nacionalnog identiteta živite životom uzajamnog poštovanja i razumijevanja, iskrenog prijateljstva, suradnje u oćem dobru, ponašajući se u svemu pravim evanđeoskim duhom i prema uputama II. Vatikanskog koncila i vaših pastira. Tako ćete biti usitinu sinovi mira, djelatnici pomirenja, dostojni evanđeoskog blaženstva”. (Glas Koncila, 18/84. str. 4)

Franjevački samostan u Baču

Evo, dakle, sasvim konkretne upute kako živjeti u svom svakidanjem životu, kako osobnom tako i narodnom

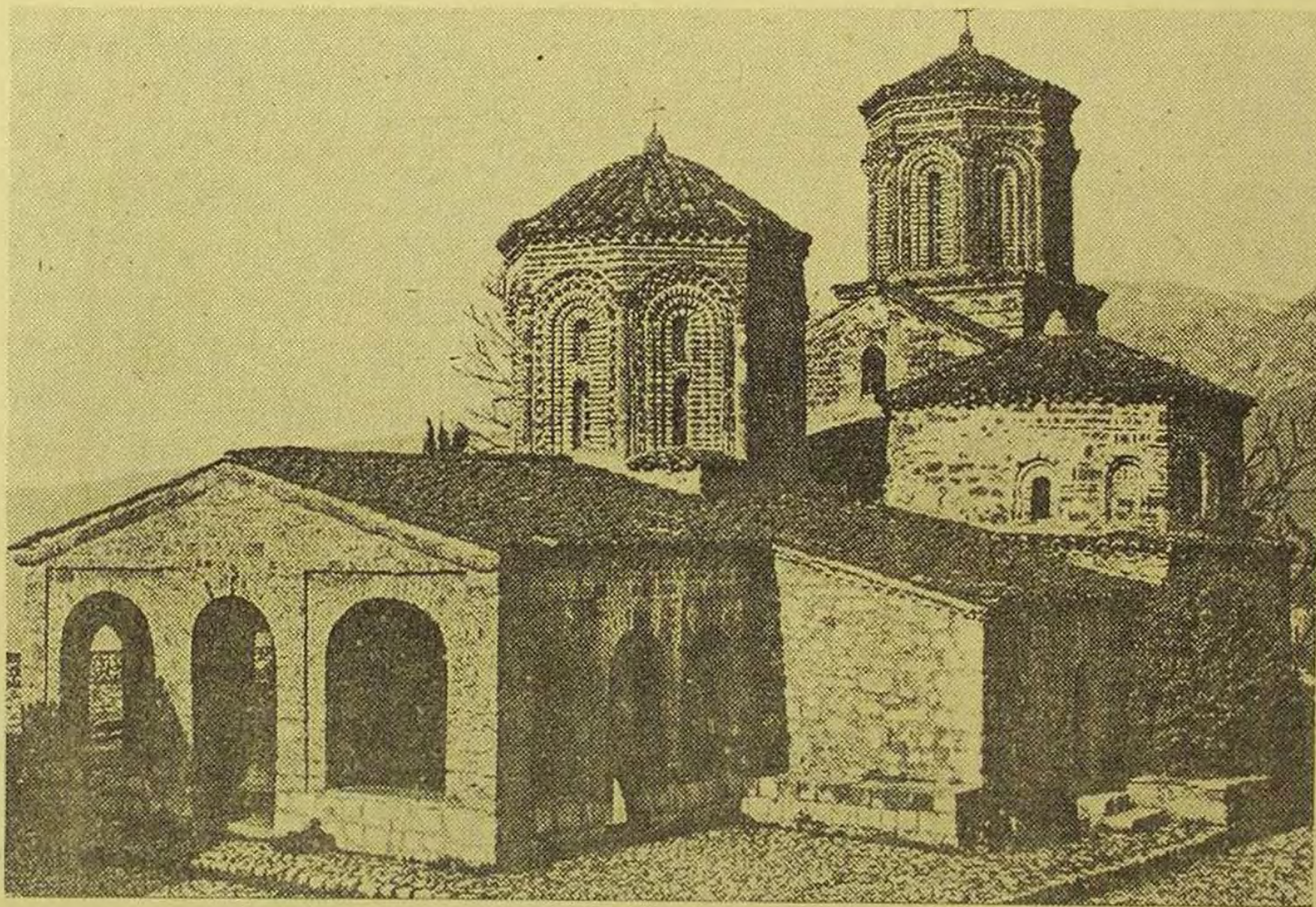
Još jednom ističem Papine riječi: “u potpunoj svijesti svoga vjerskoga, kulturnoga i nacionalnoga identiteta”, jer bez te svijesti opasnost je da se izložimo dijalogu koji će svršiti bez plodova, jer dijalog se može voditi samo između dva svjesna subjekta i samo svjesni subjekti mogu se o nečemu i dogovoriti i to ostvariti.

Dakle, bez te svijesti ne možemo i ne smijemo u nikakav dijalog, a to je i poruka ćirilometodske baštine da se jedinstvo može graditi i živjeti jedino u punom poštivanju samosvojsnosti - identiteta svakog pojedinog naroda i vjerske zajednice ili ljudi koji za sebe tvrde da ne vjeruju.

Prema tome, nikakva polovičnost, nikakva mješavina, nego punopravni sa punopravnima. To je ćirilometodski put ka jedinstvu Crkve i jedinstvu zdrave društvene zajednice. A tu neka nam isprose sveta solunska braća Ćiril i Metod, veliki slavenski apostoli zaštitnici Evrope.

Lazar Ivan Krmpotić

(Ovo predavanje autor je pročitao u Subotici u sjemeništu “Paulinum” na književnoj večeri, 18. kolovoza 1985.)

Manastir i crkva sv. Nauma na Ohridskom jezeru

Josephinum

povodom petnaeste obljetnice: 1971 -1986. god.

Do godine, ako Bog da, točno 13. oktobra 1986. god navršava se 15 godina opstojanja doma "Josephinum" u Subotici, pa neka mi je dozvoljeno u glavnim crtama iznijeti postanak i postojanje Doma od dana otvaranja i blagoslova pa do današnjeg dana.

Goruće je bilo pitanje, držim, ne samo u našoj biskupiji, nego uopće u cijeloj mjesnoj Crkvi u našoj domovini i prije, a osobito iza II. svjetskog rata, pitanje iscrpljenih, bolesnih i iznemoglih svećenika. Pojedine su biskupije rješavale to pitanje svaka na svoj način i prema svojim mogućnostima. I našu je biskupiju to čekalo. Trebalo je pobrinut se za gore spomenute svećenike: za njihov smještaj, njihovo izdržavanje i njihovo liječenje. Pitanje smještaja i izdržavanja bilo je otvoreno od početka stalno, dok je pitanje liječenja vremenom riješeno državnim Zakonom o obaveznom zdravstvenom osiguranju. Župe dotičnih svećenika u najviše slučajeva nisu u takvom materijalnom stanju da bi mogle uz aktivnog svećenika izdržavati i od posla iznemoglog, bolesnog ili iscrpljenog svećenika, bivšeg župnika. Kuda smjestiti te svećenike i kako im osigurati doličnu egzistenciju? /Honestam sustentationem/. Ovo je pitanje rješavala donekle naša UCS-a /Unio cleri subsidiaria/, ali ne u potpunosti. UCS-a je davala dolično izdržavanje, ali je još uvijek pitanje smještaja ostalo otvoreno, jer ostanak tih svećenika na župi možda bi samo smetao ili kočio rad novog župnika. Morilo je to pitanje i našeg biskupa, koji je sigurno poslije ozbiljnog i dužeg razmišljanja predložio na sjednici Prezbiterijalnog vijeća, održanoj dne 18. januara 1968. godine, da se zgradi tadašnjeg Svećeničkog doma /Harambašićeva 7/ u dvorištu dograde stanovi za gore spomenute svećenike, gdje će imati smještaj i dobiti potpuno dolično izdržavanje /Litt, circ. 1968. I. nr.59/68./ Ovaj je prijedlog biskupa Matije Zvekanovića sa velikim oduševljenjem pozdravljen i prihvaćen od strane prisutnih članova Prezbiterijalnog vijeća, a kasnije i od ostalih svećenika.

Brigu o realizaciji gornjeg prijedloga, o izgradnji tih stanova, preuzeo je na sebe sam biskup i 1970/1971. godine podignuta je u dvorištu starog Svećeničkog doma, nova dvospratna zgrada za smještaj četrnaest svećenika. Bogu hvala! Pored soba za stanovanje u zgradi se nalazi kućna kapelica, zajednička blagovaonica i sve ostale potrebne nuzprostorije. Zgrada je podignuta doprinosima svećenika biskupije, doprinosima župa, Crkvenih općina i Crkvenog Karitasa /g.Bayer/. Spomenuta zgrada nosi ime "JOSEPHINUM" - Dom za bolesne, iznemogle i defektne svećenike Subotičke biskupije.

Projekt-nacrt zgrade izradio je ing. Bolto Dulić, a radove je izvodilo preduzeće: Prvi maj - iz Bačke Topole.

Sjemenište "Paulinum" i dom "Josephinum" možemo reći, da su dva životna djela našeg biskupa Matije Zvekanovića, u koja je on izlio svu svoju ljubav: u prvom prema sjemeništarcima, kao svojim budućim svećenicima i suradnicima, u drugom pak prema bolesnim, starim svećenicima, bivšim suradnicima. I od jednih i od drugih srdačna mu hvala, a od Gospodina nagrada /merces magna nimis/.

BLAGOSLOV I OTVARANJE DOMA "JOSEPHINUM"

Blagoslov i otvaranje Doma za umirovljene svećenike Subotičke biskupije obavljeno je 13. listopada 1971. godine poslije podne u pet sati. Blagoslov je obavio preuzvišeni gospodin Matija Zvekanović, rezidencijalni biskup subotički, uz asistenciju i prisustvo svećenika, časnih sestara i naših dobrih vjernika-svjetovnjaka. Za trajan spomen toga čina navest ću imena barem nekih, prema sjećanju prisutnih: presvijetli gospodin Pavao Bešlić, apostolski protonotar ad instar participantium i direktor biskupske kancelarije; prečasni Franjo Vujković, kapelan Njegove svetosti i župnik sv. Terezije u Subotici; prečasni Blaško Dekanj, upravitelj Doma i župnik sv. Jurja; dr Marin Šemudvarac, direktor "Paulinum-a" i prečasni Berenji Ferenc, prefekt Računarskog ureda; mnogo poštovani o. Dionizije Andrašec, gvardijan franjevačkog samostana u Subotici; prečasni Rehak József, župnik župe "Isus Radnik"; prečasni Antun Skenderović, apostolski protonotar i župnik u miru; prečasni Révész Josip, župnik u miru; prečasni Szvoboda Lajos, župnik-konzultor i župnik u miru; prečasni Jakov Grunčić, konzultor i župnik u Sonti; velč. Antun Gabrić, župnik u Tavankutu; velečasni Bela Stantić, župnik župe "Isusova Uskrsnuća"; velečasni Andrija Kopilović, katedralni ceremonijar; velečasni Miocs József, profesor gimnazije "Paulinum" i drugi.

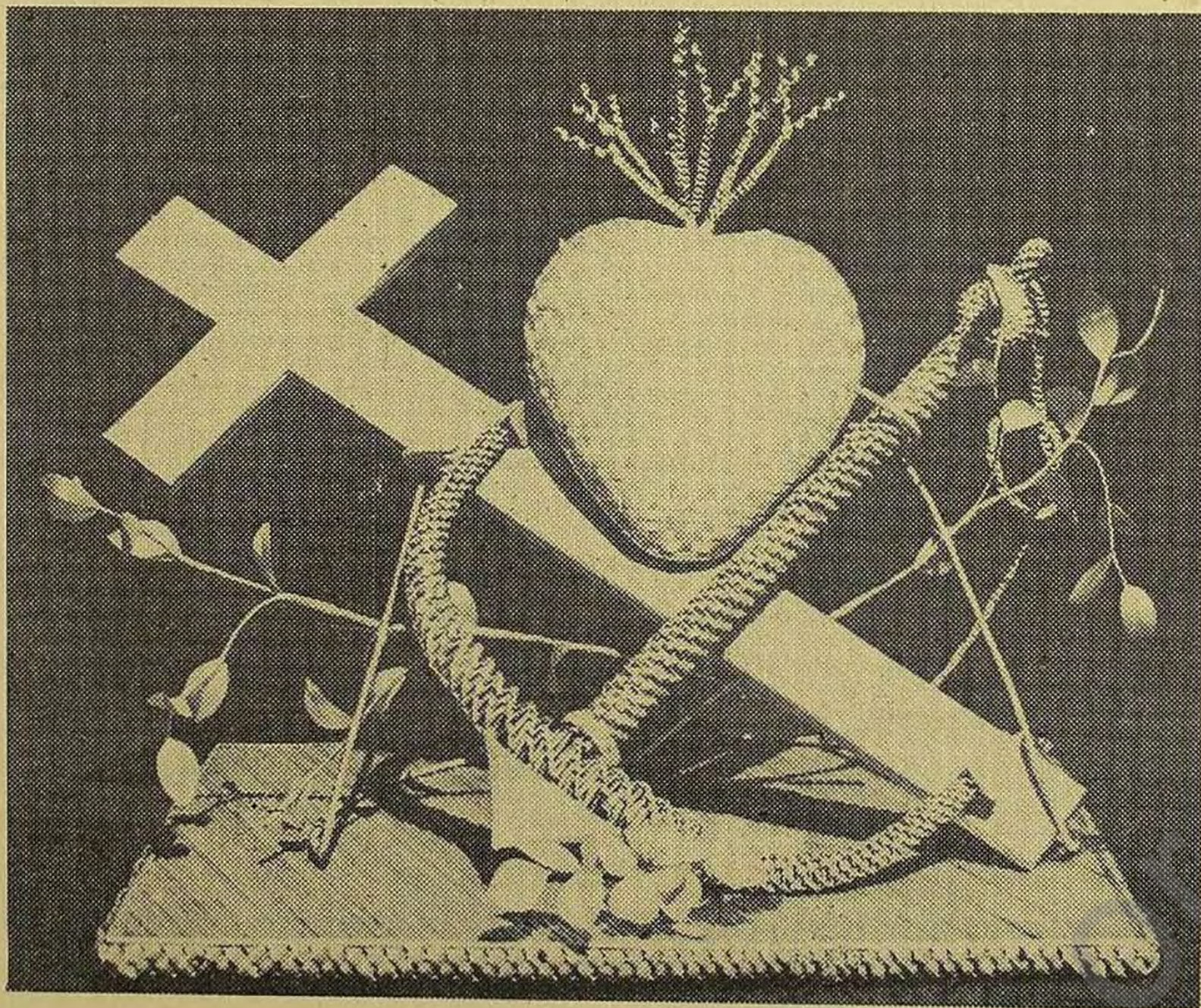
Od časnih sestara prisutne su: č. s. Fides Vidaković, vrhovna poglavarica sestara "Naše Gospe" - hrvatske grane; č.s. M. Benedicta Hipich, vrhovna poglavarica sestara "Naše Gospe" - bačke (mađarske) grane; č.s. Anđelina Kujundžić; č.s. A. Huszar ; č.s. Tereza Penić; č.s. Ivana Cvijin; č.s. Imelda Kopunović; č.s. Karmela Kovačević; č.s. Lidija Filipović; č.s. Veronika Vidaković; č.s. Zvonimira Ilić; č.s. Jasna Blažević; č.s. Lucija Cvetanović; č.s. Benedicta Lučić; č.s. Emanuela Gabrić; č.s. Bernadeta Mamužić; č.s. Rahela Rogić; č.s. Valerija Vuković; č.s. Margareta Jurić; č.s. Aleksandra Kokić; č.s. Mercedes i druge.

Od svjetovnjaka, naših dobrih vjernika prisutni su: ing. Bolto Dulić; Dr Alfred Rem, liječnik; Bela Bačlija, advokat; Bolto Vuković, Bojnicky József, Ento Ostrogonac, Šime Matković, Tamas József, Kata Zvekanović, Teta Roza, Ana, Luca i Manda Marcikić i drugi.

Točno u pet sati biskup Matija Zvekanović uz asistenciju počeo je blagoslov Doma "Josephinum". Prvo je obišao sve prostorije Doma poškropivši ih blagoslovljenom vodom i pokadivši tamjanom, izmolivši molitve blagoslova, a potom je odslužio prvu svetu misu u kapelici sv. Josipa i izrekao prigodnu propovijed na hrvatskom i mađarskom jeziku, istakavši svrhu podizanja Doma, te zahvalnost Bogu na pomoći u tom poduhvatu i na materijalnoj pomoći svim darovateljima da je zamisao Doma ostvarena i jedno bitno pitanje biskupije riješeno. Bogu hvala!

BLAGOSLOV OLTARA - VERSUS POPULUM/PREMA PUKU

U smislu odredaba konstitucije za liturgiju II. Vatikanskog sabora zamijenjen je prvotni oltar u kapelici svetog Josipa drugim, oltarom prema puku, koji je poklon Biskupije domu "Josephinum", jer je to zapravo oltar iz biskupske kapelice. Blagoslov oltara obavljen je 1. svibnja 1972. godine. Blagoslov je obavio biskup M. Zvekanović uz prisutvo svećenika, časnih sestara i naših dobrih vjernika. Iza blagoslova oltara slijedila je koncelebrirana sv. misa, koju je predvodio biskup a koncelebrirali su prečasni Antun Skenderović, župnik u miru; prečasni Szvoboda Lajos, župnik u miru; preč. Josip Révész, župnik u miru i prečasni Franjo Vujković, župnik sv. Terezije. Ceremonijama je upravljao vlč. Blaško Dekanj, a službu librifera vršio je velečasni Péntzes János.

Simbol izrađen od slame /rad Marije Ivković Ivandekić i Kate Rogić/

Kapelica je polu-javnog karaktera, tako da u njoj uz stanovnike Doma mogu udovoljiti svojoj dužnosti sudjelovanja kod sv. mise i vjernici iz grada svake nedjelje i zapovijedanog blagdana. Sv. mise služe se od šest ujutro pa dalje i jedna pred večer po dogovoru. U kapelici se održava i godišnje klanjanje, i to: 15. srpnja i 15. studenog. Sv. misa je na dva jezika, pema jezičnom redu župe sv. Terezije.

UPRAVA I FUNKCIONIRANJE DOMA

Vrhovni poglavar Doma je preuzvišeni g. biskup. Dom ima svoj Statut po kojem u Domu postoji Kućno vijeće, kojega su članovi: upravitelj kuće, predstavnik UCS-e, svi svećenici-stanovnici Doma, koji se hrane iz kuhinje Doma, dvije časne sestre (poglavarica i odgovorna sestra).

Užu upravu Doma sačinjavaju: predsjednik Kućnog vijeća, koji se bira na tri godine; upravitelj Doma, kojega imenuje biskup, saslušavši članove Kućnog vijeća, i to do opoziva, te predstavnik UCS-e, koja finansira Dom.

Predsjednik Kućnog vijeća zastupa Dom pred Biskupijom i svećenicima i vrši sve pastoralne dužnosti u Domu. Upravitelj Doma zastupa Dom pred svjetovnim vlastima i u svim građansko-pravnim poslovima.

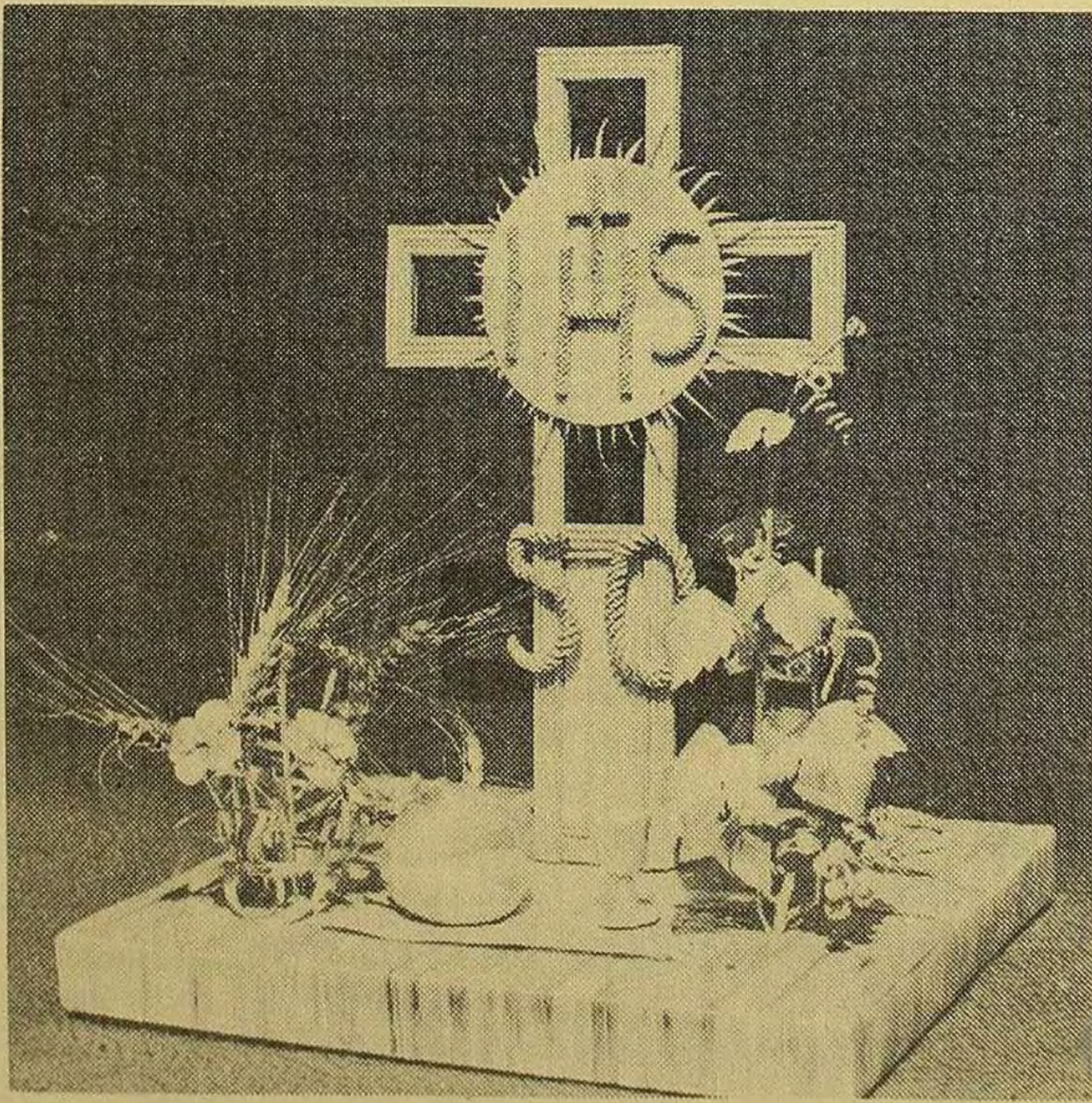
Dom funkcionira uz gornju upravu i kršćansku pomoć časnih sestara "Naše Gospe", hrvatske grane, koje su se primile samaritanske službe: njege bolesnih i podvorbe ostalih svećenika. Sistem, odnosno način opskrbe je hotelski. Svi stanovnici Doma abonirani su kod Uprave časnih sestara, koja nabavlja životne namirnice i sve potrebno uz dogovornu materijalnu (novčanu) odštetu.

STANOVNICI DOMA "JOSEPHINUM"

Tokom minulih 15 godina svog opstojanja Dom je zbrinuo i zbrinjava ove svećenike naše biskupije i neke kao goste iz Banatske administrature:

- 1/ Eugen Kartali, umirovljeni svećenik, rodom iz Svilajeva, boravi u domu od 16. X. 1971. godine.
- 2/ Szvoboda Lajos, umirovljeni svećenik iz Budimpešte. Umro i sahranjen u Budapest-Köbanjya 1973. godine.
- 3/ Antun Skenderović, umirovljeni svećenik iz Subotice, umro u Subotici 1975.
- 4/ Révész József, umirovljeni svećenik Đakovačke biskupije, rodom iz Subotice, umro u Subotici 1975. godine.
- 5/ Pálinkás Sándor, umirovljeni svećenik iz Male Pijace, a rodom iz Temerina, boravi u Domu od 30. XI. 1971. godine.

- 6/ Varbai Jenő, umirovljeni svećenik iz Horgoša, rodom iz Bečeja, umro u Subotici, a sahranjen u Horgošu 1974. godine.
- 7/ Lazo Beretić, umirovljeni svećenik iz Plavne. Umro u Subotici, a sahranjen u Čonoplji 1976. godine.
- 8/ Laudisz János, umirovljeni svećenik Banatske administrature, umro i sahranjen u Subotici 1976. godine.
- 9/ Stjepan Prčić, umirovljeni svećenik iz Subotice. Umro u Subotici 1977.god.
- 10/ Marko Kopunović, umirovljeni svećenik iz Subotice-Palić, rodom iz Subotice, umro u Subotici 1984. godine.
- 11/ Pecze Sándor, umirovljeni svećenik iz Novog Orahova, rodom iz B. Petrovog Sela, umro u Subotici, a sahranjen u Orahovu 1977. godine.
- 12/ Tallossy István, umorvljeni svećenik iz Čonoplje, rodom iz Doroslova, umro u Subotici 1975. godine
- 13/ Mester Illés, rekonvalescent, boravio u Domu od 24.XI. 1976. do 22.IX. 1977. a zatim disponiran kao oporavljen na župu u Sentu, sv. Antun.
- 14/ Varga Dezső, rekonvalescent, boravio u Domu od 20.XII. 1976. do 2.IV.1977. i od 7.IX. 1977. do 29.IX. 1979. te oporavljen disponiran za kapelana sv. Terezije u Subotici.

Simbol izrađen od slame /rad Marije Ivković Ivandekić i Kate Rogić/

- 15/ Ivo Topalić, umirovljeni svećenik iz Bača, boravi u Domu od 28.X. 1977. god.
- 16/ Franjo Bogišić, umirovljeni svećenik iz Sombora, umro u Subotici 1981. godine, a sahranjen u Somboru.
- 17/ Kovács József, umirovljeni svećenik iz Martonoša, rodom iz Trešnjevca, umro u Subotici, a sahranjen u Martonošu 1983. godine.
- 18/ Ivo Prgić, umirovljeni svećenik Banatske administrature, rodom iz Bosne, župa Tolisa. Boravi u Domu od 1.X. 1980. godine.
- 19/ Szücs Márton, umirovljeni svećenik iz Bačkih Vinograda, rodom iz Kule, boravi u Domu od 7.XII. 1981. godine.
- 20/ Szobonya Márton, umirovljeni svećenik iz župe Kevi, rodom iz Bogojeva, umro u Subotici 1982. godine i sahranjem u Subotici.
- 21/ Boday József, umirovljeni svećenik iz Banatske administrature - iz Vršca, boravi u Domu od 3.IX. 1983. godine.
- 22/ Ágoston Miklós, umirovljeni svećenik naše biskupije iz Mola, a rodom ih Horgoša, boravi u Domu od 30.IV. 1984. godine.
- 23/ Háasz Imre, umirovljeni svećenik iz Boke, Banatska administratura, rodom iz Zrenjanina, boravi u Domu od 3.V. 1984. godine.
- 24/ Mészáros Lajos, umirovljeni svćenik iz Novog Kneževca, rodom iz Molina, Banatska administratura, boravi u Domu od 28.VIII. 1984. godine.
- 25/ Jakov Grunčić, umirovljeni svećenik iz Sonte, rodom iz Subotice, umro u Subotici 1985. godine.
- 26/ Franjo Vujković, umirovljeni župnik sv. Terezije u Subotici, boravi u Domu od 1.VIII. 1985. godine.

Tako eto opstoji taj naš Dom već petnaest godina, izvršujući svoju prvotnu svrhu: zbrinjavanje iznemoglih i bolesnih svećenika naše biskupije. Opstoji kao i svaka crkvena ustanova, pod osobitom zaštitom Božje Providnosti, pod brigom naših aktivnih svećenika i drugih dobročinitelja, pa neka je na prvom mjestu hvala Bogu, potom našem g. Biskupu, koji kao anđeo čuvar bdije nad Domom, neka je hvala braći svećenicima na materijalnoj pomoći /UCS/, koja rukovodi finansiranjem Doma, neka je hvala svim Župama, svim Crkvenim općinama na doprinosima, a posebna hvala neka je časnim sestrama "Naše Gospe", koje kao prave požrtvovne samaritanke njeguju bolesne i dvore ostale svećenike. Na koncu molba Gospodinu, neka nas slijedeća 20. godišnjica učini još spremnijima i solidarnijima u bratskoj kršćanskoj ljubavi.

---ca.

21. ožujka 1985. godine preminuo je somborski župnik Ivan Juriga. Njegova smrt je velik gubitak za njegove vjernike i za cijelu Subotičku biskupiju, jer je radio i služio u jednoj od najvažnijih župa, gdje je mnogo doprinio duhovnom životu puka i organizaciji crkvenog života u Somboru.

Pokojni I. Juriga se rodio u brojnoj i siromašnoj obrtničkoj obitelji u Subotici 5. veljače 1916. godine. Osnovu školu je završio u rodnom gradu. Gimnaziju je završio u Travniku kod isusovaca 1935. godine. Bogosloviju je studirao u Sarajevu. Za svećenika ga je zaređio biskup Ljačo Budanović u subotičkoj katedrali 29. lipnja 1940. godine.

Kao kapelan djeluje u Bačkom Monoštoru, zatim u subotičkim župama sv. Roka i sv. Jurja. U Sombor za kapelana dolazi 1943. god. i tamo ostaje do kasne jeseni 1947. god. Zatim je bio kapelan u župi sv. Terezije u Subotici. Radio je u ure-

du Bačke apostolske administrature, a zatim u Računarskom uredu biskupije. Upravljao je župom Isusa radnika u Subotici.

13. srpnja 1959. godine imenovan je za upravitelja somborske župe Presv. Trojstva, a 26. listopada 1960. god. imenovan je za župnika te župe.

Unatoč svoje tugaljive naravi, znao je ulijevati u svoje suradnike i u svoje vjernike radost, optimizam i volju za život. Kao franjevački trećoredac oživio je u Somboru Franjevački svjetovni red i povećao je broj članova u Rožarskom društvu. Dnevno je, kraj svih svojih pastirskih i uredskih dužnosti, našao vremena da izmoli krunicu, da se posveti razmatranju i molitvi časoslova. Bio je veliki štovatelj Blažene Gospe.

Radio je na osnivanju novih župa i vikarija u Somboru kako bi i okolna naselja imala priliku prisustvovati sv. Misi. Posebnu brigu je posvetio slavlju bunjevačkih Hrvata dužijanci.

Dva puta je temeljito obnovio župnu crkvu i župni dom. Kraj svih svojih dužnosti mnogo se bavio poviješću župe i grada Sombora.

Prije više godina teško je obolio i strpljivo je prinosiso žrtvu svoje bolesti za svoje župljane. Kao veliki štovatelj sv. Josipa vratio je plemenitu dušu Stvoritelju u zoru 21. ožujka 1985. god. Iz ruku svoga vrloga kapelana Slavka Večerin primio je svetu pomast.

U petak, 22. ožujka u 10 sati u župnoj crkvi u Somboru subotički biskup Matija Zvekanović služio je sv. Misu zadušnicu za svoga najvjernijeg suradnika. Na sv. Misi je uz mnoštvo vjernika bilo oko 30 svećenika. Bila su i dva najuglednija somborska pravoslavna svećenika.

Biskup se oprostio od svoga svećenika istakavši njegove ljudske i svećeničke vrline. Spomenuo je da je propovijedao na pokojnikovoj Mladoj misi u subotičkoj župi sv. Roka 7. srpnja 1940. god.

Poslije sv. Mise zadušnice posmrtni ostaci vrijednog somborskog župnika ispraćeni su u Suboticu, gdje je na Bajskom groblju iz Pejićeve kapele sahranjen u svećeničku grobnicu.

Sahrana je obavljena isti dan poslije podne uz prisustvo velikog broja vjernika iz Sombora i Subotice. Sv. Misu zadušnicu je u kapeli silužio biskup Matija Zvekanović. On je predvodio pogrebne obrede uz prisustvo velikog broja svećenika.

Tako se svećenik Ivan Juriga vratio u svoj rodni grad kojeg je uvijek volio. Pokojnikov život bio je obilježen velikom pobožnošću, samoprijegornim radom, savjesnim služenjem Crkvi i narodu, velikom djelatnom ljubavlju prema somborskoj župi i darežljivošću prema svakome tko bi od njega zatražio materijalnu pomoć. Bio je strpljiv službenik sakramenta Pomirenja, divni duhovni vođa koji je znao voditi brojne duše somborske župe.

Neka mu Gospodin bude velika nagrada. Somborci najbolje znaju koga su izgubili.

Stjepan Beretić

JAKOV GRUNČIĆ

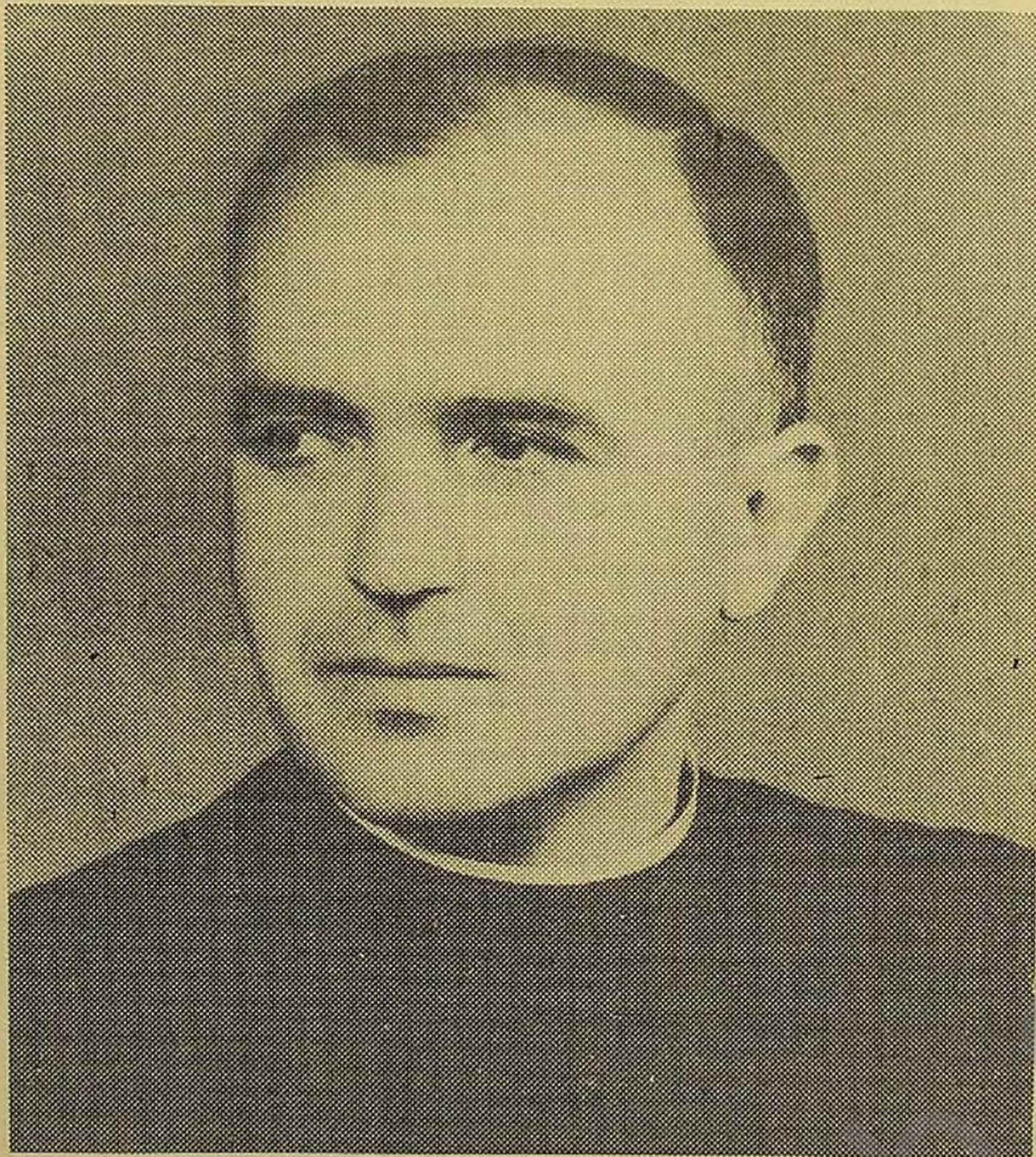
Subotička biskupija je u kratkom vremenskom razmaku pretpjela dva velika gubitka. Izgubila je svoja dva svećenika koji su mnogo godina vjerno služili na istaknutim i odgovornim dužnostima mjesne Crkve.

U Somboru je 21. ožujka 1985. god. preminuo Ivan Juriga, župnik crkve Presvetoga Trojstva, a brzo zatim, 18. svibnja 1985. god. u Subotici je preminuo Jakov Grunčić, župnik crkve sv. Lovre u Sonti.

Ljudski govoreći, oni su još mogli živjeti i raditi, jer obojica su rođeni 1916. godine, ali nedokučivi su putevi Providnosti koja kao da nas kuša, šaljući nam ovako velike kušnje.

Jakov Grunčić je rođen u Subotici 28. veljače 1916. god. u siromašnoj obitelji. Gimnaziju je završio u Travniku kod isusovaca s velikom maturom 1935. god. Bogosloviju je studirao u Sarajevu, a za svećenika je zaređen 29. lipnja 1940. god. Toga dana biskup Lajčo Budanović u subotičkoj katedrali sv. Terezije zaređio je za svećenike tri mlada bogoslova: Paju Gencela, Ivana Jurigu i Jakova Grunčića. Mladu misu J. Grunčić imao je 14. srpnja 1940. god. u svojoj župnoj crkvi sv. Roke u Subotici.

Područje njegovog prvog dušobrižničkog i pastoralnog rada bio je Đurđin, gdje je postao vikar 15. srpnja 1940. god. Administrator đurđinske župe bio je od

Vlač. Jakov Grunčić kao župnik na Đurđinu

15. prosinca 1955. do 21. siječnja 1957. god. Župnik na Đurđinu bio je od 21. siječnja 1957. do 15. srpnja 1958. god.

Poslije tih godina provedenih na župi među đurđinskim salašima, uvijek spreman dati duhovnu pomoć svojim vjernicima, prešao je među Šokce u Sontu, gdje je bio administrator župe od 15. VII. 1958. do 23. IX. 1963. god. Tamo je imenovan i za župnika 23. IX. 1963. god. Dužnost župnika vršio je dugi niz godina, ali u zadnje vrijeme sve više je poboljšavao. Zbog bolesti morao je napustiti svoju župu i svoje vjernike krajem travnja 1985. godine i prešao je u Suboticu u svećenički dom "Josephinum", gdje je poslije kratke i teške bolesti preminuo 18. svibnja 1985. godine.

Na dan sahrane, 20. svibnja, zemni ostaci pokojnika bili su izloženi u kapelici sv. Ane na Kerskom groblju u Subotici. Sahrani je prisustvovao veliki broj svećenika iz svih krajeva Bačke, koji su došli da isprate svog brata u Kristu. Bio je prisutan i velik broj vjernika iz Subotice i Đurđina, a mnogo ih je bilo i iz Sonte. Oni su došli sa tri autobusa da isprate na zadnji počinak svog dugogodišnjeg župnika i pjesmom su se lijepo od njega oprostili. Tako su mu zahvalili za nesebičnu brigu i dušobrižničku službu.

Prije sahrane bila je u kapelici pored pokojnika sv. Misa zadušnica koju je služio biskup Matija Zvekanović uz asistenciju svećenika. Biskup je toplim riječima naveo svećeničke vrline pokojnika koji je tokom svoje duge svećeničke službe uvijek vjerno i savjesno vršio svoje dužnosti na duhovnu korist povjerenog mu puka i zato će ostati u blagoj uspomeni kod svojih vjernika, rođaka i poznanika. Nikada nije pokazao ni najmanje kolebanje u svojoj vjeri.

Dalje je biskup u dubokoj ganutosti rekao da je Subotička biskupija izgubila za kratko vrijeme dva draga svećenička dragulja. Neka oni u vječnosti mole Gospodina da ne bude naš narod pokaran i da nam On dade mladih dobrih svećenika koji će ih naslijediti. Tako je biskup govorio u ime svih prisutnih.

Poslije zadušnice i molitve odrješenja pogrebna povorka na čelu s biskupom i svećenicima otpratila je zemne ostatke pokojnika do njegovog zadnjeg počinka u obiteljskoj grobnici.

Smrt Jakova Grunčića je veliki gubitak za njegovu župu, za cijelu biskupiju, jer je odano služio i radio na dobrobit povjerenih mu duša. U životu je bio prožet dubokom pobožnošću i odanošću prema Crkvi i prema njenim poglavarima. Njegovo djelovanje bilo je ispunjeno ljubavlju prema vjernicima. Bio je strpljiv u odnosu prema svima, razumijevajući ljudske slabosti i propuste.

Zato će dugo ostati u blagoj uspomeni među župljanima u župama gdje je ugradio sve svoje primljene darove i sposobnosti.

Neka mu blagi Sudac bude milostiv i neka ga nagradi za sva dobra djela. Njegovi župljani će znati procijeniti koga su izgubili.

Al — Be

(Vidi članak: Al - Be: Sonta je izgubila svoga župnika - Bačko klasje, XV, 5.VII. 1985., br. 32., str. 18-19.)

SJEĆANJE NA PROSLAVU 250. GODIŠNJICE SEOBE VEĆE GRUPE BUNJEVACA – HRVATA U BAČKU 1686. GODINE

Svakako je najveća nacionalna manifestacija tih godina bila proslava 250. godišnjice dolaska jedne veće grupe Bunjevaca u Bačku. Proslava je održana od 14. do 16. kolovoza - augusta 1936. godine. S tom proslavom bilo je povezano nekoliko kulturnih priredaba.

Pokušajmo zajednički prisjetiti se samo nekih momenata ...

Proslava je počela 14. kolovoza navečer svečanim dočekom gostiju, a zatim je bio vatromet i svečani koncert pred katedralom orkestra Hercegovaca iz Mostara.

Glavni dio proslave bio je 15. kolovoza. Tada je bila svečana povorka u kojoj su slikovito prikazani bunjevački narodni običaji, bunjevačke i šokačke narodne nošnje, a posebno su prikazana sva oruđa za rad i obradu zemlje.

Povorka je prošla kroz grad uz veliko oduševljenje učesnika i gledalaca. Zatim je održan svečan zbor pred katedralom.

Toga dana poslije podne Pučka kasina, kao najstarije bunjevačko društvo u Subotici, željela se odužiti našem narodnom preporoditelju. U svačanoj dvorani Pučke kasine otkrivena je slika biskupa Ivana Antunovića.

Poslije toga je pored ulaza u zgradu Pučke kasine otkrivena mramorna ploča sa tekstom pjesme Alekse Kokića "Za ljepšu budućnost" kao spomen na naše slavne pradjedove koji su se doselili u Bačku, gdje su nastavili borbu za ljepšu budućnost i slobodu.

Navečer 15. kolovoza u Narodnom kazalištu u Subotici priređena je svečana akademija, na kojoj je, pored ostalog programa, prikazan povijesni igrokaz Ivana Malagurskog "Tri stoljeća". U igrokazu je slikovito prikazana povijest Bunjevaca od seobe do 1918. godine. Igrokaz su izveli kazališni dobrovoljci, jer u to vrijeme Subotica nije imala stalnog kazališta.

Treći dan proslave, 16. kolovoza, bio je posvećen sjećanju na one koji su svojim radom bili u prvim redovima narodne borbe.

Na Bajskom groblju u Subotici, nedaleko od ulaza, otkriven je velik nadgrobni spomenik svećeniku Paji Kujundžiću koji je umro 1915. godine, a istakao se u borbi za narodna prava.

Pored mnogih ostalih, najljepši vijenac položilo je uredništvo kalendara "Subotička Danica". Vijenac se sastojao od trnja sa kitom crvenih ruža - kao simbol borbe i patnje velike ljubavi za svoj narod, a na hrvatskoj trobojnici je pisalo: "Svome osnivaču i neustrašivom borcu Paji Kujundžiću".

Poslije toga je pored katedrale otkriven spomenik hrvatskom bunjevačkom pjesniku Anti Evetoviću Miroljubu. Nakon prigodnog svečanog govora recitirao je

mali Ive Prčić pjesmu Ivana Malagurskog "Spomenik Miroljubu".

Svečanost je završena polaganjem vijenca pred spomenik i nastupom hrvatskog pjevačkog društva "Neven" iz Subotice i orkestra Hercegovaca iz Mostara. Bistu pjesnika Ante Evetovića Miroljuba izradio je hrvatski kipar Ivan Meštrović.

O ovim svečanim danima, o ovoj proslavi dugo se pričalo kao o najljepšem doživljaju, a svi oni koji su stariji i danas se sa radošću sjećaju tih priredaba.

Predsjednik Odbora za proslavu bio je Blaško Rajić, tajnik je bio Ivan Kujundžić a pokrovitelj svih svečanosti bio je biskup Lajčo Budanović. Oni su svakako, pored mnogih drugih vrijednih rodoljuba, zaslužni za takav uspjeh te veličanstvene proslave. Oni su svojom upornošću pridonijeli uspješnoj organizaciji pojedinih priredaba koje su dostojno uveličale te spomen dane.

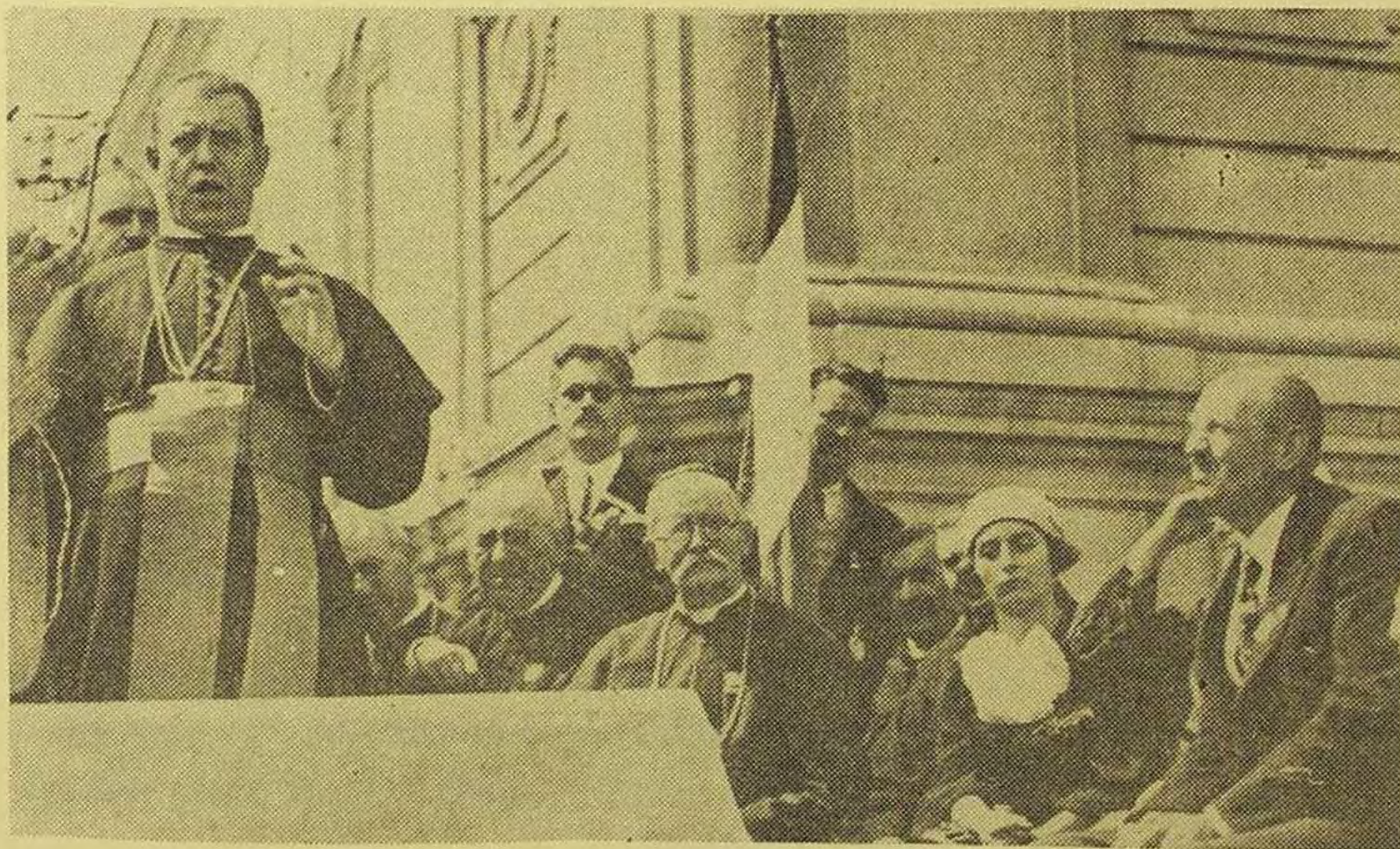
(Kalendar "Subotička Danica" za 1937. godinu i časopis "Klasje naših ravni" br. 4. 1936. godine).

Sjećajući se te lijepe proslave 250. godišnjice seobe veće grupe Bunjevaca - Hrvata u Bačku, mislimo na 300. godišnjicu koja će biti 1986. godine.

Treba se sjetiti kulturnog i političkog života našeg naroda kroz proteklih burnih 300 godina.

Treba sa zahvalnošću spomenuti one velikane duha koji su zaslužni za sveukupni napredak našeg naroda na ovim dragim ravnicama.

Al - Be

Blaško Rajić govori na zboru pred katedralom u Subotici / 15. VIII 1936./

ŽENIDBA VIDA KAPETANA

/Dolazeći s reke Bune osvajaju
Bunjevci kulu subotičku —/

Lipa ti je Sučićeva Mara,
Te lipote u svoj Bosni nema,
U svoj Bosni i Hercegovini.
Kako šeće, kako stidno kreće,
Nema momka, tko je uzet neće.

To se čudo nadaleko čulo,
Prosci prose na sve četiri strane,
Al' divojka ni jednoga neće.

Besidili Mari roditelji:
“Udaji se, ćeri naša mila!
Prosci su nam tvoji dodijali,
Svu ledinu našu iskopali,
Jablan drvo konji prižuljali.”
Al' im Mara lipo odgovara:
“Kako ću se tužna udavati,
Kad sam mlada tvrdu viru dala,
Viru dala Vidak harambaši,
Još sam mlada za ovcama bila.
Evo danas sedam godinica
Kako ode u zemlju Ugarsku
I tamo je Vidak kapetane
Pa od njega ni habera nema.
Ne daj, Bože, da je privario,
Već ako je glavu izgubio.
A ja neću viru pogaziti
Makar jadna sidu kosu plela.”

Istom oni u riči su bili,
Al' evo ti prosci Vidakovi.
Lipo su ih oni dočekali,
Za junačko zdravlje upitali;
Uvode jih prid sobom u sobu,
Za pune jih posidaju stole.
Isprosiše Maricu divojku
Za junaka Vidak kapetana.

A govore prosci Vidakovi:
“Svadba naša za godinu dana.
Daleko je s mora do Dunava,
Pa do bile subotičke kule:
Sedamdeset i sedam konaka,
Još toliko turških je čardaka,
Valja skupit po izbor junake
Da nam Turci ne otmu divojku.”

Tu se oni lipo oprostise,
U junačko lice izljubiše
I darove rodu otpremiše.
Nije dugo potrajalo vrime,
Kad Vidaku bila knjiga stigla.
Knjigu štije Vidak kapetane,
Knjigu štije, grozne suze lije.
Gledala ga njegova družina,
Gledala ga pa je besidila:
“Oj Vidače, naša poglavico!
I dosad si bile knjige štio,
Ali nisi grozne suze lio.
Otklem knjiga, od kojega grada,
Otklem knjiga, ognjem izgorila?”

Al' besidi Vidak kapetane:
“Braćo moja i družino moja,
Što su do sad knjige dolazile,
Nisu bile krvljom napisane,
A ova je krvljom od obraza.
Pisala je Marica divojka
Da im Turčin krvav harač sprema,
Već da idem što god brže znadem,
Da ne vodim kićene svatove,
Već po izbor te dobre junake,
Koji znadu klance jadikovce
I poznadu careve drumove

I skrivene hajdučke putove
Kudan triba provoditi društvo
Da ga ne bi opazili Turci
Da uludo ne gubimo glave.
Turski im je zulum dojadio
Pa ga više podnositi ne mogu.”

Svu noć Vidak misli primislio,
Primislio, na jedno smislio.
Još ni zora nije zabilila,
A od dana ni spomena nema,
Opravljaju se Vidak kapetane,
Opravljaju se u tursko odilo
I uzima dva najbolja druga.
Posidoše konje od mejdana
Pa krenuše s Bogom putovati.
Gone konje i danju i noću
Da što prije do Neretve dođu.
Kad su došli na domak Neretve,
Al’ se ništa u daljini bili
Pa beside dva njegova druga:
“Oj Vidače, naša poglavico!
Šta se ono u daljini bili?
Il su bile na plandištu ovce,
Il na vodi bili labudovi,
Il su cure razastrle platno?”
Al’ beside Vidak kapetane:
“Nit su bile na plandištu ovce,
Nit na vodi bili labudovi,
Nit su cure razastrle platno,
Već su kule naše bile Bune!
Vidite li ponajvišlju kulu?
To je kula Sučića župana.
Još dan hoda i mi smo kod roda.”

Kad su stigli Sučićevu dvoru,
Al’ u dvoru silna družba stoji:
Opremljeno malo i veliko,
Svi da krenu s Bogom putovati.
Jedva su jih oni dočekali,
Ruke šire, u lice se ljube,
Za junačko pitaju se zdravlje.

Konje vode u podrume dolnje,
A junake na visoku kulu.
Još se pravo odmorili nisu,
Al’ eto ti fra Andelka fratra,
Pa beside fratar franciskane:
“Braćo moja i družino moja!
Nije doba da se odmaramo,
Nit je doba da razgovaramo,

Već je doba da na put krenemo
Da nas neće iznebušiti Turci.”

Al’ podviknu Sučiću župane:
“Braćo moja, i družino moja,
Došlo doba pa da putujemo!
Turski nam je zulum dojadio,
Da ga više podnet ne možemo.
Zalud puške, zalud desna ruka
Kad nam Turčin polja popalio,
Sa plandišta ovce odagnao,
Pa od glada izginuti moramo.
Već na noge, braćo moja mila!
Tko je konjik, nek steže kolane,
Tko je pišak, na noge opanke,
Pa što Bog da i srića junačka!”

Konji hržu, a junaci viču,
Dica plaču, a žene jauču,
I studen bi kamen proplakao.
Al’ beside Vidak kapetane:
“Braćo moja i družino moja!
Ne plačite, glave ne gubite!
Što da ovdje uzalud ginete
I od pusta glada umirete,
U Bačkoj vas bolja srića čeka:
Ravna polja, zelene livade,
Guste šume, bratski zagrljaji.
Vež’te glave svilenom maramom,
A srdašca zlaćanim pojasom,
Pa ne dajte da vas tuga svlada!”

Svi klekoše na gola kolina,
Pa se dragom Bogu pomoliše
Da im Bog da sritno putovati
Pa se krene sva družbina listom.
Često su se natrag obzirali,
Domovinu svoju pozdravljali.
Naprid jezde dva Vidina druga,
A za njima Vidak kapetane,
S njim pored Sučiću župane,
A izmed njih Marica divojka,
A za njima fra Anđelko fratar
I s njimekar ostala družbina:
To su svati Vidak kapetana.

Ne čuju se bubnji, ni svarale,
Nit se čuju glasi, ni uzdasi,
Nit se viju svileni barjaci.
Ta, ne bi jih vile opazile,
A kamo li Turci krajišnici.

Sritno dođu do vode Dunava.
Kad su prišli tu vodu Dunava,
Lipo su jih braća dočekali
I u bilo lice izljubili,

Za junačko zdravlje upitali.
Istom oni riči razdili,
Glasnik dođe iz subotičke kule:
"Što imade od boja junaka,
Nek što brže biloj kuli dođu
Da gonimo janičare Turke,
Da jim pustim nestane traga!"

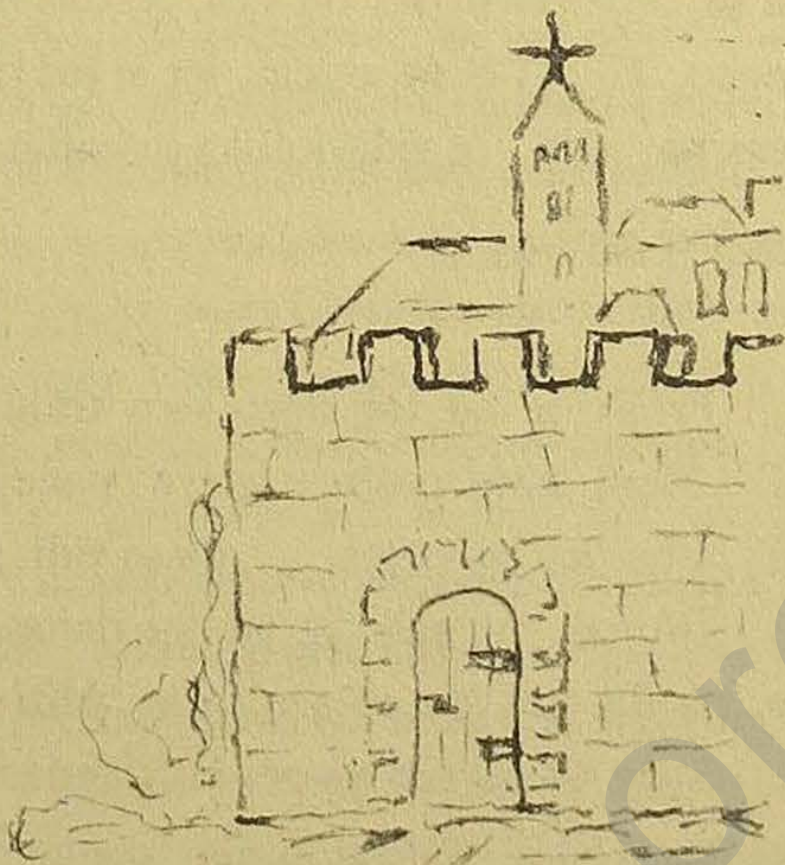
Nabrzo se četa opremila,
Dvi hiljade po izbor junaka,
A prid njima Sučiću župane
I barjaktar Vidak kapetane.

Još do zore biloj kuli dođu,
Iznenada udare na Turke
I do sunca kulu osvojiše.
Bižu Turci glavom brez obzira,

Al' jih siku Bunjevci junaci:
Pet stotina glava odsikoše.
Koje nisu sabljom pogubili,
U Tisu su vodu utirali,
A tri bega živa uvatili,
Tri stotine oslobode roblja
Pa se vrate subotičkoj kuli.
Tu veliko veselje činiše,
Fra Anđelko svetu misu reče.
Kada reče, na kolina kleče
I dragom se Bogu zafališe,
Pa divojku Maricu vinčaše
Sa junakom Vidak kapetanom.
On je vodi svome dvoru bilom.
Lip je porod s njome izrodio:
Dvi divojke i sedam momaka,
Ko dvi vile uz sedam junaka.
Onda bilo, sad se spominjalo!

Zapisao Ilija Kujundžić
Objavio Ive Prčić

/Hrvatske narodne pjesme,
knjiga deseta, svezak šesti.
Redovno izdanje Matice hrvatske,
Zagreb, 1942. 176-182. str./

stid'

Bilo je uoči Ivana Cvitnjaka. Bio sam malen, tek što će me upisati u školu, ali se još dobro sićam toga i sićat ću se dok bude trajalo života u meni.

Išao sam sa pokojnim dida Stipom - Bog mu dao laku dušu - u do, na "gradinu" i po mrginjima da nabere ivanskog i drugog cvića za ivanski vinac sebi i sestricama, da ga metnemo na ruku dok stanemo uveče vatru priskakati. Nabrali smo već dobrim, pun naramak, jedva sam ga nosio. Bilo je tu različka, graorka, titrice, sliza, majkine dušice, svračije nožice, ždraljike, žutog ivanskog cvića i Bog zna još sve kako se zvalo. Kad li zapne mi oko na jednom bilom kao tanjirić velikom cviću, koje je na sridi imalo ugasnu višnjovu bobicu, veliku kao kukuruzno zrno. Uzberem ga s velikim veseljem, jer takog još ni imali nismo, ali nisam znao kako se zove. Zapitam dida Stipu:

- Je l' te dida, šta je ovo, kako se zove ovo cviće?

- Vidiš, rano, to je "stid". Kad sam ja bio mali kao sad ti, onda je ta višnjova bobica bila velika kao krajcara ako ne još i veća, i kako nestaje u mladeži stida, tako ta bobica ide uvik na manje. I kad je sasvim nestane, onda će nastati gadno vrime. Tada se neće stiditi sin od oca, ćer od matere, mladi od stariji, al' onako će i ići sve naopako. To još ti ne svaćaš, jer si još mali, ali kad odrasteš pa te put gdigod opet nanese na "stid" te vidiš kolika je bobica, onda ćeš se sitit mojih riči i svatit ćeš ovo što sam ti sad rekao.

Prošlo je od tog dana oko tridesetak godina, kad me put opet nanese na "stid". Meni sune nešto u glavu, pane mi na pamet dida Stipin nauk. Uzberem "stid", a bobica jedva još da se vidi, smanjkala se ko makovo zrno...

Odmah mi pala na pamet današnja mladež. Bože mili, da sad ustane dida Stipe, pa da vidi što se sve dade viditi i čuti, od jada bi opet pod zemlju otišo.

Suze mi navriše na oči i uzdahnem: Bože dragi, daj da "stidova" bobica opet naraste.

Ive Prčić

("Subotička Danica" za 1925. godinu, str. 68-69)

BLAGDANI KNJIŽEVNOG KALENDARA

“IKAVICA NAŠA NAJMILIJA”

U povodu 200. obljetnice rođenja svećenika
ŠIME STARČEVIĆA

U povodu ovog značajnog, ali na žalost u nas nezapaženog jubileja, piše naš istaknuti kulturni djelatnik u Mađarskoj Živko Mandić ovo:

“Za nas Hrvate u ravnoj Bačkoj, u dijelu Baranje, u okolici Budimpešte i na zapadnom rubu zemlje nema slađeg, ljepšeg i blagozvučnijeg govora od rodne nam ikavice koju su naši djedovi kroz duga stoljeća u sveudiljnim uvjetima odnarođivanja uspjeli spasiti i namrli je nama da poput amaneta skrbno čuvamo te predamo svojoj djeci, budućem naraštaju.”

Takav je bio jedan od zaslužnih ljudi i naš svećenik ŠIME STARČEVIĆ, koji je rođen u Žitniku, 1784. god. On je 1812. god. objavio gramatiku pod naslovom “Nova ričoslovnica ilirička” koja je bila namijenjena, kako sam kaže “vojničkoj krajiškoj mladeži”, “poklonjena trudom i nastojanjem Šime Starčevića, župnika od Novog u Lici”.

Treba odmah reći da je Š. Starčević bio izvanprosječno naobražen čovjek, da je savršeno poznao više europskih jezika, napose francuski. Zbog Francuza, koji su u to vrijeme kratko vladali tim našim krajevima, objavio je francusku gramatiku, a onda je objavio i gramatiku našeg jezika, spomenutu “Novu ričoslovnicu iliričku”.

Svrha ove knjige je bila, kako sam autor piše u Uvodu, “da se jezik naš očisti i na zakonu utemelji”. Osnova ove gramatike je čisti lički ikavski govor. To nije značilo da je pisac želio njome ostati u lokalnim okvirima, naprotiv, svrha te gramatike je bila njegovanje neprekinute ikavske tradicije hrvatskog jezika. Osim toga, a to treba pripomenuti napose, Š. Starčević je u tom djelu dosljedno i prvi upotrijebio četvoroakcenatski sustav, 6 godina prije Vuka Karadžića, koji je to načinio tek 1818. god. u svojoj gramatici. Djelo Š. Starčevića bilo je za svoje vrijeme veoma smiono. On je predlagao za književnu podlogu ikavski govor i slavonsku grafiju koja je u Hrvata bila u uporabi još od 18. stoljeća. Dakako, da ovakav jezični program nije bio lišen ni političkih zahtjeva. Jedinostveni književni jezik, odnosno program oko njega, nisu bili lišeni i političke pozadine koja se očitovala okupljanjem svih hrvatskih krajeva u jednu zajednicu, ponajprije kulturnu.

Ipak, 1850. god. Bečkim književnim dogovorom pobijedila je štokavština, ije-kavski govor hercegovačkog tipa kao književni jezik, a tih je godina također prihvaćena i Gajeva grafija, odnosno njegova pravopisna reforma.

I konačno, držeći da sve ovo što se kasnije dogodilo nipošto ne umanjuje književno-jezične zasluge svećenika Š. Starčevića, završimo onim što reče o njemu već spomenuti Živko Mandić:

“Stoga i zbog drugih razloga mi Hrvati, kojima je milozvučna i meka ikavica zavičajni govor, treba da se sjetimo 200. godišnjice rođenja Šime Starčevića, najzaslužnijeg pristaše i najustrajnijeg pobornika ikavskog govora, koji je sebi za svoj životni cilj postavio oblikovanje hrvatskog književnog jezika i to na temelju ikavskog narodnog govora, dakle, nastavlajući se na hrvatske pisce ikavice: Kačića, Reljkovića, Katančića i druge.”

J.L.

U PRIRODI

Koracam poljem sama,
Prida mnom vijuga put,
kraj puta cviče crveno, bilo, plavo
i koji maslačak žut.

Miriši zemlja i ditelina mlada,
o zemljo naša, u tebi je snaga,
u tebi je naša nada,
u tebi je izvor svega.

Za mnom na putu unučić zastaje,
žuri, skakuće,
pivuši, ciči i sitnu divljač plaši,
a gori iznad njiva bile se salaši naši.

Milujem zrilo žito,
nika me briga mori,
unuka uzimam sebi,
čujem kako zemlja zbori.

Gledam u zrilo žito,
talas mu nestašan, krut,
ah, to možda i nije žito,
to vitra svilen je skut.

Od teški' vlatova
vitar debele nabore pravi
i vitar nestašan
vlatove u skut svoj savi.

Jedna dražesna ševa
prid nama na putu stala,
poleće, cvrkuće, šara
ko da nas pismom vara.

I tako dok ptice
svoj večernji pivaju poj
polako se vraćamo kući
ja i unučić moj.

Matija Dulić

SUSRET S NAŠIM KARDINALOM

U tiho subotnje predvečerje,
okupljene sestre Bačke ravnice,
dočekaše Kardinala
radost Hrvatske, cijele Crkve

Uz pozdrav
uz dobrodošlicu
umorni Kardinal
očinski progovara:

“Došao sam vas ohrabriti
u zvanju vašem
da ne posustanete
radeć u vinogradu Gospodnjem”.

“Marija je u tom vaš svjetionik,
Marija je izvor svjetlosti,
Marija je cvijet djevičanstva
Marija je uzor materinstva”.

“Drage sestre i vi ste
Svjetlo Crkve,
Djevičanstvo Crkve
Duhovno materinstvo Crkve”.

“Poput Marije
širite vrednote Evandjelja,
budite radosne
službenice Gospodnje”.

“Zračite ljubavlju,
svuda
ponizno svjedočite svijetu
vrijednosti N e b a”.

“Trebaju vas Bačke ravnice,
Trebaju vas mala djeca,
Trebaju vas siromasi,
Trebaju vas bolesni i stari”.

“U molitvi nosite Isusu
svećenike,
svoju župu,
svoju zemlju,
cijeli svijet”.

“M a r i j a –
Tajna E u h a r i s t i j e
molitva i žrtva,
to je vaš život
to je život Crkve”.

s. Tješimira Bešlić
Tavankut

Subotica, 13.X. 1984.

(Kardinal Franjo Kuharić pohodio je Bačku. U Bačkom Monoštoru je bio 13.X. 1984. U Subotici je bio 13 - 15.X. 1984. – Vidi opis u listu “Bačko klasje”, br. 30, od 25.XII. 1984., str. 5-10.)

HVALA UZORITOM FRANJI KUHARIĆU

Našem dragom uzoritom Gostu,
Hrvatske nam Crkve kardinalu,
Koj nas je skoro pohodio
S pjesmom ovom izričem zahvalu.

Došli ste nam u sjevernu Bačku,
Gdje brazde na žito mirišu.
A narodi koji ovdje žive,
Dao Bog, da jednim duhom dišu.

Gospodin nam dao plodnu zemlju,
Zlatno klasje što ga vjetar njiše.
A Krist nad njim raširuje ruke,
O, to klasje to su naše duše.

Naše duše jesu Vaše stado,
Po svem svijetu za kojim hodite,
K'o Krist nekoć, tako i Vi danas,
Kardinalski teški križ nosite.

Molitvama ćemo pomoći svojim
Kad molimo za Vas svećenike,
Da na križnom putu izdržite.
Bit ćemo Vam Šimun, Veronike.

H v a l a Vam, naš predragi oče,
Za susret u našoj katedrali.
Subotica zaboraviti neće,
Vaš blagoslov koji ste nam dali.

Božja ruka nek Vas svuda vodi.
Dođite nam, mi ćemo čekati.
U srcima još gajimo nadu
Da ćemo se opet susretati!

Kata Ivanković

MOJA KATEDRALA

Ja volim našu
Crkvu malu,
Što se u parku
Čedno skrila,

Još više velebnu
Katedralu,
Što se pod oblake
Uzvisila!

Dva draga tornja
Katedrale,
Ko nebu pružene
Dvije ruke!

Kao dva krila
Anđeoska,
Što nose k Bogu
Naše muke!

I ništa mi nije
Draže čuti,
Nego brujanje
Velikog zvona.

Kad razliježe se
Ono gradom,
Ja čujem glase
Sa Siona!

Tornjevi grada
Svi su mi mili,
Al' ovima se
Zanosno divim!

I dok prolazim
Kraj Katedrale,
Zastanem – sretna,
Što tu živim!

T. K.

MOLITVA NAD PSALMOM 63

“O Bože, ti si Bog moj!” Da, Gospodine, ti si moj Bog i sve moje. Bezbroj puta sam ti već ponovio: “Ljubim te i daj da te ljubim više”, a ipak moje traženje nije uvijek tako gorljivo. Vidim, još nisam postigao savršenstvo. Tvoja volja za mene još uvijek nije iznad svega, iako molim svaki dan “Oče, budi volja tvoja...” ipak često puta želim da ta tvoja volja bude ono što se meni sviđa, ono što ja želim. Oprosti, o Bože, i daj da te gorljivo tražim.

Potreban si mi, Gospodine, jer bez tebe sam “ništa” - obična ispućana zemlja - koja više nije jedna cjelina, nego rastrgana na sve strane. I kao što je suhoj, ispućanoj zemlji potrebna kiša da se pukotine ispune i da ponovo postane cjelovita, tako si duši mojoj, meni, potreban Ti, inače lutam okolo i moje biće je rastrgano u jurnjavi ovoga svijeta... a ja bih ipak htio biti s tobom, a tebi je potrebna čitava osoba, čitav čovjek. Neka se spusti na mene, Bože, rosa tvoje ljubavi da bih mogao biti samo jedno biće za Tebe!

Velika je tvoja moć i sila - dovoljno je promotriti malo svijet oko sebe pa da s usana iziđe poklik: “Hvala ti što sam stvoren tako čudesno, što su djela Tvoja predivna!”

Bože, ti si Ljubav i tvoja je ljubav neizmjerena i zato je bolja od života, premda je život velika vrijednost... ali ako taj život nije “istrošen” u ljubavi prema Tebi i bližnjemu - ništa ne vrijedi i zato je tvoja ljubav bolja od života. O kad bi moj život mogao biti neprestano “slavljenje Boga”!

Ti si, Bože, prisutan u mom životu. Uvijek si tu: i kad spavam i kad ustajem. Zazovem li te, ti si tu. Hvala Ti. Htio bih da moj dan bude prožet Tobom, da sve što činim, činim zato jer Ti to hoćeš. Daj da to činim uvijek s radošću, pa i onda kada je teško.

Ali, za to je potrebna molitva, sjedinjenje s Tobom, a to je teško ostvariti u buci, u “jurnjavi”, zato mi daj da se znam povući u tišinu, na samotno mjesto i uživati u tvojoj prisutnosti. Daj da u bdijenju noćnim mislim na Tebe!

Ti si pomoć moja, moja snaga i kad se tebi potpuno prepustim, onda sam miran i spokojan kao pile kad je pod krilom majke. Ja se k Tebi privijam, a Ti me držiš i vodiš.

No, u ovom svijetu je prisutno i zlo. Ne možemo pred tim zatvoriti oči. Oni koji čine zlo, sami srljaju u propast. Ali, Gospodine, nemoj dopustiti da propadnu, da siđu u dubinu zemlje, da budu predani vlasti mača, da postanu plijen šakalima, nego daj da se obrate i žive; neka i oni zavole Tebe, jer ljubav je tvoja bolja od života. I onda će radost biti veća i "kralj" će se više radovati, a "lašcima" će biti usta također otčepljena i bit će više glasova koji će Te slaviti. Ne daj da itko propadne, Gospodine!

Andrija Anišić

SRCU KRALJICE KRUNICE

Kraljice krunice, moćno srce Tvoje
Želim da poslušá skromne želje moje.
Pohiti, ne kasni, obrana mi budi
Da jadno mi srce ne pridobiju ljudi.

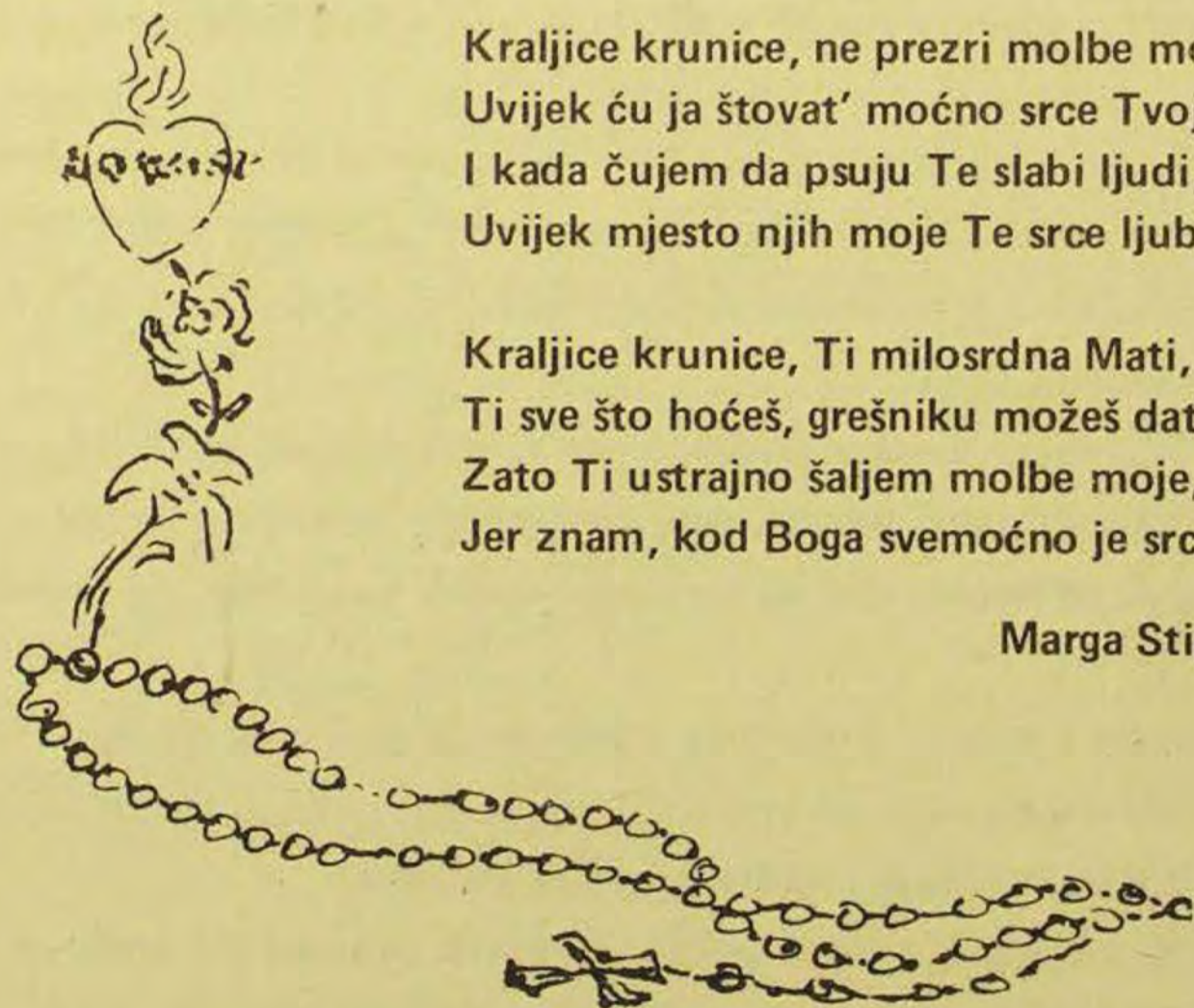
Kraljice krunice, moćno srce Tvoje
Znam da će uslišat' vruće želje moje.
Molba je to, Majko, što razum prilazi,
Al' srce Tvoje može da je isprosi.

Kraljice krunice, ja te molim vruće
Pokaži mi Tvoje srce svemoguće.
Vjerujem, majka si Boga svemožnoga
Milost ja molim od moćnog srca Tvoga.

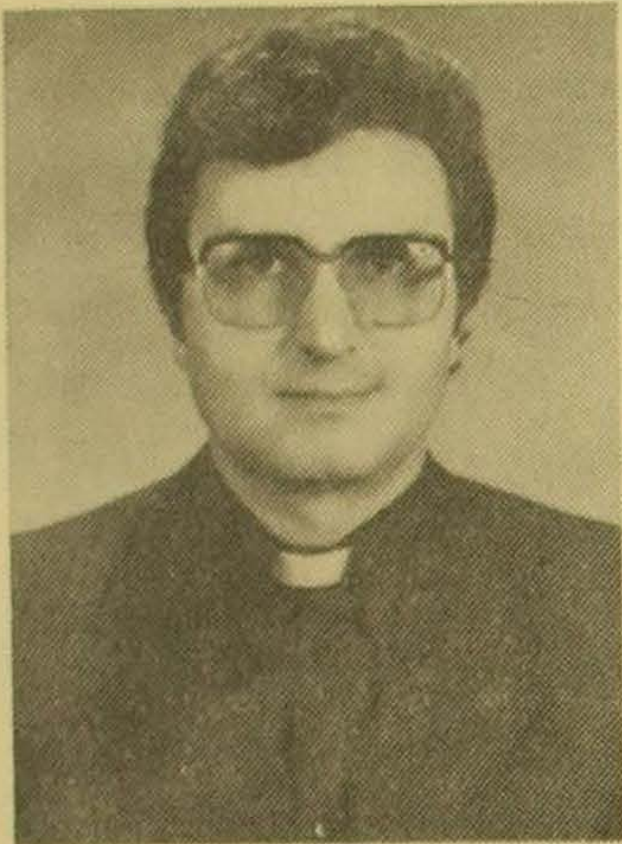
Kraljice krunice, ne prezri molbe moje.
Uvijek ću ja štovat' moćno srce Tvoje.
I kada čujem da psuju Te slabi ljudi,
Uvijek mjesto njih moje Te srce ljubi.

Kraljice krunice, Ti milosrdna Mati,
Ti sve što hoćeš, grešniku možeš dati.
Zato Ti ustrajno šaljem molbe moje,
Jer znam, kod Boga svemoćno je srce Tvoje.

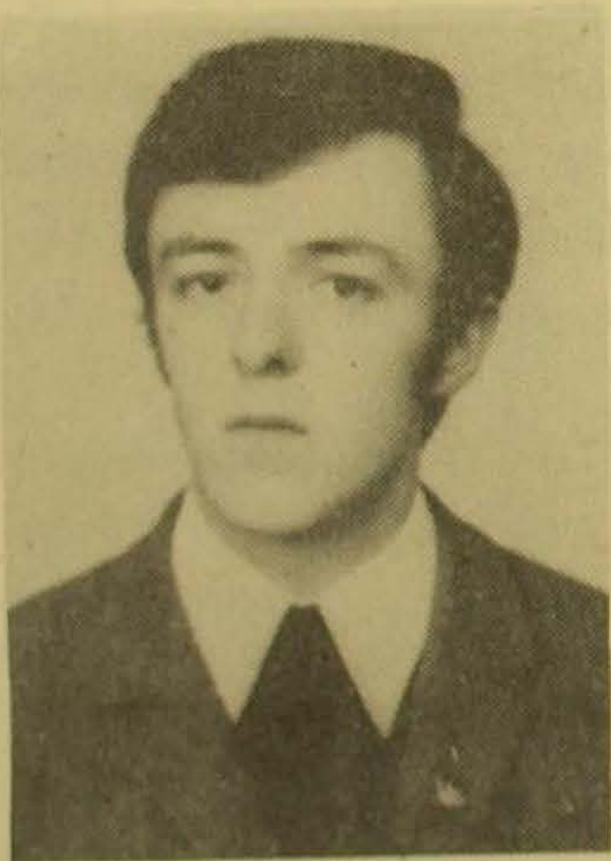
Marga Stipić

10 GODINA U SLUŽBI SVEĆENIŠTVA

MARKO FORGIĆ - Rodom iz Bačkog Monoštorra. Rođen 20. XII 1950. g. od roditelja Marka i Eve rođ. Bešlin. Osnovnu školu je završio u rodnom mjestu, a gimnaziju u Subotici u sjemeništu "Paulinum" 1969. g. Bogoslovne studije je nastavio u Zagrebu na Kaptolu i završio 1976. g. kada je i zaređen za svećenika u subotičkoj katedrali. Mladu misu je imao u rodnom selu 4. VII 1976. g. Poslije mlade mise postao je kapelan u subotičkoj župi sv. Jurja i to do 1977. g. Od g. 1977 do 1979. je kapelan u katedralnoj crkvi sv. Terezije u Subotici. Od 1979. g. imenovan je upraviteljem župe u Maloj Bosni. U Subotici, u svećeničkom domu "Josephinum" umro je 18. svibnja 1985. god. Jakov Grunčić, župnik u Sonti i malo kasnije M. Forgić je imenovan za upravitelja te župe.

JAKOB PFEIFER - rođen je u Plavni, nedaleko od Bača, godine 1952. od roditelja Jakoba i Marije. Dijete je od šestočlane obitelji, jer ima još jednog brata i dvije sestre. Roditelji su se morali preseliti iz Plavne u Bač, gdje je Jakob pohađao i osnovnu školu. Kao osmoškolac, pokazao se vrlo talentiranim za razne sportove, ali sve ponude karijere nisu bile tako jake da ne bi otišao u službu Bogu. Tako se našao u malom sjemeništu "Paulinum" u Subotici godine 1967. Bogoslovne studije nastavio je u Đakovu i za svećenika zaređen 1976. g. kada je imao i mladu misu u župi Bač. Poslije je imenovan za kapelana u župi Bajmok i to do 1. IV 1977. g. Tada je imenovan za upravitelja župe Odžaci, gdje je i danas. Posebno se bavi prevodilačkom djelatnošću i time obogaćuje našu čitalačku kulturu.

POLJUBILA SAM SUZE NA MAMINU LICU ...

U sumorno jesenje predvečerje, kad caruje hladni vjetar, a dosadne kišne kapi se slivaju po šarolikim kišobranima i izvode svoj čudni ples u baricama trotoara, dok se u kućama pali svjetlo, mama i ja smo sjedile u sumraku naše kuhinje.

Smjestile smo se u zapećak. Mama je prebiralala zrnca krunice, a ja sam slušajući tihi šapat molitve zaspala u njezinom krilu. I tko zna dokle bi spavala, da me nije probudio prigušeni jecaj i tople suze, koje su vlažile moje lice.

A ja? U tami kuhinje nijemo sam za mamom ponavljala: "Sveta Marijo Majko Božja, moli za nas grešnike..." i još dugo šutjela. U mom malom svijetu bila je prisutna velika ljubav prema mami, a ujedno i bol, jer mama plače...

Pritajila sam se kratko vrijeme, a onda iz moje nutrine kao erupcija vulkana navre plač. Mama se trgla. Bila je uvjerenjena da spavam bezbrižnim dječjim snom. U suzama sam je pitala: "Mama, zašto plačeš?" Pomilovala me je po glavi svojim rukama, govoreći mi da spavam, da sam još mala i da je ne mogu razumjeti.

Pošto sam i dalje insistirala, progovorila je: "Mala si, al' mama te samo jedno moli, budi mi bar ti dobra!" Nisam mnogo shvatala tog trenutka, ali sam joj dala obećanje. Kako sam bivala starija, shvatala sam mamu i njezinu bol.

Bilo nas je mnogo u kući, a ipak smo mama i ja bile najčešće same. Kao najmlađe djetete bila sam najduže uz mamu. S njom sam dijelila sve. Naša zajednička bol bila je alkohol i razvratnost naših ukućana. Dok su ih ljudi neosrdno osuđivali, ukazivali prstom na njih, rugali se, žigosali, nas dvije smo ih ljubile, praštale i prihvatale, a iznad svega molile. Mama me je tako učila. Za sve poznanike su bili propalice, besprizorni, a za nas draga nesretna bića i bolesna... Liječili smo ih ljubavlju, ukazivanjem i molitvom. Istina u tome smo bile usamljene, ali ih nismo napuštale.

Mama me je učila moliti, ljubiti i prašatati. Da, TA DIVNA MAMA, koja nije imala školsku naobrazbu. Završila je svega dva razreda osnovne škole, ali je posjedovala VJERU, mudrost života, zahvaljujući krunici. S njom u ruci se budila, bdjela cijeli dan i lijegala.

Kraj nje sam naučila moliti krunicu, utjecati se zagovoru Blažene Djevice Marije i ljubiti je kao djetete. Bila sam uistinu od najranije moje dobi "Marijino djetete". Njoj sam se obraćala za pomoć, jer dani su za nas bili sve teži i teži. Njoj sam davala sve svoje brige, patnje, radosti i molila je da me vodi kroz život.

A život? Oko mene su bili: bolesna mama, vezana uz krevet, alkoholičari koji su me često tukli, ucjenjivali i govorili često teške i bolne laži.

Skrivala sam sve to pred mamom, jer je bolest napredovala. Mama je svojom patnjom svjedočila vjeru i učila me... Sve rjeđe sam vidila suzu u njenim očima. Bila je divan primjer predanja za mene, koja sam učila i rasla u "njenoj školi". Ona se molila, a ja uz molitvu učila i radila. Radovala se svakom mom uspjehu.

Mama je svaki dan bivala slabija. Rastanak s njom mi je ostao u sjećanju. U času odlaska u vječnost zvona sa tornjeva crkava su pozivali na molitvu: "Anđeo Gospodnji". Glasno sam molila. Mama je bila u agoniji. Zatim sam upalila svijeću i molila glasno, da je Majka Božja uzme za ruku i povede u sretnu vječnost, da moli za nju da joj Bog bude milostiv... Na maminom licu se odražavala smirenost i zadovoljstvo. Otvorila je oči, jasno pogledala, a zatim ih zauvijek sklopila uz dvije suze, koje su joj skliznule niz obraze.

Poljubila sam suze na maminom licu u znak zahvalnosti za sve što mi je pružila i naučila u "njezinoj školi". Obećala sam joj da ću mjesto nje biti uz naše, moliti, praštati i voliti ih, a ona neka nas i dalje prati s krunicom u ruci.

Lea

KRIŽ NA RAVNÍCI

Na gredi više dola
drveni križ se crni,
pod svodom plavog neba
na žutom sagu strni.

Sa križa Isus gleda
put tihog cvjetnog dola
i samotan se sjeća
samoće samrtnog bola...

Nikog, nikog nema
da ga posjetit dođe...
Jedva pozdravi kratko
tko mimo križa prođe.

+++

Na gredi više dola
drveni križ se diže,
samoćom svojom tužnom
privlači mene bliže.

Dok berem dolesko cvijeće,
Isus osamljen pati...
Idem, idem k Njemu,
sve ću mu cvijeće dati.

Svijajući vijenac
oko krvavih nogu
molit ću milost
da Ga samotna tješit mogu.

Marija Vojnić Purčar

KAD SU ŽITOM POLJA POZLAĆENA

Veliki su ovo dani
i niko ih osim Tebe, Gospodine,
ne može nadvisiti.

Zaodjenuo si polja mladim žitom,
rijeke si napunio bistrom vodom.

Razgrnuo si oblake na sve četiri strane
i sad se raduju šume
u svježe lišće odjevene,
raduju se ptice raširenih krila
pod Tvojim vedrim svodom.

Gledam ljepotu i mislim:
Ti si me iz moga ništavila doveo
i sve si za moj dolazak pripremio,
i dao si mi oči da vidim
velika djela Tvojih ruku,
i dao si mi uši da slušam
kako sve o Tebi govori,
i dao si mi usta
da Ti zahvaljujem na darovima,
koje si za me pripremio.

I misao si mi dao
da u svojoj ograničenosti pokušam dokučiti
samo djelić Tvoje mudrosti,
koju si tako darežljivo
u sve što postoji upleo.

Hvala Ti, što si me iz moga ništavila doveo
da Ti se mogu diviti
i za sva dobra zahvaliti.

Ante Jakšić

NOVA ŽUTICA

U Subotici je živio sve doskora čiča Bolto Kovačev. Sva ga je varoš poznavala, svi su ga poštivali i ljubili. Dobričina je to bio. On se nije nikada ni na koga rasrdio. Al ne bi bilo dobro da se on na koga rasrdio. Teško onome, ko bi pao njemu u šake!

Č'a Bolto je odrastao na subotičkoj plodnoj ravnici. Za svoje mladosti znao je on umiriti najbismijega vola i najgoropadnijega ždripca. Ta je goropad tribala samo jedamput proći kroz njegove šake. Drugi put, kad on drekne, ždribac stane k'o svet, a vol trči kolima bez obzira, pa sam tura glavu u jaram.

Kad donesu na salaš dvojku vina, to Bolto sam skida s kola.

Džak od četiri vike, što priteže do sto kila, č'a Bolto diže zubima k'o drugi čovik kesu duvana.

Zato je Bog dao njemu blagu ćud. Jer da je uz svoju jakost bio i žestok, bilo bi mnogo puta trista jada od onih, na koje se on razljutio.

Č'a Bolto je bio gazda čovik. U kasnije doba je došao sa salaša u "varoš", pa je u Božjem miru živio sa svojom virnom drugom.

To prija 40 do 50 godina izašla je na modu "žutica" opaklija. I č'a Bolto je nabavio jednu. Lipu, alvatnu, dugačku žuticu.

Kad ju je zaogrnuo prvi put na "Materice", a ona se bere, brate, kao kakva japondžija. Miriši novinom. Pramenje vune u nje bilo ko snig, mekano k'o kumaša, a kvrdžava, rode, k'o kiriško pruće. Priko ramena se obisilo na leđa "jagnje", "kožica", crna ogrlica. Rep i nožice jagnjeće vise do pojasa, a sitna vuna crni se k'o čađa. Pod vratom jaka punka s pletenim pucetom.

Č'a Bolto se pogleda. Opipa žuticu. Okrene se nadesno, nalivo. Žutica se sve na talase mrska.

Zakopča punku pod vratom, šepicu natakne na glavu, okrene se ženi pa reče: "Babo, sad idem malo u goste čestitati Materice. Do večere ću doći. Zbogom!"

"Zbogom pošo!" reče ona pa ga isprati do avlijskih vrata. Stala na vrataca pa ga prati okom, sve dok nije skrenio za ćošu. Tada uđe čekati male goste, što kupe "materice".

Č'a Bolto je najvolio kod kuće večerati. Tu je on znao smazat i po jagnjeta i po somunčića kruva. Večeras je bio mili gost, pa se nije 'tio ni tu nećkati.

Posli večere se još malo divanilo. Jedared, oko sedam sati, đipi č'a Bolto:

"Dajte moju opakliju, idem kući!"

"Ta, ostaj još malo, nije tako kasno!"

"Ajak! Moram kući. Obećo sam babi, da ne ću dugo ostati."

S otim zaogrne opakliju. Srce mu zaleprša od dragosti. Zakopča opet punku. Rukuju se, pa zbogom! Domaćin ga isprati. Na kapiji domaćin ostane, a č'a Bolto ode u mrak.

Kad je bio na po puta, skrene za jednu ćošu. Tu skoće prid njega dvojica, spopanu s dvi strane za opakliju pa dreknu:

“Daj opakliju!”

Ali jaka punka pod vratom! Ne kida se, ne otkopčava se.

Č’a Bolto mirno reče:

“Manite se, dico, lakrdije! Već pustite vi mene kući!”

Ali oni povuc opakliju.

“Kad ti ne daš, mi ćemo oteti”.

Č’a Bolto vidi, da tu nema šale. Spopane ova dva “pretelja” oko pojasa, pa s njima pod pazuh: jednoga pod jedno, a drugoga pod drugo, pa hajd kući. Oni se stali kobacati i rukama mahati. Č’a Bolto ih istom pritisne, a oni jeknu, pa se mane kobacanja. Malo posli opet se koprcnu:

“Pustite nas!”

“Ajak! Odnet ću vas svojoj kući !”

Oni će se otimati. Č’a Bolto ih laktovima pritisne pod pazuh, a prstima ušika za kike, pa im istom bucne glave. Kako se oni praćaknu, a č’a Bolto glave: buc, buc!

Napokon stiže kući. Lupi nogom malo o vrata. Istrče žena.

“Otvori, babo! Nosim ti gostiju!”

Žena otvori, ali u mraku ne vidi ništa. Gosti pod opaklijom.

“Pa gdi su gosti?” pita.

“Ta evo ih, vesela im majka! Evo ih pod žuticom”.

S tim uđu u sobu. Žena zapali sviću, a č’a Bolto turi astal do duvara. “Goste” posidne na klupu, a on od vrata do njih, da ne bi klisnuli pa se iščistili.

“Daj, ženo, večeru!”

Žena donese večeru i vina. Č’a Bolto nudi “goste”:

“Pijte, dico! Danas su Materice. Jite i pijte!”

“Gosti” ne smidu ni okusiti. Još i sad ih bridi glava, a rebra se još nisu ponamišćala — tako ih je prignječio č’a Bolto.

“Ta jite! Što ste se snuždili k’o žalosne vrbe?”

Jidu oni, piju, al’ ih zebe oko srca. “Šta će sad biti?” — misle žalosni.

Kad su večerali “gosti”, side k’o osuđeni. Čekaju rič č’a Boltinu k’o ovca noža.

“No, sad recite: hvala Bogu, kad ste večerali. A recite: hvala Bogu i zato što sam ja č’a Bolto Kovačev. Ja još nikad nisam čovika udario. Ni vas ne ću. Sad id’te kući, pa više ni pomisliti na tuđu žuticu!”

Oni se pokunje pa odu bez traga...

Blaško Rajić

(iz zbirke pripovjedaka “Bunjevčice” Subotica, 1937.)

ukradena kasa

Veći dio bunjevačkih salaša pružao se duž dolova. Dolske vode tekle su s gornjaka na dolnjak, krivudale, izlivala se, pa nije čudo što su dolovi bili obrasli bujnom trskom i zelenom travom. Trskom su Bunjevci pokrivali salaše i staje, a na travi napasali ovce, goveda i konje. Bilo je to sredinom druge polovice prošlog stoljeća.

Salaš braće Tune i Lajče nalazio se na jednoj dolskoj gredi. Familijarni ljudi, živeći u zajedničkom domaćinstvu obrađivali su zemlju, držali dosta josaga. Konji se nekada nisu zobili, nego se pred večer puštali u dol i tamo se napasivali do kasno uveče.

Tuna je bio stariji, on je naređivao šta i kad će se raditi. Jedno predveče kaže Lajči:

“Istiraj konje u do na pašu!”

Lajčo bez pogovora poslušao. Kobili i ždrijebcu stavi spona, jednog šišaka ukolenči, a ždrijebad nije dirao, jer se oni ni tako neće odvojiti od matere. Sve ih otjera u dol na travu. Kako je matica dolske vode krivudala, tako je rit rastao, negdje malo šire negdje malo uže praveći okuke. Tu su konji malo bili zaklonjeni. Lajčo ostavi konje i vrati se na salaš da bi posvršavao ostale poslove.

Preko ovog dola prolazio je jedan sporedni ljetnji put. Tu, stotinjak metara dalje od pašnjaka, bila je manja drvena ćuprija, kojom su se služili seljaci iz obližnjih salaša.

Malo kasnije nego obično Lajčo dođe rad konja i pošto se jedan umrsio, malo se duže zadržao dok ga nije oslobodio. U to začuje klepetanje kola i prigušene glasove. Pritaji se, jer su mu se glasovi učinili nepoznati. Na ćupriji se kola zaustaviše, a po zvuku i glasovima zaključi da nešto teško skidaju s kola. Dobro je čuo da je teret bućnio u vodu i udario o dno. Užurbani glasovi, brže klepetanje kola i topot konjskih kopita izgubi se u noći.

Lajčo otjera konje na salaš i kaže bratu Tuni šta je čuo. Ovaj se zamisli i uozbilji. Zatim kaže:

“Idemo vidit šta je.”

Siđu u dol na ćupriju i kako je mjesec izašao iza oblaka, kroz trsku i vodu na dnu jendeka raspoznaše kasu. Bila je od tvrdog drveta, okovana gvožđem i šarkama i sa tri brave. Po onom što su i prije čuli kako jedna banda bećara u okolini varoši mnogo krade, zaključili su da su to ti bećari, pa su negdje ukrali kasu i da zametnu trag, privremeno je tu sakrili.

U dubini duše nešto im nije dalo mira. U sebi su se lomili, da li kasu otvoriti i uzeti novac ili sve ostaviti. Znatiželja, a još više potajna želja da se lako dođe do novca, odluče kasu izvaditi i otvoriti. Žurno odoše na salaš i potiho, da ih ukućani ne čuju, uzmu gvozdenu polugu, nešto alata i dadu se na posao. Zasukavši se do koljena, zagaziše u vodu i trsku i polugom na vag izdigoše kasu na suho. Uz dosta muke šarke i brave popustiše. Zaprepaštenje i strah ih obuze kad ugledaše nekoliko kesa punih novaca svake vrste. Potrpaše ih u pripremljeni džak i odnesoše u atar i zakopaše na skrivenom mjestu. Kad su se vratili na salaš, iz straha i osjećaja krivnje, ništa nisu govorili svojim ukućanima.

I Tuna i Lajčo slijedeći dan proveli su u strahu i zbunjenosti, ali i potajnim planovima, šta bi se moglo učiniti s tolikim novcem. Kad je pala noć bili su na oprezu. I s pravom. U neko doba noći kerovi bijesnim lavežom javiše da se salašu približavaju nepoznati ljudi. Obojica pobjegoše prema ataru u kukuruze i sa zebnjom osluškivaše šta se događa na salašu.

Uistinu, bili su to oni bećari. Kad nisu našli novac u kasi, odmah su posumnjali da su ga mogli pronaći i odneti ljudi iz obližnjeg salaša. Ušli su na silu u sobu i počeli prvo prijetnjama i vikom tražiti od žena da im kažu gdje je novac. Kad žene ništa nisu znale reći, počeli su ih tući i mučiti, ne bi li od straha i boli odale gdje je novac. No one, iako su slutile da se s njihovim ljudima nešto čudno događa, nisu htjele ništa izdati. Tako bećari odoše neobavljena posla, a Tuna i Lajčo s još većim oprezom i strahom vratiše se na salaš.

Poslije nekoliko dana dođoše i varoški panduri na salaš. Kažu da su uhvatili bećare koji su pokrali bajmočku općinsku kasu, pa su samo došli da izvide da im nisu štogod zla učinili. Ubrzo bećare izvedoše pred sud. Pošto ih je sud teretio za više krađa i otimačina, da bi umanjili krivicu, bećari nisu priznali da su pokrali i bajmočku općinsku kasu. A to je Tuni i Lajči baš dobro došlo. Svi bećari su bili osuđeni na višegodišnju robiju.

Život je tekao dalje, dani su prolazili u svakodnevnom poslu i brigama, pa se krađa bajmočke kase počela zaboravljati. Tuna i Lajčo iskopaše novac i dobro ga sprema. Da se niko ne bi dosjetio, počeli su ga polako ulagati u kupovinu rogatih bikova koje su gojili i prodavali. Također su novac ulagali i u svinje, pa je i s njima trgovina dobro išla. Malo pomalo, kako je novac pristizao, kupovali su zemlju, dok nisu nakupovali 700 lanaca zemlje.

Obrađivati i voditi brigu o ovako velikom imanju nije bilo lako. Trebalo je mnogo raditi, još više se brinuti i pomalo strahovati. Tuna se prvi razbolio. Išao je i doktoru, ali mu nije bilo bolje. Predosjećao je da mu se bliži kraj. Zato nasamo pozove brata i kaže mu:

“Lajčo brate, teško sam obolio. Idi i ispuri mi jedan klip kukuruza. Ako ga pojidem, ozdravit ću. Ako ga ne mogo pojisti, umrit ću”.

Lajčo ispuri klip kukuruza i donese bratu. Ovaj ga je malo milovao i zagledao, pa vratio s riječima da ga ne može pojesti. Bio je to znak da će umrijeti.

Tuna sa suzama u očima zagrlji brata i kaže mu:

“Brate Lajčo, onu našu tajnu o novcima nikom ne kazuj. Fala ti na bratskoj ljubavi i poštenju. Nemoj me zaboraviti. Moli Boga za mene”.

Ubrzo iza toga Tuna je umro i svoju tajnu ponio u grob.

Lajčo ga je nadživio, ali je svojoj djeci pred kraj života odao tajnu o ukradenoj kasi.

Antun Gabrić

Tavankut

NAPOMENA!

Ovaj istiniti događaj iz našega bunjevačkog života trebao je nositi naslov: “Krivo stečeno nije blagoslovljeno”. Ali, da se ne bi dogodila uvreda živućih potomaka iz ovog događaja, morao sam nešto izmijeniti, odnosno prećutati.

Stara svečana bunjevačka nošnja

VILA SE UMIVA

(kraljička pisma)

Srid prolićna žita			
Srid prolićna žita	Ljeljo		
Zdila mlika bila			
Zdila mlika bila	Ljeljo		
I u mliku ruža			
I u mliku ruža	Ljeljo		
Rujna ruža pliva			
Rujna ruža pliva	Ljelo		
Tim se mlikom vila		To ne bila vila	
Tim se mlikom vila	Ljeljo	To ne bila vila	Ljeljo
U zoru umiva		Nit' u zdili mliko	
U zoru umiva	Ljeljo	Nit' u zdili mliko	Ljeljo
Pa zato je vila		U kom ruža pliva	
Pa zato je vila	Ljeljo	U kom ruža pliva	Ljeljo
U mladanom licu		Već divojka mila	
U mladanom licu	Ljeljo	Već divojka mila	Ljeljo
Rumena i bila		Bunjevačke nane	
Rumena i bila	Ljeljo	Bunjevačke nane	Ljeljo
= -- =		Koja lice mije	
		Koja lice mije	Ljeljo
		Prije zore rane	
		Prije zore rane	Ljeljo
		U rosnome žitu	
		U rosnome žitu	Ljeljo
		U nedilju Cvitnu	
		U nedilju Cvitnu	Ljeljo
		Da bi lipša bila	
		Da bi lipša bila	Ljeljo
		Nego što je vila	
		Nego što je vila	Ljeljo

8.VI.1982.

Ivan Prčić ' "Gospodar"
Tavankut

vražje zeče

Očli su snigovi. Mlado žito buja i zeleni se. Već je dobro izvirilo iz zemlje i kad dune vitar, ono se blago zaleluja, pokazujući kako je slabo i kako se nikom ne želi opriti.

S koje god strane dođe vitrić: s dolnjaka ili sa gornjaka, od ishoda ili od zapada sunca, ono mu se i najslabijem klanja. Mlado žitašce . . .

A vitar, kad se izgoropadi i kad ga raščupa kao vragoljast deran milu curicu, pušta ga da mirno odahne dok se on ne vrati. – I kada dođe Cvitna nedilja, ono je već veličko i gusto pa se već mrsi kao duga kosa i povaljuje se jer stabalce je njegovo još slabo.

Eto paše ovcama ... Mome stadu ... koje nije nikad manje od deset, nikad više od petnajst ovaca i ja – ne magarac, već čoban.

Otkako pamtim, uvijek je tako bilo, dok nisam pošao u varoš u škulu. Bio sam još sasvim mali, ali jer nije bilo drugog, morao sam ja s ovcama na žito.

Majka bi me ispratila jedan komad, a onda bi se vratila na svoj posao. Pokatkad bi mi znala doneti kod ovaca na žito vruće lepanje, ali nikad nije propuštala da uveče, kad sam se vraćao, ne izađe prida me. Kako god mi je bilo teško cilo posli podne provesti s ovcama daleko od salaša, držao sam se važno kad je Majka izašla prida me. Tada sam bio sav velik! A još, ako mi se desilo da se koja ovca ojagnjila na njivi, dok sam ih napasivao! Uzeo bih onda mlado jagnje i nosio ga na rukama ili na ramenu. Samo Roginog nisam smio dirat jer je Roga bila vrlo opasna ovca, kao kaki ovan!

Kad me je Majka vidila s jagnjetom na rukama, bilo joj je tako da bi najradije i jagnje i čobana uzela u svoju pregaču i obojicu ponela do salaša, samo kad bi joj to godine dopuštale.

Jednoga dana istirao sam ovce u vrh atara. Čak tamo gdi se nebo sastaje sa zemljom (barem se meni tako činilo kad sam gledao s kamare!) Dok nisam tamo stigao, utrudile mi se sitne nožice, pa legoh potrbuške na žitišće da se odmorim. Miris zelenog žita širio mi nozdrve i pluća, a tamna stabljika njegova milovala me po licu tako fino kao kad me kadgod Nana uspavljivala.

Stado je paslo. Garina je bronza jednoliko zvonila, a sitne ševe dizale se u vis da budu još manje i lebdile su više moje glave, pivajući kao da bi htile da se i ja vinem u njihovo društvo.

A ja sam bio težak, i bez krila, i bez misli . . .

Pokraj žita bilo je oranje. Sitno oranje ... č'a Ivacko je na njemu sadio kukuruze sa svojom čeljadi. Kad su se vraćali sa drugog kraja njive, uhvate na snu u jami mlado zeče.

Da ga ne vozikaju sa sobom s jednog kraja njive na drugi dodaše ga meni.

A ja odmah oživio čim sam vidio zeče, tako malo kao što sam i ja bio. Sažalilo mi se na njega ... na malo zeče bez roditelja ... Milovao sam ga i tepao mu, kao da me razumi dok se naposlitku ne dositim da je moje zeče gladno. Načupam mu mladog zelenog žita, ali zalud. Nije htilo isti. Valda od straha – pomislim u sebi.

Puštit ću ja njega, nek sam pase, bit će mu slađe, a kad se napase, uhvatit ću ga lako kad je tako mali ...

I puštim ga. Zečić skokne par puta, a ja sve uživam, jer to je sad moj zečić. Zatim sidne, pridnje noge digne uvis, načuli uši i pogleda u me. Pridnjom šapicom pogladi svoje mlade brčiče, a ja mu se nasmijem u lice. I on meni odgovori smijom. Kad je pogledom izmirio brzinu mojih nogu, počne skakutati livo pa desno.

Posumnjam da štogod nije u redu, pa ću k njemu da ga uhvatim, ali on se ne da. Žao mi je da ga oćanem batinom, ubit ću ga, a volio bih ga imati živoga.

Skače zečić, a ja za njim čas livo, čas desno, čas ga priskočim. Kad sam se već umorio, rasrdim se pa kroz suze dreknem:

– Ako si Božji, stani; ako si vražji, biž! (kad sam tako rekao gušteru, on bi uvijek stao.)

Jedva ja dorekoh, a zečić svom snagom nagne u bižanje, pa ravno među moje ovce.

Ovce mišljahu valjda da je ker, pa i one biž iz vrh atara na salaš.

Ja sam trčao za njima i kroz plač nabrajao:

– Ta – aaj vra-aažji zec ... Baš je vra-aaž-ji. Nije mu dosta-a, što-o je on pobi-go, već mi i ovce odvijó ...

Ivan Kujundžić

Iz zbirke pripovjedaka

“Deran s očima”, Subotica, 1969. 13-15.str.)

Vi ste najljepša harmonija vremena
vječiti svijetnjak užignuti
u domovima našim
i pjesma pokoljenja

MAJKE

Ne dajte da izgine ova arija -
vječite patnje
urezat će vam likove u sinovska srca
kad budete otišla izvan vremena

Načinit ćemo za vas najljepši spomenik
ljubavi za sva vremena

Ne dajte da ugasne u našim domovima
Sveta Vatra -
za kog će ostati vaša pjesma
u praznoj vasioni?

Branimir

Stara svečana bunjevačka nošnja

O, kad bih mogla poletjeti svojoj dragoj ravnici,
U lakom habitu bijelom, s ovog sunčanog žala.
S lelujanjem mladog žita i blagim povjetarcem
O izvorima radosti, mira tiho bih zapjevala.

Prošla bih nečujno, lako kroz njive zelenog žita
I s tihom suzom u oku pokraj starih salaša,
I s bolnim krikom u srcu: "O, vratite se ljudi!
Ne dajte da se ruše stara ognjišta naša!"

U prvi večernji sumrak prošla bih pokraj kuća
Kad se obitelj skupi s dnevnog posla i muke.
Pokazala bih raspelo /ako ga još obitelj ima/
I sklopila im na molitvu umorne, žuljne ruke

Al' najviše ljubavi, srca i radosti iskrene, prave
Poklonila bih onima koji su ušli u proljeće života.
U svečane nedjeljne zore, što sviću s glasom zvona
Pošla bih s njima u crkvu, jer tamo je Prava Ljepota!

I molila bih žarko u sjaju vječnoga svjetla:
"Pogledaj, Isuse dobri, te duše mlade, cvjetne.
S blagoslovom ih šalji u veliku žetvu svoju
Da dajući drugima ljubav i same budu sretne!"

O, ipak ću jednom doći svojoj dragoj ravnici
U lakom habitu bijelom proći ću kroz mlada žita.
Uz šapat nježnog klasja i blagog povjetarca
Zvoniće zvona radosti u srcu mome skrta.

s. Blaženka Rudić, dominikanka

divojačka

zagonetka

Bio jedan momak mlad, neiskusani, čedan, stidljiv. Kako doći do divojke - razmišljao je. Drugi momci dolazili do njih vrlo lako - on nikako! I cure ga tako zvale: "Taj stidljivko!" Ali jedna baš zbog toga zavolila njega i da bi ga pridobila - pozvala ga višnje brati. A šta se tada zbiljo, nek vam kaže pisma ova:

Podno briga višnja zri
rod rodila - prirodila,
od roda se sva lomila.

Nju mi bere mlado momče,
mlado momče i divojče -
stidnje momče neg' divojče,
ispod stida jednu reče:
"Daj, divojko, jedno oko!"

Ona milo nasmije se
njemu bliže približi se
pa mu šaptom tiho reče:

"Stan', pričekaj mlad junače
da mi majka za brig zađe -
bit će tvoja oba oka
oba oka i divojka!"

Ne mogoše tako lako do divojke doći onih hrabrih sto delija tamo podno Velebita - prosioći lipotice i mudrice. Vita stasa kao vila Velebita lipotom je nadmašila čak i vilu Ravijojlu. A bila je i mudra i premda mudrost i lipota nisu uvijek sestre bliznakinje. Razglasila da je došlo doba da se uda. Neka dođu momci prosioći na ravnicu podno Velebita da se za nju takmiče. Ona će im davati zadatke i to ravno devedeset i devet. Bilo je tu trčanja, rvanja, bacanja kamena s ramena, koplja bacanja, strilom gađanja i još mnogo što-šta. Jedni uspili - drugi otpadali i ostali na poslitku samo dva junaka u svem podjednaka. Jedan jaši Šarca - drugi Vranca.

Poslidnji - devedeset i deveti, najteži zadatak je bio: s konjima priskočiti jednu duboku i široku provaliju. Rizik prevelik! Momci srce stegli, konje nagnali i srićno provaliju priskočili.

Al' što sada? Ne može im obojici biti ljuba. Zato im ona zada još jedan - stoti zadatak. On je glasio: "Eno tamo u daljini onaj dvor, on je moj. Do njega je jedan bor i sela mu jela. Oko njih sam vinac splela, na vincu visi zlatna moja burma... Neka je skine onaj junak čiji konj d r u g i stigne do nje! Tog junaka bit ću virna ljuba!"

Al' gle sada čuda! Nijedan takmac nije takva luda da s konjem prvi krene, a divojku suparniku pribavi. Konji topću i pokreću, al' jahači uzdama ih trzaju natrag.

Skupili se svi propali takmičari zburado im smijući se. Smije se i ona pa i veli: "No - što je, momci? Nijednom Vam ne tribam? Ajd, mislite se, a ja odoh mome dvoru da sačekam mog deliju. Ona ode, momci ni makac. Poduže tako stojali, zburadnici im se smijali, a oni se stidili.

Tada jedna baka dobra srca sažali se na te momke. Ode do njih, prišaplje im štogod, oni to urade... pa da vidiš onda čuda kako žestoko šibaju konje da p r v i s konjem stigne do burme, a bez bojazni da time gubi divojku.

Ako koji čitalac ne zna odgonetku što im je baka prišapnula - onda neka pažljivo pročitav sav kalendar "Subotičku Danicu" pa će na nekoj stranici naći odgonetku - ono što je baka prišapnula.

15. VI 1985.

Ivan Prčić "Gospodar"
Tavankut

centarfor „Bačke“

– Pivaj “Bačka”, veselo,
nek se ori glas ...

Zagušljivo je, cigani sviraju, pjesma se ori, vino se toči, sve je pijano i veselo.

“Bačka” je pobijedila. Slavi se i pije nekoliko dana. “Bačka” je izgubila, pije se od žalosti opet nekoliko dana.

“Bačka”! “Bačka”! “Bačka”!

Za boju crveno-bijelu igralo se, veselilo i tuklo. Bačke knjižice su bile često “crne”, a mnoge žene su proplakale noću, čekajući svoje muževe.

Pjevaj, “Bačka” veselo ... što se tu moglo pomoći? Sve za “Bačku”, sve za nju. Školu, profesiju i zdravlje za nju.

Bliži se kraj prvenstva. Našla su se dva velika protivnika na zelenom polju. SAND i “Bačka”.

Nedjelja popodne. Igralište je krcato navijača. Pronose se glasovi: – Netoj ne igra. Netoj je bolestan. –

– Ne može biti. Noćas sam ga vidio u kavani.

Da li igra ili ne? Komentari, izgubljene nade. Konačno igrači izlaze, zadnji s bijelom kapicom na glavi sitnim korakom poskakuje Netoj.

– Netoj! Netoj!

Kape lete u zrak, navijači se grle i viču:

– Netoj! Netoj!

On je tu, sve je u redu, on je sve, sva nada.

Sudac gleda na sat. Tišina je. Čula bi se i muha da naleti. Jablanovi šušte, visoko i ponosno su digli glave, njišu se i kao da šapuću:

– “Bačka”, “Bačka”, “Bačka” ...

Reski zvuk pištaljke prekida tišinu.

– Naprijed, “Bačka”!

– Hura SAND!

Približava se kraj utakmice. SAND vodi sa 1:0. Veliki golman Šifliš brani sve. Sve je izgubljeno? Ili ne?!

Netoj je u akciji. On tribla jednog, drugog, dvojica na njega, svi su tamo, a on juri, leti kao strijela, njegova mala noga je u zraku, udarac, Šifliš se baca, ali uzalud, lopta ostaje u mreži u samim rašljama, koprca se kao ulovljena riba. Urnebes, ljubljenje, prodavač bombona Kaplar baca djeci bomobone i kikiriki.

– Netoj! Netoj! “Bačka”, “Bačka” ...

Još nekoliko minuta pa je utakmici kraj. Netoja čuvaju, svi su tamo. On se smiješka, vara ih, bježi sa loptom, sprema se da puca, ali ... pada kao da je pokošen, previja se na travi. Sudac fućka. Publika provaljuje na igralište. Policija tjera, a Netoja nose napolje. Navijači skidaju sa sebe kapute, bacaju ih na blatnjavu zemlju, čuvaju Netoja, sve za njega.

– Ustani, Netoj! Moraš, Netoj! Tko će pucat? Tko? Netoj!

On ustaje, hrama na desnu nogu, ne mari, pucat će lijevom, ulazi, smiješka se i namješta loptu oko 20 metara od gola. Ispred njega se postavio “živi zid”, a u vratima je slavni i veliki Šifliš, ispred svih mali Netoj, a iza njega hiljadu srca njegovih navijača i obožavatelja nogometa. Sudac gleda na sat. Još jedna minuta. Tišina je. Kao da su se i jablanovi prestali njihati, stalo je vrijeme, sve je stalo, samo lupaju srca ... Gol ... gol ... Kao munja iz vedrog neba. Netoj ...

Pobjeda!! “Bačka” je pobijedila!! Netoja nose na ramenima. Pjevaj, “Bačka” veselo ...

Netoj ovamo, Netoj onamo. Pij, Netoj! Uvreda ... moraš i sa mnom, moraš, moraš za “Bačku”, za boju crveno-bijelu ... moraš još samo sa mnom ...

On, uvijek veseo, nasmijan, dobar. Svakom će ispuniti želju, nikoga neće uvrijediti, suze su mu u očima i jedna riječ – “Bačka”.

—

Rado je bio sa djecom. Ta, on je bio tako malen i čista srca kao dijete. Dolaze menadžeri iz drugih klubova.

– Djeco, da li je tu Kopunović Nestika – Netoj.

On ustaje. Gospodin sa žutom torbom se čudi:

– Pa to je još dječak, tako je mali.

– Ne! Nikako! Nikada! Nipošto!

Okupljamo se oko njega. Gospodin odlazi. Netoj se smije.

– Da napustim “Bačku”.

Gleda okolo, kao da okom miluje travu i zeleno polje, tribine i stare jablanove. Napustiti Suboticu, “Bačka”, crveno-bijele boje. Nikada.

Takav je bio naš Netoj. Ni za sto hiljada, ni za milion dinara. Nitko i ništa ga nije moglo odvući iz Gata i njegove “Bačke”.

— — — — —

Godine su prolazile. Slava, najnevjernija žena bila je, kao i obično, nestalna i nemilosrdna. Nova era profesionalizma je prodirala. On to nije mogao shvatiti. Bolest, godine, nesretna ljubav i alkohol, a najviše dobronamjerni navijači su ga gurali u sigurnu propast.

Netoj je igrao. Slavni Netoj je igrao i blistao, ali to su bili zadnji napori i trzaji velikog, neumornog borca.

Treba staviti mlade! Prestani, Netoj! U penziju, Netoj!

A zatim najstrašnija riječ:

— Napolje, Netoj!

Njegova draga publika je zaboravila sve. Sve je palo u zaborav, zasluge, borba i slava. Igrao je do zadnjeg daha, do kraja.

Epoha "Bačke", SANDA i drugih je prošla.

Prošlo je doba amaterizma. Italija, Engleska, Francuska, Evropa, Amerika, cijeli svijet pozna nogomet. Plaća se i igra. Igrači se kupuju i prodaju.

Došli su novi majstori lopte, njihova imena su prešla granice naše domovine. Mnogi su bili prije, a još više ih ima poslije Netoja, pa ipak ...

Mladiću! Fiskulturniče! Ako slučajno pođeš na Bajsko groblje u Subotici i po uskoj stazi dođeš do jednog groba i spaziš na njemu kamenu loptu i sliku, stani i pogledaj. Jedan plavokosi mladić u crveno-bijelom dresu smiješi se tužnim osmijehom. Skini kapu, pokloni se, odaj počast nesebičnom i poštenom drugu, malom ali ipak velikom nogometašu, amateru, vođi navale, centarforu Netoju ...

Pavao Bačić
S u b o t i c a

U SPOMEN NA PAJU

/Pavlu Bačiću, 1921-1984./

Medicina znade:

prestao ti dah.

Postao si prah

zvjezdani, bez nade.

Sva bol je bratska

u nama i sad.

Tužna je Bačka,

nema te nikad.

Jablanovi stari,
jarani drugari
s nama su u travi.

Jablanovi novi
bit će od nas bolji
kao spomen Pajin.

J.K.

/22. VI 1985.
na godišnjicu smrti/

M O L I T V A

Iz brazde zemlje ove niklo je moje zvanje
Iz širokih poja žitnih, iz rada žuljavih ruku.
Ljepotu ove ravnice zavoljelo srce je moje
I shvatilo ljubavlju žarkom težaka njezinih muku.

Al' kroz vedrinu neba, kroz lelujanje klasja,
Kroz laki povjetarac za vrijeme ljetnih žega,
Srcem sam shvatila cijelim da ima nešto ljepše
Nešto svetije i veće: "Slijediti samo Njega".

I pošla sam radosno za Njim, jer zvao je blago.
I u ljubavi svojoj i mene je usrećit htio
U srce mi stavio ljepotu svoje istine čiste
I s nježnošću i dobrotom u bjelinu me skrio.

I zato svim srcem želim nositi istinu Božju
Da svjetla i sunca više na ovom svijetu bude.
Želim Kristovim srcem obuhvatiti ovu ravnicu
I raširenih ruku zvati k Bogu njezine drage ljude.

Misao jedna me prati i molitva iz nje se rađa
Kad god Isusu dođem i kleknem do Njegovih nogu
"O, Bože daj da te mladi uzljube ljubavlju žarkom,
I shvate divnu ljepotu služenja jedinom Bogu".

U ovom svijetu tame i ponoru velikih zala
Mladost je njihova prazna, neosmišljena, sjetna.
O, daj Isuse, da s Tobom svima doviknuti mogu:
"Samo u prijateljstvu s Bogom duša je istinski sretna!"

Blagoslovi Isuse ove brazde, tako plodne, duboke,
Iz kojih je sa zrnjem žita niklo i moje zvanje.
O, daj da mladi čuju blagi glas poziva Tvoga
I radosno pođu za Tobom uz nesebično predanje!

s. Blaženka Rudić, dominikanka

žena zapovida

NARODNA PRIPOVITKA

Bunjevci Materice proslavljaju svečano i radosno. Na sve strane, čestitari mali i veliki razmile se po salašima i kućama čestitajući Materice nanama, majkama i ostalom ženskom svitu. One ih za uzvrat darivaju. Male jabukama, orasima i pokojim dinarom, a velike već šta kome spada: maramica, marama, košulja.

Kadgod novi zet ni nije dolazio u goste didi i babi do prvih Materica, pa makar se uzeli i u poklade. I zetu Paji i njegovoj Margi ovo su bile prve Materice. Dida i baba su znatizeljno iščekivali zeta i kćer da malo izgledaju i razumu kako žive i kako se slažu. Osobito su bili znatizeljni kakve je ćudi novi zet.

Posli užne baba je darivala zeta novom košuljom, a kćer maramom. I dok su mater i kćer obaško u kuhinji vodili svoje ženske razgovore, dida i zet su u sobi imali svoj muški divan. Kako im je vino malo ušlo u glavu, jezik i didi i zetu se razvezao, pa što trizna glava misli, to napiti jezik govori. Pajo izdaleka dade u govoru naslutiti didi da mu je kćer malo tvrdoglava, da se voli mišati u njegove poslove a i rado zapovidati. Dida je shvatio zetovljevu tužbu, a kaki bi bio otac, da ne opravda svoju kćer. Zato u lipoj ljubavi kaže zetu:

“Znaš zete, to je bilo odvika da žena u kući zapovida”. To još više podbode Paju pa će malo povišenim glasom:

“To je Bog ostavio još od početka svita, da je muž glava u kući, da zapovida a žena je tu da sluša!”

Da razgovor ne bi skrenio neželjenim tokom, dida pridloži:

“Evo zete idemo se pogoditi. Upregini najbolje konje u kola a dva šišaka sveži za šarage. U lotra metni punu kotaricu jaja. Tiraj šorom i zađi u svaki salaš, pa pitaj ko u kući zapovida. Di kažu da žena zapovida podaj jaje, a di kažu da čovik zapovida, podaj šišaka”.

Dogovoreno, učinjeno.

Pajo zađe u šor, pa u prvi salaš. Kad je stao odmah s kola pita, ko zapovida: čovik je l' žena. Oni složno odogovoriše da žena zapovida. Pajo izvadi jedno jaje, pruži im i krene u drugi salaš. I tamo dobije odgovor da žena zapovida. Ode opet jedno jaje. Tako šorom redom Budimčevom gredom. Digod svrati, svudak žena zapovida. Kotarica s jajima se prazni. To Paji nije baš pravo. Bar da naide na jedan salaš di čovik zapovida. Već je pri kraju šora. Kotarica se skoro ispraznila, a konji svi na broju. Nesvoljan je, vidi dida će imati pravo.

Još poslidnji salaš. Stane s konjima i ima šta viditi. Gazdački salaš, sve uređeno, sve na svom mistu. Izađu čovik i žena, on ih pozdravi i kaže šta je došao:

“Ko u vašoj kući zapovida, čovik je l' žena?”

Čovik će:

“Pa to se zna. Ko bi drugi neg' čovik!”

“E dobro”, zadovoljno će Pajo što je našao bar jednu kuću di čovik zapovida. Pa nastavi:

“Izaberi sad jednog šišaka, kojeg najviše voliš i bit će tvoj”.

Čovik pažljivo stade zagledati kojeg će šišaka i na kraju kaže:

“Dobro, nek bude ovaj riđo”.

Kako je to čovik izgovorio, kad se uplete žena:

„Ta iđi, čovče. Ne vidiš da je ovaj žerav lipči. Oma da si uzo žerava!”

Pajina radost odjedared splasne ko probušeni balon. Potpuno razočaran, pruži ruku u kotaricu, uzme poslidnje jaje i pruži im s ričima:

“Pa i ode žena zapovida!”

Sunce je već bilo na zaodu. Pajo umoran dotira kola na didin salaš i stane na srid avlije. Dida je izdaleka vidio da su svi konji na broju, pa će malo zajedljivo :

“Evo našeg zeta Paje,
Je l' ostalo koje jaje?”

Pajo snuždeno odgovara:

“Al' ni jedno, milostivi dida,
Jerbo žena svudak zapovida!”

Zabilježio Antun Gabrić
Tavankut

NIŠTA DANA, MATA RANO – A NOĆ KO GODINA!

/Jesi l' uranio? Pa – malo! /

Običaj je Bunjevaca jutrom jedan drugog upitati “Jesi l' uranio?” Odgovor je uvijek: “Pa - malo!”

Ovo je nastalo i ostalo iz vremena starih kad se radilo i do 10 sati u noć, a ustajalo se i u 2 sata ujutro.

Tako “malo” ranio je i Lovro Rudić /Vragija/ i kad je bio tuđ sluga, a produžio i kada se malo okrljao i uzimao pod arendu da sebi radi. Kako je sam radio, nosio je male listve da bi mogao natovariti samo što više kukuružne na kola. Jedva je dočekao da mu sin Mata toliko odraste da bi mu mogao pomagati. Deran ko deran - spavao bi, ali ga otac budi ričima: “Ustaj, sine Mata rano! Ništa dana - a noć ko godina!”

Ta izreka i dan danji spominje se u Tavankutu. Da li je imalo smisla toliko raniti i toliko raditi? Jest, da je stekao toliko da mu sin Mata nije bio ničiji sluga i da je kao ženjen - imao već 30 lanaca zemlje, te ga je naša druga agrarna reforma zakačila i smanjila imanje na 10 hektara pa mu tako omogućila da ne mora “malo” uraniti i da ima dosta i dana za rad i noći za spavanje.

Nesumljivo je da je Lovro bio u cilom Tavankutu p r v i koji je “malo” uranio. Ali bilo je i ko je bio za njim drugi... pa treći... i tako dalje sve do p o s l i d n j e g a - a to je bio bać Grgo Kolar u istome “Vermeš šoru”.

On i njegova žena Mara bili su uzor bračne sloge. Nikad se nisu svadali. Ne da su uvijek bili istoga mišljenja i želja. Ne - ne! Ali, ako je Grgo bio uporan u dokazivanju da je njegovo mišljenje bolje, a Mari to dosadilo suprotno dokazivati - ona bi odmahнула rukom i rekla: “A idi ti, Grgo!” I tada bi bilo onako kako je Grgo želio. A ako je Mara bila upornija - pa Grgi dosadilo, onda bi on odmahnuo rukom i rekao: “A idi ti, Mare!” - pa bi bilo po Marinoj želji. I bilo je tako uvijek dobro. Kod njih je uvijek bolje prolazio onaj koji je bio p o s l i d n j i u dokazivanju svoga mišljenja. Zato je Grgo imao običaj kazivati: “Pa - kogod mora bit posljednji!”

Baštovani u šoru Svete Ane - u Vermeš kraju - u hladnu jesen sikli su kupus, čistili ga, slagali u kola, uvezivali pokrivenog kukuružnom, spremali za petak na p e c u u Suboticu. Spremanje se znalo otegnut i do 10 sati u noć - a konje je trebalo već u 2 sata ujutro namirivati da se što ranije krene u varoš i uhvati bolje misto za prodavanje - a to je bilo u sokaku gdi je sada ININA benzinska pumpa.

Mirgeški put onda nije bio tako ravan kao sada kad je asfaltiran. Vrlo pažljivo morao si birati kudan ćeš dekati, jer ako si se privario da po ravnom dekaš, lako se moglo desiti da upadneš s teretom u jamu punu buzalice do glavčine točkova. A onda jao i pomagaj - ili odvađaj u buzalicu. Zato ko je p r v i išao morao je uraniti i polako, birajući put, dekati. Tako je utrago dobar put za one kasnije, ali je sebi grabio bolje misto za prodavanje. Oni, kasniji, pokatkada su morali čak iza ćoška na Halaškom putu stojati sa svojim kupusom, pa su kasnije jeftinije morali prodavati.

Oko 9 sati cina je već bila formirana. Kiselari, Madžari tamo iza Majšanske ćuprije znali su kupovati čitava kola kupusa i pomalo su ostajala prazna mista. Tada - oko pola deset - pojavio bi se i bać Grgo sa svojim kupusom i udekao na koje prazno misto. Navale kupci. On potihom upita komšiju: "Pošto ide kupus?" te ga i on ubrzo proda. Čak ga ni pijacar ne uhvati da naplati pijacovinu.

Kad su ga vidjeli komšije kako u zoru još šuška oko kola, rekli bi mu: "Pa Grgo, kad ćeš ti stići u varoš? Eno, Vragija je već u 2 sata krenio". Grgo bi mirno odgovorio: "Pa - on je bio p r v i . . . pa za njim kogod drugi . . . pa onda treći . . . Pa - kogod mora bit' i p o s l i d n j i".

25. IV 1985.

Ivan Prčić "Gospodar"
Tavankut

salaš na brigu

(Tužna priča naših dana)

I

Na brigu
salaš stoji
Još stari pamti ga svit
Oronulih zabata bilih
I krošnjom dudova skrit

Još samo on je osto
Od velikog, lipog šora.
Trava je obrasla košaru
I srušenu ogradu tora.

Okolo steru se njive
I zrikavci tužno zriču
A dudovi veliki, stari
Tužnu pričaju priču:

II

Dok salaš nov bijaše
Život je u njem vrio.
Bunjevac mlad i vridan
Gnjizdo je u njem svio.

A onda su došla dica
Nove brige i nade.
Al' salaš je uredan bio
Ruke su radile mlade.

Njive su bile plodne
Rod uvik bogat i lip.
Vlat je donio žito
I svaka stabljika klip.

Dica su bila složna
Slušajuć baću i nanu.
Radilo uvijek se puno
U zoru ustajuć ranu.

A onda je došla mladost
I dica su otišla u grad
Svila su svoja gnjizda
I radila svoj novi rad

Njive su ostale puste
Bez marnih i vridnih ruku
I baćo i nana sami
Živeći svoju muku.

A jednog lipog dana
I nana sklopi oči
Ostavi didu starog
Kroz život sam da kroči.

Plakao dud je stari
I loza neorizana
Plakao salaš bili
Lipi se sićajuć dana.

Starac je ostao sam
Živeć u svojoj mucu
Niko mu došao nije,
Ni dica, ni unuci.

Srce je kucalo tiho
I živilo od uspomena
Od vridnog, marnog težaka
Ostala samo je sjena.

Živio sam je, samcat,
I dica su ga zaboravila.
Zaboravila su salaš bili
I ledinu koja ih je odranila.

Godinu dana posli
I starac umre od tuge
Na salaš prazan i mračan
Noći se spustiše duge.

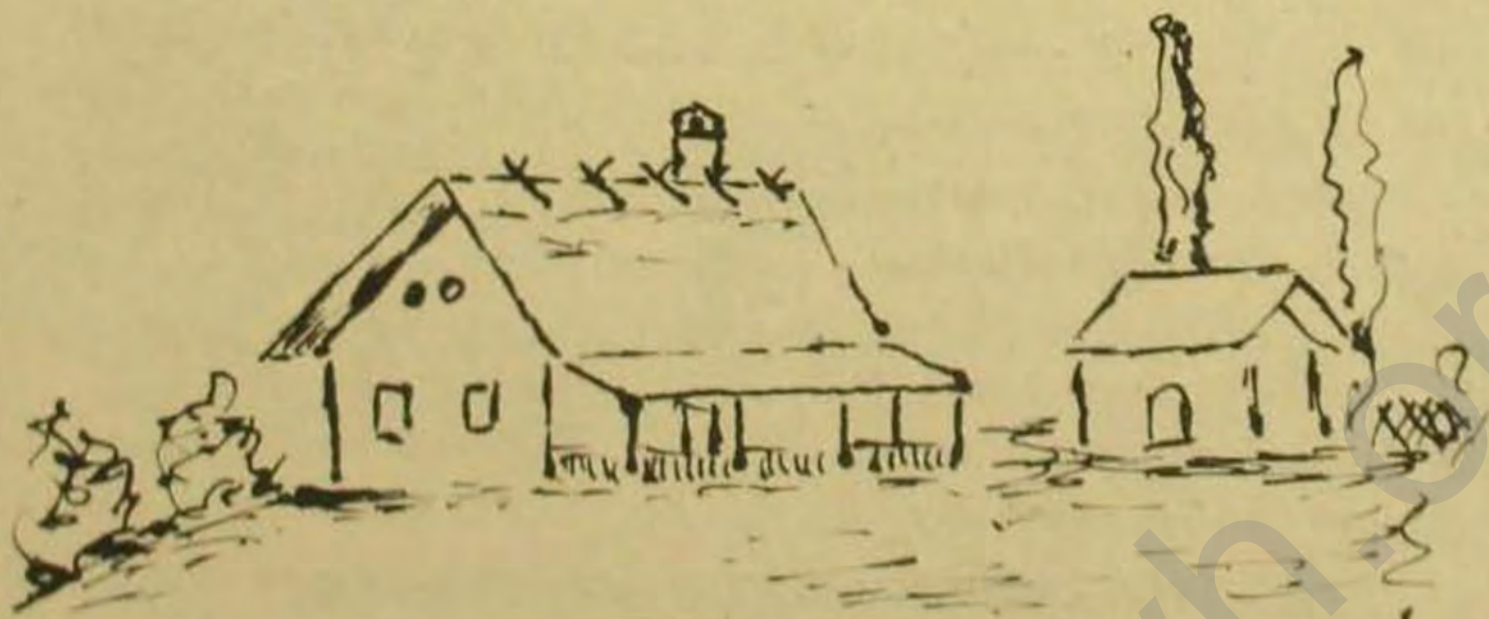
III

Na brigu salaš stoji
I žito tužno piva
Mukla tišina vlada
Sred ravnih, plodnih njiva.

Zimi na njegov snig vije
U jesen kiša pada
U lito nema risara,
Nit u proliće stada.

Okolo steru se njive,
I zrikavci tužno zriču
A dudovi veliki i stari
Tužnu pručaju priču...

s. Blaženka Rudić, dominikanka

PRILOG UZ PRIČU
"DIVOJAČKA ZAGONETKA"

Na završetku priče "Divojačka zagonetka" je obećano pažljivom čitaocu kalendara "Subotička Danica" da će naći u njemu (na drugom mjestu) šta je baka rekla momcima - takmičarima, što su oni poslušali pa k o n j e šibajući trudili se prvi stići do cilja bez bojazni da divojku ustupaju suparniku.

To objašnjenje je među ovim poslovicama:

Svačije čuj - svoje sviđaj!

(Ali, dobro je pokatkad i tuđe savite primiti -
ako su bolji od našega plana)

S tuđeg konja - usrid polja...

(Morat ćeš s njega sjahati ako ga vlasnik od tebe zatraži)

Uzdaj se u se - i u svoje kljuse!

(Ima zgrade kad je bolje uzdati se u tuđe kljuse)

Divojka reče: "Čiji k o n j drugi stigne na cilj..."

Mučni glavom i razmisli!

Baka reče: "Prominite k o n j e ..."

Ivan Prčić "Gospodar"

Tavankut

Rad od slame Marije Ivković Ivandekić i Kate Rogić, Đurđin

SUSRET SA SMRĆU

Kad sam bila još mala, dida mi je pripovido:

— Bilo je to početkom jeseni 1935. godine. Pošo ja na Pavlovac da vidim 'očemo l' moći početi brat kukuruze. Kad sam obišo njivu, vidim da su još ozelenčavi. Sunce je zašlo i počeo se 'vaćati mračak, kad sam ja prugom krenio na Đurđin. Nigdi nikog, samo šušte zrili kukuruzi. Žurim prugom i sve priskačem šlipere, samo da prija stignem. U to začujem da kogod ide za mnom. Obazrem se, a ono zamnom ide čovik, visok, mršav, a na ramenu nosi kosu. Ni mi je svejedno i mislim se otkud se odjedared tu stvorio. Sad šta je tu je. Sustigne on mene na jedno dva koraka, al se ja ne obazirem. Mislim nek on prvi progovori, kad me je sustigo. Taki je red. Odjedared on progovori nikim rapavim glasom: "Ne bojiš se tako sam?"

"A zašto bi se bojo kad nisam sam. Bog je sa mnom!"

"A znaš li ti ko sam ja", opet će on.

Skupim svu hrabrost, pa mu odgovorim: "Di ću znat kad te nikad nisam vidio, a ni čuo za tebe."

"A jesi. jesi. Vidio me doduše nisi, al si čuo. Ja sam smrt. Baš idem kod jednog čovika da mu uzmem život".

Ja se malo stresem. Uvati me jeza, al' neću da se pokažem da se bojim. Kažem mu:

"Ne bi ti nikom mogla uzet život bez Božje volje. On ti naređuje, a ti samo izvršavaš njegove naredbe".

Malo se zacereka, pa će:

"Mogla bi ja ovako iza leđa zamaniti kosom i ode ti glava!"

Sad već drhtavim glasom ponavljam:

"Ne možeš ti meni ništa bez Božje volje!"

Ubrzam korake, a on zamnom. Kad sam prošo kraj đurđinske stanice, a ja brže bolje kod Jaramazovog križa, tu kleknem, prikrstim se i počmem moliti Očenaš. Kad sam stigo do "ne uvedi nas u napast", štogod zvekne o kamen i ja se probudim. A ono maćak svalio zaklopac s lonca u kojem je bilo mliko na astalu ostavljeno da se ladi. Maćak biž, a ja u samom znoju. "Fala Bogu bio je to samo san." —

Krista Skenderović

Tavankut

NA HARFI PATNJE

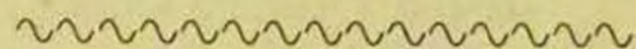
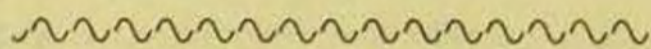
Gospode!
Na harfi patnje, iskrivljenim prstima,
Ja prebirem često tanke žice,
Izvodim melodije života teškoga bola,
I padam pred Tobom nice...

Gospode!
Hvalu Ti pjevam za dar patnje,
Makar se čulo često stenjanje
I pokoji uzdisaj.
Duša se moja predaje posve Tebi,
A srce ne pada u očaj.

Gospode!
Ta, Ti si sa mnom u svakom času,
Ma da se činilo da sam napuštena, sama.
Providnost Tvoja nadamnom bdi je
I onda, kada se nadvije svuda,
Prividna pustoš i tama.

Gospode!
Hvala Ti, što nikada nisam očajna i sama!

T o n a

R A S T A N A K

Kako ću se rastat od salaša?
Na njemu sam rođena, odrasla.
Miris polja, širina vidika
S ljubavlju mi uz srce prirasla.

U njemu sam ditinjstvo provela
Uz četicu braće i sestara.
Nije bilo bogatstvo veliko,
Al' nas ljubav i sad veže stara.

U njemu sam mladost mladovala,
U čistoći provodeći dane,
Učeć radeć i Boga moleći,
Primerom sam pošla svoje nane.

Kako ću te ostavit, salašu?
U tebi sam s mužem gnjizdo svila
Prije tridesetsedam godinica,
I svu dicu u tebi rodila.

Sada triba reći zbogom salašu,
Za vičnost se treba pripremiti.
A mladima poručiti želim:
Čuvajte ga i srićni ćete biti.

Kata Ivanković

JUTRO NA SALAŠU

Nebom se razlila rumena zora,
Mrak je podigao virange svoje.
Zlačano sunce kroz gusto granje
Prosipa jarke crvene boje.

Kupa se salaš u sjaju zore,
Plameni zraci po zidu titraju.
Probudile se malene ševe,
Pivajuć, žitna polja nadletaju.

Iz sna se bude pčelice male,
Cvrkuću vrapci ispod sivog krova.
Na ledini kraj čardaka starog
Umivena rosom miriše zova.

Topola tiho lišćem šumi
Vitar raznosi miris bagrema.
Na salašu, kad zora osvane,
U cilom svitu lipšeg ju tra nema.

Subotica, 18.X.1983.

Dula Milodanović

ZIMA NA SALAŠU

Tiho lepršaju snižne pahuljice,
Padaju na putove i ravne njive,
Prikrivaju zelenu ledinu
I trščane krovove sive.

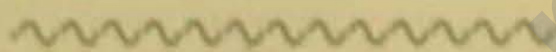
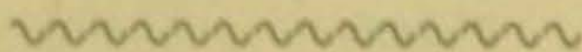
Stoji salaš s prozorima malim
Pod gustim šlajerom bilih pahuljica,
A sa krova bisernog, snižnog
Visi derdan dugih ledenica.

Kroz gustu sivu maglu
Sunce je prosulo zrake svoje.
Po velikom moru bilih njiva
Stvaraju se dugine boje.

Drva se okitila kristalnim injem,
Kraj derme zaledila se bara.
Vitar je nanio debeli smet sniga
I zatrpao rovaš starog bunara.

Subotica, 11.V.1983.

Dula Milodanović

Našim čitateljima preporučujemo izdanja Hrvatskog književnog društva sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu, Trg kralja Tomislava 21.

- Danica, hrvatski katolički kalendar - 1986. - 350 din.
- Zidni kalendar za 1986. - 10 din.
- Džepni kalendar "Danica" za 1986. - 50 din.
- Mali molitvenik - 130 din.
- Kruh nebeski, molitvenik - 300 din.
- Izvor utjehe, molitvenik s velikim slovima - 300 din.
- Mali kršćanski nauk - 120 din.
- Srednji kršćanski nauk - 150 din.
- Radosna vijest, katekizam za prvopričesnike - 200 din.
- Kristova nauka, katekizam za odrasle - 350 din.
- Knjiga o Božjem narodu - 200 din.
- Uskrsni igrokazi - 200 din.
- Šest Božićnih gluma - 200 din.
- Scenske proslave vjerske - 200 din.
- Jean Guilton: Katolicizam. Predgovor kard. Franjo Kuharić - 200 din.
- Uskrsni i drugi duhovni igrokazi - 200 din.
- Marulić - hrvatska književna revija. Izlazi 6 puta godišnje. Pretplata 1500
- Ante Jakšić: Molitve pod zvjezdama. Zbirka pjesama - 150 din.
- Petar Grgec: Bijeg u djetinjstvo. Soneti s Lackovićevim crtežima i opsežnom bibliografijom autorovih radova - 150 din.
- Stjepan Džalto: Gladne i nemirne godine. Roman - 120 din.
- Paul Claudel: Razdioba podneva. Drama - 120 din.
- Ivan Pavić: Radosna vijest - 200 din.
- Georges Huber: Ivan Pavao I. - 200 din.
- Paul Claudel: Navještenje, dramsko djelo - 120 din.
- Stjepan Džalto: Naricanja Frane Markanova, roman - 200 din.
- August Ćarmati: Iznad omeđenih krugova. Zbirka pjesama - 150 din.
- Ante Jakšić: Pjesme o Sinu Čovječjemu - 50 din.
- Ton Smerdel: Moji psalmi - 50 din.
- "Sveta Cecilija" - časopis za duhovnu glazbu. Izlazi četiri puta godišnje.
- Živan Bezić: Tko je apostol? - laički apostolat - 150 din.
- Živan Bezić: Pastoralni radnik I i II sv. - 300 + 400 din.

Narudžbe prima: HKD "Sv. Ćirila i Metoda" - 41000 ZAGREB, Trg kralja Tomislava 21 - tel. 041/440-697.

mladost - radost

PRILOG MLADIH

Za povijest će ostati zapisano da je 1985. godina bila "Međunarodna godina mladih". Zato je i ovaj prilog posvećen samo mladima. Ispušten je prilog za djecu. Neka nam djeca oprostite.

Na mladima stoji odgovornost da vjeru prenesu u treće tisućljeće čovječanstva - više je puta to, ove godine, naglasio naš papa Ivan Pavao II. I stoga bi ovaj prilog želio potaknuti mlade vjernike da ožive svoju vjeru, da se osnaže i da budu hrabri i odvažni nositelji Kristova života u ovom svijetu.

Ovaj prilog priredili su mladi vjernici uz pomoć vlč. gg. Ivica Prčić i Andrije Anišić. Mladi su pokušali staviti na papir svoje osjećaje i svoje doživljaje. Željeli su čuti i starije, zato su razgovarali sa župnikom... Budući da je "ljubav" glavna odlika mladih, naći ćete u prilogu i razmišljanje na tu temu.

Na kraju moramo konstatirati da su u Prilogu mladih surađivali uglavnom mladi vjernici iz Subotice i okolice. Šteta. Sigurno je da i u drugim mjestima u našoj Biskupiji ima osoba koje imaju što reći. Zato ponovo pozivamo sve mlade na suradnju. Posebno molimo katehete mladih da potiču mlade vjernike da pišu...

Urednici

Odgovara: Ivica Prčić, Oslobođenja bb, Bački Monoštor.

H V A L A

Hvala ti za ovaj dan.
Hvala ti za lipi san.
Hvala za nesiguran korak
Hvala za svagdašnji krž
— koji mi nije lak —.
Hvala za ovu bolest.
Hvala na svemu opet.
Hvala za staklo u sobi.
Hvala, jer ja ga ne bih.
Hvala za sestru koja se trudi.
Hvala, da mi ugodi.
Hvala za doktora mog,
koji je prilično strog.

Hvala na dobrom i lošem,
na svemu ti hvala
dragi Bože.

Josip Kopilović

VJERA

Mir, spokoj, osmjeh u očima
harmonija života i vjere
u ljudskom biću.

Jutro života polako odmiče
oblaci s neba nestaju
samo blago prijatno sunce -
u duši, u čovjeku.

Napokon pravi put,
put istine,
put čovjeka k Bogu
prava istinska spoznaja
bez onih priča za djecu -
čovjek zna, on osjeća,
vjeruje u Boga.

Marija - Monoštor

MAJSKO VEČE

Gledao sam jedno od lipih majskih večeri.
Žito klasja i sve nekako treperi.
Cvrčci su u jednom glasu,
skriveni negdje u žitnom talasu.
Pjesmu svoju radosno poju,
raduju se lipome maju.
Sunce na zalazu zlatne zrake pruža;
osjeća se blag povjetarac i miris ruže.
Eto ti sriće i radosti, jer možemo na koljena pasti.
Srce će kroz molitvu
zahvaljivati dragom Bogu.

Josip Kopilović

GODINA MLADIH U SUBOTIČKOJ BISKUPIJI

Kad su Ujedinjeni narodi proglasili 1985. godinu međunarodnom godinom mladih, Crkva je to osjetila kao izazov i šansu. Papa Ivan Pavao II. odlučio je da se i Crkva aktivno uključi u ovu značajnu proslavu. Za tu zgodu organizirani su razni susreti mladih na župskim, biskupijskim, narodnim i međunarodnim razinama. Svi su ovi susreti uzimali kao temelj papino pismo mladima, koje je vrlo sadržajno i poticajno. Ono je izraz skrbi Crkve za vjeru mladog naraštaja...

U našoj biskupiji također su organizirani različiti susreti mladih vjernika, o čemu smo izvještavali opširnije u "Bačkom klasju". Na ovom mjestu bih želio kratko zabilježiti sve značajnije događaje u "Godini mladih"...

Mogli bismo reći da se u našoj biskupiji započela slaviti radno, susretom predstavnika vjeronaučnih zajednica, sa šireg područja Bačke, sa njihovim katehetama. Susret je održan u Aleksandrovu, u Subotici, 28. siječnja 1985. godine. Na ovom susretu mladi su izrazili svoje nezadovoljstvo sa dosadašnjim radom u nekim mjestima, izrazili su svoje želje da se angažiraju aktivno u traženju Kristova puta, kao i svoju spremnost da i sami pomognu u širenju i učvršćivanju vjere među mladima.

Od 27. do 30. siječnja 1985. godine okupilo se dvadestak mladih iz župe Isusova Uskrsnuća u Subotici na duhovnu obnovu koju je vodila s. Tarzicija Tunjić iz Zagreba. Razmišljajući nad evanđeoskim tekstovima, nastojali su se svi više približiti Isusu i zavoliti ga kao svog Prijatelja.

Mladi vjernici, koji se okupljaju u franjevačkoj samostanskoj crkvi u Subotici, željeli su potaknuti mlade da rješenje svih svojih mladenačkih problema pronađu u Kristu. Kao izvrzni poticaj za to pripremili su igrokaz Iv. Zirduma "Suzana" čija je premijerna predstava bila u kapeli Crne Gospe u franjevačkom samostanu u Subotici 6. siječnja 1985. godine, a poslije toga su uslijedila gostovanja u župi sv. Roka u Subotici, zatim u Iloku i Slavonskom Brodu. Suzanin primjer je sigurno potaknuo mnoge mlade da izaberu Krista kao temelj svoje sreće.

Uoči Cvjetne nedjelje, u subotu, 30. ožujka 1985. godine navečer u 20 sati našli su se u subotičkoj katedrali-bazilici mladi vjernici iz Subotice i okolice da zajedno sa svojim katehetama i o. Biskupom budu ujedinjeni sa sv. Ocem i mladima iz čitavoga svijeta koji su se iste večeri okupili u Rimu... Mora se zabilježiti da su na ovom bdijenju pjevali mladi uz pratnju gitara. Uz već poznate pjesme mladi su izveli premijerno i nekoliko pjesama koje je uglazbio mladi vjernik Mladen. On je sam za svoje pjesme napisao i tekstove duboko-vjerskog sadržaja.

Dva puta su mladi vjernici iz Bačke bili u ovoj Godini mladih u Rimu. Njih pedesetak uključilo se u međunarodnu proslavu mladih koja je održana 30. i 31. ožujka 1985., a u drugom navratu išlo je njih pedesetak od 2. do 9. srpnja 1985. - Nema sumnje da su ova hodočašća u Vječni grad, a osobito susret sa "Slatkim Kristom na zemlji" - papom bili silno ohrabrenje mladima u njihovim poteškoćama na putu vjere...

I mladi vjernici iz Bačke željeli su u ovoj godini obilježiti i 1100. obljetnicu smrti sv. Metoda. Za tu zgodu su se okupili u Baču 2. svibnja 1985. godine. Za bolje upoznavanje života i rada sv. Ćirila i Metoda dr Andrija Šuljak, profesor na Bogoslovnoj školi u Đakovu, održao je predavanje na temu: "Ćirilo-metodska baština u izgradnji crkvenosti".

Mladi vjernici sa Đurđina su željeli podijeliti radost jubileja 50. godišnjicu svoje župne crkve i sa mladim vjernicima iz okolnih župa i Subotice. Bila je to još jedna prigoda da mladi zajedno malo dublje zavire u Papinu poruku mladima! Stoga je ovaj susret imao za temu "Mladi i nada", a mladi su o papinim riječima razmišljali i razgovarali u nekoliko radnih skupina.

Uključili smo se i u proslavu Godine mladih u Zagrebu, 26. i 27. listopada, na koju je kard. Franjo Kuharić pozvao sve mlade kršćane iz "svih biskupija i nadbiskupija Crkve hrvatskog jezika".

Na koncu ovog kratkog uvida u ono što smo radili i uradili u Godini mladih, moramo s radošću konstatirati da su mladi suradnici "Bačkog klasja" objavili i specijalni "Prilog mladih". Neka Gospodin nagradi svačiji trud. Međutim ostaje činjenica da u taj Prilog mladih nisu gotovo ništa "priložili" mladi vjernici izvan Subotice. Sigurno je da se i u drugim župama radilo nešto konkretno i u povodu Godine mladih, međutim do nas nisu doprle te vijesti...

Evo, to smo učinili. Koliko je sve to bilo poticajno i za duhovnu izgradnju mladih vjernika, najbolje će pokazati vrijeme koje je pred nama, jer Godina mladih prolazi, a mladi ostaju - ostaje šansa da se živi kršćanski, da se odlučnije slijedi Krista. Samo takav život jest garancija za "vječnu mladost Crkve".

A.A.

mladi i 'caritas'

Međunarodna godina mladih je prilika da se razmišlja i o ulozi mladih u društvu i u Crkvi. Tim povodom sazvani su razni sastanci, izgovoreni mnogi govori, održana razna predavanja starih o mladima i njihovim problemima. Sastajali su se i mladi da kažu što im smeta, a što žele... predložene su i neke konkretne akcije...

Akcija-djelovanje je jedna od bitnih odlika mladih. Mladi se "bacaju" u akciju na svim mogućim područjima. Posebno su aktivni tamo gdje mogu ostvariti neke konkretne vrijednosti. Privlače ih velike humane, filozofske, političke i religiozne stvarnosti... Na svim tim i na još mnogim drugim područjima mladi traže uzore - ideale koji će im možda vremenom postati i idoli. Njihove će sobe biti izlijepljene posterima raznih filmiskih i sportskih zvijezda. Omiljeni pjevači bit će neprestana tema njihovih razgovora. Poneki će se oduševiti i Kristom. Za njih će on biti "Superstar". Nosit će oko vrata velike križeve, nabavit će majice sa njegovim likom, ispisivati njegove riječi kao parole...

Osjećaj za pravdu i bučno protivljenje svakoj nepravdi i ugnjetavanju također je jedna od odlika mladih. Oni se bune protiv nepravednih roditelja, profesora, političara. Oni žele novi i bolji svijet, svijet bez bijede, svijet jednakosti, svijet ljubavi...

Ljubav - je možda najvažnija odlika mladih. Mladi su za ljubav, za prijateljstvo... U današnjem svijetu, nažalost, seksualna-erotizirana ljubav došla je u prvi plan, zahvaljujući izvanrednoj propagandi svih mass-media. No, sigurno je da mladi ne teže u prvom redu za takvom ljubavi, osobito ne danas, već su se pomalo i zasilili. Mnogi su iskusili i drugu stranu medalje takve ljubavi i doživjeli prazninu i poniženje, a praznina i poniženje nikad ne mogu biti plodovi prave ljubavi. Prava ljubav, naime, izgrađuje, napunja, oduševljava...

Ako danas mnogi kao glavni problem mladih stavljaju apatiju, bezvoljnost, ravnodušnost i nezainteresiranost za bilo što, onda uzrok toj pojavi treba tražiti u pomanjkanju prave ljubavi. Bilo da mladi nisu adekvatno ljubljeni (ljubav se uči, ona nije urođena), bilo da su se izgubili u ljubavi koja je zapravo "ne-ljubav", a koja ih je ispraznila, umrtvila, koja im je podrezala krila poleta.

Oduševljenje i polet moraju biti glavna odlika mladih. Zato je goruća zadaća društva i Crkve usmjeriti taj potencijal k pravim vrijednostima, neprolaznim i nepropadljivim. Mladi teže za većim i višim vrijednostima. "Zemlja" ih je i previše razočarala, zato oni usmjeruju svoj pogled u "nebo", u transcendenciju, u duhovno, u Boga...

Najpopularnije osobe mladih danas postaju "ljudi ljubavi". I u našim krajevima, u jednoj našoj školi (vidi: "Danas" od 22.1.1985) kao ideal mladih na prvom mjestu našla se Majka Terezija, a na drugom Ivan Pavao II. Žena - koja je svoj život istrošila služeći "najsiriromašnijim siromasima" i Čovjek - čije je srce otvoreno cijelom čovječanstvu. Ne podsjeća li nas to na činjenicu da je čovjek stvoren za ljubav, ali za onu pravu, iskonsku, vječnu - koja izvire iz vječnog i nepresušnog izvora koji je "Bog-Ljubav". Promatrajući ljude koji vole i ljube druge, mladi se osjećaju izazvanima i oni osjećaju potrebu i želju da budu takvi, da ljube tako, jer "ljubiti" je poziv svakog čovjeka. To je originalan i univerzalan poziv. Poziv je to na akciju.

Što znači to "ljubiti", pokušali su izreći mnogi; na razne načine. I Biblija govori o ljubavi, onoj ljudskoj, ali i onoj izvornoj-božanskoj. Biblija govori o izvoru, o temelju ljubavi, o Bogu, koji ne samo da ljubi nego i "jest" Ljubav. Ako čitate Bibliju s razumijevanjem, uočićete da je svaka Božja akcija ljubav i to konkretna. I Krist je Ljubav (razumljivo, jer je sin Ljubavi) utjelovljena, učovječena. I zato, ako netko želi biti čovjek u izvornom smislu te riječi, mora biti sličan Kristu, mora biti drugi On. On je savršen čovjek, a savršen čovjek jest onaj koji ljubi...

Čovjek, svaki čovjek stvoren je da bude živa slika Boga Ljubavi. Stvoren je da svojim životom proslavi Boga Ljubavi. Kako to ostvariti? - Do Krista to je možda bila zagonetka. Poslije Krista sve je jasno. Postoji samo jedan put, put ljubavi, i postoji samo jedan način ljubavi, postoji samo jedan izraz ljubavi - onaj Kristov. Sve ostalo samo je kopija i imitacija... Sav humanizam, sve humanitarne ustanove i organizacije imaju svoje izvorište u Kristovu načinu djelovanja, jer Krist je ljubio čovjeka najadekvatnijom ljubavlju - božanskom ljubavlju. Njegova je ljubav bila CARITAS (grčki: AGAPE).

Bog = CARITAS (AGAPE) = LJUBAV. Kad kažemo da je Bog Ljubav, onda ne mislimo ni na kakvu osjetilnu ljubav (požudnu), sentimentalnu ljubav (eros), niti na rodbinsku ljubav (philein). Bog je ljubav (caritas, agape), a to je sasvim specifična ljubav. To je ljubav djelotvorna, ljubav-služenje, to je ljubav koja ne traži nego daje i teško ju je izraziti ljudskim rječnikom, jer ona nije ljudska, nego božanska.

Želite li znati u čemu se sastoji takva ljubav? - Čitajte evanđelje, promatrajte Isusa. On je ljubio takvom ljubavlju. To je ljubav bezgranična, ljubav bez interesa, ljubav konkretna, univerzalna, efektivana a ne afektivna.

Koga je Isus ljubio takvom ljubavlju? - Boga - bio mu je poslušan do smrti na križu;
- čovjeka - svakog čovjeka.

Umro je za njega. Sam je rekao: "nitko nema veće ljubavi od ove, da tko položi život svoj za svoje prijatelje". Isus je ljubio i drugima, svima je zapovjedio da ljube. To je jasno i očito (ne trebam navoditi citate, ima ih puno). Isus je ljubio čovjeka. Svaka njegova riječ, svaka njegova molitva, svaki njegov pokret i svaki njegov čin bio je ljubav za čovjeka. Zato ga neki prozvaše "Christus proexsistens" - Krist koji živi "za" (druge) ili "Krist - čovjek za druge". To je Krist Otkupitelj i Spasitelj čovjeka. Biti "za" to je bit Isusove osobe. On je sav "za" Boga i sav "za" čovjeka,

“za” nas! Krist je potpuno predanje Ocu za nas ostvario na križu, ali time nije prestao biti “za” nas. To svoje poslanje “za” Krist nakon uzašašća nastavlja po Duhu Branitelju, ali Krist je htio da i svaki kršćanin, tj. svaki njegov učenik, a u konačnici i svaki čovjek bude čovjek za Boga i čovjek “za” druge. Tu svoju želju Isus je izrazio u “novoj” i “svojoj” zapovijedi rekavši: “Zapovijed vam novu dajem: ljubite jedni druge, kao što sam ja ljubio vas, tako i vi ljubite jedni druge”. Ljubav mora biti znak raspoznavanja kršćana - Isusovih učenika: “Po ovome će svi znati da ste moji učenici: ako budete imali ljubavi jedni za druge”. (Iv 13,34-35). U tom je sadržano sve. Time je jasno rečeno što nam je činiti: ljubiti! Ljubiti znači “biti za druge”, biti sav usmjeren drugima kao Isus. Činiti konkretna djela ljubavi i milosrđa prema drugima. Onaj tko izvrši ovaj svoj poziv “biti za druge”, već je izvršio i onaj drugi “biti za Boga”. Sam Bog je to potvrdio kad je nadahnuo sv. Ivana da zapiše: “Rekne li tko: ljubim Boga, a mrzi brata svoga, lažac je. Jer tko ne ljubi svoga brata koga vidi, Boga kog ne vidi, ne može ljubiti. I ovu zapovijed imamo od njega: tko ljubi Boga, da ljubi i brata svoga” (1 Iv 4,20-21).

Dakle, nema više dileme kako dohvatiti beskrajnog, nedohvatljivog, neizmjerne, nevidljivog Boga. Sve je tako jednostavno, sve je tako blisko čovjeku. Sam Bog želi da onaj koji ljubi njega, da ljubi i svakog čovjeka. Ljubiti čovjeka (bližnjega) je čak uvjet da mogu ljubiti Boga - koje li poniznosti jednog Boga?! - Ljubiti Boga svim srcem i ljubiti bližnjega Kristovim srcem isto je, to su “jednake” zapovijedi.

Sve sam ovo napisao a htio sam učiniti samo jedno. Htio sam sve mlade kršćane potaknuti da se uključe u karitativnu akciju u svojoj župi ako ona postoji, a ako ne postoji, da oni sami porade da se ona osnuje. Tako da svaka župa bude i karitativni centar (centar djelotvorne ljubavi prema bližnjemu). Pozovite onda sve mlade (i ne samo mlade) koji su željni akcije. Uložite svoj “ljubavni zamah” u karitativni rad. Tako ćete onda nasljedovati i svoje ideale: Majku Tereziju, o. Antu, i tolike druge (možda i nepoznate) ljude koji se “troše u ljubavi” za druge. Tako ćete postati Isusovi ljubljeni učenici. Krist može i treba biti ideal mladih, ali on nikada ne smije postati nijemi idol na zidu naše sobe ili na križu oko našeg vrata. Krist je Ideal koji hoće da oni, koji se njim oduševljavaju, budu kao i on. On ne želi da mi samo uživamo u njegovim riječima, da se divimo njegovim djelima. On hoće da i mi vršimo njegova djela. Isus želi živjeti svoj život u nama, gledati našim očima, hodati našim nogama (da bi i danas prošao ovom zemljom čineći dobro), ljubiti našim srcem... Krist mlade neprestano poziva da se popnu više, da rastu u ljubavi. Sv. Pavao će reći: “Čeznite za višim darima, a evo vam puta najizvrsnijeg...” (vidi 1 Korinćanima 13). Najizvrsniji put, najvažnija zadaća jest “ljubiti”. Ljubiti svakog čovjeka, a na osobit način onog “najmanjeg” čovjeka. Taj najmanji čovjek su svi siromašni, gladni, žedni, bolesni, zatvoreni i produžio bih tu listu: to su i svi alkoholičari, ovisnici o drogi, svi hendikepirani, sve neznalice, svi koji su u očaju, koji su žalosni, svi invalidi, svi neljubljeni, osamljeni, napušteni, svi nevjernici i svi grešnici (robovi grijeha) i ta lista može se konačno zaustaviti na svakom čovjeku koji je sada u potre-

bi, bez obzira tko je i što je. Svi ovi su naša najmanja braća koju trebamo ljubiti i to ne afektivno, nego evektivno, tj. djelotvorno. Ljubav nije ljubav ako nije djelotvorna. Ljubav nije ljubav ako je sebična, ljubav nije ljubav ako nije u službi čovjeka. Ljubav je akcija. Zato svaki ljudski čin može i mora biti čin ljubavi, čin služenja: i moje učenje i rad u tvornici i kuhanje ručka i spremanje sobe i odmor i sport mora biti čin ljubavi, čin služenja drugima...

Karitativna akcija, da bi mogla biti akcija, mora se napajati na molitvi, na razmatranju, na euharistiji. Karitativna akcija mora biti nošena Kristovom ljubavlju. Svi koji žele biti članovi karitativne sekcije, moraju biti zahvaćeni Kristom, sve činiti Kristovski, tj. s ljubavlju: i dati komad kruha potrebnome, i napojiti žednoga i obući gologa, i naložiti vatru kod nemoćnoga, posjetiti bolesnoga i zatvorenoga, i tješiti žalosnog (plačući s njim), poučiti neznaicu, biti ruka, noga, oko, uho invalidu i potaknuti grešnika na obraćenje, nevjernika dovesti Kristu, potaknuti psovača na kulturu, naučiti ljubiti onog koji mrzi, ohrabriti ženu koja je u neželjenoj trudnoći da velikodušno daruje život već živom čedu u svojoj utrobi, pa koštalo ju što koštalo... i... i...

Eto kakav se horizont širi pred našim očima. Veliko polje rada. Ne smijemo biti mirni doklegod postiji ijedan "najmanji" čovjek! Skupimo se svi i odlučimo se za djelotvornu ljubav. Snagu za to tražimo od Isusa u molitvi, u razmatranju, u euharistiji...

Kada početi? - Odmah, sada, da ne bude prekasno. Gdje početi? Pogledaj oko sebe! Nemoj čeznuti da riješiš problem gladi u Africi dok tvoja susjeda možda nema što jesti... pogledaj oko sebe: tvoja mama, tvoj tata, tvoja baka, sestra ili brat, možda su u potrebi - pomози im. Tvoj kolega u školi je tužan i zamišljen, nemoj ostati miran dok mu ne pomogneš... Radiš sa nevjernikom ili grešnikom - ljubi ih i njima pomози... Koji puta će ti se činiti da ne možeš učiniti ništa i tada, znaj, možeš ljubiti sve, djelotvorno. Tada možeš i moraš moliti. Ono što ne možeš učiniti ti, sigurno može Isus. Neki puta nećeš na ljubav dobiti odgovor ljubavi, nećeš vidjeti plodove svoje molitve - ne brini. Isus uslišava svaku molitvu i naplaćuje svako dobro djelo, sigurno - možda to skriva sada od tebe da bi tvoje iznenađenje jednog dana bilo veće.

To je akcija, a kakva je reakcija? Koji su plodovi karitativnog rada? Što Krist nudi onima koji ljube braću? - Ako želiš biti aktivan u "Karitasu" obećavam ti plići novčanik, manje tjelesnih užitaka, puno odricanja, puno "gubljenja" slobodnog vremena, mnoštvo dosadnih razgovora, puno neugodnih mirisa (kod bolesnika ili napuštenih), obećavam ti i pokoji prezir i mržnju drugih (naime, oni koji ljube smetaju onima koji ne ljube, jer svojim životom ispituju njihovu savjest), ali obećavam ti: radost, mir i sreću unatoč svemu (a mislim da svaki čovjek čezne za tim. Nisu mirni, radosni i sretni oni koji imaju sve bogatstvo, koji imaju svaki dan drugu ljubavnicu ili ljubavnika), sretni su oni kojima je mirna savjest, jer su ljubili... Da, to ti obeća-

vam-mirnu savjest. No, to ne znači da ćeš postati "bezgrešan". Griješit ćeš, posrtati i padati, ali ljubav, koja gori u tebi, učinit će da ustaješ brzo, učinit će da ti ispovijed bude draga i ulijevat će ti trajnu nadu, jer "ljubav prekriva mnoštvo grijeha".

I obećavam Ti vječni život. Kao što je Isus poslije muke i smrti uskrsnuo i tebe čeka novi život pošto umreš sebi i svojoj volji i kad svoj život istrošiš u ljubavi za druge. Na koncu te čeka jedno veoma ugodno iznenađenje. Krist će ti reći: "Dođi, blagoslovljeni Oca mojega, primi u baštinu kraljevstvo koje ti je pripravljeno od postanka svijeta, jer, bio sam gladan i dao si mi jesti, bio sam žedan i dao si mi piti, bio sam stranac i primio si me...".

Iznenadit ćeš se i reći: "Oprosti, Isuse, ali ja te nikad nisam vidio, niti sam ti to učinio". - On će ti tada odgovoriti, smješeći se: "Zaista, kažem ti štogod si učinio jednome od ove moje najmanje braće, meni si učinio!" I nakon toga otići ćeš u život vječni. Otvorit će se pred tobom odaje vječne ljubavi, radosti, mira i prijateljstva s Bogom i s ljudima. - Ne priželjkuje li to svaki čovjek?! Da, svaki normalan.

Sretno u karitativnim grupama i doviđenja u vječnosti!

Andrija Anišić

HVALA

Penjem se
kamenje oštro, litica strma
ruke krvave, klecaju noge.
A ja idem, jer kažu:
gore je sreća, tamo je ...
mir.
Pruži mi ruku
penji se samnom - tješi me
da ne budem sam na putu ovom.
Kamenje oštro ...
krvari srce, svijest se gubi ...
ja padam.
I tvoja ruka jedino može
da spasi mene sada.
Previ mi rane, utisni cjelov
i bit ću zdrav.
Pa ako jednom do vrha dođem
reći ću tebi:
Hvala!

Vjenceslav

KAMENI KRIŽ

Stojim skrhan
pred likom tvojim kameni križ
teška srca otvaram dušu
koljena drhte
usne šapću ...
molitvu zar?
Sva je težina dalekog neba
na glavu moju stavila ruku
Pleća se lome
klecaju noge a usne drhte
Molitvu šapću - kletvu zar?
Nebo se ljuja i zemlja trešti
noge drhte, al kleknut neće!
usne cvile al jeknut neće!
Samo ako pred križem tvojim
ispusti suzu gorčine svoje.

Vjenceslav

ODNOS IZMEĐU RODITELJA I DJECE

Ponekad je zaista teško naći put od srca jednih do srca drugih. I roditelji i djeca mogu pogriješiti. Ali, ako se pogreške ne ustanove na vrijeme, može doći do kvara u odnosima između starijih i mlađih.

A kako da do toga ne dođe? Recept je jednostavan, (ali samo naizgled) i propisuje se ne samo bolesnima, nego svima i onima koji su svjesni svoje "bolesti", a još više onima koji tog nisu svjesni. Pa, taj čarobni recept glasi: bezbroj puta dnevno treba opraštati i dokazivati bližnjima svolju ljubav.

A prije svakog novog "napada" zloće treba puno puta stisnuti zbe, smiriti se i razmisliti. Jesmo li u pravu?

Kao što smo rekli, to važi za obje strane. Važi za naše roditelje, one koje puno puta nazivamo staromodnim, one koje puno puta smatramo bezrazložno strogi-ma. Važi također i za sve one mame i tate koji nas vole kažnjavati, a govore kako nas vole!

Preporučuje se i djeci: onoj koja su uvjereni da ih roditelji ne vole, jer im brane stvari, koje iako opasne za njih, oni žele i misle da ih moraju dobiti. Važi i za mlade koji su riješeni da prijeđu sve prepreke i sagrade čvrst most generacija. Mora svima biti jasno da roditelje moramo i voljeti a ne samo poštivati.

Činjenica je da svaki pravi otac i prava majka svom djetetu žele sve najbolje. Istina, ima ih i koji to ne znaju izraziti. Ima ih koji pretjeruju sa zabranama dok ih ima i koji daju preveliku slobodu.

Jer, mladić ili djevojka ma koliko bili željni vlastite samostalnosti, moraju puno toga shvatiti. (Trebalo znati da je mladost nestrpljiva, željna uzbuđenja, ljepote i ushićenja; ponekad užasno radoznala. A iskustvo i godine to teže shvataju).

Počeli su zaboravljati neke stvari. I mi smo tu da naše roditelje podsjetimo, da izbjegnemo žučne rasprave i diskusije na temu: Ja sam ipak u pravu, te da im lijepo, prijatno, ali otvoreno kažemo sve što nas muči.

I ako postoji ljubav, ako postoji poštovanje i povjerenje, uspjeh je zagarantiran.

I taj odnos između roditelja i djece može postati divan kao što bi i trebao biti. Roditelji će biti sretni što su svoje dijete zadržali na pravom putu, što su zadržali njegovu ljubav i povjerenje, dok će mladi čovjek biti svjestan toga što mu je i u kojoj mjeri dozvoljeno. Kad se popusti malo ovdje, malo ondje - nit koja spaja roditelje i dijete, nikad se neće pokidati.

N.N.v

MLADI I NADA

RAZGOVOR S VJEROUČITELJEM

1. KAKO PROSUĐUJETE RAD S MLADIM VJERNICIMA U VAŠOJ ŽUPI?

Odmah da kažem da je pitanje nezahvalno. Vrlo je opasno biti sudac ili prosuditelj vlastitog rada sa mladima. Mislim da je to pitanje opasno. Ali, ako je namerno tako postavljeno, onda bih ja imao ipak hrabrosti na njega odgovoriti. Otkada sam ovdje u ovoj župi, to je 16 punih godina, jedini kontinuirani rad, znači bez prekida, bio je rad s mladima. Ni jedna nedjelja za 16 godina nije prošla a da nije navješteno

kada je susret i koja je tema. Drugo, ne samo susreti, dakle, trenutno predavanja, nego i molitveni susreti, liturgijski susreti pa i susreti društvene dimenzije - izleti, proslave itd. I pored toga svega što sada imamo, još uvijek moram reći da je to vrlo skromno, čak malo, i da je nedovoljno.

2. DA LI MLADI DOLAZE U CRKVU I NA VJERONAUKE?

Više u crkvu nego na vjeronauke, što je i razumljivo. Jer je doživljavanje vjere i dublje, i korenitije, i svrsishodnije, nego li jednostavno jedan susret vjeronaučni. Prema tome, to je razumljivo da idu više u crkvu, nego na vjeronauke. Ako se može govoriti o broju, onda prosjek mladih u crkvi, recimo na nedjeljnoj Misi se kreće od 60 do 100 u subotičkoj župi u Aleksandrovu. Dakle, to je otprilike broj mladih.

Kada je kardinal Kuharić bio u Subotici, onda je rekao ove riječi: "Čuli smo od župnika da je ova crkva najmlađa. Vidim da je najmlađa, jer u njoj je najviše mladih". To nam služi na čast, to su kardinalove riječi.

3. IMATE LI PROGRAM RADA PO KOJEM RADITE?

Mislim da danas u pastoralnom radu ni jedan odgovorni pastoralac ne bi smio biti bez pastoralnog plana. Pa kao što postoji pastoralni plan za biskupiju, tako mora postojati pastoralni plan za dekana, mora postojati pastoralni plan za župu, a u župi pastoralni plan za pojedine skupine vjernika - za starce, za djecu, za mlade. No, neki su obuhvaćeni biskupijskim pastoralnim planom. Djeca koja idu na katehizaciju redovito, imaju katehetski plan koji je biskupijskog ranga.

Program s mladima, jasno je da ima svoj plan. I mi smo kroz ovih 16 godina s mladima, otprilike svake pete godine program sadržaja ponavljali. To su uglavnom teme isključivo vjerskog kruga i mladi biraju na početku godine teme o kojima žele slušati predavanje i razgovarati. Prema tome, radimo po programu, ali koji iz ponuđenih materijala izaberu sami mladi za tu godinu i kroz tu godinu radimo to. Do sada još nismo nikada uspjeli do kraja iscrpiti program koji je bio predviđen, jer su se sastanci uvijek otegli, došla su nova pitanja.

4. KAKO KONKRETNO IZGLEDA JEDAN VAŠ REDOVNI SUSRET S MLADIMA

Susret s mladima je nedjeljom poslije sv. Mise. No, postoji odmor između Mise i sastanka mladih tako da se ne može govoriti da se ide sa Mise na sastanak, nego postoji odmor, a nakon tog odmora, slijedi susret s mladima. Započinje se uvijek izlaganjem teme koja je najavljena i koja se unaprijed zna. Dužina izlaganja teme zavisi zapravo od toga kakva je tema. Nekad je izlaganje kompletan školski sat, a redovito manje od toga - pola sata ili čak još manje. Nakon toga je diskusija, razgovor, koja je često puta samo pojašnjenje, izmjena iskustava; ali se ne ide u beskonačno duge diskusije.

I mislim zato da ovakav tip susreta s mladima nije do kraja dobar, nego bi daleko bolji bio tip susreta s mladima po principu dinamike grupe. Znači: izlaganje jez-

grovito i kratko, zatim podijeliti mlade u grupe sa zadatkom da rade, nakon toga se sumira rad po grupama, pa se onda pravi zaključak diskusije. Takav bi susret trebao trajati dva sata. Mislim da bi bio puno plodonosniji i da bi se dolazilo do rezultata spoznajnih i do stavova u svijesti: to je naš zajednički posao. Ovako je, čini mi se, još uvijek samo dociranje-podučavanje. Imaju oni pravo pitati, reći i protestirati i neslagati se, ali još uvijek je to više-manje podučavanje, a mislim da je psihološki daleko bolji rad s mladima, nego pouka mladih i da mladi čak zaziru od te riječi "pouka" pa sa tim susretima nisam baš najzadovoljniji makar imamo i onakvih, ali puno rjeđe.

5. ŠTO MISLITE KOJI SU GLAVNI PROBLEMI MLADIH SUBOTIČANA?

Mislim da je svijet tako malen da su više-manje problemi mladih isti. Pogotovo, problemi mladih na selu, mladih u gradu i mladih koji su i na selu i u gradu. Subotica je, zapravo, tu negdje. Ima tipične probleme mladih koji su građani, i mladih koji su i na selu i u gradu. Za mlade Subotičane mislim da je glavni problem zapravo to što im fali dimenzija društvenog života. To znači da se oni negdje mogu osjećati kao mladi vjernici i da imaju prostora to misliti, živjeti, svjedočiti, biti negdje mlad vjernik. U crkvi nisu samo mladi, nego i svi ostali, što je razumljivo, ali ima li negdje društvene dimenzije gdje mladi mogu biti mladi vjernici, a da ne moraju imati dupli moral, tj. u crkvi jedno, u društvu drugo, na ulici treće itd? To duboko zadire i u pitanje religiozno, odnosno vjersko i nacionalno i u sva ostala pitanja. Ujedno mislim da Subotičani imaju specifičan problem, a to je da nemaju gdje biti ono što jesu - mladi vjernici, osim samo u zidovima crkve i to samo s ostalim vjernicima.

Zato smatram da su mladi Subotičani stalno pod stiskom za koju se vrednotu odlučiti, koju vrednotu prihvatiti, šta je pravo. Stalno nekakvo veslanje po uzburka-

Nastup grupe mladih na priredbi

nom moru iscrpljuje i zato se događa, to je moj sud - može biti posve kriv, ali imam takav dojam, da imamo puno mladih "starih", tj. ljudi koju su mladi, ali svu već stari.

6. ŠTA SMATRATE SPECIFIČNIM ZA SUBOTIČKU MLADEŽ I KAKAV JE NJIHOV STAV PREMA VJERI?

Subotičkoj mladeži je zajedničko kao i svima ostalima: Glavni problem vjere je indiferentnost mladih. Ono što mladi danas imaju riječ u svome rječniku "otkači". Znači, ne zanima me ni pop, ni bob, ne zanima me ni lijeva, ni desna strana. Pusti me na miru u mojoj maloj izbici, u nekakvom kutićku, u nekakvom sobnom susretu, odnosno kućnom susretu, u nekakvom ćošku kakvog diskaća - bitno je ostati u anonimnosti. Prema tom, vjera je ugrožena indiferentnošću. A to je, čini mi se, opasnije i od borbenog ateizma, i od svakoga dijaloga, i od prepirki itd. Najopasnije je: pusti me na miru. Mislim da velika većina mladih ljudi, danas, u Subotici ima taj stav.

Drugo, postoji strahovito velika dezinformacija o vjeri sa strane onih koji se bore protiv vjere i postoji kod mladih veliko vjersko neznanje. Jer, roditelji, koji danas startaju kao roditelji-odgojitelji, u velikoj većini ne mogu svojoj djeci dati nekakav zadovoljavajući odgovor iz područja vjere.

Eventualno, ako upute na pravu adresu: idi pitaj tog i tog. Inače, odgovaraju: Ja ti to ne znam, mi to nismo učili.

Ta generacija roditelja, koja danas starta kao roditelji-odgajatelji, to je generacija koja nije imala redovitu vjersku pouku. Roditelji, koji su prije rata išli u školu imali su školsku vjeronaučnu pouku, pa su bar imali prave informacije o vjeri. Poslije rata bilo je jedno duže razdoblje kada nije bilo vjeronauka ni u školi ni po crkvama. I sada je upravo ta generacija roditelja najjača i njihova djeca danas nemaju nikakvu obiteljski vjersku ni informaciju ni formaciju. I zato dolaze mladi Subotičani do problema vjere. Jednostavno nemaju kamo se okrenuti da dobiju svjedočanstvo ili dokaz vjere, jer nisu na nju uopće upućeni ni informativno ni formativno. Naše obitelji, nažalost, više ne formiraju u vjeri, pa ni u savjesti. A to je velik problem. Ja mislim da su mladi kod nas izloženi jednom umoru života. I opet završavam s onim iz prijašnjeg pitanja, imam dojam da su mladi "stari". Baš zato što je okolica tako pomalo ljigava, pomalo teška. Možda je to crno gledanje, ali istinito po mom sudu. Iskustvo pokazuje da je velika većina bez velike volje za bilo što. Nisu oni ni za jedno, ni za drugo, ni ovamo ni onamo. Pusti me na miru. I to je prema vjeri zapravo strahovito teško.

Velika većina nema pojma o vjeri, a nasjeda čistim frazama, ispadima, banalnim riječima o vjeri. Mislim da je to problem koji se pokazao strahovito teškim. Bolje je ne znati ništa o vjeri, nego imati krivo znanje o vjeri. A danas mnogi imaju krivu informaciju o vjeri. Danas mladi znaju govoriti: "Bar da malo istine znam, bar da su me malo naučili misliti istinito". Predbacuju, jer zapravo ne znaju što je istina. Bilo na kom području, a pogotovo na području vjere. Radi toga je to veliki problem.

Sastanak mladih

7. KOJI SU VJERSKI PROBLEMI IZRAŽENI MEĐU MLADIMA I DA LI IH USPJEVATE RJEŠITI?

Problem vjere - da li uspjevam riješiti?! Ne, ne spada na mene, jer je pitanje postavljeno tako da, tobože, ja rješavam problem vjere. Ne. Problem vjere rješava svaki pojedinac. Ja kao svećenik mogu biti isključivo i samo onaj koji pomaže u rješavanju problema vjere. A nikako da ja rješavam nečiji problem vjere. Svaki mora riješiti sam svoj problem vjere. Jer, vjera je u biti zauzimanje osobnog stava prema osobnom Bogu i to Bogu objavitelju. Jedanput za svagda treba staviti razliku između religioznog i vjerskog. Vjersko je osobni stav prema osobnom Bogu, a religijsko nasljeđe, običaji, problematika itd. Zbog toga mislim da je upravo glavni problem mladih da ne znaju što je to vjera. I onda jednostavno misle da je vjera i religija jedno te isto, da je religijska i vjerska svijest ista svijest, a to nije ista stvar.

Zato je vjera osobni stav prema osobnom Bogu u čemu svećenik ili animator ili vjernik ima dužnost samo da pomaže da čovjek lakše to riješi. Oni s kojima se osobno susrećem i koji ulaze u osobni razgovor, s njima se takav put vjere može prijeći do punine, tj. da kaže: "vjerujem". Ali u masovnom apostolatu takav put sazrijevanja u vjeri ne postoji, jer se daju samo vjerske informacije, a vjerska formacija događa se uvijek u savjesti i to u osobnom susretu, u osobnoj molitvi, u manjoj zajednici, užoj, povezanoj, molitvenoj.

8. KAKO GLEDATE NA LITURGIJSKU OBNOVU I ODNOS MLADIH PREMA LITURGIJI?

Liturgijska obnova je započeta davno, a vrhunac je doživjela na II. Vatikan-
skom saboru. Međutim, liturgijska reforma je mnogo širi pojam nego što se kod nas
dogodio. Liturgijska obnova je pokretanje svih sila Crkve na problem desakrali-
ziranog društva, tj. društva u kojem ne postoji ništa neporočno, nepromjenljivo,
sveto, nego se sve vrednote po sebi mogu mijenjati, dakle ništa nije apsolutno vrijed-
no ili apsolutno sveto - a pitam vas samo da li išta ima među nama sveto - da li je
majčinska ljubav sveta, da li je vjernost sveta, da li je svet Bog; ma nema ništa u mo-
dernom društvu što nije dovedeno u pitanje. I dakle, na to desakralizirano društvo
odgovara Crkva isključivo obnovom liturgije, a to je obnova svetoga u Crkvi.

Liturgija je sveto, ne skazanje, nego sveto događanje. A mi smo upravo ob-
novili liturgijski prostor za sveto skazanje, a nismo obnovili liturgiju kao sveto doga-
đanje. I zbog toga liturgija, unatoč prekrasnih mogućnosti za obnovu, nije zahvati-
la mlade jer je ostala i dalje redovito na oltaru sveto skazanje, a nije se dosegla du-
bina za sveto događanje. I mislim da je ta razlika upravo velika i bitna i zato se mla-
di u liturgiju ne uključuju, jer se osjećaju pred njom kao da su pred nekom pozor-
nicom na kojoj se događa nešto sveto i misteriozno, ali se to ne događa s njima.

Nemaju dojam da se tu dogodilo u zajednici nešto sveto. I zbog toga smat-
ram da liturgijska obnova, kao što Sabor zahtjeva, mora ići od osnovnog, dakle, obi-
teljskog, preko vjeronauka, kateheze na osnovnoj školi do liturgijskih molitvenih
skupina, grupa gdje se njeguje, živi, događa sveto - to je događanje liturgije.

A onda se mladi u takvom iskustvu događaja mogu uključiti u liturgiju Crk-
ve koja je, recimo na velikim skupovima, takođe sveto događanje, ali je ipak ta li-
turgija kao sveto događanje u velikoj vjerskoj skupini nešto više ako su je pojedini
ljudi proživjeli, ona daje onda pečat tom događaju.

9. DOKLE SMO U TOME STIGLI I ŠTO BISMO JOŠ TREBALI UČINITI? I

Stigli smo samo do toga da smo obnovili liturgijski prostor i dali neke mogu-
ćnosti za liturgijsku obnovu, ali smo na početku liturgijske obnove. A što bi još tre-
bali učiniti? Trebali bi učiniti ono što Sabor preporučuje, što Sabor nalaže i smatra
jedinim odgovorom ovom suvremenom svijetu. To znači porasti u svetosti do-
đanja u liturgiji. A to mora biti samo preko odgoja savjesti, preko odgoja kroz moli-
tvu, preko odgoja kroz susretanje u zajednici. Zajednica mora porasti u ljubavi i u
molitvi itd.

I zbog toga sam veliki prijatelj, ne redovito odvojene liturgije, ali barem po-
nekada, odvojene liturgije za pojedine događaje, za pojedine skupine. I ponavljam,
Crkva to predviđa, recimo liturgiju pojedinih sakramenata - krsna liturgija, liturgija
krizmanička, liturgija vjenčanja.

I baš kad smo tu kod tih liturgija, baš bi te liturgije trebali imati sve posebno jer one daju pečat čovjekovom doživljaju i on postaje nakon toga svjedok da se ta-
mo dogodilo nešto u njegovom životu, a to je jedino početak prave obnove: ako se
kod mene dogodilo pomoćću da se dogodi i kod drugih.

10. POSTOJE LI KAKVE ZAJEDNIČKE AKCIJE ZA MLADE NA RAZINI GRADA?

Nažalost ne. Postoje inicijative zajedničkih akcija, ali nema zajedničkog rada
na razini grada. Zato je rad s mladima na razini grada jedan veliki vapaj i potreba, ali
koji već punih 20 godina nailazi samo na sitne, male pokusne akcije, a ništa veliko...
Mi radimo mozaički - jedan jedno, drugi drugo i to je dobro. Svaki taj mozaik je vri-
jedan kamenčić ili vrijedan zlatnik, ali još uvijek nemamo čak ni koncepciju slike, a
kamo li kako će to biti za 20 godina ovakvoga rada s mladima.

Ovaj razgovor su vodili mladi suradnici "Bačkog klasja" s vlč. Andrijom Kopilović,
župnikom župe "Marija Majka Crkve," u Subotici, 13.V.1985. godine.

MOLIM

Duh mi lebdi poput sjene

Misli kruže

Srce gori

Prijatelju, ja se molim

Riječi nema da govorim

Tonem

Sanjam

Pribiram se pokajnički

Prosim

Vapim

Tražim spasa uzdanički

Spasa tražim

Doći mora

Moja vjera još je živa

25.04.1982.

Branimir

ŠUŠTI LIŠĆE

Lišće šušta šušnjem slobode

Miriše zavičaj

bagremi cvjetaju

u žitu makovi crveni

pjevaju himan slobode

U vjetru čujem zov zavičaja

pjev polja

muk dolova

blek tupih ovnova

na barskim vodama što piju

Sve šumi vjetrom zova

Izlaz i zalaz sunca

zora i suton

opustjela polja

pod nogom lišće šušta slobodom

Branimir

DRAGI ISUSE!

Smogao sam konačno hrabrosti da ti napišem ovo pismo, klečeći. Morao sam ti napisati ovo pismo da te ponizno molim za oprostaj za sve moje napade. Oprosti, molim te za sve, iako riječi ne mogu dočarati moje duševno stanje.

Ja sam izgubljen, osuđen na propast, i ako mi ne oprostiš i ne pomogneš, propast ću. S tobom sve ili bez tebe ništa!

Hvala ti Isuse, Bože, što si mi podario milost da dobijem odgovor na sva moja pitanja i što si me preobrazio i unio svjetlo u moj život.

Osjećam se tako malenim, zgaženim, ali uvijek s tobom, jer ti svakom praštaš, pa i ovakvom grešniku kao što sam ja. Ne želim se pravdati, ali ću ti navesti razloge mog dosadašnjeg načina života i shvaćanja: Savjest mi je bila trula i to se očitovalo u svemu. A zašto mi je bila trula? Iz neznanja? Radi grižnje savjesti? Iz razloga što sam uvijek želio sve uraditi sam i bez ičije pomoći nešto postići. Bio sam pun sebe i svoje umišljenosti o sebi?

Od svega navedenog pomalo, a ponajviše radi toga što te nisam mogao prihvatiti kakav jesi i kakvim nisi želio biti, onako jednostavnim, pristupačnim za sve.

Zamjerao sam evanđelistima kakvog te prikazuju, Bog-čovjek, patnik za druge, spasitelj koji umire na križu.

Bila mi je apsurdna misao o Bogu koji je svemoguć, u kome je sve i sva, početak i svršetak, sva slava i moć, koji se daje ubiti od običnih ljudi. Sva ova pitanja i niz drugih su navirala radi grižnje savjesti, ipak je nešto u meni govorilo da je tvoj put prav i dobar, ali sam čuo i onaj drugi glas koji je to sve obezvrijeđivao, sve to ismijavao, a to mi je bilo lakše prihvatiti nego prionuti uz istinu. Uvijek je lakše ostvariti zlo, nego dobro.

Mučila me pomisao o mom vječnom upadanju u grijeh. Kad bih koji put uradio nešto dobro, očekivao sam pljesak, da mi svi čestitaju. Ali, zar ti od nas to ne očekuješ stalno, do smrti? I opet smo mogli više i bolje uraditi.

Uvijek iznova nas bacaš na koljena, i to je dobro, jer bi si ubrzo umislili brda i planine. Ovako nas učiš poniznosti, da možemo sve uz Tvoju pomoć, uz molitvu, susretu s tobom i opet ništa bez tebe. Mislim da se svako sreće s tobom i da te čuje, ali mu je lakše onako. Ugodnije i brzbrižnije.

Ponosim se što imam Boga, koji zna za mene, koji mi usmjerava puteve, koji me neizmjerljivo voli, jer sam njegovo dijete.

Dugo sam te tražio Isuse, istinu i ljubav, u moru laži i pokvarenog života, ali našao sam te ili bolje: Našao si me i učinio mene novim stvorom.

U svakoj situaciji sam smiren i radostan, jer znam da si tu. Svako može da Te nađe, neka osluškuj glas u sebi, neka pokuša, kolikogod to bilo teško i naoko neizvedivo. Mislim, da nema većega od ovoga: naći radost, mir i smisao ljubavi na ovome svijetu i vječnu ljubav i spas za onaj život koji slijedi.

Srdačni pozdrav u radosti Tvojim odsada zauvijek

V J E R K O

Danas se mnogo govori o gladnima u svijetu. To je ona glad u fizičkom smislu. No, što je sa našom duševnom glađu? Mislim da ima daleko više duševno gladnih, nego ovih u fizičkom smislu. Svakim danom osjećamo potrebu da jedemo u određeno doba (u jutro, u podne, navečer), već zavisno od navike koju smo stekli.

A što je sa duševnom glađu? Zar nismo na tom planu gladni? I te kako. Zašto tražimo i očekujemo od drugih da nas prihvaćaju, razumiju, sa nama dijele i radost i patnju, očekujemo njihovu podršku i pohvalu za ovaj ili onaj uspjeh, borimo se za neke ideale, za nešto humanije, za novi poredak.

Iz navedenog možemo uočiti da postoji i ova duhovna dimenzija u nama. I nije ni slučajno da baš iz razloga što gladujemo duhom da smo sve nervozniji, napetiji, teško slušamo savjete, osjetljivi smo na sve, tražimo samo svoju korist, nemamo vremena za drugog, tražimo tišinu i samoću, jer na svakom koraku buka, žurba, ubrzani tempo života... nikako malo mira i smirenosti. A odraz toga? Koliko imamo samoubojica, duševno rastresenih, izgubljenih, koliko psihoza, psihički neuravnoteženih i na rubu živčanog sloma. Odakle toliki stresovi u našem životu, toliko drogiranih i sve to u katastrofalnim razmjerima i porastu?

Sve je to odraz neurednog duhovnog života. Zar mora tako da bude? Zar nije tako da bježimo od sopstvene duhovne stvarnosti koja je u nama? Bježimo, ali ne uspijevamo pobjeći, tražimo, ali ne nalazimo, živimo za sebe, ali isto tako sami dijelimo i ove nedaće?

Zar nije doslovce tu na djelu: kako sijemo, tako i žanjemo? Gdje je bačeno sjeme ljubavi, koje je sad ugušeno korovom zlobe, mrzovolje, sebeljublja? Ovako bismo mogli nabrajati u beskraj. Gdje je susret sa Bogom, sa ljudima? Ne nalazimo smisao života, sve je prazno, svud besmislica, svakim trenom smo suočeni sa mogućim ratom, terorom, i prijetnjom, kriminalom, nasiljem sa svih strana, gdje smo to onda?

Zaustavljamo se na beznačajnim trenutačnim problemima: kako kupiti bolji auto od susjeda, kako imati više od ovoga ili onoga, kako da izguramo drugoga da bi mi isplivali na površinu, kako i na koji način biti pametniji, bolji od drugoga sa svrhom da mu pokažemo koliko smo bolji od njega.

Ako je riječ o muškarcu, on je tip, ženskar, zavodnik "ženskih srdaca" za koje se lijepe djevojke, pa makar izgubile i ono najurednije u sebi, svoju čestitost, svoje dostojanstvo. I što je više djevojaka izigrao, to mu više raste cijena i popularnost. On je "frajer", "tip", i šta još sve ne. Kao da se djevojke natječu koja će od njih prije izgubiti nevinost, koja će prije postati lopta kojom će se tada mnogi loptati. Jer, prvi pad dovodi do drugog, trećeg, i tako redom, sve dok to ne postane sasvim normalno.

Opet termin "moderno"! Tko će živjeti na staromodni način kao naše bake ili djedovi? Ali isto tako odrazi toga su također sve "modernijeg" karaktera i datuma: sve veći broj spolnih bolesti, sve veći broj rastava brakova i to je postalo "moderno". Odakle toliko pomanjkanja ljubavi među supružnicima, nerazumijevanja, psihoza?

Traže se i suvremeni "svećenici" i psihoterapeuti koji naprosto niču kao gljive poslije kiše, njima iznosimo sve svoje probleme, ali na razini: "ja ti plaćam, a ti me saslušaj".

Ne uspijevamo razmisliti ovaj začarani krug i to iz razloga što ne tražimo Boga. Kad bismo našli njega, našli bismo i svoj duševni mir. Ali to i ne pokušavamo. Pa to je sve tako zastarjelo. Aktualno je sve ono, čime se negira prijašnja logičnost. Važna je promjena, da nije sve isto. Nije bitan sadržaj te promjene.

Čini mi se da upravo svakodnevno duhovno "postimo", ali ni na korist sebe niti drugoga, a ponajmanje u korist Boga, već na svoju vlastitu propast.

Ugušujemo Božji glas u nama bukom, nastojimo ubiti istinu u nama, iako znamo da to nije dobro. Kažemo, da smo mi živjeli u vremenu kada je Isus živio, mi ga ne bi ubili. A zar ga ne ubijamo svakodnevno? U nama, gdje živi, ne damo mu prostora. Sve je u redu dok nas ne dira, neka On živi tamo negdje, neka mene pusti ovako da živim. A zašto? Iz čistog egoizma: Ne možemo se odreći naših mana, loših navika, užitaka i nismo ni spremni na pokušaj savladavanja toga. Da, lakše je reći: "Ne vjerujem u Boga" i sve je tada dozvoljeno, za sve postupke smo tada opravdani i možemo živjeti "slobodno". Odatle i "sloboda" koja prerasta u neslobodu, tj. u ugrožavanje drugoga, jer nije zasnovana na pravim temeljima. Svakodnevno razapinjemo Isusa! Našim pomanjkanjem ljubavi, prvenstveno prema njemu, prema ljudima i na kraju krajeva, prema samom sebi.

SONET RAVNICI

MI

Ko da te jedna ruka stvorila
tihom srećom godinom darovite,
u dane tmurne i maglovite
baš ko da te jedna suza izlila.

Ko da te jedan krik probudio
iz snova tavnih morskih dubina,
zasjalo valjda je poput rubina
Sunce, stvoritelj se nije čudio.

Vojvodino! Prećutat tišinu
tvojih žita ne umem i neću
i baš to svakom putniku reću:

Nađi i ti u običnom visinu!
Vojvodino! Valjda te ruka stvorila
jedna suza valjda te jedna suza izlila.

Subotičanin

šaljive stranice

F A L J E N I S U S Č E L J A D I !

Eto ja došo malo, ne da plećkam štogod, Bože sačuvaj, nego da se izdivanim malo s vama.

Dužijanca je, a i kupio sam nove haptike, pa ajd, reko, da se provozam malo. A znate vi mene, ne znate?

Moj dida je bio đuturaš, živio je na onom salašiću na Begiji. I ja sad tamo stojim sa snaš Jagom. To je moja žena, nema bolje i vridnije na cilom svitu. Imamo sedmoro dice, fala Bogu, triba to triba, čujem da sve manje i manje ima Bunjevaca, nestaju ko kanfor. Slab je onaj, kako se zove, ta pomoz' te mi kazat, haau, na vr' jezika mi je, natalitet, da. Znam da je štogod na b, šta li na n.

Ja i snaš Jaga lipo živimo. Kadgod se malo posvađamo; ja maličko popijem i onda je Jaga zdravo goropadna na mene. Vridana je to žena, znate kako zna dobro ispeć zamotanica, pa uzlivance i baratfile pa torte one doboške... svega.

Nego, s onim komšijom se ne pazimo. Beno, znate ga, ne, čelo mene što stoji. Njegov zet je niki velik gospodar, učio je on velike škole, fiškal je sad. Niki dan sam se našo š njim baš kad sam išo iz crkve. On i onaj Šime, Šime znate od oni' Ćićkešovi', kako i' prdače. Bio je na vašaru pa je prodo osam šildana, pa smo i aldumašče popili, i tako.

Šta sam ono tijo kazat... da! Beno, moj komšija, buzašto se našo uvriđen. Baš se žito posijalo i izašlo već i naš pilež ode na njegovo žito. Jaga im nije posikla krila pa su priletile priko ograde. Ja baš fruštukovo i vidim kroz pendžer da kokoške čerpkaju u žitu. Izađem ja da uvabim pilež u košinjac, al' ondaleg Beno već više iz avlije šta sam puštio pilež u njegovo žito da prave štetu. Ne da se izviko na me. I o to dobo mi ne divanimo, eto već tri godine. Kad se zamislim kaki smo prija bijli dobri pajtaši, išli jedno kod drugog na mobu, a sad kad prođe pored mene ni "Faljen Isus" da kaže. A meni se stešča i tuga me spopadne, možete mislit komšije pa tako. Bože moj!

Eto kad smo tili vrc žito nisam ga zvao na mobu. A pravio sam veliku mobu, devet čeljadi sam zvao, samo što je na kraju došo samo Albe Neorčić, svaka mu čast.

Bio sam prvo kod Grga Lotroša. Odem ja kod njega, kvrcam na vrata. Otvori snaš Liza. "Faljen Isus! Šta radite?" Kaže, baš je oprala crnež i prostrla. "Pa di je Grgo", pitam. "U špitalju", kaže, "juče je napajo josag i hajto mu se otme i udari ga baš po srid timena. Ne znam oćel' moć pribortat to. Pa ajde uđi unutra," kaže snaš

Liza, "Nemoj stat tu na basamagama". "Ta neću". "Ta ajde". Uđem ja u ambetuš pa u kujnu, naposlitku ja već ušo i u čistu sobu. Iznela snaš Liza lakumića, lipi vlasni, pa me ponudila. Ja se niki nećkam, al' ajd uzeću koji komad. Kad sam požio desetak lakumića, reko: "Idem ja, snaš Lizo, esapio sam otić još kod Lajče Badagoša". A ni ne frojim šta me tamo čeka.

Dohegucam ja do Lajče. Uđem u malu kuću, nema nikog. Odem u košaru, u ketrenac, u drvinjak. Vičem; nigdi nikog. Vaške laju, svinji gurliču, sigurno su bili gladni.

Šta ću sad, izgleda neću ja ni vrc ove godine. Kad čujem štogod horca u poddrumu. Odem ja tamo i imam šta vidit. No nisam baš Bog zna kako vidio kad je bio već mračak. Lajčo, Mate, Kalo i još nji' tamo bilo, udarili po vinu. Lajčo 'oće da izađe napolje, popne se tri-četri basamage pa padne doli. I tako jedno pet-šest puta. A Mate upalio venjer pa oće da ga obisi o klin i ne mož' nikako. Ajd ja ću pomoć čoviku. Kad ja digo venjer, a ono tamo nije bio klin nego muva stoji na zidu.

E, reko, idem ja dalje tražit ljudi za vršidbu, od ovi' neće bit nikake hasne. I koji kako sam ja ovro moje žito, a i to je bila vršidba da vam ne divanim... Ne košta ništa, triba to ić polagacko, divanu nikad kraja.

Ajd zbogom čeljadi, zbogom!

Tome Vidaković - Bobo
Đurđin

BAŠ ZATO...

Domaćica ljutito reče instalateru:

- Osamdeset tisuća za pet minuta! Toliko ne dobija ni onaj koji je studirao!
- Pa zato ja nisam ni studirao.

Saobraćajac zaustavlja pješaka:

- Zašto ne idete preko zebre?
- Ja sam član Društva za zaštitu životinja!

U ŠKOTSKOJ...

- Otkad nosiš naočare? Zar si kratkovidan?
- Ne. Ali, našao sam ih na ulici, pa ne misliš valjda da ću ih baciti?!
- Druže, ovom kartom ne možete putovati brzim vlakom!
- U redu, recite mašinovođi neka uspori.

U TV-SERVISU:

- Što ti je? Što se ljutiš?
- Ma, pusti me, dva sata sam popravljao televiziju kod nekih penzionera i na kraju otkrijem da su njih dvoje pomiješali naočare.

ŠTETA

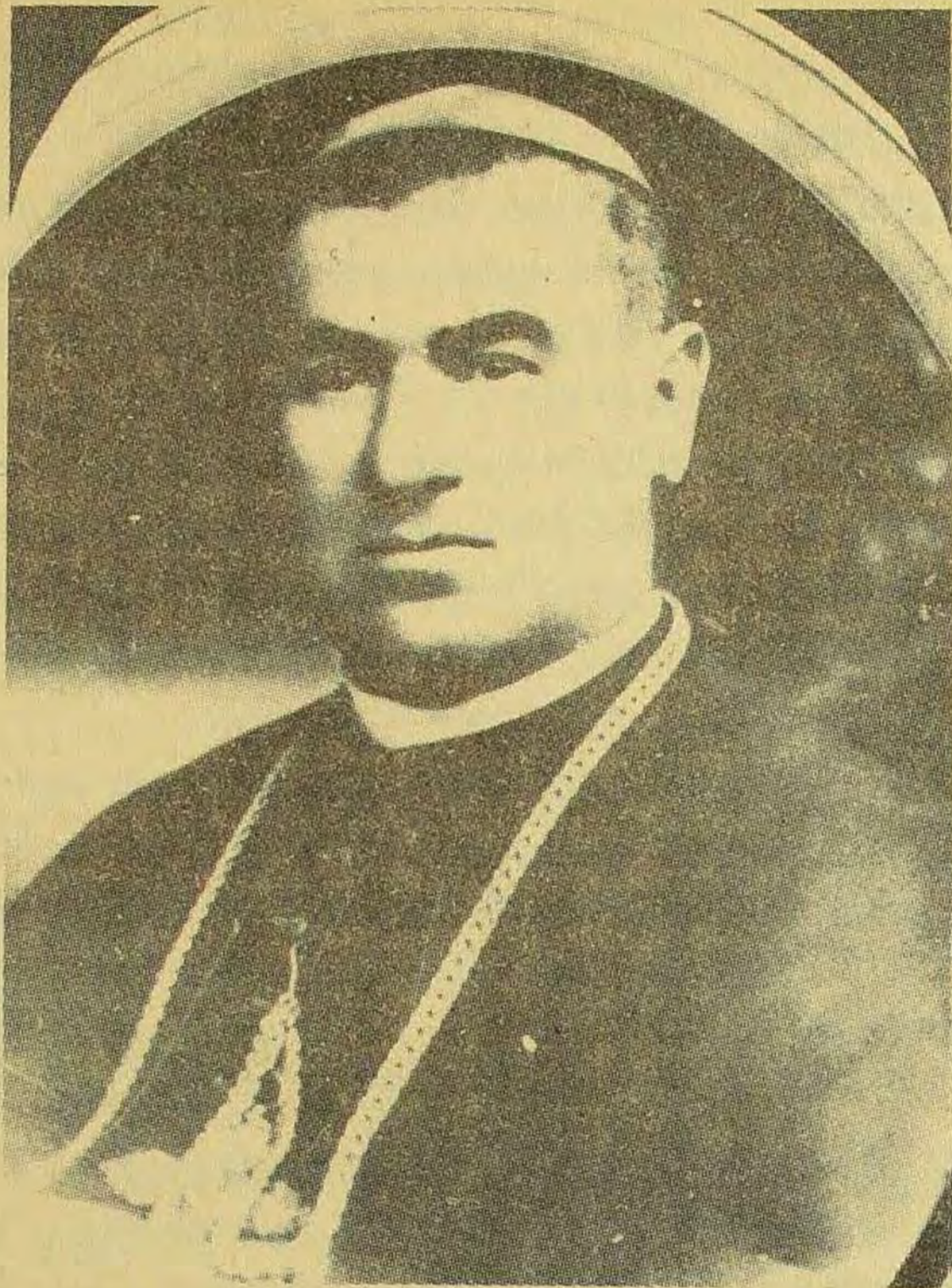
- Šta je s Vašim sinom? -
- O, on je postao dječji liječnik - kaže ponosno majka.
- Šteta što nije studirao do kraja, pa da liječi i odrasle.

ZBORNIK

„SUBOTIČKE

DANICE”

1986.

PRAVNI DOPRINOS LAJČE BUDANOVIĆA UREĐENJU APOSTOLSKE ADMINISTRATURE

1. OSNIVANJE APOSTOLSKE ADMINISTRATURE.

Do završetka prvog svjetskog rata god. 1918. područje između rijeka Dunava i Tise, koje se zove Bačka, u crkvenom pravnom pogledu potpadalo je pod Kaločku nadbiskupiju. Nakon završetka rata otprilike tri četvrtine Kaločko-bačke nadbiskupije potpalo je novoosnovanoj Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Budući da svećenstvo nije imalo gotovo nikakve veze sa Poglavarstvom u Kaloči, Sveta Stolica, razmotrivši nove prilike, osnovala je dne 10. veljače 1923. novo Apostolsko Upraviteljstvo (Administraturu), izravno podložno Svetoj Stolici. Za prvog Apostolskog Upravitelja imenovan je Msgr Lajčo Budanović, tadašnji župnik župe svete Terezije u Subotici (1) ad nutum S.Sedis, sa svim dužnostima i pravima i povlasticama, koje prema crkvenim zakonima, osobito prema kan. 312 i slijedećima Zbornika Kanonskog Prava od 1917. pripadaju Apostolskom Upravitelju tako da u granicama svojeg područja i svojeg djelokruga može činiti sve ono što spada na ispravno upravljanje crkvi naroda i redovničkih instituta (2).

Dne 13. veljače 1923. sazvan je u župsku zgradu svete Terezije skup svećenika i pred njim je proglašeno imenovanje. Apostolski Upravitelj zamolio je svećenike, da mu uz dužnu poslušnost pruže i bratsku ljubav (3).

Postavljanjem Apostolskog Upravitelja i preuzimanjem službe, ako je biskupija još popunjena, obustavlja se vlast Biskupa i njegova općeg Namjesnika (Generalnog Vikara) na tom području (4), i vlast Apostolskog Upravitelja ne prestaje smrću Rimskog Prvosvećenika ili Biskupa (5).

Preuzimajući brigu biskupijske uprave u Bačkoj, Apostolski Upravitelj moli sve svećenike, da dalje nastave svoj posao i da budu spremni s njim brižno surađivati na veću slavu Božju, koja se sastoji u spasenju duša i koristi njegove Crkve (6).

Tim je Apostolsko Upraviteljstvo pravno ustanovljeno, a sada ga je trebalo pravno oblikovati.

Ovim prikazom želi se istaknuti pravni doprinos Lajče Budanovića uređenju Apostolskog Upraviteljstva. Da bi se moglo govoriti o doprinosu, to jest o nečem što je dobro, korisno i potrebno, treba barem ukratko podsjetiti na značenje prava u Crkvi.

2. ZNAČENJE PRAVNE DJELATNOSTI U CRKVI.

Crkva je uvijek uvažavala poredak, koji je sam Bog usadio u svijet stvarajući čovjeka kao društveno biće. U ljudskom društvu pravni poredak je jedno od temeljnih dobara. I Crkva je oduvijek pravo smatrala jednim od nužnih sredstava u vršenju poslanja, koje joj je namijenio Krist Gospodin, koji ju je osnovao kao vidljivo ljudsko društvo, koje teži za općim dobrom, za nadnaravnim ciljem, pomažući pojedincima da ostvare svoj vrhovni cilj života. To dokazuje sva njezina povijest od Apostola sve do današnjeg dana.

Sam Bog, Stvoritelj ljudske naravi sa svim njezinim svojstvima i zakonitostima, kad se objavio, prilagodio se ljudskoj naravi i svoju objavu obukao je u ljudske riječi. Kad je odlučio otkupiti ljudski rod, odlučio se utjeloviti, pojaviti se u ljudskoj naravi, s njom bitno sjedinjen, i na taj se je način "institucionalizirao", tj. prišao je k čovjeku na ljudski način. Bog je neizmjeran i neizreciv i Božji se darovi ne mogu savršeno izraziti ljudskim načinom, ali da bi mogli za čovjeka biti uporabivi, djelotvorni i sačuvati svoju djelotvornost, treba da se utjelove, da postoje na institucionalan način, a to je pravni način postojanja.

Krist je institucionalno povjerio Crkvi ljudsko nadnaravno dobro u svoj njegovoj prostranosti. I radi toga, društvena djelatnost Crkve, njezina pravna djelatnost ima učinak, koji iz same sebe ne bi mogla imati, a koji duguje Kristovoj djelatnosti, kojom On radi po Crkvi, društvu institucionalnog obilježja. Krist Gospodin nije osnovao Crkvu kao karizmatičko društvo, koje bi bilo bez institucija, to jest bez pravnih propisa, bez pravnih službi, bez pravne vlasti.

Kao što u utjelovljenoj Riječi dvije naravi prema nauku Kalcedonskog sabora (god.451) jesu nepomiješane i postoje nepromijenjene iako sjedinjene u jednoj osobi, slično i u Crkvi nepomiješano i nepromjenljivo postoje duhovno i pravno počelo, iako oblikuju jednu određenu stvarnost. Između ova dva počela postoji povezanost. Pravni ustroj (struktura) Crkve nerazrješivo je povezan s opsegom spasenja. Što više, kao što u utjelovljenoj Riječi dvije naravi, slično i u Crkvi, duhovno, nadnaravno počelo i pravno počelo sjedinjuju se nepodijeljeno i nerazrješivo. U Crkvi pravo ima dužnost spasonosnog služenja, služi kao sredstvo spasenja Duhu Svetomu, kao što preuzeta ljudska narav služi kao sredstvo spasenja utjelovljenoj Božjoj Riječi.

Organizacija društvenog života i djelovanja spada svakako među opća ljudska dobra pa i u Crkvi. Crkva, Božji narod je trajno utjelovljenje Riječi i zato je Crkva sakrament ili znak spasenja za sve ljude. Ova organizacija dolazi u Crkvi do izražaja u izvanjskom poretku i u vlasti.

Valja napomenuti da jedna ista stvarnost i djelatnost može imati više raspona, među kojima je i pravni. Zato kad se svraća pozornost na pravnu stranu, time se nipošto ne isključuju drugi vidici i druga vrednovanja iste stvarnosti, niti ih se zapostavlja ili proglašuje manje vrijednima.

Govoreći o pravnom doprinosu Lajče Budanovića uređenju Apostolskog Upraviteljstva, može se govoriti o njegovu oblikovanju (organiziranju) Upraviteljstva, o zakonodavnom ili odredbodavnom djelovanju i o upravljanju. Na svim ovim područjima njegov je doprinos nadprosječan.

3. USTROJAVANJE APOSTOLSKOG UPRAVITELJSTVA.

Prigodom imenovanja župnika Lajče Budanovića Apostolskim Upraviteljem pisac savremenik piše: "Trebalo je osnovati, stvoriti sve, što jednoj biskupiji ide, jer ničega nije bilo. Treba seminar, gdje će odhranjivati mlade svećenike, treba crkveni sud, crkvena uprava, biskupska kancelarija, i još sto drugih potreba. To sve stvoriti - nije za svačiju glavu." (7)

A prigodom njegova biskupskog posvećenja pisac savremenik mogao je o njem pisati: "U ovoj ogromnoj biskupiji nije bilo nikakve ustanove, Lajčo Budanović je svojim pronicavim duhom utemeljio sve ustanove za upravljanje te velike biskupije i duhovnom jakošću, rekli bi, iz ništa stvorio sve potrebno. Sa šaku svećenika vrši administraciju biskupije, osnovao je crkvene općine za osiguranje crkvi, pobrinuo se za svećenički podmladak, porazdijelio je glomazne župe u vikarije za intenzivniju duhovnu podvorbu vjernika. Stajao je budno na braniku Katoličke Crkve

i svladao sve teškoće, koje su se kao gore nizale na putu njegova organizatorskog rada. Danas stoji biskupija bačka sredena, povrstana i nakićena kao zaručnica koja čeka svoga zaručnika" (8).

a. Ustrojavanje središnjice.

Područje Bačke kao novog Apostolskog Upraviteljstva, počelo je živjeti vjerskim životom neovisno od ostalog dijela nadbiskupije. Potrebno je bilo stvoriti središnje ustanove, preko kojih će Upravitelj moći uspješno vršiti od Crkve povjerenu službu. Skup takvih ustanova zove se Kurija. S tim je trebalo odmah početi.

Već 20. veljače 1923. u nazočnosti subotičkog svećenstva Upravitelj je izvršio ustrojstvo Kurije Apostolskog Upraviteljstva Bačke. To ustrojstvo bilo je prelaznog ili privremenog značaja, no koje je bilo ipak nužno da zbog odgađanja do konačnog utvrđenja ne nastane šteta za stvar biskupije.

Upravitelj osniva središnji ured (kancelariju) i postavlja ravnatelja; osniva Sudište Apostolskog Upraviteljstva i postavlja prosinodalne suce, promicatelja pravde, branitelja ženidbenog veza i bilježnika; postavlja upravitelja službe upravljanja posebninom crkvi i nadglednike računa; upravitelja biskupijskog Bačkog vlasništva; izvjestitelja za školske stvari i njegova tajnika; ravnatelja sakristije u crkvi svete Terezije za službe Apostolskog Upraviteljstva.

Apostolski Upravitelj moli sve župnike savjetnike, biskupijske cenzore i savjetnike za budnost, koji borave na području Apostolskog Upraviteljstva Bačke, da izvole i dalje vršiti svoje službe.

Za ženidbene parnice određuje: započete neka se nastave i dovrše prema već primljenim odredbama; rješenja i nove parnice neka se šalju na Sudište Apostolskog Upraviteljstva. Za otpuste od ženidbenih smetnji od sada se treba uticati Apostolskom Upravitelju. (9)

Osniva se i Računarski Ured (Officium Rationum) i Središnji Ured Biskupijskih Ustanova, Arhivni Ured Duhovne Oblasti.

Budući da je stolni kaptol kanonika na području Apostolskog Upraviteljstva spriječen u vršenju svoje službe, savjetujući se sa Vice-Arhiđakonima, želeći udovoljiti propisu kan.423 i slijedećih Crkvenog Zakonika, Upravitelj je imenovao Skup Biskupijskih Savjetnika, koji kao Biskupov senat nadoknađuju ulogu stolnog kaptola. (10)

Konsistorijalno sjedište tvore: Opći Namjesnik kao predsjednik; predstojnici službi Apostolskog Upraviteljstva Bačke (Ured Duhovne Oblasti. Zborni Sudište, Računarski Ured, Središnji Ured Biskupijskih Ustanova, Arhivni Ured Duhovne Oblasti) kao prisjednici i bilježnik. (11)

Upravitelj je imenovao župnike savjetnike, koji sudjeluju u postupcima uklanjanja, premještaja itd. župnika (12); prosinodalne ispitivače (13), biskupijske nadglednike tiska, časni sud (censores dioecesani), nadzorno vijeće (Consilium a Vigili-

lantia); izabrani sud (indicium arbitrarium), službenike školskog i vjeronaučnog nadzora i Biskupijsko povjerenstvo za crkveno pjevanje. (14)

Već na prvoj sjednici Skupa Savjetnika donosi se odluka o sređivanju biskupijskog imovnog poslovanja (de oeconomia dioecesis) stvaranjem novih zaklada (fondova). Stvaraju se:

1) Velika biskupijska zaklada (Titulus dioecesis), koja sadrži službe i imetak, koji je skupljen u biskupijsku stečevinu, i to:

a) zemljišta i glavnice, koje se stiču iz darova, baština i dobara, a čuvaju se netaknuta. Njihovi se plodovi upotrebljavaju za upravljanje biskupijom;

b) pojedine službe Kurije Apostolskog Upraviteljstva Bačke imaju svoje prihode za prosljeđivanje svojih vlastitih ciljeva;

c) Sinodatik (katedratik) koji imaju svake godine isplatiti sve crkve i nadarbine podložne duhovnoj vlasti Oblasnika, u znak podložnosti, za svrhe biskupije, i to u % svojih prihoda ili pristojbe, koju odredi biskupijski sabor.

2) Svećenička Uzajamnost (Unio Cleri Subsidiaria): To je udruženje svećenika, koji pripadaju Bačkom Apostolskom Upraviteljstvu, ustanovljeno za pomaganje braće svećenika i za potpomaganje drugih sebi vlastitih svrha. Ustanovljuje se prema odredbi kanona i ima unutrašnji crkveni značaj, i nije podložno nikome izvan crkvene duhovne vlasti.

3) Blagajna za sjemeništa, za odgoj svećenstva.

4) Zaklada obračuna (Numeri liquidationis) upravlja potporama koje se posuđuju dušobrižnicima slabo opskrbljenima na postajama, koje su osnovane na teret središnjih zaklada.

5) Nabožne zaklade i polozi (Piae fundationes et deposita). (15)

b. Ustrojavanje crkvenog područja Upraviteljstva.

1) Obnova Katoličkih crkvenih općina. U izgrađivanju novog stanja Biskupije najveća je Upraviteljeva briga bila da se pobrine kako da se zbrinu crkve i njihovi pastiri za budućnost, jer tko služi žrtveniku, od žrtvenika i udioništva (1 Kor 9, 13). Plemenita dužnost vjernika je da uzdržavaju Crkvu i njezine ustanove. Bilo bi nedostojno da katolici očekuju od drugih sredstva za uzdržavanje njihove vjere.

Potaknuti primjerom drugih vjeroispovijesti valjalo je obnoviti Katoličke crkvene općine i učiniti ih prikladnima da mogu vršiti svoju službu, dok država ne donese zakon po kojem će se drukčije srediti uzdržavanje Crkve. Ove općine nisu novost na području Upraviteljstva, ali ih je trebalo obnoviti zbog posljedica prvog svjetskog rata i političkih promjena. Tamo gdje nema ovih općina zamjenjuje ih Katoličko školsko središte.

Zato Apostolski Upravitelj već odmah na početku svraća svoju pozornost na to 29. rujna 1923. donosi "Opća pravila za crkvene općine". Ujedno se pripre-

ma i Poslovni red, koji se proglašuje 25. studenoga 1924.

Cilj crkvene općine rimokatoličke župe jest: uzdržavanje crkvene i druge katoličke ustanove svoje župe, ne dirajući u zaštitnička prava (patronatska p.). Sredstva su: doprinosi vjernika župe u postotskom omjeru državnih izravnih poreza i po osobnom doplatku. Članovi su svi župljani, ako su vjenčani parovi, ili ako su navršili 21 godinu. Crkvena općina vrši svoja prava i dužnosti preko svoje uprave, koju velika skupština crkvene općine bira na tri godine. Odluke sviju odbora postaju samo onda pravomoćne, ako ih potvrdi biskupijska oblast. Pravilnik za rad daje crkvena oblast. Sva svojina crkvene općine vlasništvo je Rimokatoličke crkve. Predsjednik općine je župnik, a svi svećenici istog područja službeno su prekobroj- ni redovni članovi zastupništva. Ona prestaje, ako ju nadležna biskupijska duhovna oblast razriješi. Svaka katolička župa tvori posebnu crkvenu općinu. Područje ve- ćih župa biskupijska vlast može razdijeliti na više općina, ili više njih ujediniti u jed- nu. (16)

2) Osnivanje vikarija i novih župa. Već od dana preuzimanja uprave Bačkog Upraviteljstva bila je najveća želja Upraviteljeva da se smjer razvitka biskupije u no- vim prilikama usmjeri na veću korist katoličkog imena. U tu svrhu pismeno traži savjet od svog svećenstva, na koji način da se kapelanske postaje, koje su do sada na način tereta pripojene nadarbinama, obnove, da se nadarbenicima olakšaju te- reti, a i suradnici da zadobiju dolično uzdržavanje. Već se i prije o tom govorilo na sinodalnim savjetovanjima u Kaloči i izražena je želje da se poveća broj župa di- jeljenjem većih župa i tako da kapelani lakše mogu zadobiti nadarbine, no u tom nije bilo znatnog napretka.

Međutim, povećao se je broj župljana, upliv svećenstva smanjio se u jav- noj prosvjetnoj djelatnosti, pomiješanost s različitim pripadnicima sljedbi se pove- ćala, slučajevi mješovitih ženidbi se umnažaju, poslije rata ćudoredan je život naroda opao, povećala se opasnost izopaćenja. Sve su to žurni kanonski razlozi za osniva- nje novih župa, da se sveta služba može vršiti pomnije i punije.

Nakon pomnog savjetovanja i izviđanja Upravitelj odlučuje da se u župama, u kojima je to prikladno za ustanovljenje nove nadarbine, a i nužno se čini za isp- ravno obavljanje službe pastira i vjeroučitelja, čuvajući prava župnika, koji je sada nadarbenik i pod njegovom vlašću, neka se oblikuju trajne Podružnice (Vikarije), neka se njihovo područje omeđi takvim granicama, koje mogu biti temeljem novih župa.

Od dana osnivanja trajne Podružnice, župniku ili njegovu pomoćniku, osim uobičajenih dužnosti, pridolaze nove, a to su: da pomno sastavi matice Podružnice, da polažu račun primitaka i izdataka; da organiziraju odvojenu katoličku općinu i da njoj predsjedaju. Određuje se, što će se upotrijebiti za uzdržavanje i umnaža-

nje Podružnice, i kada će postati samosvojna (sui iuris). Pomoćnici župnika treba da nastoje da pripreme vjernike na to da se Podružnica što prije uzdigne na samosvojnost.

I Papinski Nuncij potiče na osnivanje novih župa napominjući ujedno da valja paziti na to da se ne pruži prigoda za razdor između naroda i crkvene vlasti, jer takve prigode lako mogu iskoristiti neprijatelji Crkve da podjaruju narod protiv vlasti i zavode na otpad od Crkve.

Oblasnik potvrđuje pravila s obvezatnom snagom ponajprije za subotičke župe, a nešto kasnije za sve podružnice osnovane ili koje će se ubuduće osnovati. (17)

3) Oblikovanje Arhiprezbiterata. Godine 1931. Prema kan. 217 1 Upravitelj je oblikovao četiri Archiprezbiterata: Stolni, Bački, Dunavski i Tiški svaki sa po tri dekanata. (18)

4) Ustanovljivanje društava. Za promicanje duhovnog života svećenika i vjernika i za unapređenje pastve nastala su u Crkvi razna društva. Neka društva treba obvezatno uvesti, a uvođenje drugih prepušta se pastirskoj razboritosti dušobrižnika.

Obvezato treba uvesti slijedeća društva:

1/ Bratovština svećenika klanjalaca: za unapređenje euharistijskog života svećenika i vjernika; (19)

2/ Udruženje Žive Krunice: za unapređenje čašćenja blažene Djevice Marije moljenjem svete Krunice; (20)

3/ Bratovština presevetog Sakramenta, prema kan. 711 2: za buđenje, širenje, unapređivanje ljubavi prema presvetom oltarskom Sakramentu, za dostojno snabdjevanje vlastite crkve i pomaganje siromašnih crkvi; (21)

4/ Marijine Kongregacije, koje imaju vlastite priručnike i u njima pravilnik; (22)

5/ Bratovština Kršćanskog Nauka za unapređivanje vjerskog poučavanja kršćanskog naroda poukom katekizma; (23)

6/ Unio Cleri Missionaria: za unapređenje misijskog duha u svećenicima; (24)

7/ Djelo za širenje vjere: za unapređenje misijskog duha među vjernicima; (25)

8/ Udruženje Svete Cecilije: za promicanje crkvenog pjevanja; (26)

9/ Katolička Akcija je okupljanje katoličkih sila. Ona nije novo udruženje nego suradnja već postojećih udruženja u korist Crkve u ćudorednom i društvenom redu. (27)

Pastirskoj razboritosti dušobrižnika se prepušta uvođenje Bratovštine presvetog Srca Isusova. (28)

4. ZAKONODAVNA ILI ODREDBODAVNA DJELATNOST APOSTOLSKOG UPRAVITELJA.

A) DALJNJE PRIPREMANJE BISKUPIJSKOG SABORA (SINODE) I NOVOG PRAVILNIKA (STATUTA) BISKUPIJE.

Prema Kan. 315 1 ako je Apostolski Upravitelj trajno postavljen, tj. na neodređeno vrijeme, uživa ista prava i počasti, te je obvezan na iste dužnosti kao i mjesni Biskup. (29) Prava, dužnosti i povlastice Apostolskog Upravitelja neka se uzmu iz pisma njegova postavljanja, ili, ako se u njem izričito drukčije ne određuje, iz propisa kanona koji slijede. (30) A kan. 335 kaže: Biskupi imaju pravo i dužnost da vladaju biskupijom, kako u duhovnim tako i u vremenitim stvarima sa vlašću zakonodavnom, sudačkom i prinudnom, koju treba vršiti prema svetim kanonima. Biskupi snagom svoje zakonodavne vlasti mogu izdavati zakone, ustanove odredbe, zapovijedi prema općem pravu tako da opće zakone izbližega odrede za svoje područje, da ih prilagode potrebama svoje biskupije, da im dodadnu kaznenu prijetnju, da svojim zakonima naredi ono čega nema u općem pravu.

Snagom svoje upravne vlasti biskupi požuruju vršenje općih zakona, pripisuju i ispisuju klerike iz svoje biskupije, osnivaju crkvene nadarbine, sjedinjuju ih ili dijele, podjeljuju crkvene službe, vrše nadzor nad crkvenom imovinom, podjeljuju otpuste od crkvenog zakona prema propisu prava, paze da se ne uvuku zloporabe u crkvenu stegu, osobito u dijeljenju sakramenata ili blagoslova, u štovanje Boga i svetih, u propovijedanje riječi Božje, u vršenju pobožnih ostavština, paze da se sačuva čistoća vjeroređa i djeloređa u kleru i puku, itd. (31)

Apostolski Upravitelj Lajčo Budanović u vrijeme svoje službe poslužio se je ovim sredstvom za unapređenje života Upraviteljstva. Već od početka ima nakanu da, čim to dopuste prilike, sazove biskupijski sabor i u tu svrhu brižno vrši pripreme. Godine 1928. osniva glasilo *Acta Apostolicae Bačiensis Administraturae*, kao dodatak službenog lista *Litterae Circulares*. U novoosnovanom glasilu prikupljaju se pohvalne predaje, koje su bile na snazi u nadbiskupiji da se sačuvaju, a ujedno i Uredbe, koje su donešene da se izvrše za potrebe Apostolskog Upraviteljstva. Sadržaj ovog glasila šalje se svećenstvu kao predmet biskupijskog sabora, ako se bude održao, da se održi prema odredbi kanona 356 1 za posebne potrebe klera i naroda Bačkog Apostolskog Upraviteljstva. Odredbe proglašene u Aktima koje potpiše i odobri Oblasnik, predaju se biskupijskom kleru na izvršenje. U isto vrijeme umoljava se svećenstvo, da ako tko ima kakvu primjedbu, da ju pošalje na Duhovnu Oblast.

No još 1924. godine donosi novi Pravilnik i Poslovník rimokatoličkih crkvenih općina, koji kasnije u nekim pojedinostima dopunjuje ili izmjenjuje. (32)

Obilnija odredbodavna djelatnost počinje godine 1927, kada 22. veljače donosi odredbe o osnivanju i upravljanju podružnica u župama grada Subotice; a 10. svibnja proširuje se obvezna snaga odredaba na sve postojeće podružnice kao i one, koje će se ubuduće osnovati.

Odredbe o imovnicima i o razdiobi prihoda i rashoda pri promjeni i nadarbini donosi 30. studenoga 1927. Istog dana donosi Pravilnik kantora. (33) Zatim donosi odredbe o načinu otkupnine lukna, koje kasnije nadopunjuje, (34) odredbe o odnosu između župnika i njegovih pomoćnika sa susljednim nadopunama ili ispravicima. (35) Koncem 1928. god. nadopunja se Biskupijski pravilnik za mirovinsku zakladu od 1912. uvođenjem ustanove Svećenička Uzajamnost (UCS) za koju se donosi Pravilnik 31.12.1928. br.2890/1928. Iste godine donesen je Pravilnik o katoličkim grobljima i obrednim pogrebima. (36)

Godine 1929. donesena je odluka o ostavštini preminulog župnika (37) i odredbe za jurisdikcionalni i prosinodalni ispit. (38) Jurisdikcionalni ispit je onaj, koji se vrši po propisu kan.130 1 kroz tri godine nakon završenih školskih nauka. Prosinodalni ispit je onaj, koji mora s uspjehom položiti svaki, koji se želi natjecati za dobivanje nadarbine. Svake se godine objavljuje predmet ispita i popis onih koji su pristupili ispitu.

Iste godine donose se odredbe o čuvanju crkvenih zgrada, (39) o podnošenju izvještaja Nadzornom Vijeću, (40) o izvještajima koje podnosi dekan o dušobrižnicima i izvještajima o pomoćnicima koje podnosi župnik. (41) Godine 1930. o računima za nabavljanje misnog vina, za hostije, pranje rublja, (42) o čuvanju zaklada i glavnice, (43) o nadarbinskom zajmu, (44) o uspostavljanju zaštitničkih zaklada (patronatskih fondova) (45) i o uzajamnim molitvama jedni za druge i za preminulu braću svećenike, (46) o osnivanju područnih crkvi, tj. mjesta u kojima stanuje barem deset katolika. Te crkve osnivaju se kao pravne osobe. (47)

Godine 1931. donose se odredbe o dostojanstvima i častima; (48) utvrđuje se popis opatija, prepozitura, područja pastvene službe (Regiones munitatis pastorales), arhiprezbiterati, dekanati; uredba o kleričkoj crkvenoj odjeći; (49) o sudačkom zboru; (50) izborni pravilnik rimokatoličkih crkvenih općina (51) i uredba o biskupijskom novčanom sustavu. Posebno sredstvo za novčarske poslove biskupijske ekonomije zove se "dos". Cijena dosa izjednačuje se jednom gramu čistog zlata. Cijenu dosa u uobičajenom novcu prema stvarnoj vrijednosti jednog grama čistog zlata svake godine određuje Oblasnik 1. listopada i njegova vrijednost traje kroz slijedeću godinu, osim ako razlika cijene u uobičajenom novcu proizvodi

10, u tom se slučaju traži nova procjena. (52)

Iste godine donesena je uredba o rasporedbi tereta (Repartitio onerum). (53) pravilnik bratovštine Kršćanskog Nauka, (54) pravilnik društva svete Cecilije i Reda svetog Pavla. (55)

Godine 1932. proglašeno je uputstvo za Vice-Arhiđakone (dekane), (56) donesene odredbe o službi crkvenih otaca crkve (sindici), (57) propisi o oltarnini (58) i o čuvarima Presvetoga, (59) uredba o biljezima, (60) o župskom upravnom odboru (61) i propisi za uredno vođenje Nadbratovštine Kršćanskog Nauka. (62)

Slijedeće godine donesena je odredba o propovijedanju Božje riječi, (63) popis dana oprosta crkve, (64) uredba o svescima nekretnina Katoličke Crkve na području Bačkog Apostolskog Upraviteljstva, (65) uredba o prihodima od najamnine za školske zgrade (66) i disciplinski pravilnik svjetovnog osoblja namještenog kod crkvenih nadležstava. (67)

Veoma je značajna Uredba o župskim knjigama donesena god. 1934. (68) Iste godine proglašena je uredba o Nadzornom Vijeću. (69)

Od godine 1935. u AABA donose se odredbe i propisi pod glavnim naslovom "Codex Bačiensis" i već se nazire raspored budućeg biskupijskog Zakonika. To će biti biskupijski pravilnik (Statuta dioecesana), koji će imati isti raspored kao i opći Zbornik kanonskog prava; dijelit će se na knjige, odsjeke, dijelove, naslove, poglavlja i članke. Prvo se pojavljuje naslov: Liber tertius. De Rebus, pars sexta. De bonis Ecclesiae temporalibus itd. Tu se donose odredbe gledom na biskupijsku ekonomiju, uključuje se već prije donesena odredba o biskupijskom novčanom sustavu, o Računarskom Uredu, o Raspodjeli zajedničkih tereta Biskupije, o Svećeničkoj uzajamnosti, o upravljanju crkvenim dobrima, o računskim knjigama i o nadzoru Oblasnika. (70)

Zatim se pojavljuje naslov: Liber secundus. De personis. Pars prima. De clericis. De disciplina clericorum, de parochis, crkveni namještenici. Slično i drugi naslovi. (71)

Još godine 1929. u Aktima se pojavljuje nešto, što bismo mogli nazvati temeljnim zakonom ili ustavom mjesne Crkve (Consilia ABC, Constitutiones generales). (72) Sve je to doprinosilo stvaranju uvjeta za održavanje Biskupijskog Sabora.

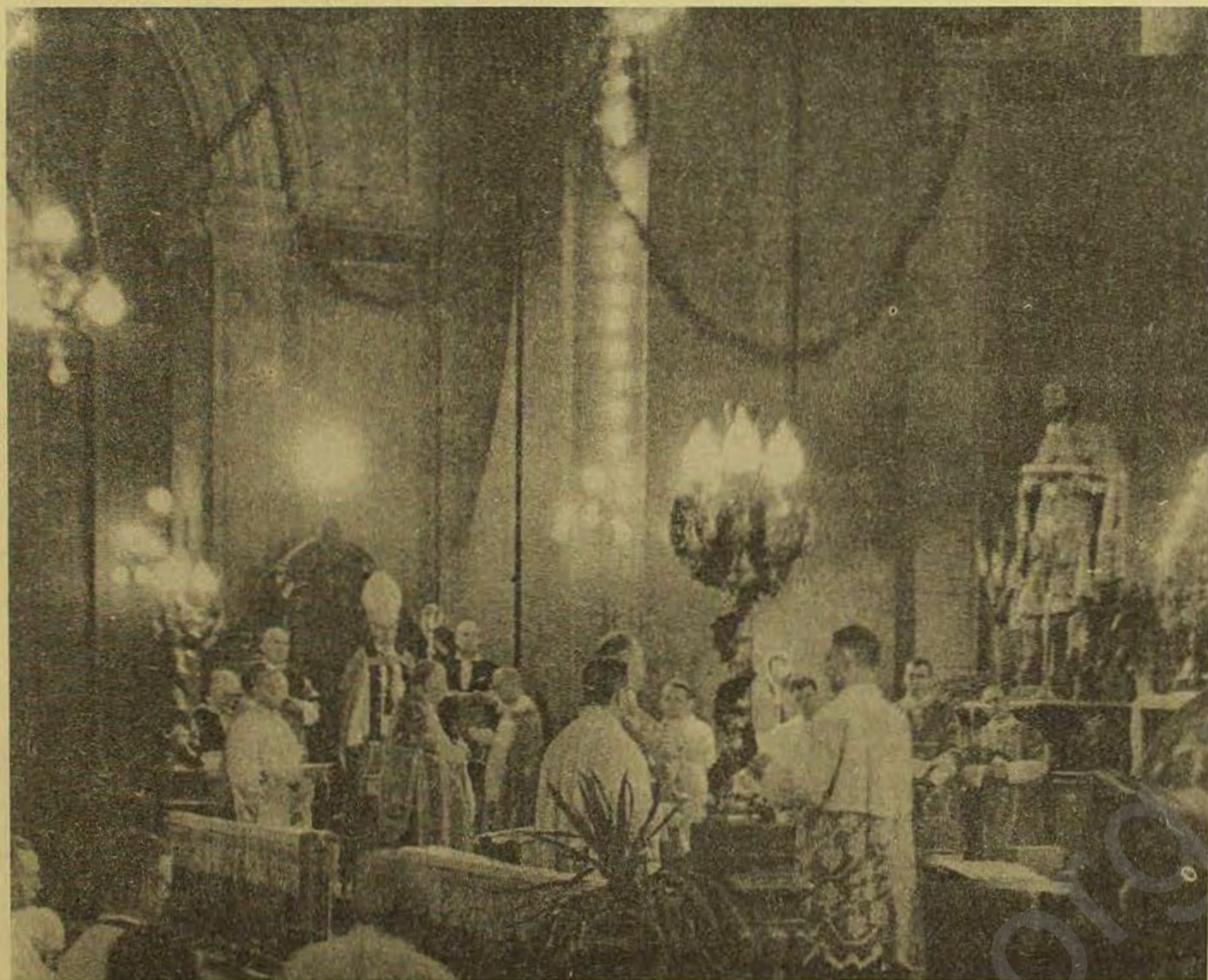
B) BLIŽE PRIPREMANJE I ODRŽAVANJE BISKUPIJSKOG SABORA.

Apostolski Upravitelj ističe god. 1928 zasluge sastanka savjetnika, osobito za stvaranje mnogih pravila upravljanja, koja su potrebna u novim okolnostima, a koja će vrijediti kao pokus kroz vrijeme do održavanja biskupijskog sabora. (73)

Nadošlo je vrijeme za održavanje sabora: "Prastara Bačka Crkva koja se preporada u biskupiju, a i naredbe Svete Stolice potiču nas da sazovemo biskupijski sabor prema odredbi kan. 356 1; zato vam nalažemo da na Koroni tajnim glasovanjem izaberete tri dušobrižnika i da ih predložite Oblasniku da ih imenuje u povjerenstvo (komisiju). Ovo će povjerenstvo na saboru predstavljati svoje područje (distrikt), iznijeti prijedloge svećenika, obraditi ih i predložiti. Neka se u tu svrhu obavljaju svagdanje molitve da sve to bude na slavu Božju i spasenje duše." (74) Taj proglas donesen je 21. rujna 1935.

Osnovano je Kaptolsko povjerenstvo za obavljanje poslova biskupijskog sabora. Njegov je zadatak da primivši prijedloge područnih povjerenstava sastavi konačan sadržaj Pravilnika, koji će biti proglašen na svečanom zasjedanju biskupijskog sabora. (75)

Odobrena su povjerenstva izabrana na koronama. Zbor savjetnika određuje predmet obrade pojedinim povjerenstvima. Dana 12. studenoga 1935. određuje se kao dan održavanja sabora: 30. lipnja 1936, blagdan svetog Pavla zaštitnika Biskupije. Mjesto održavanja je Subotica u crkvi svete Terezije. Pozivaju se svi svećenici Bačkog Upravištva da sudjeluju u saboru. (76)

Bačka sinoda u subotičkoj katedrali 1936. - čitanje dekreta

Prigodom čestitanja nove godine biskup Budanović se je osvrnuo na održavanje sabora i pozvao svećenike Subotice da toga dana što ljepše prime subraću, koja će doći. (77)

Klericima, koji nisu nadarbenici, predana su pitanja, da ih po odredbi kan. 131 riješe u godini 1936, a odnose se na pitanja o pokrajinskim saborima. (78)

12. travnja ponovno se najavljuje održavanje sabora i prethodnog zasjedanja zbora savjetnika 2. lipnja sa rasporedom. Određuju se molitve za sabor i objašnjenje narodu, kao i to, što treba činiti na sam dan. (79) Istog se dana određuje raspored održavanja sabora prema Rimskom Pontifikalu. Biskup šalje Svetom Ocu pismo dne 17. travnja, u kojem ga obavještava o pripravama za sabor, izražava svoju vjernost i svih svećenika i moli apostolski blagoslov. (80)

Prvi Bački Sabor održan je dne 30. lipnja 1936, u dvije sjednice, prema Rimskom Pontifikalu. Pročitano je pismo upućeno Svetom Ocu, a svi su stojeći poslušali odgovor Svetog Oca. Zatim je promotor sabora pročitao Memoriale autenticum u kojem govori o značenju Biskupijskog Zakonika, koji će se proglasiti kao pravilo djelovanja. Zatim je pozvao sve nazočne sudionike da potpišu Zakonik; potpisalo je 108 sudionika. Zatim je zamolio Biskupa kao jedinog zakonodavca da Zakonik, koji je svećenstvo potpisalo prihvati i odobri. Biskup je izdao odredbu proglašenja Zakonika, i time je završila prva sjednica sabora.

Na drugoj sjednici istoga dana izvršena su razna imenovanja i izbori. Nakon obavljenog posla, blagoslovom sa Presvetim Sakramentom zaključen je rad sabora. (81)

• C) CODEX STATUTORUM SYNODI PRIMAE BAČIENSIS.

Najznačajniji plod Prvog Bačkog Sabora je "Codex Bačiensis", koji, kako se kaže u predgovoru, sadrži krajevne zakone Bačke, a koji se nalaze u Pravidnicima i u biskupijskom glasilu *Litterae Circulares* propisani ili su po predaji u uporabi, a sada su sabrani u Zborniku i obznanjeni kao pravilo djelovanja.

Ovo djelo treba smatrati plodom savjetovanja, koja je uprava biskupije poduzela u novim okolnostima vremena da zdravu sačuva i neokrnjenu Katoličku Crkvu u Bačkoj, da što bolje sredi njezine ustanove uzajamnim naporom i zajedničkim savjetom sviju. Zadaća je ovog Zbornika da budućim naraštajima cjelovito preda pohvalne predaje, stegu svećeničkog i laičkog života, da ujednači narodne pobožnosti, da razluči svećeničke poslove od svjetovnih nastojanja i da osigura uzdržavanje klera u skladu sa zahtjevima vremena.

Svećenici kao sudionici Bačke Sinode - 1936.

Ovom je djelu dalo završnicu svečano održavanje biskupijskog sabora, čiji je zadatak bio da pregleda i preuredi stare pravilnike i da nove predloži Oblasniku na odobrenje. Ovo zakonsko održavanje sabora požurivali su propisi sveopćeg Crkvenog Zakonika, a i nova vremena i okolnosti, kojima uprava biskupije ide ususret.

Ovakvo djelo zahtijevale su i posebne okolnosti u kojima se odvijao i odvija život Apostolskog Upraviteljstva. Bogoslovi su se zbog privremenog oblikovanja Apostolskog Upraviteljstva obrazovali u raznim sjemeništima, u kojima nisu primali uz ono, što je svima zajedničko, ono, što je svojstveno bačkoj crkvenoj pokrajini. A s druge strane, nisu svi polazili ista sjemeništa, pa da se njihovo svećeničko djelovanje svede na jednaku stegu, nužno je potreban priručnik biskupijskog pravilnika, u kojem je izražena crkvena stega posebno prilagođena Bačkom kraju.

Ovaj Zbornik sadrži dosada ponajvećma nenapisane predaje, a koje su se od starih vremena obdržavale u kaločko-bačkoj nadbiskupiji i novim naraštajima pruža mogućnost da ih nauči. (82)

1) SADRŽAJ BAČKOG ZBORNIKA.

Bački Zbornik razdijeljen je na pet knjiga prema razdiobi Zbornika Kanonskog Prava. Sličnost sa općim Zbornikom sadržana je i u nazivu saborskih odredaba. Dok se odredbe općeg Zbornika nazivlju kanonima, dotle je Bački sabor svoje odredbe nazvao prokanonima. Ima ih u svemu 500, a redovito su opsežniji nego kanoni općeg Zbornika. Odredbe ovog sabora odnose se na sve ono što opći Zbornik propisuje da se ima urediti, a vrlo su natanko izradene. Budući da je ovaj sabor donio odredbe za crkvene prilike u Bačkoj, to u ovom Bačkom Zborniku ima propisa, koje možda neće razumjeti onaj, koji ne pozna te prilike, i koji se ne bi mogli primjeniti u onim krajevima, gdje takove prilike ne postoje, npr. odredbe o crkvenim općinama i sve što se odnosi na njih. (83)

Prva knjiga u petnaest prokanona donosi opća pravila (*Normae generales*.) U njoj se govori ukratko o pripremama za sabor i o samom održavanju sabora, o ustrojstvu Bačkog Zbornika, koji općenito zadržava stegu, koja je do sada na snazi. Nadalje se govori o krajevnim zakonima i općenito o ustrojstvu biskupije, o nebeskom zaštitniku, o naslovu ređenja, ustanovljenju sjemeništa, o bogoslužju, crkvenim dobrima, biskupijskom ugovoru i o biskupijskom novčanom sustavu.

Druga knjiga o osobama (*De Personis*) sastoji se od 285 prokanona (Pc.16-300) i dijeli se na četiri dijela: klerici, redovnici, crkveni namještenici i laici.

Dio koji govori o klericima općenito u 19 prokanona veoma natanko donosi odredbe, koje se odnose na duhovni život, obrazovanje, međusobne odnose i odnose prema poglavarstvu. Potanko se razrađuju odredbe općeg crkvenog Zakonika za klerike (Pc.16-34); govori se i o kleričkom crkvenom odijevanju i napose o bratovštini svećenika klanjalaca.

U odsječku o klericima posebno govori se o granicama biskupije i stanovništvu. Biskupija nema stolnog kaptola, nego ga zamjenjuju biskupijski vijećnici (*Sede Consultorum consistorialium*). Zatim se govori o biskupjskim službama i savjetima, biskupijskom uredu (kancelariji), pohranilištvu, ekonomskom uredu, skupu savjetnika, nadzornom vijeću, sudištu, povjerenstvima (komisijama): o ispitivačima, pregledavačima knjiga, spisa (cenzori), za ispitivanje kantora; o ekonomskim odborima: svećenička uzajamnost (USC), za svećeničku kongruu, o otpremništvu crkvenih tiskanica; o predstavnštvima (*delegationes*): tajništvo katoličke Crkve, Caritas; vodstvo Katoličke Akcije, katehetski odsjek; o savjetnicima Biskupa, biskupijskim dostojanstvima i častima, arhiprezbiterima, dekanima, župnicima, vikarijama, o službi pomoćnika (*cooperatores*) i o župskim knjigama.

U dijelu o redovnicima govori se o zajednicama, koje na području biskupije imaju svoje kuće, a to su: franjevci, karmelićani, sestre "Naše Gospe", o sestrama

čija se kuća matica nalazi izvan biskupije. Zatim se govori o skupljanju milostinje i o svjetovnim trećoredcima.

Treći dio govori o crkvenim namještenicima općenito i posebno o službi upravitelja kora, kantora orguljaša; o poslužiteljima župne crkve: sakristanu, zvonaru i grobljaru i o crkvenim ocima (sindicima).

U četvrtom dijelu o laicima govori se o udruženju vjernika općenito i napose o bratovštinama: presvetog Sakramenta, presvetog Srca Isusova, o Marijinim Kongregacijama, o društvu Žive Krunice i o ustanovama pastvene službe, tj. o crkvenim općinama, o župskom upravnom odboru, o bratovštini Kršćanskog Nauka, o društvu svete Cecilije, o čuvarima Presvetog, Katoličkoj Akciji i o odlikovanju svetog Pavla.

Treća knjiga u 182 prokana govori o stvarima (Pc.301-482): o svim sakramentima, o blagoslovinama, crkvama, uporabi zvona; donesen je pravilnik o katoličkim grobljima i obrednim pogrebima. Nadalje se govori o čuvanju isprava i spomenika, o vršenju bogoštovlja, čašćenju presvete Euharistije, o oprostima u pojedinim crkvama, crkvenom učiteljstvu, sjemeništima, ispitima, područjima pastvene službe, crkvenim nadarbinama, luknu, imovnicima crkvenih dobara, računima prigodom zamjene nadarbenika, nadarbinskom prihodu i o nadarbinskom zajmu.

Ista knjiga donosi odredbe o vremenitim crkvenim dobrima: o biskupijskoj ekonomiji, o biskupijskoj valuti, Računarskom Uredu, o rasporedbi zajedničkih tereta Bačke biskupije, o Svećeničkoj uzajamnosti i o upravljanju crkvenim dobrima.

Četvrta knjiga u 8 prokanona govori o sudskim postupcima (De processibus) (Pc.483-490): o sudištima općenito, o zbornom sudištu, o časnom sudu (iudicium Arbitrarium), o župnicima savjetnicima i konačno donosi disciplinski pravilnik za svjetovno osoblje, koje je namješteno kod crkvenih nadležnosa.

Peta knjiga u 9 prokanona donosi kazneno pravo (Pc.491-499).

Prokanon 500 donosi izvršnu naredbu (mandatum exsecutorium).

Jezik Bačkog Zbornika je latinski, a ponegdje je hrvatski bilo kao usporedno sa latinskim, bilo kao jedini zakonski.

Oblik izdanja Bačkog Zbornika je više manje isti kao i službenog glasila Litterae Circulares, ili Acta Apostolicae Bačiensis Administraturae, tj. 22,5 x 30,5; stranica ima 193.

2. OSVRT NA BAČKI ZBORNIK.

1/ Prednosti. Za sreden crkveni život od neprocjenjive je vrijednosti i značenja ovako suvremen i razrađen biskupijski zakonik kao odgovarajuća nadopuna sveopćeg crkvenog zakonika. On je velika pomoć svećenstvu u vršenju svoje službe u Crkvi na vlastito duhovno dobro i dobrobit povjerenog naroda, i uvelike osigurava da se na području biskupije na isti način postupa; doprinosi promicanju pravdnosti i pravne sigurnosti, koju zahtijeva opće dobro Crkve i pojedinih vjernika.

2/ Usporedba sa zagrebačkim saborom. Usporedimo li Bački Zbornik sa Prvom Sinodom zagrebačke nadbiskupije, zamjećujemo da i jedan i drugi zbornik posvećuje znatan dio crkvenim vremenitim dobrima. Osim toga, u Bačkom se Zborniku posebno ističu: odredbe o klericima i o župskim knjigama. Velika sličnost primjećuje se u odredbama gledom na odnose između župnika i njegovih pomoćnika i gledom na službu dekana.

3/ Zamjetljivije posebnosti. Odredbe o klericima usmjerene su na to da unaprijede posvećenje života i da klerika učine što prikladnijim Kristovim službenikom. Zadaća Crkve je da primjenjivanjem Kristova otkupljenja vodi ljude k spasenju i da im priopćava Božji život u izobilju. Ako je težnja za svetošću čudoredna obveza svakog čovjeka, jer su svi ljudi pozvani na spasenje i svetost života, onda to za crkvene posvećene službenike može uz to biti i pravna obveza, jer to zahtijeva opće dobro Crkve.

U ovim odredbama osjeća se naročita briga biskupa Budanovića, koju je već od početka svoje upraviteljske službe vodio o odgoju svećenstva i koja je donijela lijepe plodove. To treba napose zapaziti, osobito ako se uzme u obzir teška nestašica u broju svećenika koju je zatekao, i druge okolnosti biskupije, kao što je raznorazredni život i postojanje mnogobrojnih sekta. Ovu brigu vodio je ne samo svojim govorima, nego i pothvatima, primjerom života i rada.

Naročitu pozornost zaslužuje iscrpno razrađeno zakonodavstvo gledom na župske knjige, koje obuhvaća 117 prokanona (Pc.151-249 i 445-462). Župske knjige su od tolike važnosti, da se njihovo vođenje ne može prepustiti jedino uvidavnosti župnika, nego moraju postojati odredbe za cijelo područje biskupije. Savjesno održavanje tih odredbi ne samo da je korisno za povijest, a ni to nije zanemariiv razlog, nego i za upravu Crkve i za unapređenje pastve. Dakako da su i te odredbe, kao i druge, usavršive, a to čini nadležna vlast.

4/ Pogled na Bački Zbornik sa sadašnjeg trenutka. I sada, skoro pedeset godina nakon proglašenja Bačkog Zbornika, kada se mnogo toga izmijenilo u društvenom životu biskupije, mnoge njegove odredbe veoma su dragocjene, ili predstavljaju valjano polazište za razmišljanje o sadašnjim potrebama društvenog i pastvenog života Crkve i duhovnog života. To vrijedi naročito za odredbe o kleri-

cima, prema kojima je Crkva uvijek bila i mora biti zahtjevna i o njima voditi posebnu brigu zbog svojeg poslanja i njihova vlastitog dobra. Slično vrijedi i za župske knjige.

Veoma će vrijedno i poučno biti iscrpnije proučavanje ovoga Zbornika, koji će pružiti valjan temelj novog biskupijskog sabora, koji će se, prema novom crkvenom zakoniku, kan. 461 § 1 održavati u pojedinim mjesnim Crkvama, kako to budu svjetovale prilike po sudu mjesnog Oblasnika, saslušavši svećeničko vijeće. Umjesna je tvrdnja profesora A. Crnice kad veli: "Codex Bačiensis može služiti drugim biskupijama za uzor". (84)

D) NAKON ODRŽANOG BISKUPIJSKOG SABORA.

Bački Zbornik proglašen je pravilom djelovanja. No u stvarnom životu nerijetko nastaju i takvi slučajevi, koji nisu predviđeni u zakoniku, a zahtijevaju pravilo postupanja, kad se radi o općem dobru biskupije ili nekog skupa vjernika. Tada nadležna vlast nadopunja postojeće odredbe, ili ih preinačuje, zamjenjuje novima ili ih dokida. Pokatkada će se pokazati da neka odredba nije dosta jasna. Zato će mjesni Biskup kao nadležna vlast nastaviti svoju zakonodavnu, odnosno odredbodavnu djelatnost, a to će ujedno biti priprava za novi biskupijski sabor.

Apostolski Upravitelj biskup Budanović odredio je da Skup savjetnika vrši službu povjerenstva za mjerodavno tumačenje prokanona, a ako to tumačenje odobri Oblasnik, uvrštava se u AABA i do slijedećeg biskupijskog sabora vrijedi kao Oblasnikova odluka. Slijedeći će sabor tu odluku, prema svojoj uviđavnosti uvrstiti u biskupijski Pravilnik ili Zbornik. (85)

Godine 1937. upotpunjuje se odredba o svećeničkoj kongrui, (86) i Poslovnik crkvenih općina, (87) donosi se odredba o naizmjeničnoj uporabi (usus alternativus) župskog ureda i crkvene općine. (88)

1939. god, Sveta Stolica daje biskupu Upravitelju prava mjesnog Biskupa (Episcopus residentialis). (89)

Slijedeće godine donosi zakon o vođenju svećeničke kongrue, (90) nadopunja odredbe o kantorima. (91)

Početkom godine 1941. Upravitelj donosi posebne odredbe o crkvenoj riznici (Aerarium). (92)

Početkom lipnja odveden je u internaciju najprije u Budimpeštu, a potom u Matroverebelj. (93) Upraviteljem Bačkog Upraviteljstva imenovan je kaločki nadbiskup. (94) Pred Božić (20.12.) god. 1944 isti nadbiskup imenovao je biskupa Budanovića svojim općim Namjesnikom za područje Bačkog Upravništva sa svim nužnim i svrsishodnim ovlastima ne isključujući ni one, za koje se prema odredbi prava traži posebna punomoć mjesnog Biskupa. (95)

Završetak drugog svjetskog rata donio je razne promjene u društveni život naroda i Crkve. Zato je u Bačkoj Crkvi trebalo razne stvari prilagoditi tim promjenama i rješavati goruća pitanja.

Opći Namjesnik uspostavlja središnje ustanove, čiji je rad obustavljen u vrijeme rata. Računarski ured nastavlja svoj rad u vidu središnje crkvene riznice, i određuje se da i mjesne crkvene riznice započnu sa radom u smislu naređenja Duhovne Oblasti. Mjesne crkvene riznice imaju smatrati glavnom svojom zadaćom, kako će prema propisima o riznici opskrbiti crkveno osoblje, dok crkvene općine ne prorađe; pri-nadležnosti se à conto isplaćuju ma iz kakvog crkvenog novca. (96)

Godine 1946. Opći Namjesnik raspušta nabožna društva i društvo Katoličke Akcije, a njihova se dobra uvrštavaju u crkvene račune pod Cg 1 popisavši ih u zapisnik, koji treba dostaviti Duhovnoj Oblasti. (97) Iste godine donosi odredbe o zbrinjavanju osoblja nakon izvršene agrarne reforme (98) i uspostavlja po odluci kaločkog nadbiskupa József Grösz-a odsjek Metropolitanskog Suda. (99)

13. lipnja imenovan je ponovno Apostolskim Upraviteljem Bačke ad nutum Sanctae Sedis sa svim pravima, ovlastima i dužnostima koje pripadaju mjesnom Biskupu. (100)

Godine 1947. petanje određuje zbrinjavanje osoblja, (101) požuruje obvezu Pc. 242 o uređivanju župskih pohraništa (arhiva), pozivajući sve da brižno čuvaju one isprave, koje su od povjesnog značenja. Neka naročitu brigu vode o očuvanju matičnih knjiga. (102)

Godine 1954. objavljuje raspis o školskim zgradama i o školskoj imovini Katoličke Crkve. (103)

U godini 1956. dobio je biskup Apostolski Upravitelj pomoćnika u osobi preuzv. gosp. Msgr. Matije Zvekanovića, koji je posvećen za biskupa 25. veljače. (104)

Slijedeće godine Upravitelj donosi neke odredbe gledom na stegu klerika, biskupijsku ekonomiju, prihode od najamnine za školske zgrade (Fidi), naknadu za agrarnom reformom oduzete nekretnine, crkveni porez i gledom na misni doprinos. (105)

5. IZVRŠNA PRAVNA DJELATNOST APOSTOLSKOG UPRAVITELJA.

Izvršna pravna djelatnost uključuje sve one čine, koji se odnose na primjenu viših ili vlastitih zakona i odredaba, na požurivanje izvršavanja, na vršenje vlasti prema odredbama prava. Službeno glasilo *Litterae Circulares ad venerabilem clerum Administraturae Bačiensis* donose samo neke od tih čina. No ako se prolista i pro- ući to glasilo kroz razdoblje upravljanja Msgr Budanovića Bačkom mjesnom Crk-

vom, vidi se veličina njegova pravnog doprinosa u oblikovanju Upraviteljstva, u usklađivanju i promicanju društvene djelatnosti pojedinaca i skupina za unapređenje općeg dobra mjesne Crkve. U tom poslu sudjelovalo je svećenstvo neposredno, a i po svojim biskupijskim savjetnicima, vijećnicima i po područnim skupovima.

Nemoguće je u kratkom prikazu razglabati predmete o kojima se je raspravljalo i donosilo određene odluke na vijećanjima Zbora savjetnika, koja su se obično održavala dvaput godišnje poslije održanih korona; zatim svu onu djelatnost za umnoženje broja svećenika, za njihovo obrazovanje u duhu crkvenih zakona i za njihov duhovni život; sve ono požurivanje obdržavanja zakona sveopće Crkve; unapređivanje pastve ustanovljivanjem novih podružnica vikarija i župa. (106)

Prvom Apostolskom Upravitelju Bačke ležalo je stalno na srcu konačno pravno crkveno uređenje mjesne Crkve, koje su željeli svećenstvo i vjernici već onda, kada je 13. ožujka 1927. imenovan biskupom na naslov Cisamenski, (107) a 1. svibnja posvećen. (108) Na te se želje osvrće prigodom vijećanja Zbora savjetnika 7. srpnja. Novine i ljudi govorili su: Dobili smo Biskupa, a još nemamo biskupije. (109) Očekivalo se Konkordat sa Svetom Stolicom, koji je i to imao urediti. (110)

U svom radu na dobrobit Crkve nije uvijek nailazio na odaziv, koji je želio. Povremeno ističe, kako u upravi biskupije nastaju velike teškoće zbog nemara pojedinih svećenika dušobrižnika u podastiranju izvještaja i računa. (111)

Sve, što god je radio, osobito u odredbodavnom području, vršio je u vidu budućeg ustrojstva biskupije. (112) Želja sviju je da djelovanje crkvenih ustanova bude djelotvornije. (113) Tražio je suradnju sviju, od svakoga prema mjestu i službi, koju ima u Crkvi. Prigodom novogodišnjeg čestitanja osvrće se na neke pojave, koje ugrožavaju djelotvornost služenja Crkve: "Patronatsko pravo izumire, djelatnost katoličkih Savjeta se smanjuje. Prinosom vjernika, koji su Crkvi potrebni, služimo se tako, da se sastav Katoličke Crkve očuva slobodnim od protestantskog upliva gledom na ugled Učiteljstva i da se ukloni pogibao, da se naša služba za spasenje duša stavi u opasnost. Za Katoličku Crkvu bit će korisnije, da ako bude potrebno, razriješi ustanovu Katoličkih Savjeta i da svoje potrebe zbrine dobrovoljnim darovima, nego da se katolička stvar u buduće izvrgne pogibelji, da strastveni ljudi, pod prividom samosvojnosti vjere, zlorabe prava koja smo im dali, promičući stvari tuđe Katoličkoj Crkvi. I nikako se ne može dopustiti da u zboru predstavništva Savjeta prevagnu političke nagodbe, ili da iz njega nastanu razdori među vjernicima." (114)

Katoličke škole i njihova imovina. Poslije prvog svjetskog rata god. 1919-21 nova država S.H.S. sve je škole proglasila da su javnoga prava zbog toga, što su učitelji katoličkih škola primali od države potporu u dinarima i proglašeni su državnim službenicima. Država je nekretnine katoličkih škola - polja, kuće, predavaonice, stanove s namještajem preuzela i oduzela i upotrijebila ih za uzdržavanje javnih ško-

la. (115) Crkva je često prosvjedovala protiv laicizacije katoličkih škola, jer je tako lišena svog starog prava. (116) Zato Upravitelj potiče osobito katoličke crkvene općine, da gdje je to bez velikih poteškoća moguće, svoje škole i školska dobra traže oportune, importune sudskim putem, da traže naknadu i sudsku presudu.

Praćenje društvenog života države. Službeno glasilo veoma često donosi odredbe državne vlasti u koliko se na neki način tiču Crkve, kao npr. razne odredbe o porezu, pristojbama, povlasticama, školama i stezi, o vjeronauku, svetkovanju crkvenih blagdana, poštanskim uslugama, zemljištu, matičnim knjigama i izvadcima itd. Oblasnik u slučaju potrebe uz to daje potanje upute.

Priopćavanje odredaba Apostolske Stolice. Litterae Circulares često donose, odnosno prenose odredbe Apostolske Stolice, da budu dostupnije svim svećenicima za izvršavanje; osobito se često pojavljuju odredbe s područja ženidbenog prava.

Redovito se donose predmeti za korone. Povremeno se pojavljuju upute gledom na poslovanje župnih ureda, gledom na pastvu u župi; traže se propisani iskazi (statistike) i izvještaji, bilo redoviti, bio povremeni izvanredni; upute gledom na vjeronauk i odgoj mladeži, gledom na osiguranje crkvenih zgrada, post i nemrs, općenje u vjerskim stvarima s nekatolicima, duhovne vježbe, pučke misije, uskrсну svetu Pričest, gledom na zbrinjavanje svećenika, njihov život i službu, na poslovanje crkvenih općina, služenje dobivenim ovlaštenjima od Apostolske Stolice, posuvremenjenje pristojbenika za misne doprinose i druge svećeničke ili župničke čine i gledom na vrijednost "dos-a".

Sve ovo manje ili više doprinosi oblikovanju mjesne Crkve, ne samo njezine organizacije, nego i njezina društvenog života u sklopu velikog organizma sveopće Crkve.

Najznačajniji zahvati učinjeni su u razdoblju prije drugog svjetskog rata na organizacijskom ili zakonodavnom području. U to vrijeme, kako utvrđuju suvremenici, Bačko Apostolsko Upraviteljstvo zadobilo je svoj lik u svim svojim razmjerima.

Nakon prekida za vrijeme drugog svjetskog rata, trebalo je obnoviti ono, što je prestalo raditi, broj svećenika se je veoma smanjio, sastav stanovništva prilično izmijenio. Malo sjemenište za odgoj svećeničkog podmlatka osnovano je još 1924, a 1937, kupljena je velika kuća u Subotici i u njoj utemeljeno sjemenište "Paulinum". (117) Nakon ovako punog plodnog života u 85 godini života 16. ožujka 1958. pošao je da primi nagradu za svoje upravljanje.

Ovaj prikaz ne svojata statističku potpunost, nego želi pružiti jedan pogled na nepregledan rad i ulaganja biskupa Budanovića za dobrobit Božjeg naroda i svete Crkve.

Nema sumnje da je ovom prikazu promaklo mnogo toga, što bi bilo vrijedno spomenuti ili obraditi. Bilo bi korisno iscrpnije proučiti razdoblje nastajanja i obli-

kovanja Bačke mjesne Crkve ne samo zbog povijesti biskupije, nego i zbog primjera, kojim je biskup Budanović pokazao kako se treba zauzimati u službi Crkvi, kako treba znati tražiti i prihvatiti suradnju braće svećenika, kako se treba služiti svakim dobrom, koje Crkva daje, pa i pravnim sredstvima, da se njima unaprijedi slava Božja i spasenje duša.

Stanko Kos, isusovac

Napomena:

Autor je pročitao ovo predavanje 11. listopada 1983. god. na znanstvenom skupu (simpoziju) koji je pireden u Subotici, u sjemeništu "Paulinum" od 7. do 12. listopada 1983. god. povodom 25. obljetnice smrti biskupa Lajče Budanovića.

B I L J E Š K E

1. Usp. Opći Šematizam Katoličke Crkve u Jugoslaviji, Zagreb 1975, str. 669.
2. Decretum nominationis, u Litterae Circulares Administratoris Apostolici 1923, str. 1. U daljnjem izlaganju navodi se: L.C.
3. Ondje, str. 2.
4. Usp. kan. 316.
5. Usp. kan. 318.
6. L.C. 1923, str. 2.
7. "Lajčo Budanović", Subotička Danica ili bunjevačko-šokački kalendar za 1924. g. str. 31
8. "Prvi Bunjevac - biskup", Subotička Danica ili bunjevačko - šokački kalendar za 1928, str. 39.
9. L.C. 1923, str. 2.
10. L.C. 1923, br. 418, str. 3: usp. kan 427.
11. Acta Apostolicae Bačiensis Administraturae (AABA) 1928, str. 2s.
12. Usp. kan. 385 ss.
13. Usp. kan. 389ss.
14. Usp. L.C. 1923, br 1840, str. 13ss i appendices.
15. Usp. L.C. 1923, br. 1840, str. 13ss; Usp. AABA 1928, str. 3s.
16. Usp. L.C. 1923, br. 951, str. 5; L.C. 1924, br 1111, str 7 ; Usp. Pravilnik i Poslovnik za rim. kat. crkvene općine, Subotica 1924.
17. Usp. L.C., 2600, str. 27s; L.C. 1927, br. 1, str. 1; br. 487, str. 3; br. 486, s. 3. br. 500, str. 5; br. 1066, str. 17; br. 2800, str. 23.
18. Usp. L.C. 1931, br. 4000, str. 32; AABA 1931, str. 48s.
19. Usp. L.C. 1924, br. 1261, str. 9; AABA 1928, str. 5; 1936, str. 177.
20. Usp. L.C. 1925, br. 194, str. 4; AABA 1928, str. 6s.

21. Usp. L.C. 1923, br. 422, str. 3; br. 1840, str. 13; AABA 1928, str. 5 s.
22. Usp. AABA 1928, str. 7.
23. Usp. AABA 1931, str. 57s; 1932, str. 74.
24. Usp. L.C. 1924, br. 1623, str. 13.
25. Usp. ondje, 1925, br. 107, str. 5.
26. Usp. AABA 1931, str. 58.
27. Usp. L.C. 1925, br. 1485, str. 7; 2510, str. 21; 1926, br. 433, str. 9ss; 2862, str. 32; 1927, br. 1, str. 2; 2800, str. 29; 1928, br. 2660, str. 33s; 2726, str. 38; AA 1936, str. 183.
28. Usp. AABA 1928, str. 7s.
29. Usp. KLAUS MORSDORF, Kirchenrecht I, Munchen 1964 , str. 400.
30. Usp. kan. 314.
31. Usp. ROGIŠIĆ, ROKO, OFM; Priručnik crkvenog prava I, Zagreb 1941, str. 251, 268s.
32. Usp. L.C. 1927, br. 501, str. 7-10.
33. Usp. L.C. 1927, br. 2800, str. 26-32; AABA 1928, str. 9.
34. Usp. AABA 1928, str. 9s; 1930, str. 40.
35. Usp. L.C. 1928, br. 2726, str. 38; AABA 1928, str. 11-16; 1933, str. 82; 1936, str. 184s.
36. Usp. AABA 1928, str. 21-28.
37. Usp. AABA 1929, str. 31.
38. Usp. L.C. 1926, br. 2222, str. 23s; AABA 1929, str. 32.
39. Usp. AABA 1929, str. 33s; 1930, str. 41 s; 1931, str. 54; 1933, str. 77s.
40. Usp. AABA 1929, str. 34s.
41. Usp. Ondje, str. 35s.
42. Usp. AABA 1930, str. 37.
43. Usp. Ondje, str. 38s.
44. Usp. Ondje, str. 43.
45. Usp. Ondje, str. 43s.
46. Usp. Ondje, str. 44.
47. Usp. Ondje, str. 44s.
48. Usp. AABA 1931, str. 47.
49. Usp. Ondje, str. 48ss; 1936, str. 171.
50. Usp. Ondje, str. 50.
51. Usp. Ondje, str. 55s.
52. Usp. AABA 1931, str. 55s.
53. Usp. Ondje, str. 57.
54. Usp. Ondje, str. 57s.
55. Usp. Ondje, str. 58.
56. Usp. AABA 1932, str. 59-70; 1933, str. 82.
57. Usp. AABA 1932, str. 71.

58. Usp. Ondje, str. 72.
59. Usp. Ondje.
60. Usp. Ondje, str. 73; 1933, str. 78s.
61. Usp. AABA 1932, str. 74.
62. Usp. Ondje.
63. Usp. AABA 1933, str. 75.
64. Usp. Ondje.
65. Usp. Ondje, str. 76.
66. Usp. Ondje, str. 77.
67. Usp. Ondje, str. 79-82.
68. Usp. AABA 1934, str. 83-105.
69. Usp. Ondje, str. 106.
70. Usp. AABA 1935, str. 107-141; 1936, str. 172-175.
71. Usp. AABA 1935, str. 143-156; 1936, str. 157-188.
72. Usp. AABA 1929, str. 30; 1931, str. 55.
73. Usp. L.C. 1928, br. 2726, str. 37.
74. L.C. 1935, br. 3333, str. 11.
75. Usp. Ondje, br. 4000, str. 15.
76. Usp. L.C. 1935, br. 3333/1935, str. 17.
77. Usp. L.C. 1936, br. 1, str. 1.
78. Usp. Ondje, br. 100, str. 1.
79. Usp. Ondje, br. 2000, str. 3.
80. Usp. Ondje, br. 2000/1936, str. 6.

81. Usp. Ondje, br. 3000, str. 5-10.
82. Usp. Codex Statutorum Synodi Primae Bačiensis, Suboticae 1937, Praefatio, str. 5.
83. Usp. O.A. CRNICA, "Codex Statutorum Synodi Primae Bačiensis", Nova Revija 17, 1938, str. 138.
84. Usp. A. CRNICA, Ondje, kao u pređašnjoj bilješci.
85. Usp. AABA 1937, str. 194.
86. Usp. AABA 1937, str. 193.
87. Usp. Ondje, str. 194.
88. Usp. Ondje, str. 195s.
89. Usp. "+ Lajčo Budanović, biskup", Vjesnik đakovačke biskupije, 11, 1958, str. 94.
90. Usp. L.C. 1940, br. 4000, str. 23.
91. Usp. Ondje, str. 24.
92. Usp. L.C. 1941, br. 400, str. 2s; 1946, br. 539, str. 4.
93. Usp. "+ Lajčo Budanović, biskup", u VDB, 11, 1958, str. 94.
94. Usp. L.C. 1941, br. 2100, str. 29s.
95. Usp. L.C. 1945, br. 1, str. 1; L.C. 1945 (Colocenses), br. 142, str. 2.

96. Usp. L.C. 1945, br. 33, str. 2.
97. Usp. L.C. 1946, br. 238, str. 3.
98. Usp. L.C. 1946, br. 503, str. 4.
99. Usp. Ondje, br. 111, str. 5.
100. Usp. Ondje, str. 7.
101. Usp. L.C. 1947, br. 28, str. 1.
102. Usp. Ondje, br. 727, str. 4.
103. Usp. L.C. 1954, str. 1s.
104. Usp. L.C. 1956, II, str. 1.
105. Usp. L.C. 1957, I, str. 1s; III, str. 1s.
106. Usp. L.C. 1925, br. 2510, str. 19-22; 1926, br. 1552, str. 19s; 31s.
107. Usp. L.C. 1927, br. 705, str. 15.
108. Usp. Ondje, br. 1064, str. 17.
109. Usp. Ondje, br. 1963, str. 21.
110. Usp. L.C. 1930, br. 2185, str. 29; 1932, br. 4000, str. 11.
111. Usp. L.C. 1930, br. 3000, str. 37.
112. Usp. Ondje: 1931, br. 4000, str. 31; 1933, br. 3333, str. 25.
113. Usp. L.C. 1934, br. 1, str. 1.
114. Usp. L.C. 1935, br. 1, str. 1.
115. Usp. L.C. 1925, br. 1330, str. 13. Gotovo svake godine pojavljuje se po koja uputa o tom predmetu.
116. Usp. L.C. 1923, br. 1840, str. 15; 1924, br. 2564, str. 17.
117. Usp. Opći Šematizam Katoličke Crkve u Jug., str. 675.

BIBLIOGRAFIJA

A. IZVORI

1. Acta Apostolicae Bačiensis Administraturae, 1928 - 1937.
2. Codex Statutorum Synodi Primae Bačiensis, Subotica, 1937.
3. Litterae Circulares ad venerabilem clerum Administraturae Apostolicae Bačiensis, 1923 - 1958., Subotica
4. Pravilnik i Poslovnik za rim. kat. crkvene općine, Subotica, 1924.

B. KNJIŽEVNA NALAZIŠTA

a/ Knjige

1. Crnica, o. Ante: Priručnik Kanonskog prava Katoličke crkve, Zagreb, 1945. 78. str. 235.
2. Rogošić, fra Roko: Priručnik Crkvenog prava, I. Zagreb, 1941. 277. str.
3. Opći šematizam Katoličke crkve u Jugoslaviji, Zagreb, 1974., str. 669, 675.

b/ Članci

1. Crnica, o. Ante, "Codex Statutorum Synodi Primae Bačiensis, ili Codex Bačiensis, Subotica, 1937" Nova revija, 17, 1938. str. 138.
2. "+Lajčo Budanović, biskup" Vjesnik Đakovačke biskupije, 11, 1958, str. 94s.
3. "Lajčo Budanović" Subotička Danica ili bunjevačko - šokački kalendar za 1924, str. 31-36.
4. "Prvi Bunjevac - biskup" Subotička Danica ili bunjevačko - šokački kalendar za 1928, str. 37-45.

Stanko Kos, isusovac

MAMIN STARI KALENDAR

Mame nema više.
Čini mi se, diše
kao žuto lišće
kad padaju kiše.

Ona žena stara
kraj svog kalendara
sa puno još žara
zabilješke šara:

"Rodio se Joško,
zaposlio Jakov..."
Davno doba prošlo
meni kao svakom.

"Danicu" prelistam
i zapise čitam;
dobra stara mama
muke nam je znala.

Vazda pomagala.
Ta Marija mala
iz našega kraja,
majka zavičaja.
8.IX.1985.

Ivan Gat

BAKO, TAKO SMO TUŽNI...

Nema više
bake mile
da o nama
brigu brine.

Da nas čeka
i ispraća
kao nekad
baka, mama.

Sa suzama
čitam, pišem:
"Draga bako,

svima nama
diše lišće
Tvojom snagom".

29.VII. 1985.

Ivan Gat

IKAR BAČKIH RAVNICA

/Pred spomenikom
Ivana Sarića/

Svi ljudi su Ikari,
svaki Sunce želi;
Ivan Sarić stari
s propelerom, veli:

“Ja sam danas čelik.
Volio sam ceste.
Nikad dosta velik:
lasta, slavuj pjesme.

Doživio sam dan
da moj aeroplan
digne se u zrak.

Ovdje stojim sam
svima vama znan
ko pobjede znak”.

9.VII. 1985.

Marijan

ZA IVANA IVANČIĆA

/Ivanu Balaževiću/

Kao da sam dijete,
moje misli lete
tamo do Rijeke
da pjesmu ispletem.

A vidim u mašti
sve tvoje palete
kao margarete
u veseloj bašti.

ANTUN GUSTAV MATOŠ

Mislim na Tovarnik
i mislim na Grič;
sunčan okovratnik,
umjetnikov kič.

U Beograd svratim,
u kavane sve;
gdje je naš pobratim
razbijao sne.

Atlas listam. Tražim.
Pariz, svijetli grad.
Duhovno se snažim
kao da sam mlad.

Za malo je ljeta
prevalio put
svih srebrnih cesta,
da uvene žut.

5.VIII. 1985.

Marijan

Žive eksponate.
Sjećaju me na te,
i Novog Vinodolskog.

Plavet je nad nama.
A brazde već zlatne
bačkim obalama.

Subotica-Tavankut, 12.VI. 1985.

Marijan

“S V E T A C” BAČKIH RAVNICA

Crkva, Otajstveno Tijelo Kristovo, po nauci vjere trajno je sveta, jer ju je Krist Sin Božji ljubio kao svoju zaručnicu i dao samoga sebe za nju da je posveti. Stoga su u Crkvi svi pozvani na svetost, koja se ima očitovati u plodovima koje Duh Sveti proizvodi u vjernicima, na opće dobro Crkve i svijeta. (Dogmatska konstitucija II Vatikanskog Sabora "Lumen Gentium", V, br.39)

Svetost Crkve i njezinih članova nije nešto kruto i statično, već je to živo promicanje dinamičnog humanog i duhovnog života i kulture u zemaljskom društvu. Gdje god se iskreno živi sveta vjera Crkve, Krist daje da niču plodovi svetosti. Iako su nam poznate sablazni i grijesi nekih članova Crkve, s punim pouzdanjem možemo reći da u Crkvi ima svetosti, a to pokazuju toliki članovi Crkve čak do mučeništva. Svetosti u Crkvi ima i danas, premda je suvremena civilizacija duboko prožeta nevjerom, te niječe Božju transcendenciju i stvarnost grijeha u svijetu. U takvoj tami i zamačenju čovječjeg razuma i savjesti Bog ne šuti. On progovara čovječanstvu preko svojih svetaca danas, kako je to govorio kroz prošla stoljeća.

Sveta Majka Crkva katolička živi na ovim našim plodnim bačkim ravnica-
ma stoljećima, sve tamo od vremena svete Braće Ćirila i Metodija, nekadašnje slav-
ne Bačke nadbiskupije, sve do naših dana. Crkva je u tim stoljećima odgajala mnoge
znane i neznane svece. Kao što je Bačka plodna raznovrsnim zemaljskim plodovima,
tako je i Katolička crkva u Bačkoj plodna i svecima. Jedan takav sin naše plodne
Bačke, za kojega je otpočeo službeni biskupski proces za proglašenje blaženim,
24. lipnja 1985. u karmelskoj crkvi u Somboru, jeste Sluga Božji O. Gerard (Tomo)
Stantić, karmelićanin somborskog Karmela.

1. TKO JE O. GERARD, TOMO STANTIĆ?

Dobro su nam poznati đurđinski salaši s bogatim njivama i još pitomijim
hrvatsko-bunjevačkim žiteljima. Đurđinski salaši, sastavni dio grada Subotice, u vri-
jeme rođenja Tome Stantića (O. Gerarda), pripadali su župi Bajmok, sve dok nije
godine 1913. osnovana župa u Žedniku. Godine 1935. u mjesecu listopadu, subo-
tički biskup msgr. Lajčo Budanović, posvećuje novu crkvu sv. Josipa Radnika na
Đurđinu. (J. Šimunov: U karmelskom ozračju, Zagreb, 1977. 8. str.)

Na salašu Đurđin br.85, u hrvatskoj obitelji Josipa Stantić i supruge mu Đule r. Jagić osvanuo je radosni dan 16. rujna 1876. kada je ugledao svijetlo dana mali Tomica Stantić. Kako je bio vrlo slabašan, roditelji su ga dali istog dana krstiti u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Bajmoku. Krstitelj je bio svećenik Ivan Evetović, a kumovi su bili Luka Dulić i supruga mu Josipa r. Gabrić. Otac malog Tomice Stantića dvaput se ženio. Iz prvog braka je imao šestoro djece, a u braku sa Đulom r. Jagić imao je sedmoro djece, od kojih je Tomo (O. Gerard) najmlađe dijete. Majka malog Tomice (O. Gerarda) također se dvaput udavala. Prvi puta se udala za Mandićevog momka u Bajmok. Na sam dan vjenčanja, mladoženja je pao i ostao uzet punih sedam nedjelja i onda je umro. Mlada žena Đula Jagić, zvana "divica i udovica" živila je jedno vrijeme u kući Mandićevih, a onda se udala za Josipa Stantića, oca našega O. Gerarda.

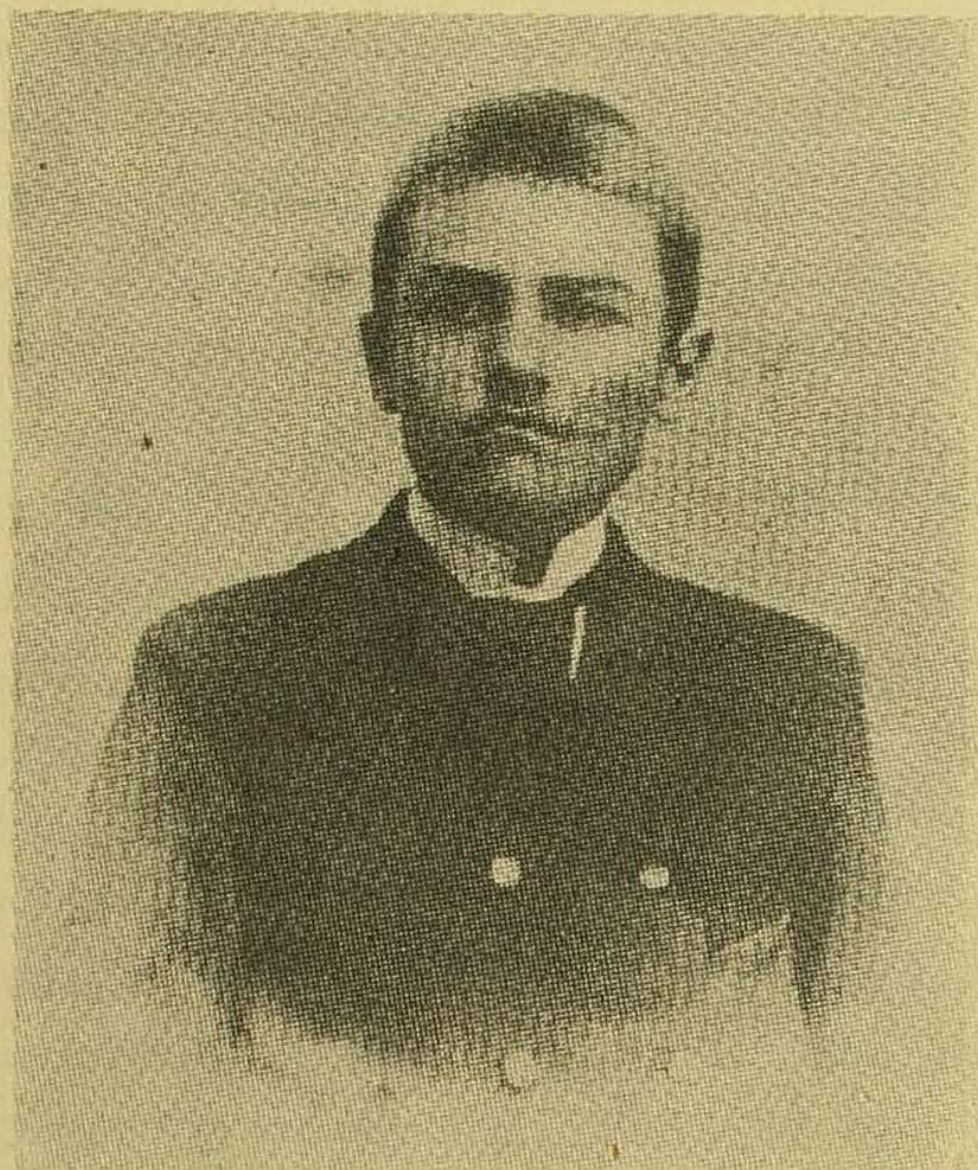

Salaš na Đurđinu kod Subotice, gdje je rođen Tomo Stantić

Mali Tomica Stantić, slabašne tjelesne konstrukcije, rastao je na đurđinskim salašima, okružen brojnim članovima obitelji koji su gajili pradjedovsku vjeru Katoličke crkve, pomažući u onim poslovima koje je moglo dijete obavljati. Sa sedam godina života mali Tomica se upisuje u osnovnu školu u Đurđinu. Možemo si zamisliti kako mu je bilo tih prvih dana u školi, ali ne samo njemu, nego i ostalim mališanima đurđinskih salaša, koji su u svojim obiteljima gajili i razvijali svoju hrvatsku ikavicu, sada počeli zamjenjivati mađarskim jezikom koji se službeno provodio u školi. Životopisac O. Gerarda (Tome Stantića), Dezső Marjai doslovno o tome piše: "Mali Bunjevci su naučili kako tako pisati i čitati, računati i kušali su svoje male bunjevačke jezike slomiti u mađarskoj riječi" /Zombor Hofbauer Szent kelemenje/ tipkotis, str.7.

Nakon osnovne škole u Đurđinu, Tomica odlazi u Suboticu i upisuje se u gimnaziju. Bio je marljiv i radišan đak koji je srednjim ocjenama prolazio iz razreda u razred. Kao gimnazijalac redovito je polazio na svetu misu, često se ispovijedao i pričesćivao, te srijedom i subotom postio.

U šestom razredu gimnazije Tomica Stantić se odlučuje za gimnaziju koju su vodili isusovci u Kaloči. Tu sazrijeva njegova odluka biti karmelićanin. U tome mu je puno pomogao subotički prepošt Mamužić. Tomica se odmah prijavio karmelićanima u Gyõru koji su ga radosno primili u Marijin Red.

Tomo Stantić kao srednjoškolac

Početak mjeseca rujna 1896. poglavari ga šalju u Graz gdje 9. rujna iste godine započinje redovnički novicijat i dobiva ime br. Gerard.

Tomica Stantić je bio svjestan svoga neobičnog redovničkog imena za naš hrvatski puk i svoju rodbinu, pa se uvijek uz svoje redovničko ime Gerard, potpisivao i Tomo, kada bi pisao pismo svojim doma. Naš ga je somborski hrvatski puk zvao "otac Grgo". Sam je O. Gerard jednom izjavio kako nije dobro davati imena "koja naš svit ne zna izgovoriti".

Godina redovničkog novicijata za mladoga br. Gerarda brzo je prošla te on 10. rujna 1887. polaže svoje prve redovničke zavjete, a u mjesecu listopadu započinje studij teologije u Grazu. Nakon tri godine studija polaže svoje svećane redovničke zavjete u Grazu, 11. rujna 1900. i odlazi u Gyõr gdje završava svoje teološke studije. Dana 29. lipnja 1902. Gyõrski biskup Nikola Széchényi podjeljuje mu sveti Red svećeništva.

Kao mladomisnik O. Gerard je poslan u budimpeštanski karmelićanski samostan za ispovjednika i propovjednika. U tom samostanu O. Gerard saznaje da se sprema osnutak novog samostana karmelićana u Somboru, te da poglavari žele upravo njega, koji govori hrvatski, poslati na tu novu fundaciju. O. Gerard pribavlja sebi hrvatske knjige i nastoji obogatiti svoj rječnik hrvatskim jezikom kojim će do svoje smrti služiti svome narodu i ostalim narodnostima u Somboru.

Provincijal mađarske semiprovincije O. Stjepan Soos, 16. kolovoza 1904. šalje O. Gerarda u novoosnovani karmelski samostan u Somboru na službu Crkvi i Narodu. Tako O. Gerard Tomo Stantić providonosnim prstom Božjim postaje kamen temeljac nove hrvatske karmelićanske provincije sa sjedištem u Zagrebu (Remete). U somborskom Karmelu O. Gerard je od godine 1904. do 1956. razvijao svoju veliku ljubav prema sakramentu svete ispovijedi i tako je bio most koji pomiruje ljude s Bogom u tom čudesnom sakramentu pomirenja.

2. REDOVNIK I SVEĆENIK NA PUTU K SAVRŠENOSTI

O. Gerard Tomo Stantić, posvetio se redovničkom i svećeničkom životu potpuno svjesno znajući da tako potpuno pripada Gospodinu. Samo Bog i duše životni je ideal njegovog posvećenja Gospodinu. Posvetiti se redovničkom i svećeničkom životu značilo je za O. Gerarda Tomu Stantića dati potvrdu Božjem vrhovništvu iznad svega. Javnim zavjetovanjem evandeoskih zavjeta u Crkvi, koje je prvi puta položio 1887. a svečano ih potvrdio 1900. bio je svjestan kako Bog zaslužuje da bude ljubljn iznad svega, tako da se poradi njega odriče zemaljskih dobara, novca, osjećaja i same vlasti nad sobom, znajući da sve to ima tek relativnu vrijednost i da se dragovoljnim odricanjem svega toga postizava posjedovanje samog Apsolutnoga. Zato je O. Gerard Tomo Stantić u svom redovničkom i svećeničkom posvećenju tražio samo Boga, spajao kontemplaciju sa apostolskom ljubavlju težeći za uključenjem sebe samoga u djelo otkupljenja svijta i širenja Kraljevstva Božjega. Živjeti za Krista, za njega je značilo živjeti za Crkvu, koju je ljubio i neumorno branio u svojim dinamičnim propovijedima. Sve što je svojim redovničkim savjetovanjem i svećeničkim posvećenjem prikazao Kristu, nastojao je praktičnim kreposnim životom doprinijeti obogaćenju Crkve svetošću i njezinim širenjem. Osobito je to želio pokazati savršenim življenjem redovničkih zavjeta: poslušnosti, siromaštva i čistoće.

a/ Z a v j e t p o s l u š n o s t i

Ovaj zavjet, što ga redovnici polažu javno u Crkvi, ima svoju mističnu vrijednost. Poslušnost teži za sjedinjenjem s Bogom. Po poslušnosti se sam Krist tako duboko sjedinio sa svojim Ocem da je pošao na mučilo križa. Stoga slušati, znači

usklađivati svoju ljudsku volju s Božjom voljom, što pridonosi spasenju po žrtvi podložnosti. Tražeći poslušnost, volja Božja smjera na spasenje čovječanstva po spasiteljskoj žrtvi. Ta volja Božja vodi redovničke osobe preko poglavara, jer oni predstavljaju Boga u naredbama koje daju. Poslušnost je čin vjere. Poglavara treba gledati očima vjere. No, ako poglavari predstavljaju volju Božju, onda i sami moraju biti u stanju da što bolje prenose Božju volju. Zastupati Boga znači prije svega predstavljati ljubav kojom Bog ljubi ljude i tu im ljubav saopćavati. Stoga redovničko zavjetovanje poslušnosti nije osiromašenje čovjekove osobnosti i odgovornosti. Poslušnost pomaže razvitku milosti u duši u poštivanju svake osobnosti u kojoj dozrijeva Božje sinovstvo.

O. Gerard Tomo Stantić dugo je bio poglavar, a onda i podložnik. On je često ponavljao onu tako poznatu izreku: "Volja poglavara, volja Božja", ali je i nastojao svojim upravljanjem biti u stanju da što bolje prenosi volju Božju braći i da sam bude poslušan. Osobito se to moglo vidjeti kada je prestao biti poglavar, kako je mlade patre poniznim sinovstvom poslušao. U zavjetu poslušnosti se nije dao nadvisiti. Kada je somborski Karmel bio pravno izuzet iz Uprave mađarske semiprovincije i direktno podvrgnut Upravi Generalne kuće karmelićana u Rimu, O. Gerard Tomo Stantić je za svaku sitnicu tražio dozvolu od O. Generala iz Rima. To je za samostansku zajednicu u Somboru i Generalnu upravu Reda u Rimu bilo možda smiješno, ali on je to radio po savjesti da u svemu bude poslušan. Ljudski gledajući bilo mu je teško, ali je u svemu tome gledao nadnaravno i tako je postupao da bude poslušan

b/ Z a v j e t s i r o m a š t v a

Zavjetom siromaštva redovnička se osoba slobodno odriče svega za bolje nasljedovanje Krista. To siromaštvo nije samo pristajanje uz Krista, nego i sudjelovanje u samom Kristovu siromaštvu koji od bogataša postade siromah, da mi postanemo bogati u njegovom siromaštvu. Pravo je bogatstvo ono što će ga čovjek posjedovati u vječnosti, a to je sam Bog koji se daje onima koji ga žele i ljube.

I siromaštvo našega O. Gerarda Tome Stantića uistinu je bilo herojsko siromaštvo. Iz ljubavi prema Bogu on se odrekao uistinu svega, pa i onoga što je mogao u samostanu upotrebljavati. U svemu je slijedio siromašnog Krista. Glavni ures njegove samostanske sobice bio je veliki drveni križ na zidu bez korpusa, slike od papira sv. Terezije Avilske, sv. Ivana od Križa i Karmelske Gospe na zidu, te na stolu mala slika "Ecce Homo". U sobici je imao krevet (prič) sa tri deke i tvrdim malim jastukom pod glavu. Slamaricu ili madrac nikada nije upotrebljavao. Stol i stolica su bili samo ohoblani bez ikakve boje. Za umivanje je upotrebljavao lavor kojega je stavio na krevet (prič) i kad bi se umio opet bi

ga stavio pod krevet. Umivao se domaćim sapunom, a zube je prao solju. Knjige koje bi upotrebljavao, nakon uporabe nosio bi u knjižnicu da ništa preko noći ne bude u njegovoj sobici. Time je želio biti sličan Isusu Kristu koji nije imao krova gdje bi stavio svoju glavu.

c/ Z a v j e t č i s t o ć e

Ovaj zavjet je dar čiste milosti Božje. Mnogi ljudi ne razumiju što to znači i ne vide u tome vrijednost, pa se djevičanski dar čistoće često podcjenjuje, a ženinidba se precjenjuje. Ovaj dar milosti Božje mogu razumjeti samo oni kojima je to dano odozgor. Zavjetom čistoće redovnička se osoba dragovoljno odriče pripadnosti jednom ljudskom biću, kako bi izravno mogla pripadati samo Bogu, a preko Boga svim ljudima na službu. Tako ljubav postaje istodobno uzvišenija i još šira. Krepost čistoće čini srce ljudsko lakšim i poletnijim za predanje Bogu i ljudima, a nju prati duboka radost, koja ima smisla za žrtvu, a sve to doprinosi uspješnijeg apostolskom djelovanju.

O. Gerard Tomo Stantić nije smatrao svoj redovnički zavjet čistoće kao neki nesnosni teret, niti je bio u svome redovničkom i svećeničkom posvećenju zbog toga frustrirana osoba. On je u zavjetu čistoće uistinu gledao dragocjeni biser milosti Božje, po kojoj se intimnije združuje s Kristom, te plodnom ljubavlju Kristovom ljubi braću ljude, koje je susretao u sakramentu svete ispovijedi i osobnim susretima. U kreposti čistoće vježbao se do herojstva. Osobito je pazio na svoje oči da ništa ne pomuti čistoću srca njegova, kako bi mogao čista srca gledati Boga u satima kontemplacije i božanskog Časoslova. Brat Pavao Horvat koji je 24 godine proveo u somborskom samostanu u neposrednoj blizini O. Gerarda Tome Stantića, svjedoči da nikada nije čuo iz usta Božjega ugodnika kakvu dvosmislenu riječ ili što slično. Nikada nije trpio bilo kakve sumnjive razgovore ili šale. Na njih bi odmah žestoko reagirao ili bi se udaljio od takvih osoba. Duhovnim nagonom odbacivao je sve što može dovesti svetu čistoću u opasnost.

3. HEROJSKE KREPOSTI O. GERARDA TOME STANTIĆA

a/ VJERA. Bog je izlio svoju ljubav u naša srca po Duhu Svetome koji nam je dan, pa je zato svakome, tko god teži za savršenosti i svetošću, potreban taj dar vjere, nade i ljubavi, kojom ljubimo Boga i bližnjega radi Boga. Da se dar vjere može ispravno razvijati i u duši rasti, potrebno je vjeru hraniti Riječju Božjom, o toj

Riječi u svome srcu razmišljati, moliti za dar vjere, vršiti volju Božju koja se sastoji u Božjim zapovijedima, Evanđelju Isusa Krista, sakramentalnom životu, osobito Euharistije koja hrani vjeru i koja je vrhunac štovanja Boga. Nadalje, vjera jača i raste u nama postojanim posvećivanjem vremena osobnoj i zajedničkoj molitvi, samozataji i vježbanju u krepostima. Prvog Kristovog učenika uvijek prati neizbrisivi znak žive vjere, žarke ljubavi prema Bogu i bližnjemu, te velike nade u Eshaton.

Teološka krepost vjere pokretala je O. Gerarda Tomu Stantića k Bogu od prvoga časa njegova krštenja, vjerskog odgoja u obiteljskom ozračju, a napose kod izbora redovničkog i svećeničkog zvanja, gdje je mogao kroz teološku izobrazbu još se više učvrstiti u vjeri. Već smo gore spomenuli da je za O. Gerarda Tomu Stantića posvetiti se redovničkom i svećeničkom pozivu značilo vjerom dati potvrdu Božjem vrhovništvu iznad svega. Bog i duše bit će njegova lozinka. Subrača somborskog Karmela, vjernici grada Sombora i okoline jednodušni su u uvjerenju: O. Gerard Tomo Stantić je sav Božji, živi u Bogu. Njegova vjera je tako duboka da se na njemu vidi kako hoda u prisutnosti Božjoj. Svoju vjeru u Boga hranio je dvosatnim dnevnim razmatrenjem Riječi Božje, zajedničkim moljenjem Časoslova u koru i osobnom molitvom na svakom mjestu. Nikada svojevoljno nije propuštao razmatranje, niti zajednički Časoslov u koru osim iznimno kada bi hitno bio pozvan kojim bolesniku, a često su ga zvali. I tada bi putem molio. Svetu misu s osobitom pobožnošću je slavio i nakon slavlja dugo u zahvaljivanju vrijeme provodio. Iz Euharistije je crpio životne sokove vjere, unutarnju duhovnu snagu i onu toliko potrebnu ljudsku i duhovnu uravnoteženost, bez koje se ne može napredovati u duhovnom i kreposnom životu. Koliko je ljubio Euharistiju i iz toga dara vjere živio, svjedoči i jedan primjer iz somborskog Karmela. Jedan brat u samostanu imao je velikog dara za slikanje na platnu, te se želio u toj vještini još više usavršiti. Zatražio je dozvolu od svoga poglavara O. Gerarda Tome Stantića da može slikati. On mu je odgovorio: "Dragi brate, idite prid Prisveti Oltarski Sakramenat, i tamo ćete naći najlipšu sliku" (Iskaz br. Anđelka Pašalić).

Živa vjera u Boga davala mu je onu duhovnu snagu da je uvijek u ophodu sa svijetom govorio samo o Božjim stvarima, pa čak i onda kada je morao kao poglavar razgovarati o čisto svjetovnim stvarima. I tada bi znao prijeći na duhovne razgovore, na Boga, na Evanđelje djetinjstva Isusova koje je osobito u životu štovao, na presvetu Djevicu Mariju čiji je odličan sin bio i želio je svoje pokornike da i oni izaberu Mariju za svoju Majku koja će ih voditi k Isusu. Svakome je preporučivao vježbanje biti u prisutnosti s Bogom, govoreći: "Idite prid Prisveti Oltarski Sakramenat i sve kažite Isusu". U molitvi je klečao žmireći, pa se vidjelo da ne mari ni za što drugo, osim za Boga u čijem je intimnom razgovoru boravio. Poučen naukom sv. Terezije Avilske i sv. Ivana od Križa kako valja biti u prisutnosti Božjoj,

njegovao je kontemplativni duh molitve i tu je kontemplaciju nastojao pretočiti i na duše koje su dolazile na ispovijed ili na duhovni razgovor. Duše su to osjećale i zato su dugi redovi pokornika strpljivo čekali na red za svetu ispovijed. Nije to bila slatunjava vjera, već ona živa i čvrsta, usidrena u Bogu.

Tomo Gerard Stantić u svojim starijim godinama

b/ LJUBAV. Isus Krist u Evandelju, sv. Pavao i Ivan u svojim Poslanicama ističu teološku krepost ljubavi prema Bogu i bližnjemu, kao okosnicu i stožer za postignuće savršenosti i svetosti. Ljubav i milosrđe smijat će se sudu pravednika. O. Gerard Tomo Stantić, poučen naukom Isusa Krista, hranjen Ivanovim i Pavlovim Poslanicama, te djelima sv. Terezije i Ivana od Križa, često je dušama govorio: "Ljubav nema stanice, ljubav nema granice". O. Gerard Tomo Stantić, po naravi je bio nagal, kolerik. Znao je on što sve treba prepatiti i kako se treba boriti protiv naglosti i koleričnosti. Zato se s tim manama uhvatio u koštac i do zadnjeg daha nije popuštao hirovima svoje prirodene naravi. Trsio se da najprije ljubav Božja njega potpuno osvoji i toj Ljubavi se dao voditi. Zatim je prešao na praktični život ljubavi

prema bližnjemu. S Bogom, koji je visoko, nekako se i može, ali s čovjekom koji je svakog dana uza te i ima tako svoju čudnu narav, puno je teže pokazivati ljubav. No O. Gerard Tomo Stantić nije bio slabić, niti se kolebao u toj ljubavi koja je majka svih kreposti. Znao je dobro opomenu Isusa Krista: što god ste učinili jednome od moje najmanje braće, meni ste učinili. Stoga je ljubavlju Božjom nastojao i ljubio svoju subraću u samostanu, kojoj je kao poglavar dugi niz godina ponizno služio. Braću je srdačno i ljubazno primao u svoju sobicu na razgovor, saslušao pritužbe i nastojao sve izgladiti u ljubavi. Kako je bio revan da se u tančine izvršava Pravilo i Konstitucije, nije brzopleto davao nikakve dozvole. Sve pak što nije bilo protiv Pravila i Konstitucija rado je davao i braći izlazio u susret.

Kada je jedan subrat nakon odsluženog vojnog roka upao u veliku duševnu krizu u pogledu svoga redovničkog zvanja, kojega je kanio napustiti, otišao je u sobicu svoga poglavara O. Gerarda Tome Stantića na razgovor. Ovaj ga je ljubazno primio i pažljivo saslušao sve njegove poteškoće, a onda je zaplakao i s puno poticajnih riječi o vrijednosti redovničkog posvećenja i služenja Crkvi govorio svome subratu. Taj razgovor je tako pozitivno djelovao na toga subrata, da je ovaj odlučio ostati u Redu i nikada mu više nije padalo na pamet da napusti svoje zvanje. To je pomogla molitva O. Gerarda Tome Stantića i njegova ljubav prema subratu koji je kušan u svome zvanju.

Prema braći bolesnicima bio je osobito nježan i ljubazan. Držao se riječi sv. Terezije Avilske koja govori da bolesnicima treba dati sve, samo da im se olakša bolest. Bolesnicima mora biti, makar drugoj subraći i manjkalo. Kad je trebalo bdjeti uz uzglavlje bolesne subraće, sam je bdio u onim poslijeponoćnim satima, a druge je slao na počinak. Njegova ljubav prema bližnjemu nije bila sentimentalna. To je bila prava, zrela ljubav kojom je ljubio Boga i u Bogu svoga bližnjega.

Ovdje trebamo također istaći i njegovu ljubav prema dušama u ispovijedaonici. O. Gerard Tomo Stantić je bio dragovoljni zatočenik i ljubitelj ispovijedaonice. To mu je bila druga ćelija. Svakoga je ljubazno primao i svakome je nudio svetu ispovijed. Više puta se dogodilo da su pravoslavni vjernici navraćali u crkvu, a O. Gerard Tomo Stantić bi im pristupio i rekao: "Hoćete se ispoviditi?" Oni bi govorili: pa mi smo pravoslavni. On bi im tada rekao: "Ništa ne škodi. Idite vašem svećeniku pa se ispovidite". Događalo se da bi i Židovu ponudio sv. ispovijed. Uvijek je dežurao na hodniku gdje su ispovijedaonice. Čekajući duše za ispovijed često je govorio: "Moramo davlu otimati plijen iz ruku i slati ih Bogu". Iz velike ljubavi prema dušama, rado je i po noći išao bolesnicima. Govorio je narodu: "Dođite i po danu i po noći, samo da nitko ne umre bez svetih sakramenata".

Brat Pavao Horvat koji je često po noći pratio O. Gerarda Tomu Stantića bolesnicima kaže da je O. Gerard putem sabrano molio, jer je nosio Presveto, a tek

kad bi se vraćali nazad, malo bi govorio i to samo duhovno. Imao je O. Gerard Tomo Stantić i neugodnih trenutaka sa bolesnicima koji su odbijali sakramente, pa se morao vratiti doma neobavljena posla. Tada bi još usrdnije za takve molio i često ih pohađao, srdačno razgovarao i uvijek postizao da su se ipak ispovjedili. Dobro je znao da je davao ubojica ljudi, koji otima Riječ Božju iz srdaca ljudi. Stoga je uporno i usrdno za duše molio, ljubazno postupao i tako postizavao pozitivne rezultate svoga svećeničkog apostolata.

Ljubav je domišljata, ne može mirovati dok ne postigne svoj cilj, Boga u dušama.

c/ NADA. Uz vjeru i ljubav, teološka krepost nade je bitno značajna za onoga koji teži za savršenosti i svetošću. Ta krepost smjera na budućnost u vječnosti, u Eshaton. Ljubavlju združeni s Bogom u tajni vjere koja ima i svoje "tamne noći" s nadom hodimo prema budućim dobrima koja se imaju očitovati tek kad prijedemo u onostranost, u nebo gdje ćemo gledati Boga licem u lice. Tu je krepost O. Gerard Tomo Stantić gajio. Sve je stavljao u Božju Providnost, kako samoga sebe i svoj duhovni rast, tako i duše kojima se osobito posvećivao, a i tolike dugove što ih je samostan imao. Kada čovjek promotri sve povijesne događaje koji su prohujali kroz život ovoga Božjeg ugodnika, a koji su zapisani u samostanskom ljetopisu, još se više može uvjeriti kako je O. Gerard Tomo Stantić uistinu živio krepost nade. Providnost ga je postavila baš u ta teška povijesna vremena, a on se nadao boljem kako za sam karmelski Red, tako i za Crkvu u ovim našim prostorima. Bilo bi zaista vrijedno posvetiti posebno poglavlje o toj kreposti kod njega, što se nadamo da će i biti u toku procesa za proglašenje blaženim.

Vrijedno je ovdje uz krepost nade spomenuti još jednu omiljelu krepost koja osobito resi O. Gerarda Tomu Stantića, a to je krepost odricanja. Za vrijeme molitve redovito je klečao kao i u svojoj sobici kada bi za stolom radio ili što pisao. Redovito je to radio klečeći. Ljeti i zimi se jednako oblačio s tom razlikom da je zimi imao čarape i nešto deblju tuniku. U sobici nikada nije ložio, niti bi se u prostorijama gdje se ložilo približavao peći, već se izdaleka grijao. Njegove su ruke svake zime bile ranjave od hladnoće. Kada bi sjedao na stolicu, nikada se nije naslanjao na nju. U hrani ništa nije birao, pa čak ni onda kada je bio teško bolestan. Samom jelu ništa nije dodavao, već je govorio: "Kako kuvar spremi tako je dobro". Bio je veliki pokornik, premda često bolestan s velikom asmom. Sve je to činio nadahnut riječima sv. Ivana od Križa: "Sve je ništa, samo Bog je dosta". Možda u tome ima i koja doza jansenizma, no sve to moramo razumjeti u povijesnim okvirima vremena i duhovnosti u kojoj se razvijao. On je to činio da skrši svoju naglu narav, da se oslobodi samovolje i drugih nesavršenosti, jer kako veli sv. Ivan od Križa: "Ptica vezana i samom tankom niti, ne može letjeti slobodno". To odricanje on je gledao u svjetlu vjere, nade i ljubavi.

d/ STRPLJIV U BOLESTI. Brat Pavao Horvat koji je 24 godine živio u istom samostanu sa O. Gerardom Tomom Stantićom i koji je slugu Božjega u zadnjim godinama bolesti kao samostanski bolničar dvorio, izblizine je promatrao slugu Božjega i sve zapisivao u svome Dnevniku. Tako imamo dragocjene podatke iz prve ruke o strpljivoj bolesti O. Gerarda. Od svoje mladosti on je bio bolešljiv. Trpio je od plućne asme. Liječnici su malo mogli pomoći. Ta ga je bolest punih 30 godina mučila. Nekada je bolest bila tako žestoka da je padao u nesvijest. Kada je bio stariji, ta ga je bolest malo napustila, ali je došla druga. Imao je sedam puta upalu pluća, upalu srednjeg uha i upalu moždane opne. Na glavu bi stavljao hladne obloge i dugo bi boravio u hladnom samostanskom podrumu. Tada bi mu bivalo lakše. Cijeloga života je bio bolestan, pa je ipak doživio starost od 80 godina. Nikada se nije tužio na bolest. Sve je strpljivo u blaženoj nadi podnosio. Možda je i pretjerivao u tjelesnom trpljenju.

Posljednja godina zemaljskog života O. Gerarda Tome Stantića bila je sama muka i trpljenje. Sve gore navedene bolesti kaktada bi ga natjerale u krevet, ali bi on brzo izišao iz kreveta i našao se kod ispovjedaonica da ispovjeda. Zadnjih mjeseci života neobično je strpljivo podnosio bolest govoreći: "Isuse, kako ti hoćeš, neka se vrši tvoja volja". Poglavar i subraća su mu nudili koja jela želi jesti i donosili su mu jela, premda on to nije tražio. On bi od svakoga pomalo uzeo da i u tome bude poslušan. Kada se približavao kraj zemaljskog života, samostanski bolničar brat Pavao Horvat reče O. Gerardu: "Oče, uskoro ćete k Isusu, zato se spremite". Bio je tu prisutan i mladi prior O. Friedrich Gillich. O. Gerard je odgovorio br. Pavlu: "Dragi brate, ja sam spreman. Sa ispovidnikom sam rešio sve. Rekao je da je sve u redu da budem miran. A ja, dragi brate, nisam nikada dragog Boga uvridio velikim grijom". Sretnog li čovjeka koji može tako nešto na času smrti reći!

4. POSLJEDNJI DANI O. GERARDA TOME STANTIĆA

Ovdje se želim poslužiti bilješkama br. Pavla Horvata samostanskog bolničara na čijim je rukama preminuo naš sluga Božji. On je sve pomno zapisao nama na uspomenu tako mirne smrti O. Gerarda.

Ujutro, 11. prosinca 1955. O. Gerard kaže: "Ugledati se u patničkog Isusa i njega slijediti u patnji, to je najslade". Samom br. bolničaru kaže: "Sve po vašoj želji, tj. kako Bog hoće i bolničar".

12. prosinca 1955.: "Izgleda da ću naglo umriti. Ja sam na to pripravan".

13. prosinca 1955. O. Gerard reče: "Sin sam sv. Majke Terezije, a ona kaže, da kada se za sebe manje brinula, to se bolje osićala. Tako i ja moram".

30. prosinca 1955. ujutro misleći da br. bolničar ima puno posla, jer je bio i sakristan, kaže bolničaru: "Sveto Pismo veli: o smrti, dobro došla. Tako će i meni dobro doći, pa neću više nikoga vriđati, ni biti na teret".

17. veljače 1956. brat bolničar ga pita kako se osjeća, da li je teže ujutro ili navečer? O. Gerard odgovara: "Najbolje se osjećam kad sam s Bogom u molitvi". Vidjelo se na njemu da jako pati, ali se nije tužio, govoreći da je najbolje ono što Isus šalje.

30. ožujka 1956. pretrpio je infarkt srca. Liječnici su ga posjetili i kazali da se sprema ono najgore, smrt, ali su se prevarili. Smrt još ne stiže.

1. travnja 1956. naglo mu je pozlilo. Baš su bili uskrsni obredi Velike Subote. Izgubio je svijest i jako je hrkao. Gušio se, pjena mu je navirala na usta. Poslije obreda Uskrsnuća došao je k sebi. Primio je sakrament bolesničkog pomazanja i ganut je rekao okupljenoj subraći: "Molim, oprostite, ako sam u čemu dao loš primjer".

Ujutro 4. travnja 1956. pričestio se. Bila su prisutna sva subraća a on je rekao: "Sada je Isus došao k meni, uskoro ću ja k njemu".

7. travnja 1956. ujutro je bratu bolničaru pričao primjer. Bila su dva prijatelja. Izbio je rat i jedan, koji je imao obitelj i djecu, morao je poći na front. Drugi prijatelj, koji nije imao obitelj, reče ovome: "Ja ću poći umjesto tebe, a ti ostani kod svoje obitelji". Prijatelj ode i ondje pogine. Nakon rata ovaj prijatelj, što je ostao živ, potraži grob svoga poginulog prijatelja, uredi grob i stavi natpis: "Ovaj je umro za mene". Kako je divno imati prijatelja koji daje život za tebe! O. Gerard je zaplakao i upirući prstom na križ usklikne: "Ovaj je umro za mene! Koliko moramo biti zahvalni!"

10. travnja 1956. puno pati i u patnji često ponavlja: "Sve na slavu svetoga Trojstva, za spas duša".

17. lipnja 1956. jako mu je teško. U jednom napadu asme brat bolničar usklikne: "Isuse, smiluj se!" O. Gerard doda: "Kako ti hoćeš, kako ti hoćeš!"

Posljednjih dana sva su se subraća svake noći mijenjala bdijući kraj uzglavlja sluge Božjega. Ujutro na blagdan rođenja sv. Ivana Krstitelja, 24. lipnja 1956. vidjelo se da se bliži kraj života. Molio je brata bolničara da ga stavi na fotelju koja je bila u bolesničkoj sobi. Ta se fotelja i danas čuva u somborskom samostanu sa natpisom: na ovoj fotelji je blago u Gospodinu preminuo O. Gerard Tomo Stantić.

Bolničar je udovoljio bolesnikovoj želji, ali je vidio da mu biva sve gore, pa je kleknuo pred bolesnika, a ovaj mu je pao na prsa. Tako je jedno vrijeme ležao, a onda ga je brat bolničar polako nagnuo na naslonjač fotelje i pošao pozvati poglavara i subraću na molitvu. Odmah su dotrčali O. Prior Friedrich Gillich i subraća, koja nisu bila na misi, jer je bilo jutro u 6 sati i sveta misa. Subraća su molila molitve za umiruće. Brat Pavao Horvat, samos-

ćanski bolničar, klečao je pred bolesnikom i držao ga. Dok su subraća molila O. Gerard je sve kraće i kraće disao, tako da se još samo u kutu usana vidjelo da diše, a onda je mirno ispustio svoju dušu.

Na vijest da je umro O. Gerard Tomo Stantić, vjernici nagruše u crkvu, gdje je ležalo njegovo tijelo. Bio je obljubljen kod svih Somboraca. Pa čak i kod vjernika drugih vjeroispovjesti. Sutradan, 25. lipnja pogrebne svečanosti predvodio je preuzvišeni Matija Zvekanović, subotički biskup, novosadski opat Švraka, preko pedeset svećenika i subraća karmelićani.

Pogrebna povorka je nakon mise zadušnice u crkvi karmelićana u Somboru, pošla ulicama grada prema velikom katoličkom groblju. Najprije križ, ministranti, djeca u bjelini, svećenstvo katoličko i pravoslavno, te preko deset tisuća duša koji su pravili špalir ulicama do groblja. Najljepše je bilo vidjeti kada su lijes pohranjivali u karmelsku kriptu, djevojčice u bjelini posuše lijes bijelim ljiljanima. Ljiljani, ljiljanu! Na kraju je otpjevana pjesma po karmelskom običaju "Salve Regina"!

Nakon 29. godina po smrti sluga Božjega O. Gerarda Tome Stantića, 24. lipnja 1985. na dan njegove smrti, svečanu svetu misu opet je predvodio biskup Matija Zvekanović, uz koncelebrante među kojima su se isticali: Generalni Postulator za proglašenje svetaca, karmelićanin O. Simeone od sv. Obitelji iz Rima, te O. Ante Stantić, vicepostulator O. Gerarda Tome Stantića.

Gospodin biskup je u propovijedi istaknuo da O. Gerard Tomo Stantić još nije svet, nego se treba moliti Bogu da čudesnim zahvatima proslavi svoga slugu O. Gerarda. Stoga su svi vjernici naše biskupije pozvani da se mole O. Gerardu za milosti duhovne i tjelesne i da svi skupa podupiremo njegovo štovanje i proces za proglašenje blaženim.

Tko god od vjernika zadobije kakvu milost po zagovoru O. Gerarda, neka to javi u karmelski samostan u Somboru.

Ova sveta misa, koju je predvodio gospodin Biskup, bila je uistinu svečana. Došli su i hodočasnici autobusima iz rodnog Đurđina, sa njegovom rodbinom, te jedan autobus iz Subotice s vjernicima Hrvatima i jedan autobus iz Subotice sa vjernicima Mađžarima. U crkvi je bilo preko tisuću duša. Tijelo sluga Božjega O. Gerarda počiva u oltaru sv. Križa u crkvi karmelićana u Somboru.

Njegov grob je urešen cvijećem i vjernicima koji u šutnji i sabranosti dolaze moliti. Imamo sada kandidata za oltar mi iz naše rodne Bačke, stoga cijenimo taj dar i molimo za proglašenje blaženim i svetim.

o. Mato Miloš

RATAROV OSMJEH

Korizmeni vjetrovi suše zemlju,
otkrivaju njenu glad za čovjekovim radom,
a zanosi izvan daha prirode lepršaju
na licima kao suvišne krpe lažne svečanosti.

Ratar je sasvim malen
u neodređenom obzorju budućih potreba.
Vidokrug mu sužen do slijedećeg koraka
i savijen nad motikom izgleda kao slomljeni luk,
a izbrazdano lice poprima dubinu zemljine gladi.

Kad ga obradujete pozdravom,
podjelit će s vama poštovanje,
kojega osjeća prema sebi
i kada se vratite svojoj duši
naći ćete da je bolja
za jedan čovjekov osmjech.

Marko Vukov

ZBUNJENOM I UMORNOM BRATU

Ruše se svjetovi, kažeš,
i putevi u bespuće vode.
Odavno se svjetovi ruše
i bespuća je više od puteva
a radnici ne prave buku.
Zaposleni poznaju vremena.
Polja su očišćena
i žito već klija
u mirisnim ranama zemlje.
I maglu sam vidio pobijedenu
na stazi uskoj i ljupkoj.
Ne pamti ona udese
i svečanosti otvaranja.
Koracima čovjekovim je stvarana
bez pohvala i proklinjanja.

Marko Vukov

One godine, kada smo mi bunjevačko-šokački Hrvati slavili 250. godišnjicu dolaska jedne veće skupine Bunjevaca u Bačku, propustili smo proslaviti jedan još stariji i vrlo važan jubilej, koji se neobično lijepo mogao uklopiti u samu tu proslavu. Zaboravili smo proslaviti 300-tu godišnjicu rođenja prvog pisca bunjevačko-šokačkih Hrvata, Fra Mije Radnića. To i nije bio u pravom smislu riječi zaborav. Mi ga onda još nijesmo pravo poznavali. Znali smo tek da je napisao knjigu "R a z m i s c g l a g n a p r i b o g o m i o n a" i ništa više. A to je premalo znanje o čovjeku Radnićeve kova i njegovih zasluga.

Zato ćemo u ovom prikazu pokušati malo bolje osvijetliti lik ovog zaslužnog čovjeka i prvoborca na književnom polju.

Radnić je rođen u Kaloči. (1) Krivo čine oni, koji na osnovu toga, što se on potpisuje: Fra Mijo Radnić Bačanin, izvode zaključak, da je rodom iz Bača. (2) Bačanin Radniću znači ono, što mi danas izrazujemo pojmom Bačvanin. U potvrdu tome služi činjenica, što on sam sebe u posveti svoga djela "Razmiscglagna pribogomiona", papi Inocentu XI. naziva: "Fr. Michael Radnich a Backa", a na naslovnoj strani istoga djela stoji: "Fra Mihaylo Radnich Bacanin". (3)

Jasno je, dakle, da Radniću "Bačanin" označuje isto, što se latinski veli "a Backa" (iz Bačke).

I generalni minister Reda Fr. Petar Marinus Sormanus a Mediolano dajući dozvolu za tiskanje spomenutog djela adresira ovako: "Dilecto Nobis in Christo Patri Fratri Michaeli Radnich a Backa". (4)

I drugi cenzor, Petar Bosdarius, govori o "Fr. Michaelu Radnich de Backa". (5)

Ni oni, koji radi toga, što neki pisci pišu: M. Radnić "ab Olovo", (6) zaključuju, da on uopće nije iz Bačke, nemaju pravo, jer je Radnić u Olovu bio samo gvardijan tamošnjeg franjevačkog samostana. I sam Radnić napokon veli, da je "Bačanin". Zašto, dakle, da o tom sumnjamo? Možda zato, što mu jezik "sjaji čistoćom i pravilnosti govora"? (7) To pak nije nikakvo čudo onome, tko znade, da je u Radnićeveu rodnom mjestu Kaloči 1581. g. knez Vraneš Ivanović, (8) i da je Kaloča u to vrijeme hrvatsko mjesto. Kaloču je učinio mađarskom istom nadbiskup Gavro Patačić. (9)

U određivanju godine, u kojoj je Radnić rođen, uglavnom se slažu svi, koji su o njemu pisali. Vele, da je to bilo 1636. godine. (10) Sam Barbarić imade odjelito mišljenje. On donosi, da je Radnić "navodno rođen u Kaloči" 1630. godine. (11) To se mišljenje, međutim, ne temelji na kakvim dokazima, pa ga bez skrupula odklanjamo.

Mladost je Fra Mijina potpuno prekrivena tamom. Zna se tek toliko, da je po svršenom humanističkom studiju stupio u Franjevački red (12) u kojemu je obnašao razne službe i časti. (13) Tako ga susrećemo 1666. godine kao gvardijana u Olovu. (14) Taj susret nekako ne oduševljava, jer je gvardijanom postao "contra totius familiae illius mentem – protiv volje cijelog samostana". (15) Ondje je ostao do 1669. godine, kada je došao novi gvardijan o. Ivan Jerić. (16) Pri kraju svoga života bio je gvardijanom u Budimu, i to četvrti po redu od početka. Prema "Series guardianorum" budimskoga samostana, koju donosi Pavić, (17) bilo bi to 1702 – 1705. godine.

Nije nam poznato, da bi još negdje bio gvardijanom, ali ga zato vidimo na kapitulu Franjevačkog reda provincije Bosne Srebrene držanom u Kreševu 1678. godine. Ondje je izabran tajnikom provincije. (18) Na kapitulu držanom u Fojnici 10. VII. 1681. izabran je za kustoda provincije. (19) Kao takav je išao na generalni kapitul reda u Španjolsku u Toledo 1682. godine i ondje bi postao generalnim definatorom reda, da nisu protiv njega pisala braća iz olovskog samostana. (20) Unatoč svemu tomu imenova ga general reda komesarom Bosne protiv volje svih otaca u provinciji osim jednoga. (21)

Na dan 26. studenoga 1684. godine predsjedava Radnić kapitulu u Kreševu, (22) a 1685. godine nakon smrti patra Antuna Gabeljanina preuzima upravu provincije i upravlja njome pet godina. (23) Ne može se sa sigurnošću reći kada je umro. Pavić i Čevapović se zadovoljavaju kad kažu da je umro "kada je početo osnivanje samostana u Budimu". (24) Šafarik navodi kao godinu Radnićeve smrti 1704. (25), a bosanski nekrologij veli, da je preminuo u Budimu 26. listopada 1707. godine (26).

Mislimo, da ćemo se više približiti istini, budemo li se priklonili bosanskom nekrologiju, jer i popis budimskih gvardijana, kako ga donosi Fra Mirko Pavić (27), spominje, da je Radnić bio ondje gvardijan od 1702-1705. godine.

Usvojimo li konačno kao godinu Radnićeve smrti 1707, živio je tada u svemu 71 godinu. Život mu je bio buran i naporan. On je sam pisao 1686. godine u Rim: "Životarimo samo na časove, držeć sveder smrt u ustima, te se sakrivamo danju i noću po špiljama i pećinama." (28) Bio je pobožan i učen čovjek. Poradi velike učenosti imenovao ga je car Leopold I. dvorskim teologom. (29) No, pokraj svega toga čini se, da u svome redu nije bio popularan u dobrom smislu te riječi. Tomu će vjerojatno biti uzrok njegova temperamentnost. Na kapitulima reda on je dizao najviše prašine. (30) A kroničari Bosne Srebrene Šipračić i Velikanović pričaju o Fra Mihovilu Radniću, drukčije, (31)

Kao gvardijan nije bio dobar gospodar. Pri nastupu svoje gvardijanske službe u samostanu u Olovu imao je pšenice u izobilju, u novcu 800 dukata ili frengija, a poslije dvije godine uprave sve je potrošio i samostan bacio za 345 reala u dug. (32)

Njegov živi temperamenat doveo ga je u središte borbe kršćanske raje za oslobođenje od Turaka. Dok je bjesnio rat između turskog i austrijskog cara, Radnić je

pošao u Veneciju, da diplomatskim putem skloni vlasti, da pomognu njegovu narodu (33). Nije bio dobre sreće. Radi jednog pisma zatvori ga mletačka država, te se nakon mnogog stradanja jedva spasio, ali je svoj spas morao platiti - bradom. Obrijao je bradu i potajno se spustio u brod, koji ga je prevezao preko Jadranskog mora. (34)

S vlastima u Beču također je imao neprilika. Našli su kod njega neki ugovor s Mlečanima, u kojemu mu se ostavlja kod nekog kapetana Jurja 800 mletačkih dukata. Uspjelo mu je ne samo da se opravda, nego da i ugovor dobije natrag. (35)

Za vrijeme, dok je Radnić kao provincijal izbivao iz provincije, teško je stradalo njegovo stado. Turci mu mnoge samostane popališe, franjevci se razbježaše zajedno sa vjernima, a u takvim prilikama prirodno je, da je opala i redovnička stega. (36)

Radnićevoj popularnosti mnogo je naškodilo i njegovo utjecanje Sv. Stolici za neredoviti izbor starješinstva provincije. Istina, da je ovlast dobio, ali su ostali to s negodovanjem primili. (37)

Kraj svih stradanja, kraj svih poslova Radnić je stizavao i da piše. Od njega su nam do danas sačuvana dva omašna djela, svako od preko 400 strana velikog formata. Prvo je "Razmiscglagna pribogomiona od gliubavi Boxye. Meditationes devotissimae amoris Diuini. Sloxena, i izuagena u Jezzik Slouinski Bosansky, iz suetoga Pisma, i razlikye izkuscanie Naucitegla, i pissaca po Fra Mihaylu Radnichu Bacaninu", a drugo je prijevod djela Didaka Stelle: "De contemptu mundi" pod naslovom "Pogargjegne izpraznosti od svieta u tri diela razdjegleno, sloxeno i izvadjeno u jezik Slovinski Bosanski iz s. pisma i razlikieh izkuscanieh naucsitegla i pisaca po Fra M. Radnichu". Obadva su djela tiskana u Rimu 1683. godine u tiskari Kristofora Dragonelli.

Norinije kaže, da je izdao još tri knjige "p u n o m u d r e" i naziva ga "vir clarus doctrina". (38) Prema tome bi Radnić napisao svega pet knjiga. No tome protivno govori bosanski nekrolog, koji za Radnića piše: "... Librum de contemptu mundi Illyriae Romae 1683. ac alios tres luci dedit. "Knjigu o preziru svijeta ilirički izda u Rimu 1683. i još tri druge". (39) Ovaj dakle spominje samo četiri. Koji od ove dvojice ima pravo, nikada se neće moći ustanoviti sa sigurnošću, jer su samostanske biblioteke češće stradavale od požara kao i cijeli samostani.

U svakom slučaju Radnić je dao lijep prilog hrvatskoj knjizi onoga doba. On svoje knjige piše jezikom "slovingnskym bosanskym" baš onako, kako pišu i ostali hrvatski pisci onoga doba. Jezik mu je dosta čist. Tu i tamo susrećemo koju talijansku ili mađarsku riječ, no te se u tako ogromnim djelima potpuno gube. Upotrebljava neke karakteristične kovanice kao na pr.: dragomedno pjevanje-milozvučno pjevanje; prazosuzan; šumnjak-divljak; iztocaj-izvor; dragokovan-dragocjen; zelenovartalje-park, bašta; prilikovište-slika; kraditelj-lopov; zaogarnjac-kabanica; večernjak-bлагоvalište; žena mužata-udata žena.

Imade u njega riječi, koje su i danas karakteristične za govor bačkih Hrvata, na pr.: zdraka-zraka; mišnica-mišica na ruci; horcanje-buka; čudeso-čudo; sumljati-sumnjati; dalečina-daljina; milošta-dar; uzica-vrpca; uzengija; čobanin-pastir; listveljestve; pričaga-prečka; rovašen-obilježen; osvaden-oklevetan.

U svojim djelima miješa ikavicu s iekavicom.

A što se tiče Radnićevog pravopisa, tu upućujemo na predgovor njegovoj knjizi "Razmischlagna pribogomiona", gdje kaže: ... "A kako se scto pisce latinskyem slouima i izgouara u nase yezik, tomuchete vechma visctina sctiyuchi u vicbati, negote ya mogu u auistiti, i budi zdrau, i spassen". Inače je on u svom načinu pisanja prilično dosljedan, tek nespretno upotrebljava slovo "h" i "j". S njima zapravo kao da ne zna, kamo bi, te ih meće vrlo često osobito na kraju riječi. Pravopis i rječnik ovoga našeg najstarijeg pisca mogao bi biti predmetom posebne studije.

Radnićeva djela nisu prazna: on obiluje lijepim mislima, smjelim komparacijama, dobar je poznavalac Sv. Pisma; u filozofiji okretan. Iz njegovih djela izbija pobožnost, ali i energija. Posveta djela "Razmischlagna pribogomiona" papi Inocentu XI. odaje Radnića kao rodoljuba, koji se diči svojim "ilirskim" jezikom.

Nije pretjerano na osnovu izloženoga zaključiti, da je Fra Mijo Radnić jedna od najjačih pojava bunjevačko-šokačkih Hrvata uopće, a da i među ostalim Hrvatima zauzima vidno i odlično mjesto. Pravu sliku i pravu ocjenu njegovu moći ćemo dati, kad se temeljito obradi uloga njegova u borbama za oslobođenje i uloga, koji je imao u seobama našega naroda u ove krajeve 1686. godine, jer je teško vjerovati, da tadašnji provincijal Bosne Srebrene (40), koji je rodom iz ovih krajeva, nije bio duša svih tih pothvata. No to neka bude prepušteno povjesnicima, a mi smatramo, da smo se i ovim skromnim doprinosom donekle odužili uspomeni i djelima velikog našeg pisca Fra Mihajla Radnića.

Ivan Kujundžić

(Iz knjige: Krešimir Bunić: Mihajlo Radnić, prvi bunjevačko-šokački pisac
Izdanje Subotičke matice, Subotica, 1945. 7-12. str.)

BILJEŠKE

1. Dr. Fra Julijan Jelenić: Kultura i bosanski Franjevci, str. 225. Sarajevo, 1912.; Šime Ljubić: Ogledalo književne poviesti jugoslavjanske II. str. 449. Rieka, 1869.; Dr. Fr. Jure Božitković: Kritički ispit popisa bosanskih vikara i provincijala. (Vidi Franjevački Vijesnik 1935. g. br. 4-5. str. 126-131.); Schematismus almae provinciae S. Ioannis a Capistrano ordinis Minorum ad annum Christi 1887. Temesvarini. Appendix str. 19.; O. J. Matković: Bibliografia bosanskih franjevaca, str. 47. Sarajevo, 1896; Alex. Horányi: Memoria Hungarorum et provincialium... III. str. 110, 111; Posonii, 1777.; Csevapovich: Catalogus... str. 299. Budae, 1823.; Pavich: Ramus viridantis olivae... str. 70. Budae, 1766.
2. Prof. o. Mladen Barbarić: Bač - crtice za njegovu povijest. (Vidi Franjevački Vijesnik g. 1936. br. 5-6).; Albe Šokčić: Iztaknutiji ljudi bačkih Hrvata (Vidi Klasje naših ravnih god. 1942. br. 1. str. 8.); J. Šafarik: Geschichte der illyris-

- chen und kroat. Literatur, str. 44 Prag, 1865.
3. Fra Mihaylo Radnich: Razmiscglagna pribogomiona od gliubavi Boxje, Rim, 1683.
 4. Ondje.
 5. Ondje
 6. Schematismus Prov. S. Joannis a Capistrano ad a. 1873. str. 11.
 7. Šime Ljubić: Ogledalo književne poviesti jugoslavjanske II. sv., str. 449. Rieka 1869.
 8. Fermendžin: Chronicon observantis Provinciae Bosnae Arg. str. 29. Zagreb, 1890.; Fermendžin: Acta Bosnae, str. 319. Zagreb, 1892.
 9. S. Katona: Historia metropolitanae Colocensis ecclesiae sv. I. str. 72. Colocae, 1800.
 10. A. Horányi: Memoria Hungarorum... sv. III. str. 110. Posonii, 1777.; Dr. Fr. J. Božilković: Kritički ispit... (Vidi Franjevački Vijesnik god. 1935. br. 4 - 5. str. 126-131.); O. J. Matković: Bibliografia bosanskih poviesti jugoslavjanske II. sv. str. 449. Rieka, 1869. god.
 11. Prof. o. Mladen Barbarić: Bač - crtice za njegovu povijest (Vidi Franjevački Vijesnik 1936. g. br. 5-6).
 12. Dr. Fr. J. Božilković: Kritički ispit bosanskih provincijala... (Vidi Franjevački Vijesnik 1935. g. br. 4-5., str. 126-131).
 13. Ondje.
 14. Fermendžin: Chronicon... str. 47. Zagreb, 1890.
 15. Ondje, str. 47.
 16. Ondje, str. 48.
 17. Pavich: Ramus viridantis olivae... str. 231., Budae, 1766.
 18. Fermendžin: Chronicon... str. 51., Zagreb, 1890.
 19. Ondje, str. 52.
 20. Ondje, str. 53.
 21. Dr. Fr. J. Božilković: Kritički ispit bosanskih vikara i provincijala... (Vidi Franjevački Vijesnik 1935. g. br. 2-3., str. 86).
 22. Fermendžin: Chronicon... str. 52. Zagreb, 1890.
 23. Ondje, str. 52., 53.
 24. Pavich: Ramus viridantis olivae... str. 61., Budae, 1766.; Csevapovich: Catalogus... str. 299. Budae, 1823.
 25. J. Šafarik: Geschichte der illyrisch, und kroat. Literatur str. 44. Prag, 1865.
 26. Dr. Fr. J. Božilković: Kritički ispit bosanskih vikara i provincijala... (Vidi Franjevački Vijesnik 1935. g. br. 4-5. str. 126-131).
 27. Pavich: Ramus viridantis olivae... str. 231., Budae, 1766.
 28. Philadelphus Philaletes: Politika bosanskih i hercegaovačkih franjevaca u prošlosti i sadašnjosti, dio I. str. 49. Mostar, 1904.
 29. Dr. Fr. J. Božilković: Kritički ispit... (Vidi Franjevački Vijesnik god. 1935. br. 4-5. str. 126-131).

30. Ondje, str. 133-136.
31. Ondje, br. 2-3. str. 76.
32. Ondje.
33. Philadelphus Philaletes: Politika bosanskih i hercegovačkih franjevaca I. str. 41-42., Mostar, 1904.
34. Dr. Fr. J. Božićković: Kritički ispit... (Vidi Franjevački Vijesnik god. 1935. br. 4-5. str. 126-131).
35. Ondje.
36. Ondje.
37. Ondje.
38. Ondje.
39. Ondje.
40. Pod provinciju Bosne Srebrene podpadala je tada cijela Dalmacija, Bosna i Hercegovina, Slavonija, južna Ugarska.

PUTOVI I PUTOKAZI

Postoje PUTOVI I PUTOKAZI
 isprepleteni do izgubljenosti
 i putnik, umoran od znakova i daljina,
 ne znajući više čiji je suputnik,
 odloži prtljag svojih snova
 žedan sigurnosti, kao onoga dana
 kada je birajući korisno za put
 uglavnom sve ostavio.

Prije no što se prepusti snu,
 gladan jutarnje jasnoće,
 promotri još svoje želje,
 složene kao zov braći,
 ali one razbijene prezirom
 ležahu u dnu tužnoga sjećanja.

Blagoslovljen umor, što
 krotkim čini čovjeka u patnji,
 sačuva mu srce od grča kletve.

Ostatkom snage, kojom je još smog'o
 da ljudski sjedne i odloži snove
 složi svoje želje u nešto

što molitvi slični

i zaspava bez želja i bez snova.

Marko Vukov

M I J O M A N D I Ć

(povodom 40. godišnjice smrti)

Mijo Mandić je zaslužna ličnost u našoj kulturnoj povijesti. Bio je borac za narodni napredak i svojim radom udario je duboke temelje kulturnom razvitku. On je dugo vremena bio javni kulturni radnik, vršeći vrlo odgovorne poslove i dužnosti.

Mijo Mandić je, uz Paju Kujundžića i druge, bio učenik biskupa Ivana Antunovića, narodnog preporoditelja i učitelja Bunjevaca i Šokaca u Bačkoj.

Ove godine je 40. godišnjica smrti Mije Mandića i 70. godišnjica smrti Paje Kujundžića. Želja nam je da se na ovoj književnoj večeri sjetimo ova dva velikana iz naše kulturne povijesti.

U okviru jedne ovakve priredbe nije moguće zaslužnom pažnjom i odgovarajućom opširnošću prikazati rad obojice. To je nemoguće zbog ograničenog vremena. Zato smo se danas opredjelili da opširnije prikažemo rad Paje Kujundžića, jer on je umro mnogo ranije, a o Miji Mandiću dat ćemo samo kratak prikaz s tim da ostaje zadatak da se što prije u potpunosti prikaže i njegov rad.

Naša generacija ima taj dug da prouči i ocijeni kulturni rad Mije Mandića i donese sud o njegovim zaslugama.

Dakle, nije večeras podcijenjen rad Mije Mandića, nego zbog ograničenog vremena nije moguće opširnije govoriti o njemu. To je jedan od zadataka da se učini prvom prilikom.

=====

Mijo Mandić je rođen u Kaćmaru (sada u Mađarskoj) 12. rujna 1857. god. od siromašnih seljačkih roditelja. Osnovnu školu završio je u rodnom mjestu. Svojim odličnim uspjehom u školi svratio je pažnju učitelja i drugih seoskih starješina.

Ivan Antunović, koji je kasnije postao naslovni biskup u Kaloči, često je dolazio u Kaćmar i upoznao se s učiteljima i seoskim starješinama. Oni su mu preporučili malog učenika Miju Mandića. U molbi su naveli da bi bila šteta da se ovaj odličan učenik izgubi i ako ima ikakve mogućnosti, da mu se omogući dalje školovanje.

Ivan Antunović je školovao o svom trošku više učenika i zato je rado izišao ususret molbi iz Kaćmara.

Pre početka školske godine mali Mijo se oprostio od svojih roditelja i od svog sela i s učiteljem na kolima pošao je iz Kaćmara u Kaloču. Dug i težak je to bio put po ondašnjim blatnjavim putevima.

Kad je Ivan Antunović vidio Miju Mandića, dječaka malog rasta, rumenog lica s velikim, jasnim i otvorenim očima, obradovao se i potapšavši ga po ramenu, rekao mu je: "Moj ćeš biti i ja ću se starati za tebe dok ne izučiš školu. Nemoj nikada zaboraviti: Mi moramo dobro učiti. Nama nije slobodno biti među posljednjima ili srednjima. Mi moramo biti prvi!"

Mali Mijo je stanovao kod Ivana Antunovića i nije ga iznevjerio. Kad je završio građansku školu, izrazio je želju da bude učitelj i Ivan Antunović ga je upisao u učiteljsku školu. 1876. god. je stekao učiteljsku diplomu na veliku radost svoga zaštitnika i pokrovitelja.

Mijo Mandić je prvo učiteljsko mjesto imao u Bođanu kod Bača, gdje je službovao kratko vrijeme. Zatim odlazi za učitelja u Madaraš (sada u Mađarskoj) gdje je proveo dvije godine, a onda je izabran za učitelja u Gari (sada u Mađarskoj). Tu je ostao pet godina.

Kao učitelj u tim mjestima Mijo Mandić je razvijao kulturnu aktivnost prema mogućnostima datih prilika.

U to vrijeme osjećao se velik nedostatak naših udžbenika u školama i da bi bar donekle to nadoknadio, Mijo Mandić je 1880. god. objavio dva udžbenika. Prva knjiga je: "Zemljopis, povisnica i ustavoslovlje za bunjevačku i šokačku dicu". Druga je knjiga: "Prirodopis, prirodoslovlje i slovnica za bunjevačku i šokačku dicu". Knjige su datirane u Gari 1880. godine a štampane su u Subotici.

Ove knjige su male po svom obimu, ali su svjedočanstvo odlučnosti Mije Mandića da učini sve što može za svoje učenike.

Godine 1883. Mijo Mandić je izabran za učitelja u svom rodnom selu, u Kaćmaru na veliko veselje njegovih roditelja, seljana i Ivana Antunovića s kojim je stalno izmjenjivao misli putem dugačkih pisama.

Kad je došao u Kaćmar, Mijo Mandić je završio rad na prvom izdanju svoga molitvenika "Nebesko Janješće". Zatim je osnovao čitaonicu koja je bila žarište svake bunjevačke akcije. Ali, on i Ivan Antunović osjećali su veliku prazninu u kulturnom životu naroda, jer u to vrijeme nisu izlazile nikakve bunjevačko - šokačke novine ili list. Ivan Antunović je obustavio izlaženje "Bunjevačko - šokačkih Novina" i "Bunjevačko - šokačke vile". Isto tako prestao je izlaziti i "Subotički glasnik" Kalora Milodanovića.

Uočivši ovakvu situaciju, Mijo Mandić je pokrenuo mjesečni list "Neven" čiji je prvi broj objavljen 15. siječnja 1884. god. Prije pokretanja svoga lista, on se posavjetovao s biskupom Ivanom Antunovićem koji je davao novčanu potporu što je bila dovoljna za štamparske troškove. List je prvo štampan u Baji, zatim u Somboru, a od 5. broja 1887. god. "Neven" je štampan u Subotici, gdje je izlazio sve do prvog svjetskog rata, a u ratnim godinama list je prestao izlaziti i tako je završen najvažniji period djelovanja Mije Mandića.

Od 1884. do 1893. godine Mijo Mandić je bio glavni urednik "Nevena". Godine 1892. Mijo Mandić je izabran za učitelja u Subotici, ali morao se odreći da bude urednik "Neven". Tako od 1893. do 1914. promijenilo se više ljudi koji su bili naznačeni kao urednici "Nevena". Oni su bili naslovni urednici i pomagali su u uređivanju lista, ali stvarni urednik lista i dalje je bio Mijo Mandić.

Pojava "Nevena" bila je od velike važnosti za kulturni život i zato je bio prihvaćen od šireg kruga rodoljuba. U to vrijeme i Pajo Kujundžić objavljuje kalendar "Bunjevačko - šokačka Danica", a kasnije pod naslovom "Subotička Danica". Dakle, bilo je široko polje rada za one koji su željeli nešto učiniti za dobro naroda.

Svi oni koji su željeli surađivati u listu i kalendaru, ili ih na bilo koji način pomagati, osnovali su "Generalni zbor" kojem je bila zadaća "Neven" i "Danicu" uređivati i širiti. Članovi zbora bili su Mijo Mandić, Pajo Kujundžić, Ilija Kujundžić, Nikola Kujundžić, Pere Skenderović, Bariša Matković, Ivan Evetović, Ante Evetović, Miroljub, Nikola Matković, Pajo Bačić, Vranje Sudarević, Beno Sudarević i dr. Starješina toga "Generalnog zbora" bio je franjevac Jesse Ivo Kujundžić. Oni su se sastajali po kućama viđenijih članova na dogovor. Kao glavni pokrovitelj i zaštitnik toga rodoljubnog djelovanja bio je biskup Ivan Antunović sve do svoje smrti 1888. godine.

Poslije dolaska u Suboticu, pored tajnog uređivanja "Nevena" i suradnje u "Subotičkoj Danici", Mijo Mandić je 1894. godine objavio novo izdanje molitvenika "Nebesko Janješće".

Kao Pajo Kujundžić tako je i Mijo Mandić vodio stalnu borbu za prava materinjeg jezika. Godine 1896. je objavljena anonimna knjiga na mađarskom jeziku "Bunjevac Kérdes" (Bunjevačko pitanje).

U toj knjizi nije naznačen pisac, ali među rodoljubima je vladalo uvjerenje da ju je napisao Mijo Mandić. U toj brošuri od 19 strana iznešeni su svi nacionalni problemi u tadašnjoj Ugarskoj, a osobito pitanje maternjeg jezika u školama. Traženo je ostvarivanje zakonskih odredaba iz 1868. godine koje su priznavale pravo maternjeg jezika u školama. Data je slika političkog života u državi. Zato je ta brošura dragocjeno svjedočanstvo o tom vremenu.

Osim toga, Mijo Mandić je napisao mnoštvo članaka u "Nevenu" o raznim političkim pitanjima. Također je napisao čitav niz članaka iz povijesti svoga naroda. Isto treba navesti obilnu njegovu suradnju u kalendaru "Subotička Danica".

Zbog toga "Neven" i "Danica" imaju veliku vrijednost kao dokumenat svoga vremena. U tom pogledu osobito treba istaći "Neven" i svatko tko želi proučavati političku ili kulturnu prošlost našeg naroda u Bačkoj, ne može ga mimoći.

Zato je najveća zasluga Mije Mandića pokretanje i uređivanje "Nevena" i to je najvažniji period njegova života do prvog svjetskog rata.

Poslije završetka prvog svjetskog rata u Jugoslaviji Mijo Mandić je imao razne odgovorne položaje. Bio je povjerenik za školstvo u Bačkoj i Banatu. Zatim je bio školski nadzornik i onda direktor Gradske biblioteke u Subotici koja je bila u

zgradi sadašnje Muzičke škole.

Također treba spomenuti njegovu kulturnu aktivnost u Jugoslaviji. Napisao je više članaka, sudjelovao je na raznim proslavama i objavio je tri godišta "Bunjevačkog kalendara".

Umro je u Subotici 1945. god. Uz najveće počasti sahranjen je u subotičkom Bajskom groblju nedaleko od ulaza kod Kalvarije.

Oproštajni govor nad grobom govorio je pročelnik za prosvjetu Ivan Prčić.

Ovo je samo blijeda slika jednog plodnog rada, jednog zaslužnog života, jednog vrijednog pregaoca na polju narodne prosvjete i kulture.

Pred nama je zadaća donijeti cjelovit prikaz da bi se dala zahvalnost za požrtvovni rad Mije Mandića.

Vojmir

Subotica, 15. VIII. 1985.

/Vlč. Bela Stantić je pročitao ovo predavanje na književnoj večeri u "Paulinumu" u Subotici, 18. VIII 1985. povodom komemoracije 40. godišnjice smrti Mije Mandića

SIN SIROMAHA

Ja sam sin
svinjara
i nadničara.

Ja sam sin
pudara
i napolničara.

Sin željezničara.
Stasao zarana
za gospodara.

Na gospodstvu
hvala!
U srđstvu mi -
brazda.
15.VI.1985.

Ivan Gat

MOTIKA I MOLITVA

Dobra je motika
pokorna molitva.

Rade fuke trudne
ukras glave mudre.

I bašte i brazde
pozdravljaju laste.

Sve klija i raste.
Oblaci se plaste.

Sunce šalje zrake
brazdi kroz oblake.
Sveta zemljo rasti!
Plod čekaju gladni.

16.VI. 1985. Stipanac

IN MEMORIAM

povodom 5. godišnjice smrti

ILIJA DŽINIĆ

(1894 - 1981.)

19. lipnja 1981. godine, u 87. godini života umro je u Somboru čovjek, koga su bar po imenu znali svi Somborci. Bio je to čovjek daleko poznat. Čovjek koji je 60 godina djelovao u skrovitosti te je tri godine prije smrti mogao o sebi napisati: "na rubu svoga 85. godišnjeg života i 60. godišnje povijesno-kulturne djelatnosti... odlučih se na... izdavački korak...". Tako je pisao predstavljajući svoj znanstveni prvijenac, raspravu o imenu Sombor pod naslovom "Sombor - Zombor". Djelo je izdano u Somboru 1979. godine.

Ilija Džinić rodio se 23. listopada 1894. u Čonoplji. Otac mu se zvao Grgo, a bio je kolar. Majka mu se zvala Marija Palić. Dok je osnovnu školu završio u Čonoplji, klasičnu gimnaziju je završio ispitom zrelosti 1914. godine u Kaloči. Nakon tri godine studija morao se vratiti u Čonoplju jer je bio bolestan. Unatoč bolesti, ustrajnim radom stekao je učiteljsku diplomu, pa je izabran za stalnog "bunjevačkog učitelja" u rodnom selu. 1920. je postao upraviteljem škole. Odmah je osnovao "Bunjevačku čitaonicu" i knjižnicu.

Pored svoga učiteljskog posla i poziva na svaki je način dokazivao svoju ljubav prema zavičaju. Bio je zaljubljenik bačkih ravnicu. Cijenio je svaki stari dokument. Njegovu oku nije promakla ni stara poštanska marka, ni novčanice, ni kovani novac, lijepi rukopisi, narodne izreke, narodne pjesme. Sve je sređivao, bilježio. Sve se to kod njega ljubomorno čuvalo od zaborava i propasti. Za vrijeme okupacije bio je umirovljen. U Batinskoj bitci pao je njegov sin jedinac Ilo.

Kako u Čonoplji tako i u Somboru Ilija Džinić navikao se na zajednički život s ljudima različitih vjera i jezika. I ta činjenica ga je utvrđivala u ljubavi prema svome rodu te iskrenom poštovanju prema svakom drugom narodu i vjeri. Prije svega bio je prožet naravnom i velikom čovječnošću. To je uostalom istaknuo u nadgrobnom govoru pokojnikov učenik g. Danijel Probojčević: "Umro je jedan ČOVİK za koga se može bez dvojbe reći, da je uistinu bio TO... jedan čovik, ne velikaš sa mnogo ordenja, nego tek jedan tihi, povučeni i vridni poslenik, koga su krasile vrline i čije je življenje proteklo kao mirna i bistra voda. Bio je gorljiv pobornik svega što je plemenito i što služi dobru ljudi... Bio je pridano religiozan...".

Ilija Džinić je do konca života sačuvao onu kršćansku vrlinu koju nazivamo blagošću. Njegovi ga se đaci sjećaju kao blag-og i strpljivog učitelja, koji je svoj poziv obavljao s puno ljubavi. Tu su njegovu strpljivost i blagost znali i somborski vjernici, koji su se s njim susretali dok je honorarno radio kao službenik Crkvene općine. Nedjeljnu misu nije propuštao.

Karmelićanin o. Ladislav Marković piše: "Čuvao je svoju dušu do zadnjeg trenutka svoga života. Kada je pao u tešku bolest pozvao je prvo svećenika i primio sakramente da očisti i okrijepi dušu. Zatim se je mirno i čiste duše, uz pomoć svoga duhovnog oca, dao na sređivanje svojih zemaljskih briga. U svemu je bio točan. Želio je da iskaže svoju zahvalnost prema Biskupiji i župama u kojima je živio, radio i primao duhovne milosti. Prema svima je osjećao zahvalnost i bio je zadovoljan što je mnogima mogao koristiti. To mu je bila posebna utjeha u bolesti... Kada je sredio svoja zemaljska zaduženja, svi su se posjeti njegovog duhovnog oca odvijali u mirnom duhovnom razgovoru... Preminuo je mirno u prisutnosti svoje supruge i svoga duhovnog oca...".

Zaista je to jedan čudesan život. Život kojim je pokojnik proslavio Gospodina u zauzetom i predanom radu i u služenju bratu čovjeku. Bilo je to ustrajno i skrovito služenje, koje se očitovalo tek u njegovoj 85. godini života, kada su se pojavili njegovi prvi broširani radovi. A puno je toga napisao Ilija Džinić što čeka tiskaru:

1. Jedna bačka seoska škola u prošlosti
2. Čonoplja, bačko selo kraj Sombora u prošlosti
3. Mozaik iz prošlosti Sombora
4. U kolarnici (11 pripovjedaka iz bunjevačkog narodnog života)
5. Bunjevačko - šokački Hrvati u Bačkoj.

1980. godine objavljeno je još jedno pokojnikovo djelo pod naslovom: "Čonoplja, kratak opis njenog postanka i migraciono kretanje njenog stanovništva".

Kad je pokojnik svojim prijateljima pisao posvetu u svoje knjige, podvlačio je, kako je mir plod ljubavi, pravde i istine. Te su riječi bile za njega tako velika vrijednost, da ih se nije usuđivao pisati malim slovom. Od 20. lipnja 1981. Ilija Džinić, vjerni župljanin somborske župe Presv. Trojstva i zaslužni sin svoga naroda, počiva u starom groblju sv. Roke u Somboru čekajući radost vječnog Uskrsa. Za njim ostanu njegove knjige, rukopisi i uspomena na velikog radnika i ljubitelja našeg roda kao i riječi vrijedne pažnje:

Ljubav, Pravda i Istina
Mir dariva ljud'ma svima!"

Stjepan Beretić

STJEPAN VELIN

1920 - 1984

Premda je smrt štogod naravno, općenito, nešto što nema iznimke, kojoj ne izmiče nijedno živo biće, rastanak sa životom je ipak najteži i prepun gorčine, a ja mačno je najbolnije umrijeti s rađanjem prirode, na pragu proljeća kad se život bu di, u doba planova i nakana. Upravo je takva zla kob zadesila našeg veterana, istaknutoga narodnosnog borca, odanog rodoljuba, zaljubljenika hrvatske materinske nam riječi, poznatog javnog i kulturnog radnika, umirovljenog profesora Stjepana Velina. Vijest o njegovoj smrti tužno je odjeknula među našim sunarodnjacima. Iza zvala je iskrenu sućut svih koji su ga voljeli, cijenili i s njime prijateljstvo dijelili. Uje la nas je za srce misao da je 24. ožujka u bajsnoj bolnici zauvijek utihnulo toplo i neumorno srce najsvjesnijeg među svjesnim santovačkim Hrvatima. Njegovim je od laskom šokački ogranak našega hrvatskog naroda nedvojbeno izgubio svoju najvrs niju osobnost velikoga duhovnog uspona, zavidne naobrazbe i širokoga kulturnog obzora koji je s pravom zavrijedio počitanje svojih sumještana i sunarodnjaka.

Stjepan je Velin rođen i odrastao u težačkoj obitelji šokačkih Hrvata u San tovu. Još kao pučkoškolac je pokazivao osobito zanimanje za knjigu i slovio je kao jedan od najboljih učenika. Uslijed siromaštva i ondašnje protumanjinske politike nije bilo moguće da nastavi svoje učenje. Već u svojim mladenačkim danima se ističe kao buditelj narodnosne svijesti. U želji da i osobno pridonese uščuvanju na cionalne posebnosti i uzdizanju jezične kulture svojih suseljana s mađarskog jezika prevodi omiljele kazališne komade i odlikuje se kao njihov prireditelj.

Kada je nakon rata bila potrebna izgradnja odgovarajućih kadrova, napose učitelja, za njega nije bilo ni najmanje dvojbe da na poziv AFS-a pođe na učiteljski tečaj. Već tada, prve nakonratne godine, postaje utemeljiteljem naše osnovne škole u Santovu. Skupa s ostalim pripadnicima prve generacije naših intelektualaca smjelo i usrdno je pošao neutrtom stazom u borbu za narodni probitak.

Svojem se zvanju posvetio zdušno te ga do kraja obavljao revno i uzorno. Stekavši zavidan ugled, naizmjenice više puta biva biran za ravnatelja naše santovačke škole. Da bi se što bolje pripremio za ovaj odgovorni posao, stalno se usavršuje, najprije završuje visoku nastavničku školu a kasnije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta Eotvos Lorand upisuje hrvatskosrpski i mađarski jezik i književnost, gdje se specijalizirao za srednjoškolskog profesora.

Unatoč pozivu u srednju školu, on svoje rodno Santovo ne ostavlja, već se posvema suživljuje sa svojim narodom iz kojeg je ponikao, za njegov radi i izgara. Stjepan Velin je bio pokretačem mnogih poduzetnosti, njegova se riječ daleko čula a prijedlozi uvažavali, Ide u red onih ljudi koj ne kruže oko života, nego život mijenjaju.

Za odgoj svojih učenika je dao sve od sebe, za njih je bio ne samo odgojitelj i učitelj već i životni uzor kako treba časno i pošteno živjeti, kako treba biti privržen svojem rodu. Duboko je u srcu nosio ljubav spram svojega materinskog jezika, ponosio se svojim porijeklom, a kao takav, snažno je utjecao na odgoj i obrazovanje brojnih generacija učenika koje je sveudilj usmjeravao prema daljnjem učenju i uvelike pridonio tome da Santovo postane "rasadnikom" naše inteligencije, što je narodnosna svijest u tom selu i danas na zavidnoj visini. Bez pretjerivanja se može reći da je istinski radio i živio u duhu glasovite Antunovićeve lozinke: Sve za narod i riječ svoju!

Već od prvih godina svoga učiteljevanja je aktivan i kao pisac i prevoditelj cijelog niza udžbenika u koje je uložio sve svoje bogato pedagoško iskustvo i znanje. Od samoga početka bio je marljivim suradnikom našega tjednika i godišnjaka te je surađivao u našim radio-emisijama kao i u mnogim jugoslavenskim časopisima i raznim drugim izdanjima.

Znajući da narod koji ne poznaje svoju prošlost, ne zna "koje je grane list" i lakše i brže se gubi, Stjepan Velin počinje velikim marom i istrajnošću prikupljati arhivsku građu za povijest svoga sela, i to u nakani da napiše njegovu sveobuhvatnu monografiju. Dograbljen užasnom spoznajom da nam se narodnost, unatoč svim nastojanjima, postupno gubi, on se uzgred prihvaća i sakupljanja te spašavanja naše kulturne baštine, narodnog blaga bačkih i baranjskih Hrvata. Plod njegova višegodišnjeg rada je cijeli niz članaka o historiji književnosti Hrvata u Mađarskoj i znanstvenih studija iz naše etnografije.

Osim toga aktivno i uspješno se bavio hrvatsko-mađarskim i srpsko-mađarskim književnim vezama, pa je iz tog područja odabrao i pripremio svoju doktorsku disertaciju.

Pokreće osnivanje našega kluba u Santovu kojeg je bio prvim predsjednikom i najčešćim predavačem.

Bio je uvijek pun zamisli, planova i često je znao reći: "Nakon umirovljenja ću se potpuno posvetiti obradi i priopćavanju sakupljene građe". Na našu sveopću žalost podmukla ga je bolest u tome spriječila, primorala da se prije vremena povu-

če iz profesorske službe, prikovala ga za postelju i njegov se svijet otada, tako reći, sabio među četiri zida. Zadnje je godine svoga života proživio u borbi sa svojom okrutnom bolešću. Nada u ozdravljenje mu je postupno venula poput ubranog cvijeta, želje hlapile kao eter. Od tjelesne još ga je jače mučila duševna bolest, izjedala ga grižnja savjesti što svoje djelo ne može nastaviti i završiti.

Stjepan Velin je bio pobornik bratstva naših naroda, čovjek plemenita srca i bogate duše, njegova dobrohotnost, nesebičnost, dostojanstvenost, a istodobno izuzetna skromnost i čovjekoljublje učinili su ga obljubljenim među njegovim sumještanima, sunarodnjacima i svima koji su imali zadovoljstvo da ga upoznaju, pa je stoga razumljivo što je na njegov ispraćaj došlo mnoštvo pripadnika raznih narodnosti i vjera. Kad je udar zvona zatužio kao jecaj, do posljednjeg odredišta lijes svoga uglednog i cijenjenog nastavnika te brojne vijence ponijeli su njegovi bivši, zahvalni učenici. U mnogom oku suza, u srcu titraj ganuća. U sprovednoj su povorci sudjelovali i zastupnici našega Saveza, uredništva Narodnih novina, naše budimpeštanske gimnazije koji su svojom nazočnošću željeli izraziti poštovanje i zahvalnost za njegov primjeren život i plodan rad.

Nad otvorenim je grobom zahvalne oproštajne riječi u ime mjesne Hrvatsko-srpske škole i Južnoslavenskoga kluba izrekao pokojnikov dugogodišnji kolega Stipan Sabovljev, a u ime DSJS-a i uredništva Narodnih novina naš istaknuti aktivist, pokojnikov bliski prijatelj i suborac, član Predsjedništva Saveza Ljubomir Lastić. Obojica su govornika u prigodnom slovu naglasili pokojnikove zasluge za znanstveni i pedagoški rad, iznijeli svoje osobne dojmove o njegovu životu te, ističući njegove ljudske, domovinske i rodoljubive vrednote, orisali našega istrajnog i nepokolebivog narodnosnog borca.

Stjepana Velina, marljivog i uspješnog pregaoca šokačkih Hrvata, više nema, ali je za sobom ostavio svijetao i dubok trag, ostavio nam je divan primjer buditelja narodnosne svijesti i uzoritog društvenog radnika koji je pokazao kako se ostaje vjerran vlastitom podrijetlu i kako se voli materinja riječ te što se može učiniti da život bude što osmišljeniji, bogatiji. Željeli bismo da njegov život i djelo posluže kao primjer i poticaj novim naraštajima naših sunarodnjaka u Mađarskoj.

Neka je našem neprežaljenom prijatelju i rodoljubu Stjepanu Velinu laka rodna gruda koju je tako žarko i iskreno ljubio!

Ž.M.

NARODNE NOVINE, Budimpešta, 5.IV. 1984., str. 3.

PRVI SVIBANJ

Što danas tako umilno u zoru ranu pjev ptica
Prati me kroz polja uz ravnu cestu bijelu?
Sa grane kos, u zraku ševa i prepelica,
Još i zvona pozdravljenja sa zvonika u selu.

Široke njive ponosne, svečano žito stoji,
Tek izniko kukuruz i rosna zelena trava,
Lahor se nekud skrio... Taknuti ko da se boji
To mlado lišće što uzbuđeno podrhtava.

Zelenilom već okićeno je raspelo pokraj puta,
A Krist ko da je vedriji u boli svojih rana.
Jutros mu glavu ovila pobožna kršćanska ruka
Vjenčićem od vitkih grančica plavoga jorgovana.

Tišina sveta... oblaci veličanstveno plove,
U visini sunce, okolo daleki svemir se plavi.
Kraljice svibnja! Narod cvjetne zemlje ove
Tebe, najsvetija majčice naša, slavi.

Marija Vujković Lamić

ISUS U AUTU

Na autoputu
sretnem Krista;
pješači po rubu
ceste, i kisne.

Zaustavim auto
i velim: "Kriste,
vrijeme je hudo,
sam sam, da li biste

uz mene sjeli
na desnu stranu,
skoro će pijetli".
Vozim po mraku.

Ja za upravljačem.
Do mene Isus čudan.
Čini mi se, plače.
Kiša. Jesam li budan?...

15.VI. 1985.

Stipanac

Kao evanđeoski domaćin /uvodni članak/	--- 35
Poruka pape Ivana Pavla II. za NEK	--- 37
Papina poruka mladima /odlomci/	--- 45
Ante Jakšić: Grančica masline /pjesma/	--- 50
Kard. F. Kuharić: Čista mladost - nada budućnosti	--- 51
Via: Dvije pjesme	--- 54
Z.K.: Naše sudjelovanje na NEK-u	--- 55
Tješimira Bešlić: Isuse, prijatelju moj /pjesma/	--- 60
Marga Stipić: Majko, šta da ti dam /pjesma/	--- 60
L I K: Riječ u životu Crkve	--- 61
St. Zubović: Još prkosi drevna tvrđava u Baču /pjesma/	--- 66
L. I. Krmpotić: Suvremena poruka ćirilometodske baštine	--- 67
---ca: Josephinum	--- 73
Stjepan Beretić: Ivan Juriga /1916 - 1985/	--- 79
Al - Be: Jakov Grunčić /1916 - 1985/	--- 81
Al - Be: Sjećanje na proslavu 14 - 16. VIII 1936.	--- 83
Žendiba Vidak kapetana /narodna pisma/	--- 85
Ive Pričić: "Stid"	--- 88
J.L. : Šime Starčević: "Ikavica naša najmilija"	--- 89
Matija Dulić: U prirodi /pisma/	--- 90
Tješimira Bešlić: Susret s našim kardinalom /pjesma/	--- 91
Kata Ivanković: Hvala uzoritom Franji Kuhariću /pjesma/	--- 92
T. K.: Moja katedrala /pjesma/	--- 92
Andrija Anišić: Molitva nad Psalmom 63	--- 93
Marga Stipić: Srcu Kraljice krunice /pjesma/	--- 94
10 godina u službi svećeništva /M. Forgić i J. Pfeipfer/	--- 95
Lea: Poljubila sam suze na maminom licu	--- 96
Marija Vojnić Purčar: Križ na ravnici /pjesma/	--- 97
Ante Jakšić: Kad su žitom polja pozlačena /pjesma/	--- 98
Blaško Rajić: Nova žutica	--- 99
Antun Gabrić: Ukradena kasa	--- 101
Ivan Prčić: Vila se umiva /kraljička pisma/	--- 104
Ivan Kujundžić: Vražje zeče	--- 105
Branimir: Majke /pjesma/	--- 107
Blaženka Rudić: Čeznja /pjesma/	--- 108
Ivan Prčić: Divojačka zagonetka	--- 109
Pavao Bačić: Centarfor "Bačke"	--- 111
J. K.: U spomen na Paju /pjesma/	--- 113
Blaženka Rudić: Molitva /pjesma/	--- 114

- Antun Gabrić: Žena zapovida /narodna pripovitka/ --- 115
 Ivan Prčić: Ništa dana, Mata rano --- 117
 Blaženka Rudić: Salaš na brigu /pjesma/ --- 118
 Ivan Prčić: Prilog za priču "Divojačka zagonetka" --- 120
 Krista Skenderović: Susret sa smrću --- 121
 Tona: Na harfi patnje /pjesma/ --- 122
 Kata Ivanković: Rastanak /pjesma/ --- 122
 Đula Milodanović: Dvije pjesme --- 123
 Književni oglas --- 124

P R I L O G M L A D I H

- Josip Kopilović: Dvije pjesme --- 128
 Marija: Vjera /pjesma/ --- 128
 A. A. : Godina mladih u Subotičkoj biskupiji --- 129
 Andrija Anišić: Mladi i "Caritas" --- 131
 Vjenceslav: Dvije pjesme --- 135
 N. N. : Odnos između roditelja i djece --- 136
 Razgovor s vjeroučiteljem vlč. A. Kopilovićem --- 137
 Branimir: Dvije pjesme --- 143
 Vjerko: Dragi Isuse! /pismo/ --- 144
 Mladen: Glad tijela - glad duše --- 145
 Subotičanin: Sonet ravnici --- 146

Š A L J I V E S T R A N I C E

- Tome Vidaković: Faljen Isus čeljadi --- 147

Z B O R N I K "SUBOTIČKE DANICE" 1986

- St. Kos: Pravni doprinos L. Budanovića uređenju AAB --- 151
 Ivan Gat: Dvije pjesme --- 175
 Marijan: Tri pjesme --- 176
 Mato Miloš: "Svetac" bačkih ravnica --- 177
 Marko Vukov: Dvije pjesme --- 190
 Ivan Kujundžić: fra Mihajlo Radnić /1636 - 1707./ --- 191
 Marko Vukov: Putovi i putokazi /pjesma/ --- 197
 Vojmir: Mijo Mandić /1857 - 1945./ --- 197
 Ivan Gat: Sin siromaha /pjesma/ --- 200
 Stipanac: Motika i molitva /pjesma/ --- 200
 Stjepan Beretić: Ilija Džinić /1894 - 1981./ --- 201
 Ž. M.: Stjepan Velin /1920 - 1984./ --- 203
 Marija Vujković Lamić: Prvi svibanj /pjesma/ --- 206
 Stipanac: Isus u autu /pjesma/ --- 206

